

CEDO ET ROMANAE

LATINA GENTE TO REGINA

FRATIA PRIN DREPTATE NATIONALI

MDCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

MDCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

MCCCLXX

SPRONENT LATO QUIMANAE
SANGUINE SRAVIS
CAESARIBUS SRAVIS
BARBARA VINCLA
PATTI

1881
1880

Din stabilimentul pentru artele grafice:

SOCEÇŪ, SANDER & TECLU

39. Strada Academiei 39.

Eminenței Săle Monsenior Calinic Miculescu Mitropolit Primat al României etc. etc. etc.

Eminență,

Cine, având ocaziune a resfoi paginile istoriei noastre, n'a vețut, cu anima plină de recunoștință, ce datorește Băsericeii, naționalitatea română?

Națiunea română amintindu-și cu iubire că Băserica a fost cimentul reinchegator ală româniei, că Băserica a conservat în juru-i «poporul» cândă elă era risipit politicesce, mulți secolă n'a despărțit sorțile sele d'ale Băsericeii: ți de bucură, ți de sóre, ți de pêsă și de doliu, — Românu le a impartit cu marii Prelati ai legei săle sâpte.

Și astați chiar acela care cărcă a desparte, in numele sciinței și ală progresului, pre românu de altarele săle, herezie face și sciințifică și de cultură. Acela, cetit in cărțile altor popóre și ale altor băseric, aduce, cu mîinte greșita, luptele și scaderile bāsericilor streine, in ogorul cel de pace și de iubire, ală eclesiei nōstre democratice și nationale.

Prelații bāsericeii nōstre n'au țișu neci odată sciinței, progresului, ideei moderne un «non possumus...»

Ba da, aū țișu și voru țice: «non possumus» de cate ori li s'a cerut și de cate ori li se va cere se despartă Băserica de naționalitate.

— Inalt Pré Sănte, șoptea streinul, sunt pucină ani unui Prelate ală Moldovei, — fii contra Unirei Moldovei și Valachiei.

— «Non possumus! Unde-i turma acolo și pastorul!»

— Eminență, șoptea mai dăunăți la auțulă Inalt P. S. Tēle, voci inconscie de ce facēu, ecouri triste ale dorinților culpabile ale unor popóre din Orient, care vedū cu neplacere desteptarea româniei, ori pe unde a împartit-o mana lui Dumnețēu, — Eminență, șoptea, țicu acele ecouri inconscie — ce cauți in fruntea Societăței Macedo-Române?

Dar șoptei antinationale a respunsū gjasul animei Vōstre, Inalt Prea Sănțite și la indemnul d'a rumpe cu tradițiunea marilor nostri Prelați, d'a parasi locul de luptă pentru naționalitate, ați respunsū: «non possumus!»

Cui dēră, dēca nu Vouă, Inalt Prea Sănte Părinte, voiū inchina eū acēsta carte destinată a servi cauza ce definde Societatea de cultură Macedo-română? Ș'apoi punend-o sub bine-cuventarea Vōstră, va vedē ori cine in «Albumul Macedo-Român» nu o desfidere la adresa altor popóre conlocuitoře cu României in peninsula Balcanică, ci un real simbol de pace, de adevērata infrațire prin reciproca respectare a drepturilor neprescriptibile ale fia-căruia. Intre aceste drepturi pre care nu le pōte nimici neci forța brutale, neci legile care se rațima pre forță éră nu pe dreptul naturale, — intre aceste drepturi este incontestabile dreptul d'a remanē Români pentru toți cei cari sunt Români, și prin consecință dreptul d'a vorbi romănesce, d'a ruga pe Dumnețēu in romănesce, d'a înveța in scōlă romănesce...

Bine-cuventēză, dēră, Eminență, cartea in care cei mai ilustri scriitori ai Europei și ai Românilor, vinū se afirme dreptul fiă-careia natiuni la limba și la altarele săle și se proteste contra acelei diplomație care crede a face operă politică durabilă, impunendū unū popor limba altuia și darimand altarele natiunilor, fie și in puterea unor tratate semnate de tōtă Europa!

Bine-cuventēză, Prea Sănte, drapelul păcei și infrațirei popórelor din Orient pe baza dreptăței reciproce și permițe-mi se sarut, cu celū mai adūncū respectū, mănă Vōstră de Pastore, care sufletul și-l pune pentru turma română.

V. A. Urechiă.

Iubite fiule și stimate amice,

Beserica română 'și are temelia pe osemintele vitezilor cazuți in campulu de bataie pentru apărarea naționalității și a religiei stremosești. Nu este mur de beserica séu de monastire in patria romană, carele se nu amintescă acesta, precum bine ȃici, in scrisórea ce 'mi adresași.

Beserica română a avut și are sorțile séle nedisolubil legate de ale României și in adevér că «*non possumus*» al Prelaților nostri ilustru nu au fost contra nouilor idei, contra direcțiunei de cultură a omenirei, ȃi contra desnacionalisării românilor.

Invețătura cu graiú neamuțit și resunator a tradițiunei nu va fi auđită de mine si de ceilalti Prelati ai besericei române? Nu voiú fi alaturea cu intréga mé țéră, in iubirea ei pentru macedo-români?

Pentru ca se nu se supere cutare ori cutare popor conlocuitor cu Români din Peninsula Balcanică, vomú ȃice animiei: nu simpatiza cu cei de un sange cu tine si besericei: nu te ruga pentru cei care au simpatia și iubirea ta?

Dar numai spaimé nejustificate, eronate păreri aú pututú agita pre unele ȃiare streine contra Societății care mi s'a dat onórea s'o președú. Acéstă Societate nu voiesce decât adevérata *frăție* intre tóte popórele din Peninsula Balcanică, prin reciproca respectare a limbei nationale in scolă si in beserică. Predicatori ai cuventului lui Dumneȃeu, noi servitorii altarelor nu avemú a impune nimenui *limba nóstră*, ci fiăcáruia a vorbi in *limba sea nationale*. *Partii și Medii și Elamiții și locuitorii Mesopotamiei, ai Iudeei și ai Capadociei, ai Pontului și ai Asiei; ai Frigiei și ai Panfiliei, ai Egiptului și ai parților Libiei... și streinii din Roma..... Criterii și Arabii, auđimú (pre Apostoli) vorbind in limbele nóstre măririle lui Dumneȃeu.* ¹⁾

Pastori ai natiunilor diverse din Orient, se vorbimú fiă-caruea poporú in limba sea mărirea lui Dumneȃeu și se strigamú tuturora: Pacé, frăție intru dreptate! iubire!

Bine-cuventarea lui Dumneȃeu fie asupra tuturora celora care lucréză in acéstă creștinéscă direcțiune si deci și asupra acestei cãrți, simbol al simpatiei ce intelnesce Societatea macedo-română in tótă Europa pentru că se străduesce in favórea unei cause sánțe. Primesce și Domniata, iubite fiule, si vechiule si energice luptator al culturai naționale, mulțámirile si parintestile noastre bine-cuvariantari.

+Calinic Metropolit / Preumat Romaniei /

¹⁾ Faptele Apostolilor

AUTOR *V. A. Urechia*
 VOL. *Albumul Macedo-Român*
 No. *1551* ANUL *1880*

P R E F A C I A

Ună june colaborator al acestei cărți, D. Mircea Rosetti, a ținut de minune, în nuveletta sea „o prima ciocnire“ (pagina 121) tot ce ași pute se spune despre scopul urmărit de Societatea de cultura macedo-română și de această carte. Trămitem pe lectore la ea și declarăm aci speranța noastră, a celor din Societate, că va veni ziua, când liniștindu-se spaimele deșerte, înțeleptându-se și unii și alții, vor înțelege cu toții că deslegarea cestiunei Orientului nu se face prin substituirea unei nedreptăți la alta, a unei dominațiuni streine la alta, ci prin perfecta stabilire a frăției, născută din reciproca respectare a drepturilor Grecilor, Turcilor, Albanezilor, Bulgarilor, Serbilor, Muntenegrenilor și Românilor. În Elveția sunt francesi, italieni, germani, romani și constituiesc un singur stat, în care fie-care își conservă neștirbită ființa sea nazionale, cu tôte că toți dicu, în limbe deosebite: sum elvețian! De ce nu s'ar pute ajunge la acest rezultat în Peninsula Balcanică? Reu facu acei bărbați, acele jurnale și acele guverne, care, cu consentimentul seii fără consentimentul Europei, necunosctore de adeverata solutiune a questiunei ținse Orientale — împingă poporū contra poporū! Din izbirea lorū ele vorū eși sdrobite și de slabiciunea lorū va profita tocmai acele state mari pre cari Europa ar voi se le impede d'a se substitui vechii imperății turcesci.

Noi, departe d'a imita pre contrarii nostrii, amū deplansū cu animă amărită atacurile ce s'au îndreptat contra Societăței macedo-române, de cătră jurnalele grecesci și, lucrând cu stăruință la immulțirea scolilor române în Turcia, avemū convingerea că facemū un serviciū reale și Turciei și Greciei și Bulgarilor și Albanezilor, etc. Prin cultură nationale numai Româtimea nu se va desnaționaliza în desavantagiulū conlocuitorilor sei.... Viitorulū cel mai apropiat va da dreptate nouă și atunci, iertand pre cei cari neînțeleptesce ne ataca ađi prestandu-ne scopuri ce nu nutrimū, — vomū striga alătură cu ei: Trăescă Statele-Unite reseritene ale Europei! Trăescă Grecia! Trăescă Turcia! Trăescă Albania! Trăescă Bulgaria! Trăescă Serbia!... etc.

Și din tôte aceste țeri va veni și nouă unū singurū respunsū: Trăescă România și trăescă Români din Peninsula Balcanică!

V. A. URECHIA.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

	Pag.		Pag.
ILIESCŪ TAȘOU. Pirpirunele sên Papatrudele in Macedonia.	102	BOUMIEUX Louis. Flourette (versuri)	126
PICOT EMILE. Les Roumains Macédoniens en Autriche et en Hongrie.	102	— Fleurette (traduction)	127
PINTEN. Artea românească.	104	— ROUX A. L'estela de Roumania. (versuri)	127
PLEȘCIANU C. C. Numele meu (versuri)	104	— Traduction	127
POLICHRONIADE I. N. Un popor luminat.	104	ROGER CLÉMENTE. A une jeune fille (versuri)	127
— Savantul și poetul (versuri)	104	RUSCILLA VEGEZZI G. Dal 1847 propugno	128
PONI MATILDA, născută Cugler. Vine iérna!... (versuri)	105	— Progetto	128
POPESCU N. D. Pindul și Carpatul (Episod).	105	— SAVINIAN, I Rouman.	128
POPESCU G. Apostoli Macedo-Români	107	— aux Roumains (versuri)	129
BRUNCU N. Corpü si sufletü	110	JULES SIMON. Ce que j'aimerais toute ma vie	129
— Societatei Macedo-Române	110	SION G. La Macedo-români	129
QUATREFAGES de. L'unité de l'espèce humaine	110	ȘERBĂNESCU TH. Despre meadași, de peste Dunărea	129
QUINET (Venye Edgar). Lettre à Mr. Urechia.	110	ȘOIMESCU SAVA N. Musa si poetul (versuri)	129
QUINET Edgar. Lettre à un patriote roumain	110	STĂNCESCU. Cantec haiducec (versuri)	130
QUINTANA (Albert de.) Jamais les vieilles nationalités	110	STOICESCU C. Importanța limbii naționale	130
— A la Sociedad Macedo-Romana	111	STEFĂNESCU GR. Dorința mea.	131
QUINTESCU. O pagina din «Dela Bonn la Coblenz».	111	SULIOTI OH. Formele de guvernământ.	131
RADULESCU Basiliu. P. Mariora (Episod din resboiulu Românilor cu Turcii dela 1877, versuri)	111	TARAN ALPHONSE. A Mireio Gleiza.	131
RADU. Morala dupa Büchner.	112	— Traduction.	131
RATAZZI (Maria Letizia.) Lettre à Mr. Urechia.	113	TEJADA. Los ojos (ochii)	134
— L'épreuve d'amour	113	TEODORESCU G. D. Patru-șeci de mucenici.	135
RATISBONNE Louis. Le temps nous semble fuir (versuri).	114	THEUTU G. Prisăcariul casier (fabulă)	137
RICHEBOURG Emile. Le vieux Rhin. (versuri)	114	TORRES-CAICEDO I. M. El cosmopolitismo	137
RIUREANU I. M. Despre educatiune.	115	URICINI A. A ceux de mes amis Roumains	137
BOQUE FERRIER Alph. Lou dialoc de Clarmount (versuri)	119	URECHIA V. A. Cordocuba.	137
— Traduction	119	— Demetrie Cozacovici	139
BOQUES ANTONIN. La Bonté. (versuri)	119	— Epistola către Eminența Sa Părintele Mitropolitul Primat	III
— Pensées	119	— Prefacia	V
ROSETTI MARIA. Epistola catra D. Urechia.	120	— Epilog	144
— Astfel este viața	120	VALABREGUE ANTONY. Souvenir de voyage	142
ROSETTI MIREOA C. Prima ciocnire.	121	VERUSSI P. Cugetare.	142
ROSCA JULIU I. Lumina! Libertatea! (versuri)	122	VOLENTI N. Am plecat de dimineță. (versuri)	142
ROSNY LEON de. Une question de droit ethnographique.	122	VULCAN JOSIF. Hin, escu și sum roman! (versuri)	142
— La nouvelle école du positivisme spiri- tualiste	123	XENOPOL A. D. Istoria și politica.	143
		— Prietenia	143
		ZACONE P. La vertu	143

ILUSTRATIUNI

	Pag.		Pag.
<i>Pörta</i> albumului combinată de d. Buts desenator	I	MUNTUREANU. San-Stefano	53
(Soldatul din stânga esto de d. Mirea din Paris)	I	— Nouri-Osmanie	61
Fac-simile de subscrierile membrilor Divanului ad-hoc al Moldovei (veđi notele)		AMAN. Ambasada neamică	68
HENȚIA Sava I. Ultimul Suzoran	4	Marmora comemorativa de la Pétra	69
WILLIAM D. Casa arendașului	5	Colectiunea V. A. U. Vasile Lupu	76
— Casa săteanului	5	— Neagoe Basarab	
— Curcanii la pînda.	60	— Constantin Șerban V.V.	77
— Jeune berger des Carpathes.	69	— Constantin Basarab Brancoveanu	
MIREA DEMETRESCU. Doue capete	5	SZATMARY. Primii școlari macedo-români și Directorele lor părintele <i>Averchie</i>	85
DIVERSI. Tipuri macedo-romane (veđi notele)	12	VICTOR HUGO. Facsimile	92
BELLISSIMUS I. K. Casa pescarului român	13	MAYERHOFER TH. Demetrie Cozacovici	93
MARIETTA PANAITEANU. Gîndirea	20	(veđi biografia lui pagina 139.)	
— Fata la isvor sên Dorul	29	— Doctorul Dossius	100
STAH I. C. D. «Se-lu credu ore?»	21	— Român din Crușova-Macedonia.	101
— Plugulu.	37	Colectiunea V. A. U. Mircea cel Mare	108
BARDASARE Em. P. Sămbăta Moșilor	28	— Ioanitu Imperatore	109
— Băile de la Slanic.	44	— Grigorie Ghica 1727	132
— Buciumeni	45	— Ioan Grigorie Ghica 1660	133
VERUSSI P. Faust (tipü)	36	— Radu Negru	140
— Vine ore?	116	— Fanariotul	140
STANCESCU. Mama mare	37	X. — Noul cetățean din Dobrogea.	131
— Eliad Rădulescu.	84	PANAITEANU. Pașa!	117
MUNTUREANU. Cerna-Voda.	52		

ALBUM MUSICAL

	Pag.		Pag.
WACHMANN Ed. Scherzo	3	POENARU Iuliu. Le don d'amour	12
STEPHANESCU G. M. Fata de la Cantili.	6	MEZETTI P. S'o veđi mamă	16
CAUPELLA Ed. Le chant de la race latine.	8	HUBSCH E. A. Vine earna! (romanță)	19

PAPAGALUL SIMPATIC

I.

În toamna anului 1840 tînărul Alexis se întorcea din străinătate unde își terminase studiile. Era pe la finele lui Octomvrie când în țeara noastră ploile începuseră să fi în doă cu zăpadă și drumurile devinuseră din ți în ți mai grele. Caii harabagiului de la Mihăileni, plini de glod pînă la urechi, înghețați, căzuți de osteneală, deabia mai puteau trage trăsura pe câmpul moale în care roțile intrau pînă la butuc. Vezeteul perduse drumul din cauza întunecimei; iar caii buimăciți, la fie-ce ridicătură de pămînt, se opreau suflând greu și păreau că nu mai simțeau loviturile biciului ce lăsa urme dese pe umeda lor spinare.

— Unde ne găsim? întrebă Alexis pe harabagiu.

— Dumnezeu sciel! răspuse acesta. Eu nu mai vîd nimic înaintea mea.

— Ei bine, ce facem acum?

— Nu știu, dău!... Se așteptăm pînă s'a mai ridica pînă ca se ne putem găsi calea.

— Fie! dăse tînărul; și învelindu-se bine cu manta, el se ghemui în colțul trăsurei.

Perdut ast-fel noaptea pe locuri necunoscute, el se puse a gîndi la țările civilizate de unde venea și a face o tristă asemănare între starea de înflorire a celor părți ale Europei, și starea de miserie a patriei sale!... Acolo orașe mari, bine îngrijite, bine luminate, bine zidite, ornate cu monumenturi de artă, cu muzee, cu universități, etc.; la noi orașe păcătoase, glodoase, întunecoase, înghesuite cu jidanii strenteroși și lipsite de cel mai mic confort al vieții! Acolo șosele minunate, poduri frumoase, canale largi, drumuri de fer, oteluri lucioase, etc.; la noi drumuri cu haugăse, podețe de lemn putred, crîșme miserabile pe ici, pe colea; acolo cai națși, țari, curați, plini de foc, vite grase, bine ținute și grajduri de peatră; la noi cai mici, nesăcelați, obosiți de muncă, stîlciți de bătae, morți de foame; vite slabe, chircite, părăsitate pe câmp la toate asprimele timpului! Acolo în fine, oameni care, bucurându-se de binefacerea civilizației, au simțimentul demnității personale și portu pe obraz semnele prosperității; la noi un popor îngenunchiat

dinaintea împiegaților guvernului, dinaintea stăpînului moșiei, dinaintea arendașului și a vataului și a *fecto-rului* boerescl un popor secăt de miserie și ajuns în stare de *anima vilis* în ghiarele Evreului care îl speculează fără milă!...

Toate aceste gîndiri atristau adînc pe tînărul nostru călător, dar el se găsea la acea epohă frumoasă a tineretii unde nălucirile, ca un cârd de paseri primăvăroase, sboru în calea omului și-l îngână cu melodii încântătoare. Prin urmare tristeța lui nu ținu mult căci el se mîngăia cu ideea de a fi unul din pionierii civilizației în patria lui, misiune nobilă și visată de fie-care tînăr de pe timpul acela, însă misiune *descurajătoare* pentru mulți din țioa de astăzi!

Vezeteul se coborîse de pe capră ca se caute drumul. Caii cu capetele lor plecate și cu urechile plîoștite, fumegau de sudoare și se clătinau în glod, ținându-se deabia pe picioare, și noaptea se întuneca tot mai mult... Alexis începea a perde răbdarea și a rosti un șir de imprecatii în contra guvernului, când el auzi un tropot de cal și un glas străin care striga: Măi! cel cu trăsura, ce te-ai băgat în arături?— Vezeteul veni iute din câmp și răspuse: Ne-am rătăcit.

— Dar încotro mergeți?

— La Iași.

— La Iași?... Ați lăsat drumul Iașului departe!...

— Cum se poate? întrebă Alexis, scoțînd capul din manta. Și unde ne aflăm aici?

— Pe moșia cucoanei Elencu.

— Care Elencu?

Dorianca.

— Departe 'i satul?

— Ba nu; cât colea.

Și este cine-va la Curte?

Este cucoana și duduca.

— Poți se ne îndrepti spre casa boerească?

— Cum nu? Eu sînt chiar din Curte... Sînt pușca.

Minunat! fii călăuzul nostru și 'i avea bacșiș bun.

— Sărut mânele... Ha!!

Călărețul apucă înainte, peste câmp, și trăsura e pusă a l urma suind și coborînd din brazdă în brazdă. Peste o jumătate de oră se auziră lătrări de câni și se zăriră câte-va lumini slabe prin fere tre afumate de

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

case țărănesci; apoi se ivi o poartă mare ce se deschidea într'un zid, și trăsura, intrând într'o ogradă spațioasă, se opri la scara unei case vechi cu două rânduri.

Maî mulți servitorî alergară se deschidă oblonul, iar unul din ei conduse pe Alexis într'un mic apartament în care domnea tot confortul ospeției românesce.

Pe cine se anunț cucoanei? întrebă servitorul respectuos.

— Pe D-nul Alexis Lunceanu, răspuse călătorul nostru care, rămas singur, își dresă toaleta, își piep-tănă părul și se privi într'o oglindă cu destulă mulțămire de sine.

Nu trecură ștece minute și servitorul se întorse ștecând lui Alexis că este invitat de stăpâna casei a se presenta ei. Tînărul nostru sui la rândul de sus pe o scară îmbrăcată cu scôrțe și luminată de un policantru cu patru lampe; apoi intră în salonul unde îl aștepta D-na Dorian. El se găsi în prezența unei dame ca de 45 de anî și a unei d-șoare, fiica ei; amândoaă având tipul distins al adevăratei aristocrației.

D-na Elencu Dorian, de și trecută de tinerețe, păstra încă urmele unei frumuseți care acum luase un caracter de maiestate grațioasă. Cât pentru fiica sa, D-ra Eliza, ea produse lui Alexis efectul unei minuni!... Și în adevăr talia sa de regină, și espresia inteligentă, poetică, atrăgătoare a figurei sale fărmeacău ochii la prima privire.

Alexis se închină respectuos, și ștecise: Vă cer o mie de scuze, D-na mea, pentru libertatea ce am luat de a căta un adăpost în casa D-voastră, fără a avé onorul de a vă fi cunoscut.

— Vă înșelați, D-nul meu, răspuse D-na Dorian... Dacă vă ved acum pentru întâia oară, este că v'ați dus de mic în străinătate, însă am bună cunoștință cu părinții D-voastră, și fiica mea, Eliza, e amică de pension cu sora D-voastră.

— Și puteți adăogi, maman, o amică iubită; ștecise D-ra Eliza cu un glas dismiertător.

— Atunci sînt fericit de a mă introduce în castelul D-voastră sub auspiciile surorii mele, replică Alexis, și când m'oiu întelni cu ea, oiu săruta-o de-o mie de ori pentru serviciul ce'mî face în acest moment.

D-na Dorian se puse pe canapea și arată lui Alexis un jilț alătura; apoi ștecise D-rei Eliza ca se ordone a se aduce ceaiul.

Salonul în care intrase Alexis nu era mare, însă prin mobilarea lui arată că era locuința favorită a unor dame deprinse cu lucsul vieții elegante: covoare pline pe parchet, flori ecsotice în jardiniere de lemn de trandafir, oglinzi în cadruri sculptate, albumuri și note de musică pe mese rotunde, mulțime de mici obiecte de artă pe etagere de palisandru, un piano lung de Pleyel și un papagal verde stând într'o labă pe marginea aceluî mobil și făcând monologuri în limba lui. În sobă un foc vesel răspânda căldură plăcută în salon, iar dinaintea gurei de la sobă se încovoia o miță albă care torcea de mulțămire.

După o scurtă tăcere în timpul căria Eliza dase ordin pentru ceai și venise apoi de se puse pe un scaun în față cu Alexis, D-na Dorian întrebă pe tînărul oaspe ce impresie 'i-a produs revederea patriei sale după o absență îndelungată?

D-na mea, raspuse Alexis; voiu mărturisi că am simțit o mare bătae de inimă când mă apropiam de frontariile Moldovii. Toate suvenirile din copilărie se deșteptaseră în minte'mî și formaseră un cortegiū

adimenitor care mă îmbăta prin imaginile fărmeacătoare ce'mî presenta. Eram, într'un cuvânt, convins că aveam se intru în raiū nici măi mult nici măi puțin; însă când am sosit la Mihăileni, am găsit raiul cam glodos și locuitorii lui cam nespălați, fiind, în loc de ângeri, niște jidanî în halaturî rupte de pelea dracului... Raiul se prefăcuse în purgatoriū ca se nu ștec în iad.

Damele începură a rîde, iar Alexis, încurajat, urmă cu descrierea călătoriei sale în compania harabagiului, voiaj comic și plin de mici întâmplări care așteau rîsul. D-na Dorian și cu Eliza găseaū multă plăcere a'l asculta căci el avea un spirit original, o convorbire fină și variată. El grăi de Paris cu entusiasm măi cu seamă că Eliza manifestase o mare dorință de a visita frumoasa capitală a Franței. Apoi afirmă admirarea lui pentru literatura francesă, înaltă până la ceruri pe Lamartine, pe Victor Hugo și măi ales pe Alfred de Musset, căci acest poet era poetul favorit a D-rei Eliza... Și ast-fel pe nesimțite începu a se nasce o comunitate de ideî și de simpatii între amândoi.

Un servitor aduse tablaoa cu ceaiul. Eliza umplu ceșcele de porțelană de Saxa și oferi una lui Alexis întrebându'l dacă 'i place ceaiul dulce sau fără zahar precum obicinuesc Chinezii.

— Chinezii, răspuse tînărul, aū dreptate se preferă această bătură sade, căci aromul ei este ast-fel măi tare, însă eu sînt de părerea papagalului D-voastră care vă cere o bucățică de zahar.

În adevăr paserea sburase de pe piano și se rotia grațios pe dinaintea stăpânii lui, băguind toate cuvintele ce învêțase. Eliza îl sărută, desmiertându'l, și 'i dete partea lui de biscot.

— Ce pasere curioasă! observă D-na Dorian; ast-fel e deprinsă cu fiica mea că nu vrea se priimească mîncare decăt numai din mâna ei. N'am vêdut încă o așa simpatie... Pe toți, și chiar pe mine, ne mușcă rêu când vrem se o luăm pe deget, iar când vede pe Eliza, își întinde penele, se gudură și face toate cochetăriile...

— Îmi dați voe, D-ră, se cerc și eu a lega amicie cu el? întrebă Alexis pe Eliza, luând o bucățică de zahar în mână.

— Bucuros, însă luați seama se nu vă mușce.

Alexis începu a ștecise cu glas blând: «Giali, Giali... e frumos Giali...» și pe loc papagalul cătând la el cu coada ochiului, se apropia încet repetând: Coco, Coco, și se sui pe degetul lui Alexis.

— Maman, maman! strigă Eliza; privesce minune! Giali se arată amic cu D-nu Alexis.

— În adevăr, e lucru de mirare... se vede că D-nu Alexis are talentul de a îmblândi fiarele sêlbatices.

— Giali, fiară sêlbatică?... Auți, Giali, cum te ocăresce maman?... Giali frumos, Giali drăgălaș... Vin' aice, Giali, vină.

În zadar însă Eliza 'i prodiga cuvinte dismiertătoare și 'i arată bucăți de zahar și de biscot, paserea alintată își plecuse capul și Alexis 'i ciugulea penele de la gât. Ea raspundea încet la glasul stăpînei sale dar nu se mișca de loc.

— Pare-mi-se, observă D-na Dorian, că favoritul têu, Eliză, 'i face nefidelități și că s'aū dat în dragoste cu D-nu Alexis. El nici nu măi vrea se scie de tine, și tu ești geloasă... o vèd în ochii tîi, ești geloasă... ștecînd aceste, începu a rîde cu hohot.

Papagalul se trezi deodată ridicându-și capul, își desfăcu aripele înforma de evantail și imită rîsul D-nei

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Dorian, apoi își luă sborul și se puse pe umerul Elizei.
— Veđi, maman, că l'ai calomniat pe Giali?... El tot mă iubesc.

— Te iubesc dar, însă iubesc deopotrivă și pe D. Alexis. El vă unesc pe amândoi în aceeași simpatie.

La aceste cuvinte a maicei sale, copila întelnind ochii expresivi a lui Alexis, se turburâ puțin, iar tînărul, vrënd se dee o esplicare naturală incidentului se rătăci într'o disertație psihologică din care nu mai putea se easă. D-na Dorian îl ascultă zîbind și îl întrerupse, ȃicënd : «Efectul simpatiei nu se poate explica.»

Atunci el schimbă șirul convorbirei și luă de pre-
text elegantul piano din salon pentru ca se grăească despre muzică :

— Sciți a juca din clavier ? îl întrebă Eliza.

— Puțin, foarte puțin, D-ră, răspuse el. — În vreme cât am fost student, îmi variam studiile serioase cu muzica, însă n'am parvenit a fi artist.

— E destul se fie cine-va simplu diletante pentru ca se producă mulțămire ascultătorilor. Cred că sînteți măcar diletante.

— Pentru mine, dar; ênsă pentru alții... mă îndoesc.

— Se vedem, ȃise D-na Dorian, mergënd se deschidă clavierul. Pune-te aicea și esecutează ce sciți mai nouă.

Alexis, fără a face multe dificultăți după obiceiul diletanților, se aședă dinaintea clavierului și esecută cu gust și precizie una din compunerile amicului seú Charles Mikuli, o simfonie elegantă asupra melodiilor românesci. El încântă damele prin talentul seú și priimi sincere complimente.

— Sînteți artist, D-le, îi ȃise Eliza, și ce e mai rar, artist modest.

Alexis se roși de bucurie și răspuse că e fericit ȃe a priimi acest atestat din partea unei persoane atât de amabile; apoi după îndemnul ei, continuă a giuca diverse bucăți dintre care una mai cu seamă plăcu foarte mult.

— Ce melodie 'i asta ? întrebă Eliza.

— E o romanță nouă ce se cântă acum în toate saloanele Parisului.

— Cunoasceți și cuvintele ?

— Dar, mi le aduc aminte.

— Nu ați vroi se le cântați pentru ca se le în-
vêț și eú ?

— Le-ași cânta bucuros pentru ca se mă supun dorinței D-voastră, însă am un glas care mă tem că v'a face se fugiți.

— Vê asigur că maman și eú sintem foarte cura-
gioase, replică Eliza, zîbind.

— Dacă este așa, étă romanța. Ea poartă titlul de: *L'oiseau bleu*; însă în considerația cualităților pa-
pagalului D-voastră, o voiă numi-o: *L'oiseau vert*.

Glumind ast-fel, Alexis cântă cu un glas simpatic următoarele versuri pusé pe o melodie delicioasă :

Il est un bel oiseau volage
Qui rarement reste en sa cage,
C'est le bonheur,
Hôte joyeux de notre coeur.

Chacun de nous voudrait le prendre
Mais lui, dit on, ne veut se rendre
Qu'au doux appel
Des coeurs aimants, des voix du Ciel.

Chantez, aimez, et sur mon âme,
Auprès de vous soudain, Madame,
L'oiseau viendra
Et jamais ne s'envolera.

Tînăra copilă ascultă cu multă luareaminte, și când Alexis se sculă de la clavier, rugând'o ca se cerce a cânta romanța, ea răspuse că nu poate, nefiind bine dispusă în astă seară. Adevêrul este că ea se simția cuprinsă de o tainică uimire.

— Atunci nu vreți ca se am și eú mulțămirea de a vă auđi ? observă Alexis.

— Pentru ce ?

— Pentru că mâni dimineață trebuie se vă ȃic adio și se plec.

— Se plec așa de grabă ? ȃise Doamna Dorian... Nu se poate... În astă seară v'am dat ospetie pentru D-voastră; mâni vă-o ofer pentru mine și pentru fiica mea.

— Dacă îmi permiteți se rêmân, răspuse Alexis închinându-se, primesc cu recunoscință.

— Și noi vă mulțămim pentru orele plăcute ce ne-ai făcut se petrecem, replică D-na Dorian întiȃdând mâna lui Alexis. El sărută mâna respectuos și se retrase în apartamentul lui tocmai pe când pendula din salon suna mieđul nopții...

— Ce nobilă damă e D-na Dorian... Ce ânger gracios e D-ra Eliza?... ȃise el în mintea lui pân'a nu adormi.

— Ce amabil tînăr!... ȃise și Eliza în gândul seú când se găsi singură în camera ei.

II

Peste nópte earna sosi la Moldova și întinse pe câmpii un covor de zăpadă albă. Văile, dealurile dispăruseră sub acel vël strălucitor în razele soarelui și resunaū de croncănitul cărdurilor de corbți ce sburaū în aer cu mulțămire. Alexis trezindu-se dimineața și privind prin fereastă, vêđu copacii grădinei, încărcați cu țurțuri argintii, basinel inghețat, și pe straturī mulțime de stigleți care căutaū semințe pentru hrană. O simțire de bucurie îl cuprinse în prezența aceluī spectacol nouă, căci earna vine cu un mare cortegiū de plăceri: baluri, teatruri, nunți, etc. și pentru un om tînăr ea aduce câte odată chiar realisarea fericirilor visate.

Alexis ar fi dorit se facă o primblare prin aleele parcului, însă nu singur... ci cu D-ra Eliza!... ar fi fost încântat se vadă pasurile ei lăsând urme mici și delicate pe fața omëtului... ar fi vrut, ar fi vrut... Pentru ce? Rêspundă tot omul care a fost prada fantaziei amoroase.

Suindu-se în salon pe la 11 oare, el găsi pe D-na Dorian și pe fiica sa în tualete de earnă, și pe Giali ciugulind cu pliscul blana mîței culcată lângă sobă.

— V'am adus earna, Doamna mea; ȃise Alexis, salutând.

— Așa este, răspuse D-na Dorian, însă o earnă cu soare.

— Și cu una din cele mai mari plăceri ale erniī, cu concerturi; adăogi Eliza.

— Dacă ași fi poet, D-ră, ași ȃice auđindu-vê, că aud primăvara făcënd panegiricul erniī, și acest subiect grațios m'ar inspira un sonet foarte poetic.

— Cine scie dacă nu cum va sînteți și poet, D-nul meú ? întrebă zîbind Eliza.

— Asta o sciū eú, D-ră; replică Alexis riȃdënd.

— Ce sciți?... că sînteți sau că nu sînteți unul din favoriții muzelor ?

— Mie nu m'este ertat se vorbesc de mine, dar se întrebăm pe Giali...

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ultimul Suzeran!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Dimitrie Alina
1880.

Mina
Paris 1880.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Însă pân'a nu i se adresa această întrebare, Giali se puse a rosti: *ouï, ouï, ouï*.

— Ce pasere inteligentă!... observă Eliza... Nu vë mai puteți apăra în contra verdictului lui Giali, D-nul meu... Iată-vë proclamat poet!... Prin urmare luați condeiul și improvisați o strofă în onorul paserei mele favorite.

Alexis deschise un album și scrise următoarele patru versuri:

«Un papagal prin naltul sêi decret
 «M'ai înălțat la rangul de poet:
 «Se' fac un imn? ar fi cam în zadar.
 «El are gust mai bun... pentru zahar.»

— Iată țise el, demisia mea de poet.

Damele cetiră rîdînd aste versuri, și apoi D-na Dorian luând brațul lui Alexis îl duse în sala de prânț, țicîndu-î: se spune că poeziile sîntu adeseori cu stomahul gol, sper dar că vë împărți cu plăcere dejunul nostru.

Masa, după obiceiul țerii noastre, era acoperită cu o mare varietate de comestible, numite meselicuri făcute în casă: smîntîna, murături, păstrămuri, dulțuri, etc. aședate în ordin pe farfuri fine, semne vederate și gustoase de îmbelșugarea camerei, probe de spiritul de gospodărie a stăpînelor castelului.

După dejun, Eliza propuse o primblare pe câmp cu sania, și fără întărdiere se suiră tus-trei într'o sanie elegantă la care erau înhămați doi cai negri de mare preț. Telegarii ațiați prin biciul gerului și prin clinchetul zurgalăilor, plecară ca niște zmei ridicând un nour de pulbere de omăt sub copitele lor.

— Vë place primblarea cu sania? întrebă Eliza pe Alexis.

— O găsesc răpitoare ca un vis, D ră... Visat-ați vre-o dată că sburați prin aer? întocmai acest efect îmi produce lunecatul saniei pe zăpadă.

— Și mie tot asemenea mulțămire îmi face... îmi pare că mă găsesc într'o lume fantastică unde sînt condusă pe aripele unui zmeu, chiar ca în povești.

— Elizo, întrebă D-na Dorian, se află și lupi în acea lume fantastică?... Și fără a aștepta respuns, ea ținti ochii cu grijă spre marginea pădurei pe lângă care treceau cu repeziune. Caii dedeau semne de spaimă, sforînd, și mușcând zabalele, iar vezeteul, stringînd friele, cercă se-î liniștească cu glasul.

— Gheorghe, Gheorghe... strigă D-na Dorian... Ce se vede alergînd spre noi de la pădure?

— Or fi câni de la stîna, cucoană; răspuse vezeteul.

— Ba sînt lupi, lupi, Gheorghe!... Vai de mine, sîntem perduți!

— Nu vë temeți, țise Alexis, nu vë temeți căci nu e nici un pericol. Am revolverul cu mine.

El se sculă pe picioare și vëdu alergînd trei lupi spre sanie.

— Gheorghe, poți se stăpînesci caii?

— Pot, cucoanașule.

— Ține-î vîrtos în mîna ca se nu ne răpească.

Lupii veniau mereu cu gurele căscate ca la o pradă sigură.

— D-le Alexis, suspină plîngînd D-na Dorian, scapă pe Eliza.

— Apără pe mamă, D-le Alexis, strigă copila, îmbrățișînd pe maica sa; și amîndoa, strînse pept la pept, se uita la tînerul lor tovarăș ce sta gata a se lupta cu fiarele sîlbatică. Conservînd toată prezența de

spirit în acel moment critic, el aștepta se se apropie lupii, apoi întinse revolverul, chiti și dete foc. Una din fiare se rostogoli ucisă în omăt, iar cele-lalte se opriră lătrînd cu spaimă.

— Mîna acum, Gheorghe, poronci atunci Alexis; dar ie seama la prăvălișuri.

Vezeteul pocni din biciu și telegarii plecară ca fulgerul. Ce doi lupi rămași se luară din muoă la goană și în câte-va minute fură alături cu sania; colții lor se vedeau sîngerăți și răsufierea lor se aușia hîrînd... Damele îngrozite scoaseră un țipet hioros, iar Alexis, chitînd lupii, descărcă revolverul în ei. Amîndoi se svîrcoliră în loc, fiind răniți de moarte, și începură a se rupe între dînsii, luptînd cu furie și bătînd omătul cu sîngele lor. Sania se depărtă cu o răpejune amețitoare și sosi în curînd acasă.

Cine poate descrie manifestările de recunoștință a D nei Dorian și ochirea ângerească cu care Eliza recompensă purtarea lui Alexis?... D-na Dorian îl sărută cu dragoste ca pe copilul ei, iar Eliza îi strînse mîna, țicînd:

— Ne-ați scăpat, pe maica mea și pe mine, dintr'un pericol de moarte; cum se vë mulțămesc?

Alexis era atât de uimit că nu găsia nimica a responde; el ridică frumoasa mîna a copilei și o sărută fără a sci ce făcea; și din acel sărutat inocent se născu scînteia menită de a-î înflăcări inima pentru toată vieța lui. Însăși Eliza simți un fior ferbinte în sînul ei, fior prevestitor de mari fericiți sau de mari suferinți.

Dioa întregă se trecu în convorbiri asupra incidentului ce transformase pe Alexis în eroi; și seara, cînd salonul se âmplu de lumina lampelor, tinerii prin îndemnul D-nei Dorian se puseră a face muzică. Clavirul resuna acum armonios sub degetele copilei în vreme ce Alexis, cuprins de un dulce estaz, întorcea foile notelor. Pe urmă frumoasa diletantă începu a cânta o arie Napolitană foarte originală precum sîntu toate melodiile din Italia.

— Minunat! strigă Alexis cu entuziasm; îmi pare că mă găsesc la Neapoli... Al D-ră ce glas armonios aveți! și cu câtă espresie sciți a cânta!... Nu vë fac complimente; vë mărturisesc adevărul cu toată francheța... rareori mi s'au întîmplat se fiu așa de pătruns în suflet...

Eliza deveni rumenă ca o garofă vëdînd admirarea entusiastă a lui Alexis, iar D-na Dorian, adresîndu-se ficei sale, țise: Veți, dragă, că ai un glas de prima donă?... Tu nu vroiai se mă creți pe mine.

— Ba, te cred, scumpă mamă; replică Eliza, sculîndu se și sărutînd pe maica sa cu veselie.

— Dacă'î așa, cîntă pentru mine melodia cea fără cuvinte care îmi place atât de mult. Amicul nostru va judeca dacă am gust bun.

— Oiu cînta-o bucuroasă, mamă, dacă D-nu Alexis va promite se compue cuvintele ce lipsesc...

— Promit tot, D-ră, numai se mai am fericierea de a vë auși glasul, răspuse Alexis, ducînd'o la piano.

Eliza se puse din nou a cînta, însă astă dată o melodie pătrunțitoare ce deștepta mi de visuri în suflet. Glasul ei cînd se accentua puternic, cînd se reducea la o suspinare armonioasă; cînd esprima cu foc tainicele aspirări ale inimei, cînd părea că întonează triumful fericierei dobîndite.

Alexis, uimit, încîntat, luă albumul de pe masă, se retrase deoparte și scrise câte-va strofe în vreme ce Eliza urma și sêvîrșia melodia; apoi el depuse albumul sub ochii frumoasei cîntărețe.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

— Iată versurile ce mi-au inspirat romanța D-voastră. Cerați vă rog de a le potrivi pe măsura muzicii.

În vremea aceasta D-na Dorian eșise. Eliza ceti versurile cu o gingașă uimire și asigură pe junele poet că ele esprimau visurile și aspirațiile inimii sale...

— Ce titlu să 'i dăm romanței? întrebă ea cu puțină sfeală.

— Fiind-că versurile mele au meritul de a vă place, răspunde Alexis, vă rog se priimiți a 'i da titlul de *Cântecul Elizei*.

— Priimesc și încă odată vă mulțimesc de plăcerea ce mi-ați făcut, replică copila, lăsând fără voce a se destăinui prin ochii săi simțirile care se deștep-taseră de curând în sufletul ei virginal.

Tinerii priviră lung unul la altul cu o expresie farmecătoare și din momentul acela ei simțiră că soartele lor erau strâns legate împreună pentru totdeauna!...

Poetul a zis:

O singură minută a lui ș'a ei ființă
S'au întrunit în raiul ferbintei adorări,
Dar din acea minută cereasca Provedință
Ar face-o vecinicie de scumpe desfătări!

Serata se prelungi până târziu, iar când Alexis își luă adio de la dame, căci el avea a pleca a doua zi dimineața, o umbră de mâhnire se întinse pe fața lui.

— D-le Alexis, îi zise D-na Dorian, n'am nevoie se vă invit a considera casa mea ca și casa părintească. Cred dar că 'i veni ades se ne veți la Iași unde o se ne întorcem în curând. Adio!... v'ași mai opri aice vre-o câte-va zile dacă n'ași sci că sînteți așteptat a casă cu nerăbdare.

— Cât oiă trăi, D-na mea, îmi voi aduce aminte de orele prețioase ce am petrecut aice și... El nu putu zice mai mult, căci era foarte turburat, ci sărută mâna Doamnei Dorian și se întoarse palid spre Eliza...

Drăgălașa copilă era ca și dînsul cam palidă pe frunte:

— A revedere, D-le Alexis... Spune Alinei, sori D-voastră că o sărut... Se nu mă uite și se'mi scrie câte-odată.

— A revedere, băigui sormanul tînăr amețit, îndreptându-se spre ușă.

— Dar lui Giali nu 'i spuneți nici un cuvînt amicală adăogi ea.

— Îi uitasem!... El se întorse de la ușă, luă papagalul în mână, îl netezi pe pene, îi adresă cuvinte dismerdătoare, îl sărută pe cap și 'l dete apoi Elizei. Papagalul mulțămit începu a rosti: *ami, ami, gentil*. pe când Alexis eșia din salon împreună cu Doamna Dorian...

Trebue oare se comit o nediscreție? se descoper un secret?... Eliza, găsindu-se singură un moment, sărută pe furis capul fericitului Giali!...

Și ast-fel începu și ast-fel se sfîrși acest roman intim, între două ființe demne una da alta și care păreau menite a trăi împreună în lumea fericirilor lumesci...

Cine ar crede?... Eliza, în contra voinței sale, se mărită după șese luni și Alexis plecă în America pătuns de desperare.

Trecură doi ani de amară despărțenie...

Când se revădura amândoi în salonul Elizei, focul patimei lor părea cu totul potolit, și fie-care din ei părea că făcuse un vis frumos, un vis ce se stinsese ca toate visurile.

Eliza, avînd un frumos copilaș pe genunchi, întinse o mână amicală lui Alexis și 'i zise cu glas sincer:

— Alexis, vrei se fii fratele meu?

El răspunde depunînd pe acea mână cam tremurîndă o respectuoasă și mult afectuoasă sărutare, pe când papagalul de pe fereastră, dintre florii, zicea: *Quel dommage! quel dommage!*

Mircești, 8 Ianuarie 1880.

V. Alexandru

Mircești, 5 Ianuarie 1880.

Iubite Doamnă Urechia,

Bucuros de a răspunde la apelul ce 'mi ați făcut pentru *Albumul Macedo-Român*, vă trimit aice cânticul lui Alexandru Makedon, reîntocmit pre cât s'a putut, din câte-va fragmente de poezii populare culese la anul 1840 de reșosatul meu amic A. Russo, în călătoriile sale pe malurile Dunărei.

Al D-voastră coleg și amic

V. Alexandru

ALEXANDRU MAKEDON

Alexandru Makedon,
Mîndru 'mpărătesc Cucon,
Sare pe-al său cal de munte
Care poartă-un corn în frunte.

El întrebă de-al său cal:

— «Frățioare Ducepal,
«In ce lume, în ce parte
De soție se am parte? —

— Calul zice: «O se te 'nsorî
«Curînd cu doă surorî,
«Una, fala cea frumoasă,
Alta, moartea uricioasă.» —

Makedon în gîndul său
Zice: «Om de soiul meu
«E ca și cerscul soare,
«El apune dar nu moare.»

Apoi pleacă 'n lume, dus,
Și de mult ce cresce 'n sus,
Nu 'l încape nici pămîntul,
Nu 'l încape nici mormîntul!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

LE PROCESSUS DE L'HUMANITÉ

Que l'on tienne ou non pour scientifiquement démontré que l'homme dérive de la monère primitive, de ce composé enfin d'albumine et de carbone si voisin de la matière inorganique, ou que l'on se contente de remonter aux âges ou l'espèce a positivement paru sur la terre, si l'on compare les commencements, fort peu différents pour tous les hommes, au terme actuel dans les hommes les mieux doués, ce qui est ici le procédé légitime, quel intervalle, quelle distance ne mesure-t-on pas? Au début, sur ce petit globe, lui-même si lentement formé et lui-même toujours évoluant, je vois pour mon compte un être qui par son intelligence comme par son aspect, se distingue à peine des animaux les plus élevés. Dans la forêt qu'il habite, tout le trouble, tout l'effarouche, il n'a que des besoins grossiers, et encore manque-t-il de moyens pour les satisfaire, il est sans armes, il est nu, il ne sait comment se défendre contre la nature ennemie.

Combien de siècles s'écoulera-t-il avant qu'il ait assis sa prédominance sur ce qui l'entoure? Combien avant même qu'il ait parcouru les étapes des premières civilisations?

Enfin il est venu le grand jour où l'homme a vaincu, il est venu le jour où il ose se dresser en face des cieux et de la terre et scruter le secret des choses. Philosophie, tu fus le couronnement!

«Primum Graius homo Mortales tollere contra
Est oculos ausus...»

Or, qui a fait tous ces changements, qui de l'être misérable, qu'était l'homme à l'origine a fait cet être tournant de plus en plus les forces de la nature à son usage, domptant de plus en plus la nature? qui a fait la science? qui a fait la philosophie?

Souffle intérieur, force capable de produire l'idéal et capable aussi de nous en rapporter, c'est par toi qu'il s'est élevé peu à peu et qu'il est devenu ce qu'il est, c'est par toi qu'en méditant sur lui-même et sur les choses, c'est par toi qu'en renouvelant son être, il a renouvelé la face de la terre.

Ainsi, c'est à cette puissance interne que l'homme doit tout!

Mais cette puissance qu'elle est elle? Ce tout quel est-il?

La puissance, le souffle, l'esprit que l'homme porte en lui, c'est cette qualité de la substance, qualité suprême et sublime, qui donne le mouvement à tous les êtres et qui les transforme à chaque instant. Dans l'homme comme dans l'ensemble de l'univers, il n'y a pas une autre puissance que celle-là, et celle-là dans l'homme ne diffère de ce qu'elle est dans les autres que par l'intensité, c'est-à-dire par le degré, par la quantité: elle est la vraie chaîne d'or, qui selon l'expression du poète relie réellement tous les êtres dans la nature.

Emile Aulley

AS MANIDETS DE ROUMANIO

○ manidets de Roumanio,
Pichoto e douço pacaniho,
D'en caitiviè vous van tira!
O soulas de l'oustau sacra,
Vautres l'espèr, vautres la raço,
Dins uno niuè tristo e negrasso.
Vous veire ansin, n'i'a per ploura!

O manidets de Roumanio,
S'à l'amo aussi fau de graniho,
Mai que per sa fam n'en tendrés;
Car lous que volon vostes drets
Deman vous bastiran d'escolos
Mounte vendrés à bellos collos,
Afaciounats, e i'aprendrés.

O manidets de Roumanio,
Dins vosto lengo d'armounio
I'aprendrés ço que fau sabé
Per grandi libre e dins lou bé;
Per qu'un jour en vautres se nome
Tout ço que fai qu'on es un ome
E qu'on es un pople atabé.

O manidets de Roumanio,
Per desarma la tiranio,
I'aprendrés qu'on déu jamai noun
Delembra soun sang ni soun noum;
Qu'un cor de pople ount s'amaduro
L'ime dau sòu ten l'armaduro
Que doumto ferre amai canoun.

AUX JEUNES ENFANTS DE ROUMANIE

○ jeunes enfants de Roumanie,
Petite et douce gent des campagnes,
De votre pauvre état l'on va vous tirer!
O consolation de la maison sacrée,
Vous l'espoir, vous la race,
Dans une nuit triste et noire, noire
Vous voir ainsi, c'est à en pleurer!

O jeunes enfants de Roumanie,
Si à l'âme aussi il faut du grain,
Plus que pour la faim de la vôtre vous en aurez;
Car ceux qui veulent vos droits
Demain vous bâtiront des écoles
Où vous viendrez par bandes,
Empressés, et où vous apprendrez.

O jeunes enfants de Roumanie,
Dans votre langue d'harmonie
Vous y apprendrez ce qu'il faut savoir
Pour grandir libre et dans le bien;
Pour qu'un jour en vous l'on nomme
Tout ce qui fait que l'on est un homme
Et que l'on est un peuple aussi.

O jeunes enfants de Roumanie,
Pour désarmer la tyrannie,
Vous y apprendrez que non jamais l'on ne doit
Oublier ni son sang ni son nom;
Qu'un cœur de peuple où mûrit
L'idée du sol tient l'armure
Qui dompte fer et canon.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

O manidets de Roumanlo,
I' aprendrés ço qu'an la manlo,
Aici, d'ensegna de travès
Nostes Franceses de l'Avès,
Mès ço que nautres lous felibres
A nostes droles, dins lous libres,
Savèn moustra dau bon revès.

O manidets de Roumanlo,
Embé Mistral e Roumaniho,
Embé toutes lous Majoraus
Iéu vous mande mous vots couraus.
E se voulès nosto brassado,
Oh! faren leù la travessado
Per vous douna de Jocs flouraus!

O manidets de Roumanlo,
Reviéudant Roumo e l'Iounlo,
Enlusrés veste Levant.
Mountas, mountas, o bèu levam!
— Que n'avèn de gau un abounde, —
Creissès, creissès, o pichot mounde,
Per lou grand mounde que revan!

Atmanville

O jeunes enfants de Roumanie,
Vous y apprendrez ce qu'ils ont la manie,
Ici, d'enseigner de travers
Nos Français du Nord,
Mais ce que nous les félibres
A nos enfants, dans les livres
Nous savons montrer du bon côté.

O jeunes enfants de Roumanie,
Avec Mistral et Roumanille,
Avec tous les Majoraux,
Moi, je vous envoie mes vœux du cœur.
Et si vous voulez notre embrassade,
Oh! nous ferons bientôt la traversée
Pour vous donner des Jeux floraux!

O jeunes enfants de Roumanie,
Faisant revivre Rome et l'Ionie,
Vous ferez luire votre Levant.
Montez, montez, ô beau levain!
— Et nous en avons une abondance de joie, —
Crissez, croissez, ô petit monde,
Pour le grand monde que nous rêvons!

14 de Mars 1880.

SCOLA

Omulü face pämëntu-lü, — Şi scöla face pe omü!...
Fules Simon.

Este multü de 'nvăţatü din aquéstă savantă de-claratiune. — Să quătămü dară a ne pătrunde de adevërlü sëü, fondândü necontentitü la scolï, qua să putemü face ömenï de quari avemü mare trebuinţă.

Francia însăşi are nevoie de ömenï. Faptele salle dovedescü aquéstă, prin solitudinea ðilnică cu quare dïnsa împresöră învăţământulü publicü.

Apoi déquö Francia, — déquö Parisulü capitala Lumï, dupö cumü cu multă dreptate a ðisü D-lü *Victor Hugo*, suveranulü Presseï şi allü cugetărilorü profunde, are trebuinţă de ömenï; que trebuie să ðicemü de noi?!

Noï Români mai cu sémă quari suntemü presăraţi pe ici pe colea, ne avëndü fericitã sórtă a Francieï, a fi adunaţi la unü locü; mai multü qua, toţi avemü nevoie de scolï.

Pe virfurile Carpaţilorü, — Valea Dunări, — valurile Mări negre şi 'n Balcanï să vorbeşte şi să cugetă Românesce.

Numai prin ajutorulü scölelorü toţi aquestï Români să potü prinde la hora frăţii, pe quare armoniösa lyră a dulceluï nostru poetü D-lü *Alexandri* o cântă prin versurile salle:

«Trageţi hora mare, — mare,
Din Carpaţi şi pân' în mare.»

Şi pentru quö vorbimü de scölä, putemü adăoga:

«Unde scöla să iveşte,
Pämëntu-lü îmbogăţeşte...»

Vomü dovedi aquestü adevărü:

Este timpulü dară a pune mâna pe aquest momentü allü învăţării aquestei mare hore, e timpulü ðicü qua aquestü momentü să 'lă facemü a deveni o realitate, scoţindu-lü din domeniu-lü platonismulü.

Şi aquellü momentü nu va veni — dequätü atunquï, cândü vomü avea, dequätü atunquï, cândü vomü avea

scolï, în quare să 'nveţe a'şi întări puterile, inima, sufletu-lü lorü. Numai ast-fel să pöte pricepe vorba Patriă şi Patriotismü, numai ast felü să înţelege ideia de mărire naţională, şi d'aci trebuinţa d'a fi toţi Români la unü locü, lipiţi inimă lînga inimă, — sufletü lîngă sufletü formândü unü zidü puternicü streinismulü destructorü frăţii Românesci!...

Scöla dară fiindü tötă aquéstă mare putere a bine-luï, să vedemü que este aquéstă scölä în termenï mai largi, şi unde trebuie ea îndreptată mai bine şi mai multü...

Nu vomü lua în analisă aci töte semnificaţiunile scölei din timpi queï mai depărtaţi şi pënë ađi, însă vomü spune quö:

Scöla este mijloculü prin care putemü vedea Lumina, spre a cunoşte şi pricepe adevërlü; este chieia cu quare putemü deschide porţile palatuluï Bineluï şi Moraleï; spre a scăpa de 'ntunerecü şi miserï.

Scöla este Progresulü; lipsa ei e Regresulü!

Töte bunătăţile din lume aibă quine-va, fie aquellü quineva individü orï Populü, déquö nu are scölä qua să-lü facă a 'nţelege avantajiele aquellorü bunătăţi, în van atunqu-ï suntü puse la dispoziţie. Aquellü individü sau Populü atunquï este nenorocitü!...

De aci Scöla e fericirea sau Paradisulü, lipsa ei este ne-fericirea sau Infernulü.

Que folosimü déquö noi toţi Români, numărămü cu toţi quâte-va miliöne, şi suntemü ast-felü risipiţi, în quätü apröpe să ne uitămü frăţia noastră?!...

Que amü folositü déquö pämëntulü nostru este mare, déquö nu e strînsü la unü locü peste quare plugulü Românescü să pötă trage o brasdă mare în quare să-mânşa Românescă să se prindă cu tãrie; pentru a nu mai fi stricată de nicï o mână verï quätü de rëutăciöasă fie ea.

Que amü folositü de atâtea avuţi quari coprindü vastele nöstre câmpii, şi bătrîniï nostri munţi, déquö

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

nu avemă quine să utilisese tóte aqueste isvóre nescate de avuți, rămâindă ast-felă un capitală mortă pentru România!...

Nimeni nu ne pôte uni pe toți la ună locă quelă puçină pe calea animei dequătă scóla.

Nimeni nu pôte utiliza aquestă imensă capitală mortă ală României, que stă ascunsă în fundulă munților și adâncimea câmpiilor, dequătă numai scóla.

Să ne grăbimă dară cu ună minută mai iute la formarea scólelor, qua să putemă avea ună pământă mare, pământu-lă Românescă, o frăție tare, frăția Românescă peste totă unde suntă Români!...

În scóle învățămă morala, qua să putemă sci quine e Dumneșeu, quare e puterea lui. Acolo 'nvățămă gustulă frumosulă și ală hinelui, învățămă filosofia, sciințe — arți, musica, poesia, pictura, sculptura, — prin concursulă quóroră să nobiléză sufletulă, să 'ndulcesce moravurile, contribuindă cu tóte a ne deosebi de animalele proprii dișe.

La scólă 'nvățămă commerciu-lă, quare e cheia comori lumi, legătura societăților și a popórelor. — Commerciu lă este înquă stimulentu-lă activității omeniri, procurându-ne momentele vieței dulci și comode!

Sciințele ne daă ingineri, mecanici, arhitecți, medici, quari fie-quari împarte aducă folosă societăților. — Alți ne daă drumurile de totă felu-lă, ne 'nlesnește comunicațiile, quari puse la dispoziția comerçului, ne face mai cu înlesnire a deschide porțile palatului lui Cresus.

Acolo 'nvățămă arta militară spre a fi bună soldați, căpitan și generali în mânuirea armelor, în mânuirea curagiului și a amorului de țară, spre a sci muri pentru țară, a sci înțelege pe Oratius dișend: «Dulce et decorum est, pro patria mori...»

Tóte aqueste bunătăți dară mai repetă, nu le găsimă dequótă în scólă.

Tóte aqueste legiuni Române cu generali și căpitani loră quari trebuescă să păzescă pacea și prosperitatea Românismului;

Toți aquesti arhitecți, ingineri, medici, filosofi, poeți, musicanți, pictori, sculptori, preoți și Mitropoliți, represintă publicu-lă Română, quare trebuie să trecă prin scólă, qua să pótă ajunge la aqueste demnități. Quóquă trebuie să fie demnă quine-va de loculă seă ce 'lă ocupă, qua să pótă conduce cu succesă destinele României, la locu-lă de onóre que-î este dată de susă, qua întregei *Gînte Latine*

Să instruiămă dară publicu-lă Română din tóte părțile, iată que-î de făcută.

Și pentru susținerea cu succesă a acestui adevără, voiă lua de martepe pe marele Leibnitz quare dișe: «Dați mă instrucția publică ună secolă, și-mă obligă a reforma omenirea!...»

Să ne punemă dară la lucru, să instruiămă publiculă Română, să instruiămă pe frați nostri de la Balcani, quóquă instruindu-î 'î facemă a vedea și cunóște pe frați loră quei adevărați. Și pe lingă quă ne facemă o datorie quótre ei, ne facemă în aqueiași vreme o datorie și quótre civilizațiune, răspîndindă lumina, qua cu toți apoi să putemă dișe quă: dișo s'a făcută și 'ntuneră nă mai este pentru Români din tóte părțile unde ei s'ară afla!...

Déquă nimica péné ađi nu s'a făcută pentru scólele din Macedonia, să nu mai întărđiemă a compensa trecutulă. — Să ne addunămă forțele și să ne punemă la lucru, qua să putemă adduce serviciile nóstre acestoră frați, quari le adastă cu aviditate legitimă.

Quóquă niquă ună serviciu nu pôte fi mai utile, dequătă aquela dată scólei în quare să resumă tóte virtuțile civice și prosperitatea societăților.

Asemene iaă în sprijinulă aquestui adevără, sapienta maximă a lui Marcu Tului Cicerone quare să 'ntrebă:

«Que serviciu mai mare și mai bună putemă aduce țării, dequătă déquă învățămă și instruiămă junimea?»

Să instruiămă dară junimea Macedonă, s'o facemă să dea fructele salle bune, quóquă numai ast felă putemă rămânea satisfăcuți quă ne amă făcută datorie quótre țară.

Tóte aceste servicii însă, tóte privirile nóstre trebuescă îndreptate în aquea parte mai multă, de unde să pótă da mai multe și mai bune róde.

La satele țări nóstre, la frați nostri dela Balcani d'o potrivă să simte trebuință mai multă dequătă ori unde, qua să semănămă și să întemeiemă mai multă învățământu-lă publică.

Prin instrucțiune și educațiune numai, vomă putea respinge rellele quari tindă a ne pierde renumele de descendenți ai bătrinei Rome.

Aci înquă 'mă aducă aminte de maxima unui altă învățată, de Kopernik quare și resumă cugetările salle asupra acesteii materii, dișend:

«Unde este de așieđată mai bine lampa, dequătă acolo de unde pôte să lumineze mai bine...»

Să îndreptămă și noi dară lampa multă luminătoare a scólei acolo, de unde să pótă lumina mai bine peste totă que e Română!...

Să întreținemă dară aprinsă focul sacru allă scólelor, quóquă scólele ne daă pe ómeni, și ómenii ne dá pământu-lă, după cumă a dișă D-lă Jules Simon.

Cui altora dequătă ómeniloră scólei întréga omenire pôte arăta recunoscința sa pentru atátă bunătăți que ea posedă?

Cristof-Columb, Wachington și alții n'ar fi fostă que suntă ađi, de nu-și ară fi sacrificată viața studiului.

Luindă omenirea dela 'ncepută-lă ei péné ađi, vomă afla quă nu să datorește existența și descoperirile salle, dequătă ómeniloră profunđi cugetători, ómenilor de scólă.

Dară lăsândă antiquitatea, și luândă faptele contemporane noă; aquéta se adevereșă și mai multă. Ună esemplu recent de totă que 'lă vomă da, va fi suficiente a face lumina.

Jurnalulă New-York-Herald, publică descoperirea lămpi electrice a lui Edison la Menlo-Park, o mică localitate din Satu-lă New-Yersey 20 mile de New-York.

New-Yersey e ună sată de curindă formată.

Ellă să compune ađi abia de vre o 12 case, afară de locuința și atelieru-lă querquetătorului Edison quari suntă mai bune qua quelle alte, quóquă suntă făcute în paiante.

Aquestă sată New-Yersey, din cauđa localității sale Menlo-Park, de și are 12 case numai, elă însă are ađi și *drumulă de fieră*.

Abia avisată publicu-lă quă ușile atelierului Edison 'î suntă deschise, și pelerinagile începă din tóte părțile spre a asista la esperimentele lămpi-Edison dela Menlo-Park.

Afluença visitoriloră de atreia di a devenită așia de mare, înquătă compania drumului de fieră ținândă comptă de dênșă, a organizată îndată *trenuri* suplimentari...

Satulă dară New-Yersey cu localitatea sa Menlo-Park de unde era ună sată necunoscută cu abia 12

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

casce, ađi a devenitŭ cunoscutŭ de tođi, mai cunoscutŭ chiarŭ dequãtŭ multe oraşie.

Sã ne luminãmŭ decŭ naŭiunea quodquŭ acolo e salvarea. Sã ne luminãmŭ naŭiunea qua sã putemŭ forma cu tođi lanŭul unireŭ morale pe quare sã nu-lŭ mai pótã rupe niquŭ unŭ elementŭ verŭ quãtŭ de puternicŭ fie elŭ!...

Albanosce

Bucurescŭ, 18 Ianuarie 1880.

LA SIRÈNE

Souto l'eterne bacèu
de l'erso, que brame o bounde,
i'a de palais siau, e brounde
lou flot ie fai curbecèu.

Eilalin passo un veissèu
que fasié lou tour d'ou mounde:
Alor, pèr que rèn l'escounde,
jito à rèire dins lou cèu

Sa sièro como e s'amuso
à fouleja touto nuso,
la Sereno sus li clar:

— «Quau vòu, dis èstre moun page?»
E lou mèstre d'equipage:
— Hòu! crido: Un ome à la mar! (1)

Theodor Aubanel

TRADUCTION

LA SERENO

Sous le heurt éternel — de la vague, qu'elle hurle ou bondisse,
— il y a des palais tranquilles, et turbulent, — le flot les recouvre.

Là-bas loin passe un vaisseau — qui faisait le tour du monde: —
Alors pour que rien ne la cache, — elle jette en arrière dans le ciel

Sa fière chevelure et s'amuse — à folâtrer toute nue, — la Sirène,
sur les lagunes:

— «Qui veut, dit-elle, être mon page?» — Et le maître d'équipage: — Ohe! crie-t-il, un homme à la mer!

Theodor Aubanel

(1) Provençal (sous-dialecte d'avignon et les bords du Rhône) orthographe des félibres d'avignon.

SALUT. VOUĂ MACEDO-ROMĂNI!

Cu tôte împilãrile și suferințele îndurate de secolŭ, românŭi din Macedonia aŭ păstratŭ cu uă religiozitate care însuflă respectulŭ și admiraŭiunea, însușirile caracteristice ale nẽmului românescŭ. S'au întrecutŭ nẽmurile strãine în a face sã piérã din sufletulu și din inima frașilorŭ de peste Balcanŭ simștulu nașionalŭ: școlã, biserica, propagandã, terorizare, persecușiuni, nu s'a crușatŭ nicŭ unŭ mișlocŭ pentru a sterge dupe pãmẽntulŭ Macedoniei pãnã și urmele nẽmului nostru. Tôte acestea aŭ fostŭ zadarnice: vlãstarulŭ datŭ din bãtrẽna tulpinã a nẽmului românescŭ se desvoltèzã astãđi cu vigóre.

Nẽmurile strãine încremenite țipã contra lorŭ și contra noștrã; se silesçŭ a negã aceea ce este învederatŭ ca điuã: existenșã românilor din Macedonia. Silinșe vane, frãmintãri, inutile; aceia ce este scrisŭ va fi: românulŭ nu piere.

Noŭ românŭi din România liberã vè salutãmŭ cu respectŭ și cu iubire, frașŭ ai noștri. Dorinșã noștrã cea mai nespusã este de a vedea desvoltãndu-se cultura românã în țera vóstrã; mângãierea și mulțãmirea noștrã este încredinșãrea cã nẽmulŭ românescŭ din Macedonia 'și va împlini misiunea ce Provedinșã în nepãtrunșele sale taine a destinatŭ fie-cãria rase pe acestŭ pãmẽntŭ.

Misiunea vóstrã este pe cãtŭ de nobliã pe atãtŭ de folositoare. Frunșãș cândŭ este vorba de aplecare la mãestriș și la negoșŭ, voi v'aș deosebitŭ întru tôte nẽmurile cu care trãiș. Fașma mistrieŭ, a dalteŭ și a echerului macedonẽnŭ a strẽbãtutŭ în tôte colșurile Orientulu și dincolo de frunșãriș; iarŭ dibãcia vóstrã în commercŭ este recunoscutã în tôte pieșele Europeŭ. Carŭ însușiri potŭ fi mai preșioșe ca ale vóstre pentru timpul de astãđi?

Țineșŭ darã cu țãrie drapelulu ce aveșŭ în mãnã, drapelulu muncŭi și alŭ nașionalitãșŭ; lucrașŭ pentru a vè lumina și a vè întãri; pãstrașŭ cu sãnșenie acelea ce aș moștenitŭ de la strãbunŭi voștri și fișŭ încredinșãș cã lumea vè va iubi și vè va respecta iarŭ noŭ, frașŭi voștri, ne vomŭ fãli cu voi.

Lãsașŭ sã strige ceŭ rēi și ceŭ rãtãcișŭ; va veni timpul cândŭ și aceștia vè vorŭ întinde mãnã cu frãșie, cãci voi înfãșãșãș elementulŭ pãciŭ, și numãi prin pace, prin înfrãșire și prin muncã se va putea regenera Orientulu.

P. S. Aurelianus

Un picușŭ de filosofŭ'a asupra incidentelui.

Dẽca ar fi sè-mi spun cugetarea si rationamentul în trei ouvinte, asi potè sè me respic asiã:

Tot ce existe, se manifesta, si — trebue sè fie observat; existenșã'a vitale e, din carea se desvolta fiinșã'a observatoriã; ea se manifesta prin lupta necurmata pentru sinesŭ.

Șciu inșã, cã prin atãt'a prè pușini ar fi satisfacŭi; recunosc deci necesitateã d'a intrã cevasi mai afund în cestiune, a face un picușŭ de filosofŭ'a ocașionalã.

1

2

3

4

5

6

7

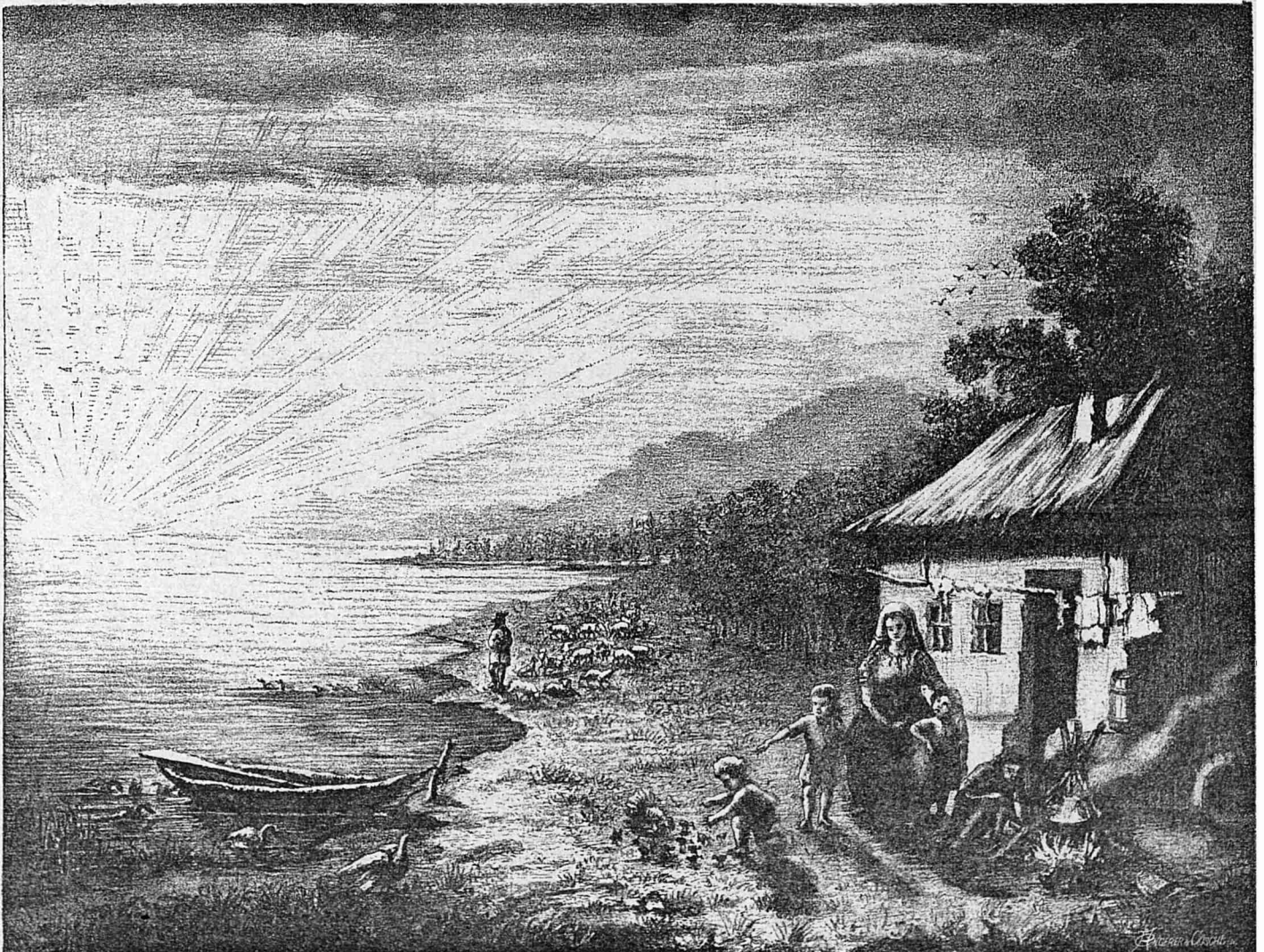
8

9

10

11

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Bărbați romani, de zel, inteligenția și distincțiune, au dat parol'a: *sè contribuim toți din toate părțile, spiritualmente și materialmente, pentru salvarea de cutropire a elementului roman de peste Balcani.* Motivul e: că acel element este omogen, chiar identic cu al nostru și — prin îndepartarea sa de noi, și prin influențe străine, expus pericolului d'a fi distrus.

Mi se obține întrebarea: ce ni pasa noastră de acel element, atât de îndepărtat de noi, forța nice o legătură politică, ba nice sociale — cu noi?

Eca un apel la mintea noastră, necesitatea ca să scrutăm nexul causal al unei aparițiuni, pre care lumea s'a deprins a o considera de — *naturale*; despre care totuși pre puțin știu să-și de seama.

Incep direct de la — *existenția*.

Cred că — sum dătorii, și îndreptățit, a presupune, cumcă — cel puțin noi, cei-ce ne interesăm de viața și participăm, cu conștiința de noi, la luptele vieții, nu ne indoim despre *realitatea existenței*, despre aceea adevărată, că *lumea într'adever e și omul în ea.* — Deci — las pre sceptici la o parte.

Dar când admitem și chiar recunoscem, că lumea, lucrurile externe, viața, procesele ei, există realmente, nici de cât nu pretindem, că noi toate acelea le-am cunoaște pe deplin, le-am cunoaște pre ele și cu însușirile lor din temelie. Vom susține și noi cu mulțimea de filosofi și naturalisti vechi și moderni, că — cunoaștem din existența foarte puțin, și acest puțin — foarte superficial; dar totuși cunoaștem — *destul*; adevărat cunoaștem, atâta, cât — conform forțelor noastre și stadiului de dezvoltare al acestor'a, poate să ni ajungă, pentru d'a ști, că — *suntem*, și că — *afară de noi, mai sunt existențe o mulțime, foarte variate și diferite de noi și între sinesii, și că — trebuie să ne acomodăm realității acelor'a, deca voim să ne susținem printre ele și să corespundem și noi — scopului natural, pentru care suntem.*

Întrebarea cea mare și grea: *De unde și până unde? De unde și-au luat existențele începutul? Pentru care finale scop? Ce se va alege din toate, până în finele finelui?* — acesta întrebare abia poate fi dat omului a o deslegă vre-o dată. Cheia secretului existenței — cu greu se va afla pre acesta lume a noastră. Cupa toate câte mintea omenescă, ființa cugetătoare și judecătoria de pre acest glob, de mii de ani și până astăzi a putut petruce și cuprinde, așa pare, că — va trebui să ne mulțumim cu «*raționalitatea*,» adevărată cu descoperirea și apărarea *ordinei și causalității imediate proxime* a lucrurilor și efectelor, până la o profunzime corespunzătoare marginii spirii, marginilor facultăți omenesci, — un ce *foarte puțin*, ne spus de puțin, și totuși — *pre destul*, pentru mitelul *atom-om*, în infinit și eternitate.

Existența ca atare, ori-cum va considera-o și va imagina-o mintea omenescă, raționalmente este și va fi în etern, prin sinesii pentru sine, necesitate absolută; neexistența fiind necugetabile minții omenesci.

Existența în totalitate, în univers, se cuprinde din existențe mai mici și nominale, nenumerate și infinite, din existențe parțiale, particularități, specialități, variații, în grupe și clase infinite; toate compunând și constituind totul, compunând și descompunând, după legi eterne, prin mișcare și activitate eternă, în spațiu și timp, continuând un proces etern de facere, prefacere și defacere; compunere modificare și descompunere;

creștere, descreștere și — acomodare. Este procesul de *creațiune*, de formare, reformare și dezvoltare.

Fie-care atom, fie-care compozițiune, complex, clasa speciale de atomi, într'un cuvent: fie-care existența simplă și compusă, organică și anorganică — și are destinațiunea, chiamarea, rol'a sa în lume, carei trebuie să corespundă, cu cât va fi mai perfectă; în care perfecțiune și exactitudine și cuprinde *armonia* între existența cu scopul și chiamarea, din care armonia naște *ordinea, progresul, viața*, fericirea.

Prin mișcare se condiționează *activitatea*, și prin aceasta se afirmă, dezvoltă și manifestă toate. Forța mișcare continuă, ar fi înțepenie, ghiața, moarte continuă, — nota bene; deca ar putea fi cugetabile existența forța mișcare!

Eca ce observă și constată realmente mintea omenescă pretutindeni, pre unde a putut ea petruce în natura.

Fie-care ființa organică — naște se dezvoltă, culmina și apune, — pentru ca să-și începă de nou procesul, — nascend, dezvoltandu-se, culminand și apunend — și și și, în eternitate, pururia prin aceleși elemente, după aceleși legi, și — de buna seama, pentru același scop!

Despre cele anorganice, chimia ne probăza tot acesta. Prin urmare, raționalitatea ne îndreptățește a dice: *Totul și toate sunt, pentru a fi*; se mișcă; lucră adevărat în necurmat exercițiu al forțelor sale, pentru de a se forma și străforma; se forma și străforma, pentru a se dezvoltă și afirmă; se dezvoltă și afirmă ne'ncetat, pentru a se *manifestă*.

Ast-fel ni se face un picuțiu de lumina, un picuțiu precepută *destinațiunea generală a lucrurilor existenți*, destinațiunea inerentă conceptului de existență, forța care adevărat, noi nu putem cugetă, nici cuprinde existența.

Un atom în existența universale este globul terestru, planet'a pre care ne aflăm; era omul — un atom în vastul acest atom. Dar omul ni se prezintă ca un atom specialmente calificat și activ; de buna seama din aceeși rațiune, pentru același scop, adevărat: pentru a fi, a se mișcă și dezvoltă, a se afirmă și manifestă, și — poate ceva mai mult, conform forțelor și facultăților sale.

Deca ceva există, pentru a fi și a se afirmă, dezvoltandu-se și manifestandu-se, este absolut postulat al raționalității, că — precum trebuie să aiba capacitatea, impulsul, tendința, îndreptățirea de a se *conservă*, tot asemenea trebuie să fie și *observat, studiat, recunoscut*. Ce ar fi, și pentru ce ar fi existența, deca ea n'ar fi observată și recunoscută de nimenea!? Și — puneti pre D-dieu în loc de — *creațiunea, existența* originea tuturor, și — nedumerirea va fi completă!

Eca aci un picuțiu de revelațiune, de lumina asupra destinațiunei, chiamării superiorității omului pre pământ, asupra scopului său specific, cu sențurile și toate facultățile sale, cu conștiința și judecat'a și — voința și libertatea sa! Ni splică acest'a tot d'o dată și natur'a facultăților omenesci, impulsul, capacitatea omului d'a scruta ne'ncetat, d'a petruce tot mai afund în lucruri, d'a cuprinde tot mai bine existența și tot mai mult teren în ea.

Proba invederată că, toate sunt pentru toate, nimic numai pentru sine. Dar mai invederat de cât toate

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

conoscem din acestea : *continua lupta a fiintelor pentru existinta, si a omului si a societăților omenesci tot pentru acest scop — îndiecit si înmîit!*

Corpurile de ôre-cari funcțiuni spontane, organismu, pre cari i numim *vieția si viețuitorie*, cu cât sunt mai bine dezvoltati, cu atât pentru conservarea sa, pentru scopul luptei în contra destrugerei sale — ca atari, tind mai mult a se atrage între sine cei de asemenea séu de corespunđiatória natura si organisatiune, a-si împreună fortiele, a se asocia si grupa langa olalta, pentru d'a deveni împreună mai compacti, mai valorosi, mai resistibili — încontra procesului de destrucțiune din afara. (Acei organismi mici si inferiori, căror nu este data acea posibilitate d'a-si operá existinți'a prin împreunarea poterilor, se apera încontra nimicirii prin admirabil'a lor putere reproductiva.)

Atragerea elementelor, organismilor, viețuitórelor de o certa categoria — între sine, produce *asociabilitatea*, carea de buna séma a nascut — famili'a, comun'a, statul si explica amorul, amici'a si alianti'a.

Prin asociari din motivul identitatii de scop si interes, se nasc compositiuni, cari si ele devin organice, si cad sub aceleși legi de existinți'a, casi organismii cei mici si simpli, indiviđii din cari s'au compus.

Atragerea, apropiarea, insocirea — provin din semțul instinctuale al pericolului séu interesului comun; ér la ființele de ordin superior, de cultura si inteliginți'a, anume la ómeni si societățile omenesci, din pricepere si prevederea pericolului si a interesului vitale comun.

Precât mintea omului, inteliginți'a societății, este mai dezvoltata, mai activa si mai agera, prevederea i va fi mai sigura si cu atât ea mai de timpuriu si mai din departe va observá pericolele ce i amenintia si folósele ce i scutesc existinți'a individului, societății, genului, si prin urmare cu atât mai de timpuriu, mai serios si energic va starui, a pre-intimpiná pericolele si a se asicuré de folóse. Omul, poporul, ce are acésta pricepere si prevedere, si dispune de cumpetul voinției d'a dá urmare prompta, seriósa acestei priceperi si prevederi, este in stadiul de vitalitate crescenda, in *vigórea vieții*; acel om séu popor care n'are aceste calități, séu nu le are in mesur'a receruta, se afla séu in stadiul de puerilite, séu a porni spre *decadere*.

Din acestea se explica aparitiunea, cá — déca acésta prevedere, reconóscere si interesare urméza pré tardiu, mintea prin iminenti'a pericolului isi perde cumpetul, retacesce, degenera in patima órba séu pessimism, si întreprinde pasi, cari accelera si maresc periclul pentru organism.

Vecinii nostri magiari, acest popor strain de langa noi, de care pre noi Romanii ne léga cele mai importante interese vitali, pre când de vr'o 50 de ani incóci, reconoscend periclul ce li amenința viitorul și existinți'a, au inceput a cutrierá părțile Asiei de la Caucas si Volga, pona in China si Tibet, pentru d'a-si cautá pre semenii sei, prin cari sè-si intarésca resistibilitatea, tot atunci, aici a casa la sine, sfortiandu-se lucra, a conjuré pericolul prin destrugerea elementelor nemagiare si prefacerea lor in magiari, prin sila si prin maiestria!

Vom pricepe mai bine importanti'a acestei aparitiuni, déca vom ținé in vedere, cá vecinii nostri magiari, dand adevérului mai sus dezvoltat o interpretatiune extrema, nu-si mai cred asicurata salvarea,

triumful luptei pentru existinți'a, de cât in sporirea repede, prin óri-ce miđilóce, a elementului lor specific!

Este drept, este rationalminte, un *absolut adevér*, cá — numai ființele de același interes vitale, de conditiuni identice de vieția, adeca *elementele omogene*, prin apropiare, asociare, contopire devin realminte si durabilminte *compacte, solide, resistibili, vitali*; dar tot atât de drept si rationalminte adevérat e, cá — si elementele eterogenii chiar atât de bine pot fi calificate pentru insoçiri si alianție timpurali, pre cât pre ele le amenința același pericol comun, resp. tuturor li suride același folos comun. Si — de acest adevér ar trebui sè se conduca, cel pucin față cu Romanii — sè se conduca corifeii poporului magiari!

E drept si rationalminte invederat, cá împreunarea poterilor, alianți'a între elementele eterogene, are consistința sigura numai timpurale, pona ține pericolul comun, séu folosul comun; ér d'aci incolo atari elemente ele între sineși încep a dezvoltá un proces de întrecere séu rivalitate, care naște temere, invidia, ne'ncredere, cecece — curend dupa-ce au incetat amenintiările comune din afara, degenera in ostilitate, in proces de reciproca destrugere; dar óre mintea ne-preocupata de patima, prevederea cu rationabilitate, póte astadi si chiar pentru secolii si secolii, sè se téma de atare eventualitate?! —

Romanimea, de cum la un punct sigur al seu a inceput a se semți pre sine ca atare, cá autonoma, si a se organizá *un'a si solidare*, a inceput tot d'odata a observá si pericole ce o incunjura si pot sè-i ameninție existinți'a, dezvoltarea ulterióra, si si a îndreptat privirea si ingrigirea asup'r'a elementului seu omogen, indepartat, astadi anume asup'r'a celui mai espus, mai amenințat, si care intru insusi al ei interes vital, de urgența trebuie susținut, intarit si atras prin cultura. Prin acésta interesare a sa, Romanimea a probat pricepere, prevedere, si a probat vigórea vieții.

Urmá-vor de sigur — acestei manifestatiuni de prevedere si vitalitate inca altele, tot mai poterice; cáci lupt'a, acésta lupta moderna, lupt'a prin cultura pentru existinți'a, este abia la inceput! Ea este naturale, rationabile, îndreptața, démna de superioritatea facultăților omenesci; ea continuandu-se cu prevedere, cu rațiune, prin destul devotament, destule sacrificie, nesmintit va scóte victorios latinismul in Oriente. Am đis.

V. Babeșiu.

LELION

Il fait nuit noire au fond de l'ancre,
Où nul rayon ne vient fleurir,
Et c'est là, couché sur son ventre,
Que le grand Lion va mourir.

Sa longue chevelure pâle
S'affaisse sur son corps tremblant,
Et voici déjà que le râle
Sort de sa poitrine, en sifflant.

Or le Renard, plein de génie,
Vient, ainsi qu'un lâche irrité,
Insulter à cette agonie
Avec un cynisme effronté.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Il dit au Lion : — «Pauvre Sire!
La vie heureuse et libre fuit
Ton front plus blême que la cire,
Et tu vas rouler dans la nuit!

Dans ta prunelle douloureuse
Que jadis caressait l'air pur,
Tu n'auras plus que l'ombre affreuse,
Sans astre ni plafond d'azur.

Tu subiras l'éternel jeûne
Et les noirs épouvantements;
Et moi je vivrai, je suis jeune!
Je courrai dans les bois charmants,

Rapide, en mon ardeur furtive
Plongeant mes yeux dans l'horizon,
Et buvant aux ruisseaux d'eau vive
Qui murmurent dans le gazon!

A moi l'inexprimable joie,
Quand j'aurai, grâce à mes talents,
Guetté, surpris ma faible proie,
D'en faire des lambeaux sanglants!»

Tel en ce discours plein de haine,
Le Renard, épiant ses traits
Affaiblis dans l'ombre incertaine,
Triomphe du roi des forêts.

Mais lui, levant son œil où brille
Un rayon presque évanoui,
En écoutant ce Mascarille,
Il baille avec un sombre ennui,

A SOUS FRAIRES BALAKOS

la Cigale moundino.

Bolkos moundis, aouèi noummats pople balako,
que salbas nostre noum del clot del debrembiè,
sapient qu'uno nacfu fourçadomen s'abraco
se cambio soun parla countro un autre escariè,

Boulès aperbesi cado cammas d'escolo
ount bostro lengo siòsque apreso as efantous...
Couro poudren tabé dins nostre Capitolo
parla Bolko, nous-aus Bolkos tout coumo bous!

Car bous sès abeurats de l'aigo de Garouno!
Dous milo ans a d'acò... Mentretant, benturous,
à Bucarest, autant qu'à Toulouso, bourrouno
un lengatje pariou sus nòstris tancs bessous.

Acò 's pas des Latis que tiras l'existenço.
Sès de Moundis! E quand les souldats de Trajan
benguèron s'aplanta dins bostro residenço,
pertout bostre renoum èro bengut pla grand.

Èro grand en Uropo e pus grand en Asio.
L'empèri Galetenc es bous que l'abias fait,
Tectosages, sourtits pr'acò de la Dacfo
ount bostre raïg autan per toutjoun s'èro jait!

De mai-t en mai creissès e Róumo ponderouso,
dout le noum soul fasió trambila cad' un de póu
(Saquela part nous-aus!), agaito soucinouso
les pitchous de soun èglo esputits dins lour ióu.

Béi mouri de talen la loubo bessounièro
qu'attès cops de sous flancs tirèc tant de legfus
qu'emmersabo en tout loc en modo d'engranièro
per apilonta l'sang e l'or de las nacfus.

Et fier à son heure dernière
Comme un prince dans Ilion,
Il dit, secouant sa crinière:
— «Je meurs, mais je suis le Lion!»

Château de Beauville

À LEUCONOË

(Ode d'Horace.)

Cesse, Leuconoë, de vouloir entreprendre
Sur le secret des Dieux et l'ordre des destins:
Pour savoir quelle fin nous en devons attendre,
Cesse d'interroger les nombres incertains.

et ferme,
Prends le temps comme il vient, d'un cœur tranquille
Soit que le ciel te garde encor d'autres hivers,
Soit que cette saison t'en assigne le terme,
Aux sourds mugissements des rochers et des mers!

Sage, filtre ton vin, et dans l'heure présente
Restreins tes longs espoirs; nous parlons, le temps fuit!
Libre d'une chimère à tes vœux complaisante,
Cueille le jour venu, sans croire au jour qui suit!

1880.

G. J. Barbey

A SES FRÈRES VALAQUES

la Cigale toulousaine.

Volques toulousains, aujourd'hui nommés peuple Valaque,
qui sauvez netre nom de la fosse de l'oubli,
sachant qu'une nation forcément s'effondre
si elle échange son idiome pour un autre idiome étranger,

Vous voulez approvisionner chaque hameau d'une école
où votre langue soit enseignée aux petits enfants...
Quand pourrons-nous aussi dans notre Capitole
parler Volque, nous Volques aussi bien que vous!

Car vous vous êtes abreuvés de l'eau de la Garonne!
Il y a deux mille ans de cela... Pourtant, vivace,
à Bucarest, ainsi qu'à Toulouse, bourgeonne
un langage semblable sur nos trons jumeaux.

Ce n'est pas des Latins que vous tenez votre existence.
Vous êtes Toulousains! Et quand les soldats de Trajan
vinrent s'implanter dans votre résidence,
partout votre renommée était devenue fort grande.

Elle était grande en Europe et plus grande en Asie.
L'empire galate, c'est vous qui l'aviez fondé,
Tectosages, sortis pour cela de la Dacie
où votre race autrefois pour toujours s'était gîtée.

De plus en plus vous croissez et Rome la puissante,
dont le nom seul faisait trembler chacun de peur
(Excepté nous pourtant!), regarde chagrinée
les petits de son aigle écrasés dans leur œuf.

Elle voit mourir de faim la louve aux deux jumeaux
qui, autrefois, tira de ses flancs tant de légions
qu'elle employait en tous lieux en guise de balai
pour amonceler le sang et l'or des nations.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Elo que nous croumpèc sa bido à forto soumo,
qu'abèn cramado un cop e piejado cent cops,
bouldrian, nous les galòis, èstre de fils de Roumo
e, coumo Sabinus, passa bastards per ops?

Náni! Car, s'o fasian, beirian léu nóstris réires
de lour pouasco sourti per nous gautimassa;
beirian les estranjès, risent de nóstris créires,
de mesprès à bèl tal tóutis nous cruscassa.

Latis!... Mès coumtas dounc tout ço que lour damoro?
Poudé, lengatje, noum, per élis tout es mort;
mentre que bouds abès serbat bostro demoro
e que bostre parla toustems galhouno fort.

Ni tems ni forço, re n'a jamai pouscut tene
bostre sang arderous que l'atje a pas glaçat;
bostro plaço al soulel l'abès tournado prene...
Aouèi sès grands encaro autant qu'al tems passat.

Ó Druidos! Un moument quitas bostre susári;
agaitas à l'endret ount coumençon les jouns;
beirés nóstris bessous que, retiplant Lazári,
en pleno libertat lèbon en fi lours frounts.

Cad' an le roussignol cargo de plumo nobo,
ça nous disió Mistral, mès gardo sa cansou.
Ah! Besiadès-lo pla bostro lengo; es la proba
que de l'albre galói sès un balent gaisso!

Fraires, glório sus bous! Del boucal, de la sèro,
tout ço que porto un cor al país des moundis
desiro que la pats flourisque en bostro tèrro,
bous admiro, bous aimo emai bous benasis.

Tóutis, aici, pregan nostre Soubira Mèstre
d'escarta lènc de bous trounoúire, bent, niboul;
e que nostro amistat frairenalo posque èstre
de bostro glório, un joun, le pus ferme pecoul.

Toulouse, 3 Mars 1880.

Elle qui nous racheta sa vie par une forte rançon,
que nous avons brûlée une fois et égayée cent fois,
nous voudrions, nous les Gaulois, être fils de Rome
et, comme Sabinus, passer tout de bon pour bâtards?

Non! Car, si nous le faisons, nous verrions bientôt nos ancêtres
sortir de leur poussière pour nous souffleter;
nous verrions les étrangers, riant de nos croyances,
à l'envie les uns des autres nous écraser de mépris.

Latins!... Mais comptez donc tout ce qui leur reste?
Pouvoir, langage, nom, pour eux tout est mort;
tandisque vous avez conservé votre demeure
et que votre idiome germe toujours vigoureux.

Ni temps ni force, rien n'a jamais pu dompter
votre sang généreux que l'âge n'a pas glacé;
votre place au soleil vous l'avez reprise...
Aujourd'hui vous êtes encore aussi grands qu'au temps passé.

Ó Druides! Abandonnez un moment votre suaire;
regardez vers l'endroit où commencent les jours;
vous verrez nos jumeaux qui, imitant Lazare,
en pleine liberté lèvent enfin leurs fronts.

Chaque année le rossignol revêt de nouvelles plumes,
nous disait Mistral mais il conserve sa chanson.
Ah! Dorlotez-la bien votre langue: elle est la preuve
que de l'arbre gaulois vous êtes un vaillant rejeton!

Frères, gloire à vous! Du vallon, du côteau,
tout ce qui possède un cœur au pays toulousain
désire que la paix fleurisse sur votre terre,
vous admire, vous aime et vous bépît.

Tous, ici, nous prions notre Souverain Maître
d'écarter loin de vous tonnerre, vent, nuage;
et que notre amitié fraternelle puisse être
de votre gloire, un jour, le plus ferme soutien.

Paul Barbe

Syndic de la Maintenance d'Aquitaine.

ISMAEL ȘI ISAC

(Fragment din *Abraham* poemă dramatică în trei acte, inedită).

Ismael

Așa, — pe-a lunei valuri trezit în vesele,
Jucând în desfătare, nebuș de bucurie...
Eu mă credeam ferice, păream stăpân pe tot...
Ș'acum, vai! mii suspine în peptul meu înot...
Un altul, ce dăunăzi se mai ivi pe lume,
Să 'ncearc'amî lua totul, putere cum și nume,
Ș'ayere, bucurie... ca și când a mea s'ortă,
M'ar fi lasat pe lume se am o viață m'ortă...
Dar asta nu se p'ote... e vis! e nălucire!...
O 'nchipuire tristă ce 'n lume n'are fire
Turment'a mea videre. — Și cum, cum p'ote ore
Ca s'ort'asa se fie de batjocorit'ore?!...
Realitate-amară... când o simt, mă 'nșor,
Indată piere 'n mine și doruri și amor
Și 'nlocule... O! iartă al lunei Prea Puternic,
Tu faci tot, tu ești mare, ear eu sunt un nemernic!
Ași vrea cu-a mea silință porunca se 'ți ascult
Dar sufletul în mine este rănit prea mult...
Dacă 'n copilărie eu nu simțiam dulceață
Nu îmi părea amară vr'odat'ac'estă viață.
Dar intă... V'ed că vine... O! vine spaima mea!...
Ajută-mă Tu D'omne se nu'l mai pot vedea!...

(Vrea se iasă)

Isac

(Intră)

De unde alergi frate și pari așa grăbit?!...
Te cat de multă vreme făr'a te fi găsit.

Ismael

Alerg... ba nu, am trebă... mă duc, mă grăbesc...

Isac

Dar stăi puțin cu mine, te cat ca se 'ți vorbesc;
Voi ca se 'ți spun că astăzi jucându-mă 'n grădină
Un cerb zăresc de-odată eșind de sub tulpină
Și după dînsu-un tigru încrunțat de turbare
S'alungă, dar nu face o cale lungă, mare,
Și pică într'o gr'opă adîncă, părăsită,
Răcnind cu grozăvie...

Ismael

(Aparte)

O demon de ispită!...

Isac

Ascultă: cerbul scapă iar tigrul în prins'ore...

Ismael

Ei bine, pentru hazme mă 'ți aicea ore?!...

Isac

Ba nu, dar voi ași zice... adică-ași vrea cu tine
Să mergem prin liveze, prin verzile coline,
Șași la isvor devale să ne recorim fața
Tu știi ce bună'i apa, ea par'că 'ți redă viața
Ei bine mergi?!...

Ismael

(Aparte)

Acolo, puțin de l'asă împinge
Ș'ar duce pe vecie... dar nu, cu al seu sînge
Nu voi ami p'ata mîna... O! D'omne mă păzește
Căci furia mea mare o v'ed cum isbucnește,
Plec;... O! Cădeți ceruri asupra tidvei mele!
Se nu mai simt...

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Isac

Hei frate! privește tu acele
Mici paseri care sboră... Sună niste porumbei
Ce salt mereu în aer jucându-se 'ntre ei...
Dar ah!...

Ismael

(Aparte)

Sîngele 'n mine îl simt cum se tot sue
Fioruri mă străbate ce par'car vrea să mi spue
Că... pot să fiu ferice... c'o lovitură...

Isac

Hei!

Ismael vin degrabă, privește acel ulei
Ce printre vînt s'alungă, încôce par'că vine,
Porumbii se 'mprăstie... el după ei s'așine,
E-aprôpe, uite! iată!...

Ismael

Ei bine te urmez!
Și eu voi ca și tine azi să mă desfățez.

Isac

Dar uite, Ismaele, uleiul fugărește
Pe un porumb, sermanul... O! Dômnne îl păzește!

Ismael

Ești cam smintit se vede de cați prin cer și nor...
Să mergem!

Isac

Vezi! uleiul a prins porumbu 'n sbor!

Ismael

Ai să sîrșești o dată cu-a ta lungă poveste?

Isac

Ce vîd! un vultur mare s'aruncă făr' de veste...
Uleiul prins... porumbul din ghiară'i a scăpat
Și pică... ba nu, sboră! O! Deu prea minunat!

Ismael

(Aparte)

Acastă povestire, îmi face mare reu
Și parcă...

Isac

Cât mă bucur!...

Ismael

Ori el fie... ori eu!

Isac

Uleiul ce simțise porumbu 'n ghiara sa
Să credea stăpîn dînsul, dar vai, tot el pica,
Într'o ghiară mai tare...

Ismael

(Aparte)

Un frig pare că mi vine
Ce 'nghiața mea suflare și sîngele din mine.
Acastă istorie... Dacăși fi eu ulei,
Și vulturul, nu altul de cît părinții mei?...
Hei dară nu se pôte, această nălucire...
Aci valea'i retrasă, nu suflă nici o fire
Ș'aste două mâni țapeni în lucru de le-aș pune...

Isac

Dar ce stai tu pe gânduri? vezi fructele sunt bune...

Ismael

(Exaltat)

Făptură ticăloasă! tu totul mi-ai răpit!
Și nume, și avere, și ori ce am gândit...
Eu care eram mare, mic azi sunt lângă tine
Din stăpîn slugă ajunsam, și ori ce de pe mine
Atîrnă 'n mizerie... Pentru a ta ființă
Eu sufer în cruzime, și-acastă umilință
Trebu' să și ea un capăt... Ori tu remâi, ori eu!
Sub ast cer nu se 'mpacă sufletul meu cu-al teu!...

Isac

Dar ce spui, Ismaele? Esplică-te mai bine...
Eu n'am vrut nic'o dată vre un reu pentru tine
Din contra...

Ismael

Destul, sôrta astăzi ne împărtășcă
Pe viață sau pe mörte, lupta, ne 'ndreptățescă;
Deci apărate, luptă cu braț hotărător,
Din noi doi să s'aleagă...

Isac

Oprește-te!... Ajutor!...

N. Andryscow-Bogdan

O ÇIMILITURĂ ISTORICĂ.

Se zice că pe la jumetatea secolului al 14-le
Dragoș din Marmoros, urmărind cu boiarii sei un
zimbru la vînat, ajunsese pintre Carpați pe malul unui
rîu. Acolo ucisese zimbrul și se bucură foarte. Locul
'i plăcù atât de mult încât nu se mai putù întoarce
a cassă. Se așeză acolo și domni cu ai sei peste țară.
Iar pe acel rîu 'l numi «Mulda», după numele cănelui
seu iubit, care se înecasse în acel rîu. Cuvîntul
«Mulda-apa» s'a mai ros în sute de ani și a ajuns
«Moldova:» de unde numele apei și a țerei întregi.
Dar Mulde înseamnă pe nemțeste «albie», și Mulde
curg azi încă multe din munții Germaniei.

Veneai tu drept din Marmoros o! principe Dragoș,
ori mai dinspre apus din teri mai depărtate, de-ai pu-
tut da lacrimii Carpaților un nume nemțesc? și cum
te mai chiamai tu însu-ți oare?!

Berlin ⁴/₁₆ Februar 1880.

Demetriu Boghean

MANDADIS

à la memòri d'ou Prince Lucian Bonaparte.

Cant! siegues counseca
Au sublime Inchaient d'ou scète dis Espagno;
À-n éu qu'a prefera
Au chamatan di cour li cant de la campagno!...
Se d'asard ai d'alén,
E la Muso qu'adore un pauquet de fes m'amo,
D'ou Grand-Paire seren la voio emé la flamo
Ispiron lou Felen!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

TRADUCTION

ENVOI

à la mémoire du Prince Lucien Bonaparte.

Chant! sois consacré
 Au sublime Indifférent du Sceptre des Espagnes;
 À celui-là qui a préféré
 Au vacarme des cours les refrains de la campagne!...
 Si parfois j'ai du souffle,
 Et si la Muse que j'adore m'aime un peu, de temps-en-temps,
 C'est que du Grand-Père serein la détermination et l'ardeur
 Inspirent le Petit Fils!

Mars 20, 1880.

(1) Dins la Fourèst de la Santo-Baumo *

There is balsam in the forest for my pain,
 Said the Lady Eleanora **)
 F. Clarence Mangan.

À l'ouro de l'error,
 Quand se pounchon de lum li pounchoun di mountagno;
 E sus fueio e sus flour,
 En perlo de diamant s'escampïho l'eigagno,
 Vous trève, o ro 'st rassa.
 Ce draïdu delicious de la Fourèst ombrouso,
 Qu' Aquelo di Péu d'Or, la Divino Amouroso,
 Trevavo au tèms passa. 1)

Dins la clarour de l'aire,
 Sus lis aleto d'or de l'Imaginacioun,
 Coume un aucèu voulaire,
 A deja iéu m'enaure au cim déu *Sant-Pieloun... 2)*
 O, dedintre la *Baumo*,
 Ounte, la Madaleno autan, fasié soun lié,
 Au mitan d'un acamp d'angeloun menestrié,
 Moun courage s'embaumo.

Salut, noblo Fourèst.
 Fresco coume uno Font, verdalo, tranquillaso;
 Que sembles facho espès
 Un paradis d'aucèu, embeimado, bellasso!
 Quand chourle toun alen,
 E sus toun sen m'amate, o rode pèr ti draio;
 Quand saboure countènt ti cansoun linde e gaïo,
 — Gounfle de sentimen.

D'un coustat o de l'autre,
 O roure à milo fueio! o bèu fau à trounc lisc!
 Entre-mitan de vautre,
 Lièu per bono escascènço au sen de moun país,
 Au cor de ma patrio!
 Emé vous à l'entour m'atrove entre mi gen,
 Aubre grand e flouri! pople siau e risènt!
 Sias, vous, de ma famiho!

Gracious, prim, lounçru,
 Vous clinant vers la terro o vous dreissant dins l'aire,
 Blanquinous, brancaru,
 Teu d'esmeraud o d'or, sias mi parènt, mi fraire,
 Si fiéu de moun ajuòu,
 Qu'ant an vous redounè quasimen la vidasso,
 Quand d'afrous esclapaire èron rau de menaço,
 Pèr vous traire pèr soù.

(x) Provençal, Sous-dialecte d'Avignon et des bords du Rhône, orthographe des félibres d'Avignon.

*) «À la Révolution, dit Mistral, il s'en fallut de bien peu que le Bois de la Sainte Baume, gloire de la Provence, ne fût vendu comme propriété nationale et coupé brutalement pour faire des bûches. C'est Lucien Bonaparte, — aîné de l'empereur Napoléon I-er, — qui le sauva. Car, par bonne fortune, Lucien, à cette époque, étant à Saint-Maximin et y présidant la société populaire, fit, avec éloquence, valoir l'antiquité et la beauté de la forêt, et gagna son procès contre les fendeurs de bois.»

**) «Il y a du baume dans la Forêt pour adoucir-douleurs,» disait la Dame Eleanore.

1) Dans les environs de Saint-Maximin, se trouve la célèbre Forêt de la Sainte-Baume, où suivant la tradition, sainte Madeleine, après son arrivée en Camargue avec Saint Lazare, Sainte Marthe etc., vint se réfugier dans la grotte, devenue depuis se rendezvous d'innombrables pèlerins.

2) On appelle ainsi un pignon de rochers qui domine la chaîne des montagnes tout entière. C'est là que, d'après la légende, la sainte pénitente était chaque jour portée par les anges pour se livrer à la prière.

Man e tèsto levado —
 Vous souvèn? — coume un ro dins la mar s'engarè
 Au mié de l'assemblado
 Aquéu; e tout en flamo, arderous, s'escridè:
 — «Sauvas la Santo-Baumo!
 «O vrai patriouto! o pur republican!
 «Per bèl amour dóu Bèu, senoun di Santo o Sant,
 «Sauvas lou Bos qu'embaumo!
 «Sauvas-lou, cièutadin!
 «Qu'es l'amours dóu país, lou soulas dóu teraire;
 «Qu'es divin, O, divin!
 «Que nous fai toujour gau sènso jamai mautraire:
 «Sauvas la Grand Fourèst,
 «Qu'es de roussignón pleno, e de flour, e d'oumbrage,
 «Qu'es un liò de dous raive, e d'amourous ramage;
 «De Prouvènço l'afrèst!

«O, de causo sacrado,
 «Is me dóu mounde entié, soun de tant bèus aubras,
 «Que cargon milo annado
 «Sus si front majestous, tan qu'un sant nivoulas...
 «Sauvas-lèi, Pople sage!...
 «Laiçsas canta li pin, laiçsas fueilla li fau,
 «E pausas vòsti serro, emai vòsti destrau!...
 «Foro, infame carnage!

«O Pople, m'es avis,
 «Qu'un tau en glandimen d'un Bos tant fourtunable
 «Es orre chapladis,
 «Au davans de l'Azur es crime abouminable!...
 «Un bèl aubre a si dre
 «Coume un ome!... E subran: — «Vivo la Santo-Baumo!
 E «Vivo longo-mai la Grand Fourèst qu'embaumo!»
 S'escridè tout l'endrè.

O, digne d'un Pountife,
 Elouquènci couralo! O valènt parla d'or!
 Mai de bado m'esquife
 De tu, Sèuvo encantado, e de ti sants acord!...
 Tout quinsoun, touto abiho,
 Touto fueio que môu, toutó flour que luisis,
 À tis aire, à ti rai, m'atiro e me sourris...
 O, sies de ma Famiho!

William-L. Bonaparte-Hyde.

Manor of St. John's par Waterford (Irlande).

TRADUCTION

Dans la forêt de la Sainte Baume

À l'heure de l'aurore,
 Quand les pics des montagnes sont touchés de la lumière,
 Et que, sur feuille et sur fleur,
 La rosée s'éparpille en gouttes de diamant,
 Je vous fréquente, O rochers fendus!
 O sentiers délicieux de la Forêt sombre,
 Que Celle-la des Cheveux d'Or, l'Amante Céleste,
 Fréquentait jadis.

À travers l'air limpide,
 Sur les petites ailes de l'Imagination,
 Comme un oiseau qui vole,
 Je me transporte déjà au sommet du *Sant-Pieloun...*
 Ou, dedans la *Baumo* (grotte),
 Où la Madeleine autrefois fit son lit,
 Au milieu d'une réunion d'anges ménestrels,
 — Mon coeur, se pénètre de parfums.

Salut, noble Forêt!
 Fraîche comme une fontaine, verte, profondément tranquille,
 Toi qui sembles faite exprès
 Pour être un paradis aux oiseaux, enbaumée, bien belle!
 Quand je hume ton haleine,
 Et me niche sur ton sein, ou que je m'égare par tes chemins;
 Quand je savoure content tes chansons claires et enjouées,
 (Le Coeur) comblé de douces sensations.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

D'un côté ou de l'autre,
O chênes à mille feuilles! ô beaux hêtres aux troncs lisses!
Au milieu de vous-autres,
Je me trouve par bonne échéance au sein de ma patrie,
Au coeur de mon pays!
Avec vous à mon entour, je me sens en compagnie de mes gens,
Arbres grands et fleuris! peuple tranquille et joyeux!
Vous êtes, vous, de ma famille!

Gracieux, sveltes, allongés,
Vous courbant vers la terre, ou vous dressant au ciel,
Blanchâtres, rameux,
Teints d'émeraude ou d'or, vous êtes mes parents, mes frères,
Les enfants de mon aïeul,
Qui jadis vous redonna (pour ainsi dire) la vie,
Quand d'affreux destructeurs étaient rauques de menaces
Pour vous jeter à terre.

Main et tête hautes —
Ne vous souvient-il pas? — comme un rocher dans la mer, se dressa
Au milieu de l'assemblée
Celui-là; et tout en feu, il s'écria passionnément!
«— Sauvez la Sainte-Baume!
«Ce vrais patriotes! ô purs républicains!
«Par bel amour du Beau, si non des Saintes ou des Saints,
«Sauvez le Bois embaumé!

«Sauvez-le, citoyens!
«Car c'est l'amour du pays, les délices du territoire,
«Câr c'est divin, ah! divin!
«Et il nous rejouit toujours, sans jamais faire du mal:
«Sauvez la Grande Forêt,
«Qui foisonne de rossignols, et de fleurs, et d'ombrages;
«Qui est un lieu de doux rêves, et d'amoureux ramages;
«Le faite de la Provence!

«Oui, des choses sacrées,
«À la vue du mondé entier, sont de si magnifiques arbres,
«Qui portent mille ans
«Sur leurs fronts majestueux, comme une auréole sainte...
«Sauvez-les, Peuple sage!...
«Laissez chanter les pins, laissez feuiller les hêtres,
«Et deposez vos scies, aussi bien que vos haches;
«Arrière, carnage infâme!

«O Peuple, c'est mon avis,
«Qu'un tel abatement d'un Bois si prospère
«Est un horrible massacre,
«À la face de l'Azur c'est un crime abominable!...
«Un bel arbre a ses droits
«Comme un homme!... Et tout-à-coup:—«Vive la Sainte-Baume!
Et «Vive éternellement la Grande Forêt Embaumée!»
S'écria tout la ville.

O, digne d'un Pontife,
Éloquence du coeur! O vaillant parler d'or!
Mais vainement je m'enfuis
De toi, Forêt enchantée, et de tes saints accords!...
Tout pinson, toute abeille,
Toute feuille qui s'agite, toute fleur qui reluit,
À tes airs, à tes rayons, m'attire et me sourit...
Oui, tu es de ma Famille!

Basele succésului întreprinderilor

In orî-ce întreprinderi, ca să obținem rezultate prospere și durabile, trei factori sunt indispensabili:

CREDIT, FINANCE, COMPTABILITATE.

Primul este basa celui d'al duoilea, iar comptabilitatea este bussola gestiunei și indexul stării financelor. Ast-fel, precum fără credit nu putem avea finance

prospere, tot asemenea fără uă comptabilitate regulată, nu putem avea uă bună gestiune financiară.

În orî-ce întreprindere dar, **Creditul, Finacele și Comptabilitatea**, sunt pivoți care garantésă reușita și asigură succesele dorite.

Elie Bosianu

LOU REIRE E LOU FELÈN ¹⁾

Fable.

Un Reire aviè 'nó mouestro en or,
D'aquelei que sounon l'éis ouro:
Un jour, à soun Felèn, qu'anavo em'éu d'acord
Dignè: Tela darai L'enfant respoundé; Quouro?
— Quand li aura plus d'oli au calèn,
Que pourrai plus juta d'amouro!
— Qu'es euo? — Quand la mouert m'aura coupa l'alèn.
— Ni a'nearo pèr long téms? dis alor lou Felèn,
D'enfant ansin ni a detour agi,
Car lei gent ai gaire de couer:
Quand espèron voueste eiretagi
Selanguisson que signés mouert.

Marsilio.

Marius Bourvalley

TRADUCTION

L'AÏEUL ET LE PETIT FILS.

Fable.

Un Aïeul avait une montre en or, — de celles qui sonnent les heures; — un jour, à son Petit fils, qui allait d'accord avec lui, — il dit: Je te la donnerai! L'enfant lui repondit; Quand? — Quand il n'y aura plus d'huile à la lampe, — que je ne pourrais plus manger! — Qu'est-ce a dire? — Quand la mort m'aura coupé la respiration. — Y en a-t-il encore pour long-temps? Lui dit alors le Petit fils.
De pareils enfants il y en a de tous les âges; car les gents n'ont pas beaucoup de cœur; quand ils attendent votre heritage ils languissent de vous voir mourir.

Marseille.

Vroiți se faceți fericirea unui popor? Insuflați-i mai întâi frica lui Dumnezeu și rușine de omenii: creșterea trebuie se meargă înaintea învățăturei. — Faceți-i cunoscute limba și istoria neamului lui, ca se pôtă ști cine a fost, cine este și cine trebuie se fie. — Înființați-i școlii de agricultură, de arte și meserii, de comerț, și veți face de sigur cetă-

¹⁾ Provençal (sous-dialecte d'Aix et des Marsalle) Orthographe des félibres d'Avignon.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

țeni adevărați buni cari în adevăr își voru iubi țerra. Franția datoresce eliberarea teritoriului ei numai în industriei, artelor, comerțului seü.

Botoșani,
14 Ianuarie 1880.

Todor Stoyan

București, 27 Decembrie 1879.

D-lui V. A. Urechiă, pentru Albumul Macedo-Român.

A scrie ceva într'unu Albumu este mai totu d'a una uă cestiune de vanitate și pentru proprietarul Albumulu și pentru celü care lasă într'insul urmele spiritulu seü. Nu e tocmai așa cu Albumul *Macedo Român*; elü este uă operă de bine-facere, de justiție și de interesu național. Celü care va scrie într'insulü că va lua unü numëru mai mare de esemplare acela va avea mai multü spiritü.

Daca cifra cererilorü se va urca la celü puținü uă sută de miü esemplare, Albumul *Macedo-Român* va deveni unü monumentü de mândrie națională, va fi uă nouă probă că poporul românü are nu numai inimă dar și spiritü, că este unü poporü inteliginte.

Să mi se reserve și mie uă sută esemplare cariü se vorü împărți școlarilorü noștri sătenü ca să se bucure și ei afländü că sërmanü lorü frați din Epirü, Thesalia și Macedonia aü uă mamă bună în România.

Agustina

LE SENTIMENT RELIGIEUX.

Le sentiment religieux est universel et permanent dans l'humanité, dont il forme un des caractères spécifiques. Mais il est inégalement développé chez les individus et dans les races humaines, parceque l'objet auquel il s'attache est vague et n'offre pas à l'esprit une idée qui puisse être facilement analysée. Il est dans les mêmes conditions que le sentiment du beau et même que le sentiment du bien, lesquels, quoique universels et permanents dans le genre humain, varient singulièrement avec les temps et les lieux.

Les religions se distinguent par les définitions qu'elles donnent de l'objet, naturellement indécis, du sentiment religieux. Elles la définissent presque toujours en l'assimilant à quelque objet connu. Plus la nature de ce dernier est élevée dans l'ordre des idées, plus la religion acquiert d'élévation, de dignité et d'empire sur les esprits. Les races inférieures de l'humanité assimilent et vont jusqu'à identifier Dieu avec des objets matériels, qui deviennent ainsi des fétiches. A un degré plus haut, les hommes qui font profession d'éclairer les autres sur ce problème donnent à Dieu des formes diverses, mais imaginaires, d'animaux, de plantes ou d'êtres inanimés en mou-

vement, tels que le soleil, la lune et les étoiles. C'est ce qui fut fait en Egypte.

Les anciens Grecs n'élevèrent pas la religion fort au dessus de ce qu'elle avait été sur les bords du Nil. Il y eut peu de métaphysique dans leurs doctrines polythéistes; ils ne purent jamais faire pénétrer dans leurs sanctuaires la notion de l'unité du princip absolu des choses.

Les Brâhmanes et les Perses dégagèrent ce principe de la multiplicité des anciens dieux, que leurs ancêtres leur avaient léguée.

Le christianisme adopta cette unité et, la propageant dans la partie occidentale de l'ancien monde, en expulsa les dieux.

Toutefois ce serait une erreur de croire que le christianisme soit lui même la théorie finale où l'humanité doit s'arrêter enfin. Pris dans sa généralité le Dieu des chrétiens présente à l'esprit une forme personnelle, qui le fait ressembler à un homme agrandi, à un prince absolu régnant sans partage sur un univers d'origine miraculeuse. Tel ne saurait être, du moins d'après la science moderne, le principe absolu des choses, La puissance, l'intelligence, la vie sont des formes secondaires qui ne sauraient être transportées en lui, parcequ'elles sont en contradiction avec la notion même de l'absolu. Il faut ajouter que les églises chrétiennes, créées pour la plupart chez des peuples qui sortaient de la barbarie, ont fait déchoir la primitive notion chrétienne de Dieu, telle qu'elle est indiquée par quelques formules d'un Evangile.

Quoi qu'il en soit, autant les premiers hommes ont eu de facilité à créer des fétiches, autant il est difficile, chez les peuples civilisés, de faire un pas de plus dans la voie de la métaphysique religieuse.

Il en résulte que les religions sont des phénomènes à longue période, comme les révolutions de certains astres ou certains mouvements dans la mécanique céleste. Les églises, les cultes spéciaux, les hérésies sont des phases diverses, plus ou moins durables, dans chaque religion. Ces phases sont destinées à paraître et à disparaître tour à tour, sur le fond commun dont elles se détachent successivement.

L'homme qui se rend compte de leur nature et de la marche des choses, voit avec un extrême intérêt ces changements réguliers s'accomplir. Leur régularité même l'empêche de s'en émouvoir. Il se persuade au contraire que les chutes successives des églises et des religions marquent autant de progrès accomplis par les hommes dans la poursuite de la vérité.

Emil Burnouf

Paris, 4 Juin 1880.

H I V E R

Quand les bois dépouillés pénétrés par la bise
Gémissent en heurtant leurs branchages pelés,
Au souffle de l'hiver quand la bruyère grise
Se penche en frissonnant sur les gazons brûlés;

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Quand le haut peuplier diamanté de givre,
Chancelle sous le vent, s'agite avec effort,
Et bat l'air de ses bras, ainsi qu'un fantôme ivre
Qui titube en sortant de souper chez la mort;

Quand le lièvre en forêt a trouvé sa retraite,
Sous la racine sèche, et les chardons velus:
Quand par les froids sillons la perdrix inquiète
Rappelle ses petits qui ne répondront plus;

Quand les oiseaux frileux et tapis sous les lierres
Ont du printemps dernier oublié les chansons;
Lorsque le ciel est gris; lorsque sur les rivières
Le vieux Janvier étend ses nappes de glaçons;

Quand les moutons au fond des chaudes bergeries
Près des rateliers pleins se tassent en bêlant;
Quand le triste héron s'en va par les prairies
Solitaire et le bec dans son long jabot blanc;

Près du foyer joyeux quand, la jambe allongée,
Nous fumons en songeant au pays du soleil,
Dans des rêves chéris quand notre âme plongée
Revoit le fleuve pur et l'horizon vermeil;

Il faut penser à ceux qu'aucun feu ne convie,
Qui cherchent, au hazard, des chemins inconnus,
Que la misère étreint et qui vont dans la vie
Front penché, cœur en deuil, ventre vide et pieds nus.

Maxime D. L. L.

La Roumanie a droit à l'estime de l'Europe: elle est, entre deux despotismes, comme une forme de la liberté qui doit nous être chère: elle est en outre un prolongement de l'Europe latine et son boulevard du côté de l'Orient.

A fouchez de Careil

Iubescă și admiră geniul și talentul, nu mă închină decâtă virtuții.

Presed. Comit. Essecutivă ală Societății de Cultură Macedo-română.

G. Chitru

DESPRE SINUCIDERE

O mule, care într'un moment te-ai hotărît se te omori, te întrebă: de unde ai tu această îndrăzneală, acest drept? Lucru de care voești să dispui în modul acest selbatică, viața, nu este proprietatea ta cum tu pretinzi; este proprietatea tuturor. I-iu: Este proprietatea lui Dumnezeu, ori-cum ai considera tu pe acest Dumnezeu, sub forma lui ideală și metafizică planând d'asupra Universului ca ființa eternă, atot-puterinică, invisibilă și indivisibilă; séu în formă materială, reprezentată prin natură, acea forța inteligentă a căruia mecanism armonios te umple de admirație; și întrucâtă viața ta aparține aceluia Dumnezeu, spirit séu natură, nu poți dispune de ea, căci dispui de lucrul altuia. În tot casul trebuie se 'i cei consimțimentul și

nu poți. II-lé: Este proprietatea indivisa a celor cu cari ai legături de sînge și care pe lângă amorea naturală care 'ți pörtă vedü în tine unica mângăere a lorü; alțiî speranțele lorü; alțiî sprijinul; alțiî fericirea, ilusia și viitorul lorü. Răpindu'ți viața prin un act sălbatică, expropriezi o lume intrégă de tot ce făcea fericirea ei. Cine 'ți dă acest drept, nenorocitul? Ași înțelege se te nenorocesci singur dacă ai fi ființă izolată pe pămënt, dar celelalte ființi, celelalte existenți, cari prin natură și sórtă sunt legate de tine, și împărțășescă cu tine, fără se se plângă, tóte suferințele și tóte bucuriile care le simți tu în cursul vieței, pentru ce se le nenorocesci? Ai tu judecată? Judeci tu, ce faci? Măsori tu întinderea crimei tale? Nu! Și pentru ce nu? Pentru că filozofezi! Nenorocit și ridicol filozof! Ai citit pe doi—trei nebuni în viața ta, ai dat peste valea plăngerilorü, peste suferințele lumei; te ai deprins se judeci cu ei că viața este un lanțü de chinuri, că totul 'i vanitate pe acest pămënt și nimicü de cât vanitate; și fiind că ai sufletul micü ai disü: «Mórtea în aseminea inprejurări!» Și ce mórte? mórtea prin sinucidere, este singurul leacü la aceste rele? Ticălosü leacü! Ca smintit la minte, te înțelegü, căci nebuniî se înțelegü și nebunia este contagiósă, — ai citit nebuni, — dar ca om cu mintea intrégă resonând în materie, pentru respectul ce 'mı datorescä ca om nu te înțelegü. III-lé: Mai grav de cât tóte: ești cetățeanü, faci parte din societate; ești un membru folositor, fie prin brațele tale, om de rënd muncitor, fie prin sciința, prin meșteșugul, prin talentul, prin geniul teü chiar; activitatea, aptitudinile, forțele și facultățile tale contribuescä la acel totü, care face fericirea generală a societăței în care trăești, constituiescä patrimoniul comun, nu numai a lumii care are aceeși naștere, aceeși origină, aceleși tradiții, aceeși istorie și moravuri, dar și a lumiei întregi, abstrațiune făcută de naționalitate. Eî bine, te întrebă, facu apel la judecata ta; eși din frigurile nebunieî, spune-mi dar, spune-mi fără se deschizi cărțile în care ai citit: cu ce drept, ce privilegiu ai tu ca se privezi o intrégă lume de tóte bunurile și avantajele, care le póte căpăta de la tine, când tu viind în lume ești marcat prin mânia acelei ființi care se numește Dumnezeu, ești chiar trămis póte a contribui la binele generalü? Vezi. că aici mai cu sémă respunsul este greu, și pentru ce este greu? Pentru că tot ce e în natură are o destinație. Această sórtă fatală o împărțășescă intréga lume animală. Natura nu se desminte nici se falsifică

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

nici o dată ea însăși. Legele ei sunt fatale, imuabile și eternele. Plantele nască când trebuie se nască și pieră iarăși când trebuie se piară. La naștere și morțe ele nu au nici un rol, o forță streină decide de ele. Aseminea pentru tot ce are vieță și resuflă pe pământ, mașine nimicū decât mașine conduse de un singur mașinist, natura, acea regină la pólele căria se inchină cu respect tótă suflarea omenescă, oameni și împărați. Natura, acea divinitate care cu un despotismū inexorabil ține în mână nivelul legalității și 'lū trece fără deosebire peste capul tuturor când este de plătit ei tributul care se numește morțe. Dar acest tribut natura 'lū voește se fie onest, leal, plătit la timp și nu prin anticipație, ea nu iubește esconturile în materie de vieță. Natura este o creditoare dulce și generosă, nu primește plata decât la scadență. Viața este o trată, ea primește falimentele forțate dar nu bancrutele frauduloșe și cine se sinucide comite o bancrută frauduloșă.

În fine, fiind că ești sub judecata mea, nenorocitul, și ai avut dobitocia se te consuli cu mine înainte de a te ucide, conchid cu următoarele reflexii cari au se 'ți servescă și ție și celorū cari seucid la aseminea întreprinderi: Se lasă la o parte doliul, care prin lipsa ta ai se 'lū lași fie în sînul familiei tale, fie în sînul societăței care te stimedă pentru bunele tale merite și calități; te întrebū: tabloul negru și lugubru care are se infătoșede corpul tēu destrus și sluit prin tine însuți 'lū conteđi tu pentru nimica în balanța rezoluțiunei tale pentru a te séu a nu te sinucide? Cređi tu că după ce ai deprins o lume întregă, până la o vârstă óre-care a te iubi și a te stima; fie pentru ori ce calități justificate séu nejustificate, este frumos lucru se termini vieța ta cu o reprezentație ca acésta, se oferi acest desgust lunei de a te vedea intins pe rogojină séu pe matasă, acésta nu importă, sluti și hidosū, mort cum nu mai móre nimene. Nu 'ți pui tu în minte că, când omul móre de morțe naturală toți 'lū jălescū, toți 'lū plāngū, cortejulū lui funebru este pomposū, toți 'lū intovărășescū cu mândrie la locașul eternū; dar când dispăre prin sinucidere toți 'lū reprobeadă, toți 'lū blasfemă, fugū de el ca de o oroare; însăși familia lui cu lacrimi în ochi ascunde acéstă rușine, care este o pată eternă pentru ea; și ministrii religiunei se refușă ai da un mormēnt creștinescū. Haide, iubite, numai filosofa, oamenii citiți de tine și cari 'au stricat mintea aū dispărut de mult. Fii bun de lasă ficțiunile, desleagăți ochii și intră în plină realitate și veđi: vieța este un mare darū Dumneșescū, vieța este ceea ce voește omul sē o facă. Ești înțeleptū, conduci bine vieța ta în lumea acésta, adică o porți pe calea binelui, și a virtuților, înțelegi datoriiile tale de implinit către tine însuți, către semenii tei, ești și vei fi tot-dea-una fericit; nu vei înțelege destinatele tale pe pământ, vei umbla pe drumuri séu cărări cotigite și necorecte, vei fi nenorocit, dar și în cazul acesta de pe urmă, Domnule filosofū, improvisat, nu ești în drept se 'ți ieși adieo de la noi fără timp, căci trebuie se trăești ca se te veđi resplătitū după fapteți. Vei muri, te vei duce când va porunci Dumneșeū, séu medicii, — se mē erte D-nii medicii de marele puteri și daruri ce le recunoscū.

Dacă nici aceste considerații nu te oprescū dela fapt, nebunule, apoi te întrebū ce negustorie faci tu? Ești sigurū tu că schimbând lumea acésta pentru altă lume ideală și necunoscută pentru ține ai se fi mai fericitū? Din două lucruri una, ori ești un bun creștin

ori un atheu. De esti un bun creștin, atunci cunósce dragul meū că Iadul și Raiul nu sunt în Cerū, cum spun santele scripture pentru mințele grosolane, ci pe pământū; plată și resplată se priimesce aici; opinia publica liquidéză bilanțul fie căruia. De ești un atheu, atunci ești ființa cea mai neghibace și mai nesocotită pe lume, căci te priveđi voluntar de tot ce face fericirea omului, relațiile cu familia, relațiile cu amicii, relațiile cu societatea, contactul cu lumea, contactul cu frumusețele naturei pe care toți le descriem în visurile și poeziile nóstre dar pe care nime nu le putem reproduce!

Dacă nu ar fi decât acest singur motivū, eu cred că e de ajuns ca se te atașezi cu inimă și suflet la acél lucru pe care noi 'lū numim vieță. Trăiescă vieța! Trăiescă vieța!

Iubite amice, fi cu minte, mintea ta va profita altora și vom putea ast-fel inchide acea condică, care se numește condica sinucișilor, rușinea omenirei! Când vei lua streangul séu arma omorătoare în mână, gândeștete la mine și vei fi scăpat.

Lascar Costin

À UNE FIANCÉE

Elle était blonde comme vous,
Celle dont les yeux fins et doux
Me laissèrent l'âme blessée;
Pourtant je ne suis pas jaloux
De vos bonheurs de fiancée.

Honte à ceux qu'aigrît la douleur!
Je n'ai rien d'elle qu'une fleur;
Mais, quand un couple d'amants passe,
Je dis au bon Dieu: Rendez leur
En félicité ma disgrâce.

Bien qu'il soit de vous séparé,
Votre ami se sent désiré;
Il est triste comme vous l'êtes,
Moi, j'ignore s'ils ont pleuré,
Les charmants yeux de violetes.

Qu'on vous aime comme j'aimais;
C'est le vœu que je me permets,
Le secret que je vous confie.
Je suis malheureux pour jamais;
Soyez heurteuse pour la vie!

Francois Coppé

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ANECDOTĂ

La 1857 pe când se ferbea unirea în Iași, boerii moldoveni liberali, ca răposatul Costache Hurmuzachi, Kogălniceanu și alții au găsit cu cale să cheme la adunare și câți-va țărani fruntași, câte unul de fie-care județ, spre a lua și ei parte la facerea acestui măreț și nobil act național. Cum au ajuns țărani în Iași, boerii au pus mână de la mână, de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel cu cheburi albe și cușme nouă, de se mirau țărani ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boeri, să li fie cuvânt, ca să-i facă a înțelege scopul chemării lor la Iași.

Oameni buni, știi pentru ce sunteți chemați aici între noi, zise boerul cu blândețe.—Vom ști cucoane, dacă ni-ți spune, răspuse cu sicala un țăran mai bătrân, scărpinându-se în cap.

— Apoi iaca ce, oameni buni: de sute de ani doț țări surori, crestine și megieșe, Moldova noastră și Valahia sau Țara Muntenească, de care poate-ți fi auzit vorbinduse, se sfășie și se mănâncă între dênsele spre cumplita urgie și peire a neamului românesc! Țări surori și crestine, am zis oameni buni; căci precum ne închinăm noi Moldovenii, așa se închină și frații noștri din Valahia. — Statura, vorba, hrana, îmbrăcămintea și toate obiceiurile câte le avem noi, le au întocmai și frații noștri Munteni. Țări megieșe, am zis, oameni buni; căci numai păriușul Milcov, ce trece pe la Focșani, le desparte. «Să-l săcăm dar dintr'o sorbire» și să facem sfânta unire, adecă înfrățirea dorită de strămoșii noștri, pe care ei n'au putut s'o facă în împrejurările grele de pe atunci. Iaca oameni buni, ce treabă creștinească și frumoasă avem de făcut. Numai D-zeu să ni ajute! Înțeles-ați, vă rog, oameni buni, pentru ce v'am chemat? Și dacă aveți ceva de zis, nu vă sfițiți; spuneți verde, moldovinește, ca la niște frați ce vă suntem; că deaceia ne-am adunat aici, ca să ne luminăm unii pe alții și D-zeu să ne lumineze pre toți, cum a ști el mai bine!

— Înțelegem, cucoane; așa a fi, răspuseră câți-va țărani mai rușinoși; că de, dacă nu-ți ști dumnevoastră ce-i pe lume, noi țărănimea, de la coarnele plugului, avem să știm ce-i bine și ce-i rău?

— Ba eū drept să vă spun, cucoane, n'am înțeles, cică zise cu îndrăsneală unul dintre țărani, anume Ioan Roată. Ș'apoi chiar dacă ne-am pricepe și noi la câte ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceea, cucoane: «Țăranul când merge, tropăește și când vorbește, hodorogește»; să erte cinstită fața dumnevoastră. Eu socot că treaba asta se putea face și fără de noi; că de, noi știm a învărti sapa, coasa și secerea; dar dumnevoastră învărtiți condeiul și când vreți, știți a face din alb, negru și din negru alb... D-zeu v'a dăruit cu minte, ca să ne povățuiți și pre noi prostimea...

— Ba nu, oameni buni; s'a trecut vremea aceea, pe când numai boerii făceau totul în țara aceasta, ș'o storceau după plac. Astăzi toți, de la Vlădică pênă la opincă, trebuie să luăm parte la nevoile și fericirea țării. Muncă și câștig; datorii și drepturi pentru toți deopotrivă. Li spuse boerul apoi despre originea Românilor; cum și de cine au fost ei aduși pe aceste locuri; despre suferințele lor și cum au ajuns a fi desbinați și împrăstieți prin alte țări. Li

dă el pilde câte și mai multe: cu smocul de nuele, cu taurii învrăjbiți și însfîrșit se silește bietul creștin din rășputeri a-i face să înțeleagă, care sunt roadele bine-făcătoare ale unirei; aducându-li aminte, că tot «pentru unirea tuturor» se roagă și sfânta biserică în toate zilele, mai bine de 1850 de ani. Ei oameni buni, cred că acum ați priceput.

— Priceput, cucoane, cât se poate de bine, răspuseră mai toți. D-zeu să vă ajute la cele bune.

— Ba eu tot nu, cucoane, răspuse moșul Ion Roată.

— D-zeu să mă erte, moș Ioane, dar dumneta, cum v'ed, ești cam greu de cap; ia haidem în grădină să vă fac a înțelege și mai bine. Moș Ioane, vezi colo în ogradă la mine bolovanul cel mare? — El vedem, cucoane. — Ia fă bine, și adă-l ici lângă mine, zise boerul, care ședeă acum pe un jilț în mijlocul țăranilor.

S'avem ertare cucoane, n'am putē; că doar acolo-i greutate, nu șagă.

Ia cearcă și vezi.

Moș Roată se duce și vre să rădice bolovanul, dar nu poate.

Ia du-te și dumneta moș Vasile, și dumneta bade Ilie și dumneta bade Pandelachi. Insfîrșit se duc ei vr'o 3—4 țărani, urnesc bolovanul din loc, el rădică pe umere și-l aduc lângă boeriu.

Ei oameni buni, vedeți?... S'a dus moș Ion și n'a putut face treaba singur; dar când v'ați mai dus câți-va într'ajutor, treaba s'a făcut cu mare ușurință; greutatea n'a mai fost aceeași. Povestea cântecului:

«Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere;
Unde-s mulți puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Așa și cu unirea oameni buni; credeți dumnevoastră, că de-a ajutat D-zeu a se uni Moldova cu Valahia, avem să fim numai atâția?

Frații noștri din Transilvania, Bucovina, Basarabia și cei de peste Dunărea, din Macedonia și de prin alte părți ale lumii, numai să ne vadă că trăim bine, și ei se vor bucura și ne vor iubi, de n'or mai îndrăsnii dușmanii vecii vecilor a se legă de Români. D'apoi frații noștri în de sânge: Franțujii, Italienii, Spaniolii și Portogezii ce așteaptă? La ori ce întâmplare, Doamne ferește, stau gata să-și verse sângele pentru noi...

Unirea face puterea oameni buni.

Ei acum cred c'ați înțeles și răsînțeles.

— Ba eu unul, să ertați dumnevoastră, cucoane, încă tot n'am înțeles, răspuse Moș Roată.

— Cum se face asta, Moș Ioane?

— Mai bine ce v'am tălmăcit, și un copil putea să înțeleagă.

— Mai așa, cucoane, răspuseră ceilalți.

— Moș Ioane, zise acum boerul cam tulburat de multă obosală; ia spune D-ta în legea D-tale, cum ai înțeles, cum n'ai înțeles, de când se face atâta vorbă; să auzim și noi.

— Dē cucoane, să nu vă fie cu supărare; dar de la vorbă și pênă la faptă este mare deosebire... Dumnevoastră ca fie-care boeriu, numai ni-ați poruncit să aducem bolovanul, dar n'ați pus umărul împreună cu noi la adus, cum ni spuneți dinioarea, că de acum toți au să iee parte la sarcini; de la Vlădică,

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

până la opincă. Bine-ar fi, dac'ar fi așa, cucoane; căci la răsboiu înapoi și la pomană năvală, parcă nu prea vine la socoteală... Ear de la bolovanul D-voastră... am înțeles așa: că pene acum noi țărani am dus fie-care câte-o peatră mai mare sau mai mică pe umere; însă acum suntem chemați a purta împreună, tot noi *opinca*, o stâncă pe umerele noastre... Să dea Domnul, cucoane, să fie alt-fel, că mie nu mi-a părè rău... La aceste vorbe, țărani ceialalți au început a strânge din umere, a se uită lung unul la altul și a zice: Ia poate că și Roată al nostru să aibă dreptate... Ear boeriul luându-i înainte cu glume, a înghițit gălușca și a tăcut molcum.

Iași, 4 Maiu 1880.

DESPRE OMENII MARI

Democrația, ca și aristocrația, are prejudecățile sale: așa dâna nu privește cu ochi buni nici o superioritate; tinde a nivela totul. Dar precum în natură, nu sunt numai șesuri și câmpii, ci se mai află și deluri și munți, așa în societate sunt, și vor fi cât lumea și pământul, oameni carii vor streluci prin virtute séu prin geniu. A voi să reducem totul la o egalitate himerică, ar fi a necunoște natura omenescă, a se revolta în contra armoniei providențiale.

Un strelucit filosof American (Emerson) a publicat o seriă de studii asupra câtor-va oameni mari (Platon, Shakespeare, Göthe, Napoleon, etc.) sub titlul de *Reprezentanții omenirii* și a precedat opera sa de o disertație asupra *utilității oamenilor mari*. Să nu fim mai catolici decât Papa, nici mai egalitari decât cugeătorii Republicei stelate; ci să recunoșcem, cu dânsii, și să rugăm cerul a ne trimite din când în când câte un specimen de asemenea oameni mari. Oare Statele-Unite ale Americii ar fi ajuns la ținta dorită, fără geniul unui Washington?

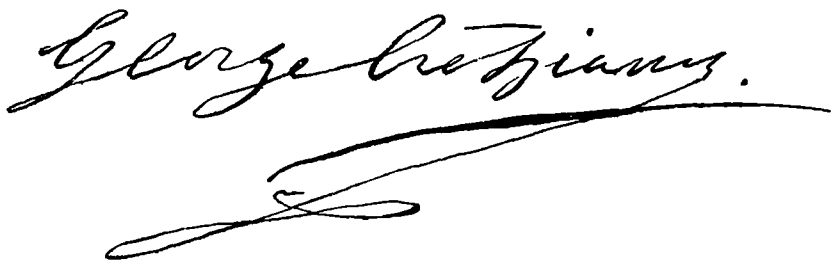
Oamenii mari, adică, oamenii geniali, ridică nația care-i produce, și resfrâng asupra-i rațele gloriei lor.

Ast-fel, după atâția secolii, oamenii mari ce a produs Grecia și Roma antică, poeți, filosofi, artiști, resboinici, oratori, fac admirația posterității și, ca nisce fare luminoase, conduc omenirea în căile civilizației; tot ast-fel oamenii de știință moderni, prin invențiile lor admirabile, de care cei vechi nu aveau idee, au lărgit aceste căi strelucite; grație lor, ne putem strămuta cu iuțela locomobilei, putem schimba cugetările noastre cu repeziunea electricității. Cine scie ce minuni noi ne rezervă un viitor apropiat? Ei bine! aceia cărora omenirea datorază aceste binefaceri, sunt oamenii mari.

E mai lesne a arăta acești oameni, decât a-i defini. Voiți dice numai, cu Emerson «Omul mare este acela care locuesce o sferă înaltă a cugetării, la care alți oameni nu pot ajunge cu cele mai neobosite strădăni; omul mare n'are decât a deschide ochii, spre a pătrunde misterele naturei, pe care ceilalți muritori nu le întrevăd.» Omul mare nu scie singur de ce este și pentru ce este ast-fel. Filozoful Socrate dicea că are un geniu familiar care 'lă vizitează; legendele antice spun că legiuitorul Numa se consulta cu Nimfa Egeria; poeții adesea invocă Musa pe care n'au văduț'o nici o dată, dar care de sigur există: căci, de n'ar exista, nu 'i-ar inspira. Precum o femeie căria natura n'a dat frumusețea, n'ar putea deveni frumoasă, ori ce ar face; asemenea un om, care n'a priimit darul de sus, pe care Demonul nu 'l-a vizitat, nu pôte deveni om mare, ori cât s'ar umfla, ca brósca din fabulă.

Un căpitan mare prețuesce în împregiurări grele, cât o armată întrégă; un politic mare, cât mai mulți generali împreună. Italia datoresce pôte reconștituirea sa, mai mult geniului unui Cavour, decât armelor sale. Vai națiilor lipsite de oameni mari în împregiurări gin-gașe! Ele pot vărsa torente de sânge, fără folos; învingătoare chiar pe câmpul luptei, pot fi sacrificate pe tapetul verde al unui Congres! Din contra, oamenii mari pot vindeca rănile cauate prin fatalitatea evenimentelor: ast-fel geniul unui Thiers sciù să ridice în scurt timp nația francesă, după cea mai teribilă lovitură ce a priimit vre o dată.

Nemuritorul nostru Bălcescu a scris că România a produs tot-d'a-una bărbați la înălțimea evenimentelor. Lăsând de o parte ridicole prejudecăți, să'i dorim din tot sufletul. Oamenii mari într'o nație sunt adeverații reprezentanți ai geniului ei; departe de a'i invidia, să'i binecuvântăm; să ne glorificăm în ei și prin ei.

GENIUL BINELUI ȘI GENIUL RĚULUI

Un popor, prin forția materială, prin resbele, pôte să și întindă dominațiunea sea și să esercite uă mare influință momentană, dér nu va stabili nimic durabile. Singurile națiuni, care au lăsat suvenirî mari,

le datoresc monumentelor lor, literaturii lor, științelor, belezor-arte. A venit un moment unde tôte poporele cu spirit de concistă au fost învinse la rândul lor. Resbelul, care le mărise pentru câți-va secolî, câți-va anî adese-orî, le au lăsat până în fine desorganisate, trunchiate și chiar ruinate. Pe când națiu-

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Moșii.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Fata la isvor.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

nile, care au urmărit adevărata glorie, aceea a științelor și a belzelor-arte, sunt nemuritoare.

Fără de a vorbi decât de cele d'ântiū 3 quarțe ale secolului al XIX; ce mare fapt politic, ce resbel a lăsat efecte care se pōtă trăi, cel puțin cât au trăit autorii lor, dacă nu mai mult?

Napoleon I s'a putut măguli un moment că a restabilit Imperiul lui Carol Magnus și că a fundat în Europa uă ordine permanentă. Dér, din nenorocire, el a trăit destul pentru a vedea dērâmându-se încetul cu încetul edificiul pe care credea că 'l clădise pentru secolî întregî, grație unor victorii estraordinare, unor triumfuri prodigiōse.

Wellington, învingător al lui Napoleon, a avut aceași sōrta; el nu a putut să se bucure pēnă în fine de rezultatele unei victorii atât de scump dobēndite. Nu mult timp nainte d'a înceta din viață, marele duce, ast-fel numit de compatrioții seî, a vēđut pe concetățenii lui insultându-l și sfărâmându-î palatul cu pietre. Poporul Engles merse și mai departe. Puțin timp după adoptarea bilului Reformei, Ducele de Wellington fu incongiurat pe ulițele Londrei de o mulțime întărâtată de lunga sa rezistență, insultat și chiar lovit. — Acea đî era tocmai cea mai mare a sa đî de glorie, a 17^a aniversare a victoriei de la Waterloo, 11 Iunie 1832! — ...

Napoleon III reuși cât-va timp, grație marelui prestigiu al numelui seū, a da Franciei uă putere pe care o admiră Europa întregă; dér, din nenorocire, acea putere era efemeră, pentru că ea nu era basată pe voința națiunei ci pe voința unui singur om. Și din đîua când monarhul avu slăbiciunea d'a asculta consiliile curtesanilor seî carî 'l împingeau spre resbel și conchiste; din acea đî imperiul se dērâmă, tărând cu dēnsul în prăpastie țera întregă, pe care o lăsă în starea deplorabilă în care am vēđut o toți, cu durere, după ultimul seū resbel cu Germania.

Dupē nisce asemenea exemple, pe care le am putea lesne îmulți, unde este astă-đî omul de resbel, unde este marele om politic cărui-a succesul, basat pe forciă, cărui-a triumfurile cele mai constante, cele mai neasceptate, cele mai complete, în aparință, se pōtă asigura rezultate durabile?

Epoca nōstră a produs mari geniuri militare. Imensele perfecțiuni ce se aduc ađî artei de a distruge, nouile mijlōce atât de puternice pe carî știința modernă le a inventat, atât pentru atac cât și pentru apărare, fac arta militară mult mai dificilă și exige unui mare general al epocii nōstre mult mai multe cunoscințe. — Celebra marșă a lui Sherman prin puștiile sudului Americi spre Sharleston; atacurile cavaleriei lui Sheridan în văile de la Shenandoa; în Europa, campania lui Moltke în Boemia, și savantele sele manopere în resbelul cu Francia, sunt triumfuri militare fără exemplu pōte în istorie.

Pentru ce dér tendințele necontestabile ale contimporanilor nōștri d'a uita asemenea fapte?

Pentru ce nu se mai vorbește ađî nicî de Austerlitz, nicî de Waterloo, nicî de Richmond, nicî de Sadova, nicî de Sedan?

Pentru că progresul prin forciă este uă iluziune; pentru că mărirea prin conchiste este efemeră.

Pentru că resbelele nu pun atât patria în pericol cât libertatea.

Resbelul este mai tot-d'auna uă dictatură.

Gloria orbesce patriotismul.

Resbelul cu spirit de conchistă este retogradarea civilizațiunei și ruinaea popōrelor.

Ceea ce națiunile moderne cer, nu este perfecționarea armelor de resbel, nu este progresul artei d'a distruge. Popōrele n'au aspirațiunii profunde și durabile de cât pentru științele care tind la desvoltarea relațiunilor lor internaționale, comerciale, industriale.

Resbelul nu are reson de a fi de cât numai atunci când el are drept scop apărarea drepturilor naționale, și a libertăților amenințate.

Iată un tablōu mai elocinte de cât tot ce ar putea đice și scrie cineva contra pretinselor progrese ale forciă.

Datoria publică a celor șapte mari puteri ale Europei se sue aprōpe la 80 miliarde.

Mai tōtă acēstă datorie este ocazionată numai prin cheltueli de resbele.

Actualmente Europa întreține 9,000,000 de soldați — cu

21,000 — tunuri

• 1,400,000 — cał de resbel

2,538 — bastimente — din care 259
cuirasate și cu un personal
de 310,000 ómeni și 16,000
tunuri.

Costul întreținerii acestor armate este de 11 miliarde de fr. pe an.

Ce nu s'ar face dēca uă asemenea sumă — 13 miliarde — ar fi întrebuițată, pe tot anul, pentru instruciune, pentru lucrări de utilitate publică, pentru progresul comerciului și al industriei.

Alăturaea cu deplorablele și ruinătoare efecte ale resbelului — cu spirit de conchistă — pe care 'l am numit *geniul răului*, se dămū un exemplu despre neprețuitele rezultate ale geniului productor, *geniul binelui*.

* Să luăm *mașina cu abur*.

Mașina cu abur a fost inventată de Papin, frances de origină, la 1690, și pe la finele secolului al XVIII, perfecționată de Vatt, celebru constructor Scoțes, cam ast-fel cum o cunōscem ađî, pentru că ea a mai priimit de atunci numerose alte modifițațiuni.

Cel d'ântēiū mare efect al acestei invențiunii a fost d'a facilita navigațiunea.

La 1807 Fulton, inginer american, aplică, cu un succes real, mașina cu abur la navigațiune. Din acea đî marina a eșit din starea ei primitivă. Distanțele carî speriau pe străbunii nōștri și 'l instreinau de cele alte popōre răspândite pe suprafața globului s'au apropiat, grație luminelor moderne. Țērile, Continentele, se unesc într'un comun travaliū de interes general. Popōrele civilizate străbat oceanele și merg, prin știința și activitatea lor, să desvolte resursele Continentelor pēnă aci neproductive.

Un alt geniū, Stephenson, aplică mașina cu abur la căile ferate, Cea d'ântēiū cale ferată care a funcționat a fost între Liverpool și Manchester la 1830.

Ast-fel dér, după ce, mașina cu abur a apropiat Continentele, astă-đî, prin căile ferate, ea apropie, într'un mod nu mai puțin admirabile, tōte statele fiecărui Continent.

Gracie aceste simple invențiunii, familia umană a suprimat distanțele, a învins timpul. Schimburile producțiunilor, ale artelor, ale științei, ale descoperirilor

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

de tot felul se fac ađi cu cea măi mare înlesnire. Spiritul omului îmbrăcișiađă globul întreg. Societatea modernă a devenit o singură asociațiune a tutulor animilor, a tutulor inteligențelor, a tutulor voințelor dirijate spre uă țintă unică și supremă: *Civilizațiunea*.

Dér rezultatele bine-făcătore ale acestei invențiuni nu desvoltă numai resursele intelectuale și morale ale Statelor moderne; ea desvoltă assemenea, într'un mod extraordinar, măi cu seamă resursele lor materiale.

Să dămū în această privință, óre-care cifre, culese în statistica generală a statelor civilisate.

Marina

Nuamăi în cele 7 State mari ale Europei există 6,285 vapóre de comerčiū, a căror construcțiune a costat 999,726,870 franci. Venitul acestei marine este de 149,000,000 franci.

Adăogând la aceste sume capitalurile de construcțiune și veniturile marinei de comerčiū a Statelor-Unite, și a celor-alte mici State ale Europei, ajungem la uă cifră aprópe de 2,000,000,000 capital de construcțiune, și 200,000,000 venit al marinei de comerčiū universale.

Aceste miliarde, au profitat și profită publicului muncitor, comerčiului, industriei.

Nu vorbesc de marina de resbel; ea distruge iar nu produce.

Căile ferate

În 33 de State ale lumii civilisate, întinderea liniilor ferate este de 195,451 kilometri. Capitalul de construcțiune este de 70,837,331,211 fr.

Acéstă colosală sumă s'a răspândit în public, în profitul tutulor, și a dat uă impulsione enormă industriei universale. Venitul acestor linii ferate este de 8,000,000,000 fr. împărțite în acțiuni.

* * *

Ast-fel dér, pe când armatele moderne costă Europei uă datorie de 80 miliarde, cum am arėtat mai sus, și 13 miliarde de întreținere, pe fie-care an, uă singură invențiune — mașina cu abur — produce, aplicată la marină și la căile ferate, uă sumă măi tot atât de mare.

Un singur geniu productur repară risipa tutulor geniurilor distrugătore adunate.

Dér mașina cu abur nu se întrebuinteză numai la vapóre și drumuri de fer; ea este întrebuintată în tóte ramurile industriei universale, și ca s'și pótă cine-va închipui ce rezultate dá puterea aburului nuamăi într'un singur Stat, s'luăm Anglia de exemplu.

«Forcia produsă prin mașina cu abur într'un singur Stat — Marea Britanie — equivaléză cu travaliul manual a 400 milióne de ómenī.» 1)

Ast-fel dér Anglia, uă țéră de 30 milióne de locuitori, datoréză unei simple descoperiri industriale uă putere măi mare de cât aceea a imensului imperiu al Chinei.

Dér nu e tot. Mașina cu abur este cunoscută în tóte țerile civilisate și chiar în coloniile lor cele măi depărtate; Statele-Unite ale Americi aplică acéstă putere la tóte usurile vieței. Putem dér sustine, fără temere d'a fi desmințiți, că puterea de acțiune a omenirei s'a îndecit de la începutul secolului nostru, și că Globul întreg — care numeră uă populațiune de 1 miliard, aprópe, de ființe omenesci — produce ađi uă cantitate de forciă activă de đece orī măi mare de cât în secolul trecut.

* * *

Sarcina însemnată epocei nóstre, în desvoltarea progresului omenesc, nu este de natură a fi îndeplinită prin resbele; ci este de a facilita, pe cât se póte măi mult, relațiunile între ómenī, între State, între Continente, pentru a servi și a ajuta cu putere constituțiunea unităței umane a globului.

Istoricul care peste 20 de ani va încerca s' resume opera secolului al XIX, nu va găsi acéstă operă personificată nici în numele lui Napoleon, nici în al lui Welington, nici în al lui Blucher, nici în al lui Sherman, nici în al lui Grant séu Moltke: el o va personifica mult măi bine într'un Morse, inventorul telegrafului electric; într'un Cyrus Field, care fu promotorul cablului transatlantic; într'un Watt, care a perfecționat mașina cu abur; într'un Fulton, care a aplicat la marină admirabila invențiune a lui Watt; într'un Ferdinand de Lesseps care presidă la deschiderea Istmului de Suez; în aceia cari au întrebuintat puterea aerului comprimat și care, gracie concursului acestui element, străpunseră muntele Cenis; în fine, în acele geniuri, mult măi curagióse êncă, cari voescū a da aripī umanității creând navigațiunea aeriană.

Canalul de Suez deschis, muntele Cenis străpuns, globul încins prin nenumerate fire electrice, canalurī misteriose și sigure ale cugetărei, aburul transportând prin mijlocul pustiilor antice populațiunile moderne, active și laboriose, iată în adevěr conchiste reale, conchiste care vor dură mult timp êncă dupe ce ossenaintele resbelnicilor, și ale victimelor lor, vor albī câmpiile pustiite de *geniul Rėului*.

Spiritul modern al Europei este împărțit ađi în două curente: Resbel și Industriă; vechia barbarie, și civilizațiunea êncă in leagăn. Europa esită, nesciind êncă cui datorésă măi multă onóre, resbelnicilor care o înspăimântă, puterei care o retrogradésă, séu sciinței care o împinge spre nooi progrese. S' sperăm că decisiunea finală va fi pacea, progresul, și că sciința modernă nu va fi pus în zadar prodigiósele séle resurse la dispozițiua contimpuranilor noștri. S' sperăm că în curénd politica va merge alătura cu sciința, și că nu vom măi avea nenorocirea de a vedea reproducându-se scenele sîngeróse, care se întind de cât-va timp peste Europa întregă, cu cortegiul lor fatale de destrucțiuni, de ruine și de doliū. S' sperăm în fine că *civilizațiunea* va învinge *barbaria*.

G. Emanuel Crețulescu

1) Quarterly Review, 1869.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Se il nome di *Roma*, che fu per tanti secoli la méta di così sante e sublimi aspirazioni degli Italiani, ci ha fatto battere e sussultare così forte i cuori di desiderio e di speranza; perché il nome ele sorti dei figli della *Romania*, — tanto di quella *Trajana*, come di quella *Aureliana* — dovrebbero lasciar muti e indifferenti gli Italiani?

Potenza,
26 Marzo 1880.

Paris, le 20 Mars 1880.

A Monsieur le Président du „Comitetul Societatei Macedo-Romana“

Monsieur,

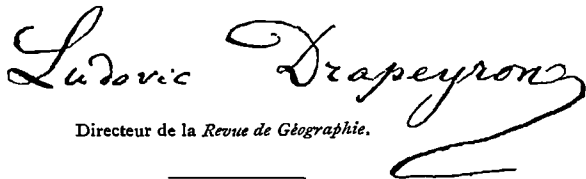
J'ai reçu l'appel que vous avez adressé aux amis des Roumains. Je m'empresse d'y répondre. Je sympathise de tout mon cœur à l'œuvre patriotique et civilisatrice que poursuit la *Societatea de Cultură Macedo-Română*.

Une nation latine qui professe le christianisme grec et qui, à ce titre, forme comme le trait d'union entre deux grandes civilisations, aux quelles nous devons notre civilisation française: tel est ce curieux, ce noble peuple roumain, placé à l'avant garde des peuples néo-latins, dans les Carpathes et sur les bords du Danube et de la mer Noire. Quelle énergie n'a-t-il pas déployée pour consèrver sa langue, sa nationalité! Aujourd'hui, il forme le totalité ou la majeure partie des habitants de la Transylvanie, de la Bukovine, du Banat, provinces de l'empire Austro-Hongrois, de la Moldavie, de la Valachie, récemment affranchies de la domination turque, de la Bessarabie, possession de l'Empire Russe. Il y a des Roumains en très grand nombre dans la Bulgarie, dans le Macédoine et dans la Thessalie. L'on compterait facilement, dans l'Orient del'Europe, près de sept millions de Roumains.

Voilà ce que je suis tenu de ne pas oublier, en ma qualité de directeur de la *Revue de Géographie*. Aussi mes collaborateurs et moi avons-nous fait, dès le début, une large place, dans notre recueil, à une nationalité si remarquable sous tous les rapports.

Inserées dans votre précieux album, ces lignes apprendront à vos compatriotes qu'ils ont en nous des amis dévoués, heureux de transmettre à nos lecteurs toutes les communications géographiques qu'ils voudront bien nous adresser. Faire connaître de plus en plus aux occidentaux la Roumanie et les Roumains ce sera certainement leur en inspirer l'amour.

Agréez, Monsieur le Président, l'hommage de tout mon dévouement pour votre cause et de ma haute considération pour votre personne.

Directeur de la *Revue de Géographie*.

LA MAISON DU PENDU

— Nouvelle —

I

Le Baron Henri de Ruchnerdt descendait d'une vieille famille prussienne, établie depuis plus d'un siècle en Suède, où elle possédait de vastes propriétés. Son aïeul avait occupé un des plus hauts grades dans l'armée; son père, ancien ministre, jouissait d'une grande influence auprès du roi.

En 1876, Henri avait vingt deux ans et était attaché au ministère des affaires étrangères. C'était un beau garçon, de taille moyenne, mince sans être maigre, bien pris, la main fine, le pied petit; il avait les yeux bleus, d'un bleu foncé, un peu glauque, et très profonds. Quand ses lèvres s'entrouvraient pour sourire, on apercevait sous l'ombre de sa fine moustache blonde, deux admirables rangées de perles d'une blancheur éclatante. Il riait souvent, mais sans coquetterie. Causeur plein de verve, d'esprit et d'entrain, danseur infatigable, chasseur intrépide, patineur audacieux, Henri joignait à toutes ces qualités une bonne humeur toujours prête et un cœur toujours ouvert.

Depuis une année, il avait été fiancé à sa cousine Nadège, une de ces fleurs pâles qui poussent dans ces pays voisins du pôle, adorables créations de la nature, vaporeuses comme un rêve dans leur blancheur de neige et sous leurs longs cheveux cendrés. Ils avaient été élevés ensemble; leur amour était né de l'habitude de s'aimer, comme meurt souvent celui des autres. C'étaient bien véritablement deux âmes sœurs, qui attendaient, avec la chaste tranquillité des natures septentrionales, le moment où elles allaient se confondre dans un baiser.

Au mois de Décembre, Henri était allé passer quinze jours dans une des propriétés de son père, avec plusieurs amis. On devait chasser l'ours. Au retour, on devait célébrer la mariage. Cinq jours après son arrivée, Henri reçut une lettre qui le rappelait en toute hâte à Stockholm. Nadège était malade. Il partit aussitôt. Il trouva sa fiancée au lit, pâle, les yeux agrandis par la fièvre. Elle sourit doucement en le voyant.

— J'avais peur que tu ne tardasses, dit-elle.

Puis elle ajouta, et sa voix semblait un murmure:

— Tu vois, mon pauvre ami, notre beau rêve s'est évanoui.

Henri ne put retenir un sanglot.

— Ne pleure pas, reprit la jeune fille. Nous nous reverrons un jour et notre bonheur sera éternel.

Dans la nuit elle mourut, ou plutôt elle s'éteignit, comme une lampe où l'huile vient à manquer, lentement, doucement, sans secousse, le sourire sur les lèvres, et l'espérance dans les yeux. Vers une heure du matin, elle serra la main de Henri, qui se tenait debout près d'elle, épiant sur son front les progrès du mal; il se pencha.

— Au revoir! murmura Nadège, et, comme un enfant fatigué qui s'endort, elle laissa tomber sa tête sur l'oreiller. Elle était morte. Henri, sentant ses mains se glacer dans les siennes, comprit tout-à-coup l'offreuse vérité; comprimant les sanglots qui l'étouffaient, il se pencha sur elle et la baisa au front. C'était le premier baiser qu'il lui donnait.

Cette douleur, tombant si brusquement dans sa vie, naguère si calme, si heureuse, si riante, changea tout-

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

à-coup le caractère du jeune homme. Il devint triste, taciturne; il renonça à toutes ses habitudes d'autrefois, au monde, à la chasse. Il s'enfermait de longues heures dans sa chambre; il ne sortait presque plus, si ce n'est pour aller au cimetière. Quelque fois il partait, dès le matin, seul, et se perdait dans la campagne, cherchant les endroits les plus solitaires. Une sombre mélancolie l'envahissait.

Son père s'inquiétait; il craignait que sa santé ne s'altérât, et résolut de l'éloigner de la Suède. Il sollicita et obtint pour lui le poste de secrétaire à la légation de Suède à Bucarest.

Henri accepta et partit. Son père l'accompagna à Paris; puis, voyant que le voyage changeait un peu le cours de ses idées, il le persuada d'aller à Rome. Ils y allèrent ensemble et, pendant trois mois, ils visitèrent Milan, Florence, Venise, Naples et la Ville Eternelle. Le jeune baron semblait renaître à la vie. La vue de toutes ces merveilles, le ciel pur de l'Italie, la nouveauté du spectacle qui se déroulait sous ses yeux, tous ces enchantements avaient dissipé les nuages noirs qui assombrissaient ses pensées. Il était redevenu causeur comme autrefois, et s'il n'avait plus sa gaieté des jours passés, du moins avait-il recouvré sa bonne humeur. Un jour, à Venise, il vit passer une jeune fille blonde et pâle; il s'arrêta et dit à son père :

— Regarde! On dirait Nadège!

— C'était la première fois qu'il prononçait le nom de sa fiancée. Ce jour-là, il fut triste et refusa de sortir. Il resta avec son père, et, jusqu'au soir, il lui parla du passé, de ses espérances brisées, de son bonheur évanoui. Il lui dit tout ce qu'il avait souffert. « Dans le premier moment, j'ai cru que j'en mourrais, disait-il. Et, chose curieuse, jamais je n'avais sondé la profondeur de mon amour pour elle. J'étais tellement habitué à l'aimer. Quand elle n'a plus été là, j'ai senti un tel vide, dans mon cœur, que j'ai compris qu'elle l'occupait seule tout entier. » Il reprit l'un après l'autre tous ses souvenirs, remuant avec une sorte de volupté amère ces cendres encore chaudes. Il pleura beaucoup. Les larmes le soulagèrent.

II

Un mois après, il arrivait à Bucarest et descendait à l'Hotel Hugues. Dès qu'il eut pris possession de son poste, il chercha une maison, car il avait la vie d'hôtel en horreur. On lui en indiqua plusieurs, il les visita; aucune ne lui plut: elles étaient trop petites ou trop grandes, malpropres, basses de plafond; il voulait de l'air, un jardin, de larges fenêtres. En passant par la strada Romana, il aperçut, à demi cachée dans les feuilles, une maison blanche dont l'apparence le séduisit. « Si elle pouvait être à louer, » pensa-t-il. A tout hasard, il envoya son guide s'informer. Celui-ci revint au bout de quelques minutes et lui annonça que la maison était libre. Le jeune homme s'empressa d'aller la visiter. Le jardin était plein de fleurs; la façade de la maison disparaissait sous la verdure. Il entra, le vestibule était vaste, lumineux, pavé de marbre blanc et noir; les chambres étaient spacieuses, élégamment meublées; à gauche, il y avait un cabinet de travail, dont la demiobscurité plut extrêmement à Henri. Les meubles de vieux chêne sculpté, les grandes bibliothèques sombres, les bureaux aux pieds lourds et contournés, la glace de

Venise que supportait un bahut de grand style, tout ce luxe sévère qui dispose si bien l'esprit aux méditations, lui parut tout-à-fait de son goût. Il demanda le prix, disposé à payer ce qu'on voudrait, desirieux d'en finir tout de suite. Mais la servante qui lui avait montré la maison, ne connaissait pas les conditions du propriétaire. Elle savait seulement qu'on ne voulait la donner que meublée. — Mais c'est meublée que je la veux, s'écria Henri. Son guide prit l'adresse de la personne qui louait et promit de venir le soir même apporter la réponse. Il vint, en effet, le soir vers huit heures. On demandait six cents ducats par an.

— Bien, dit le baron, j'accepte.

— Seulement, Monsieur, objecta le guide, je me permettrai de vous faire observer que...

Il s'arrêta.

— Quoi? demanda Henri.

— Carlou, êtes-vous superstitieux?

— Non, heureusement.

— Enfin, même quand on n'est pas superstitieux, c'est égal... Ce n'est pas amusant...

— Quoi? répéta le jeune homme que ce préambule impatientait.

— Voilà. On dit que cette maison porte malheur. Celui qui l'a bâtie s'est pendu dans le bureau, après avoir perdu sept mille ducats au jeu.

— Je ne joue pas, fit Henri.

— Son neveu qui habita la maison ensuite, a été trouvé un matin, pendu à la même place que son oncle; on n'a jamais su qui avait pu le pousser à cet acte de désespoir.

— L'ennui de la vie, répondit Henri. Mais qu'est ce que j'ai à faire moi avec tous ces pendus. Ils ont choisi là une vilaine mort... Tu viendras me prendre demain matin et tu me conduiras chez le propriétaire. Je tiens à terminer le plus tôt possible. En attendant prends ces cinq louis.

Le guide sortit, et, en s'en allant, il se disait à part lui: « C'est égal, ils sont curieux ces étrangers. Je ne louerais pas moi une maison où quelqu'un s'est pendu, quand même on me la donnerait pour rien. »

Huit jours après, Henri de Ruchnerdt invitait quelques uns jeunes gens dont il avait fait la connaissance à venir planter la crémaillère dans son nouveau domicile de la strada Romana. Le diner fut très gai. Un des convives, qui était juge d'instruction, lors du suicide de l'ancien propriétaire, raconta, avec un grand luxe de détails, comment celui-ci s'était pendu à l'angle de la bibliothèque. On se leva de table pour aller examiner les lieux.

— Vous voyez, disait le magistrat, c'est là qu'il a passé la corde, derrière cette fleur et il est monté sur cet escabeau, puis il l'a repoussé avec le pied gauche, et.....

— Sais-tu que tu n'es pas drôle avec tes histoires, s'écria un jeune député, qui tenait un verre de cahepagne à la main. Je propose que nous retournions à table. Au diable les pendus! Tu vas donner le cachemard au baron.»

Henri sourit.

— Eh! mesieurs, fit-il gaiement, j'en ai vu bien d'autres. Pensez donc que dans le château de mon père, où j'allais passer une partie de l'hiver, à l'époque de la chasse, ou prétend qu'il y a une foule de revenants qui se promènent la nuit au clair de lune. Les villageois font des signes de croix quand

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ils passent le soir devant la porte, Le fait est que dans la salle des armures, il y a des échos mystérieux qui produisent sur ceux qui y entrent pour la première fois une très singulière impression. Eh bien! je n'y ai jamais fait que de doux et beaux rêves.

Une ombre passa sur son front. Il venait de se rappeler que c'était là qu'il avait reçu la lettre qui lui annonçait que Nadège était malade.

On était revenu à table, et le récit du baron avait mis les convives en verve d'histoires. Chacun raconta la sienne; et, quand on se sépara, vers deux heures du matin, personne ne songeait plus aux deux pendus du cabinet de travail.

III

Henri avait rencontré, en venant de Pesth à Baziash, une jeune dame roumaine, qui revenait à Bucarest. Ils étaient seuls dans le wagon. Ils causèrent. Ils se retrouvèrent sur le bateau et une sorte d'intimité se forma entre eux, cette intimité du voyage qui est si charmante, qui se brise tout-à-coup au débarcadère et laisse de si doux souvenirs. Elle se nommait Anna Cordulénu. Elle était veuve depuis deux ans. C'était une magnifique créature, blonde, d'un de ces blonds particuliers à l'Orient; ce n'est pas le blond doré du midi, ni le blond cendré du Nord, c'est une couleur qui ressemble à celes des feuilles colorées par l'automne. Elle était blanche, avec de grands yeux noirs, doux et veloutés. Elle avait vingt trois ans, et elle était dans tout l'éclat de sa beauté, une beauté luxuriante, un épanouissement de printemps qui annonce un été splendide. Elle avait fait une profonde impression sur Henri, qui s'était bien promis de la retrouver à Bucarest.

Il la revit pour la première fois à la Chaussée. Elle se promenait en calèche découverte avec une vieille dame. Elle répondit en souriant à son salut. Quelques jours après, au bal de la légation d'Angleterre, Henri l'aperçut au milieu d'un groupe de jeunes femmes. Elle causait, debout, jouant avec un éventail de nacre; la lumière ruisselait avec des frissonnements sur ses épaules nues et mettait un reflex d'or dans ses cheveux. Elle était si belle, qu'il s'arrêta pour l'admirer. Elle le vit, quitta le groupe de ses amies et s'approcha de lui.

— J'avais espéré vous voir chez moi, dit-elle, et il faut le hasard d'un bal pour que je vous rencontre.

Il s'excusa et promit d'aller le lendemain lui faire une visite. Il valsa deux fois avec elle, et partit ébloui, disons le mot, amoureux fou. Comme tous les hommes du Nord, Henri ne savait pas aimer à demi. Quand son coeur s'était éveillé, il avait aimé Nadège, et nul autre sentiment ne l'avait détourné, ne fut-ce qu'une minute, de cette passion chaste, profonde, entière. Depuis que Nadège était morte, son coeur était resté comme engourdi par la douleur; il l'avait dit à son père à Venise: «Je crois qu'on n'aime qu'une fois. Ce n'est pas ma vie, ma jeunesse, mon bonheur, que Nadège a emporté avec elle, c'est mon coeur.» Et voilà que son coeur se réveillait de son engourdissement et se mettait à battre. Il s'était donc trompé. Il se consultait; il se demandait s'il n'était pas le jouet de ses sens. Cette femme, il la connaissait à peine. Il ne l'avait vue, pour ainsi dire, qu'en passant. Il n'était attaché à elle par aucune de ces liens puissants qui

créé l'habitude. Il s'effrayait de cet amour naissant, dont il ne pouvait se rendre compte. Si ce n'était qu'un caprice? Toute la nuit il tourna et retourna ces questions dans son esprit. Il faisait déjà jour, quand, brisé de fatigue, il se jeta tout habillé sur son lit et s'endormit.

Le tantôt, il alla faire sa visite à M-me Corduleanu. Il retourna souvent chez elle. Ils s'aimèrent, ils se le dirent et on commença à parler de leur prochain mariage. Est-il besoin de raconter ces amours qui ressemblent à tous les autres: l'amour de deux coeurs qui se comprenaient, calme, paisible, plein de tendresse contenue, de respect et des délicatesse, d'estime et d'adoration réciproques.

Les jours passaient, en resserrant les liens qui les unissaient l'un à l'autre. Ils n'avaient pas fixé la date de leur mariage. Ils évitaient même d'en parler. Ils étaient si heureux ainsi. Qu'ils auraient voulu prolonger indéfiniment ce temps plein de charme. Qui ne voudrait que le printemps durât toujours, avec ses senteurs enivrantes, ses matins humides de rosée, ses soirs si tièdes, son beau soleil, ses douces brises et son ciel pur?

IV

Ils étaient heureux; — c'est résumer en un mot leur existence pendant toute une année. Vint l'automne de 1879. Un soir du mois de Septembre ils se rencontrèrent à la Chaussée. Ils se promenèrent longtemps sous les arbres, devant le buffet, avec des amis. La nuit vint. Ils se trouvèrent seuls.

— Allons faire un tour dans les bosquets, dit Henri.

— Allons, répondit-elle en lui prenant le bras.

Ils traversèrent la Chaussée, et se perdirent dans l'ombre des allées, marchant lentement, causant de mille choses. Elle était toute joyeuse ce soir-là. Ils marchèrent longtemps ainsi. L'ombre s'était épaissie autour d'eux; le ciel s'était rempli d'étoiles; de temps à autre, à travers les arbres, ils apercevaient le grand flamboiement de la ville, ou à gauche, dans le fond, une grande lueur pâle dans le ciel. Le silence était profond; ils parlaient bas. Puis, saisie par cette mystérieuse harmonie qui s'échappe de la nuit, ils se turent, écoutant leur pensée qui se répondait. Ils s'arrêtèrent dans un endroit où les arbres, en demi cercle, formaient comme un berceau naturel. Ils s'assirent sur un banc et reprirent leur causerie. Il lui tenait la main. Tout-à-coup la lune se leva, et un long rayon bleu, perçant les branches, tomba sur eux et les enveloppa. Henri la regarda, elle rayonnait sous ce nimbe.

— Comme vous êtes belle! s'écria le jeune homme avec un enthousiasme naïf. Il lui prit la main et la baisa longuement. Elle frissonna.

— J'ai froid, dit-elle.

En disant ces mots, elle se leva, et, reprenant son bras, elle se mit à marcher rapidement, comme si elle voulait se réchauffer. Le jeune homme sentait son bras trembler sur le sien. Il la regarda; elle était très pâle.

— Nous sommes restés trop longtemps sous ces arbres, dit-il; la fraîcheur de la nuit vous aura saisie. Rentrez vite.

— Oui, dit-elle, je ne me sens pas bien.

Ses dents claquaient. Ils rejoignirent leurs voitures. Henri l'aida à monter, et lui fit mille recommandations. En revenant, il se sentit pris d'une indicible tristesse; il avait le coeur serré. Il rentra chez lui sans avoir pu

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

dissiper cette terreur secrète qui le dominait. Il aurait voulu aller chez elle, la voir, savoir connuement elle se trouvait. Il dormit mal. Dès qu'il fit jour, il se leva, inquiet. Vers dix heures, il envoya chez M-me Corduleanu. La domestique revint et lui dit qu'elle dormait. Cette réponse le soulagea. A deux heures, comme il se disposait à se rendre chez elle, on lui apporta une lettre. Anna le pria de ne pas venir. Elle n'était pas très bien. Mais elle espérait que ce ne serait rien; un simple refroidissement. Henri attendit le lendemain avec impatience.

Le lendemain, il reçut une nouvelle lettre. Anna le demandait. «Vous m'excuserez de vous recevoir au lit, disait-elle; mais je ne suis pas bien du tout. Venez, j'ai besoin de vous voir.» Il courut chez elle. Elle était couchée; le médecin était près d'elle. Quand elle le vit, elle sourit. «Ce ne sera rien, fit-elle comme si elle avait lu dans ses yeux l'inquiétude de son coeur. N'est-ce pas, docteur?»

— Le médecin affirma que se ne serait rien, en effet, si elle ne faisait pas d'imprudance. Puis il salua et partit. Henri la regardait et trouvait dans ses traits un changement extraordinaire. Ses yeux brillaient d'un éclat fébrile, une rougeur inaccoutumée marbrait ses joues; elle avait les lèvres sèches et comme brulées par une fièvre intérieure. Elle le retint longtemps près d'elle, causant avec volubilité. Elle lui fit promettre de revenir le soir. Il revint et la trouva très lasse.

— Il ne faut pas vous fatiguer, lui dit-il, ne parlez pas. Je reste là, près de vous.

— Lisez-moi quelque chose, fit-elle. Je n'ai pas sommeil.

— Que voulez-vous que je vous lise.

— La nuit de Mai de Musset. Le volume est là, sur la table.

Il prit le volume et lut. Elle écoutait, les yeux à demi-fermés; et, tout doucement, elle s'endormit. Henri continua encore un instant de lire, baissant de plus en plus la voix, et quand il fut bien sûr qu'elle dormait, il posa le livre sur la table et la regarda. Ses yeux étaient cerclés de noir; aux deux coins de narines, légèrement dilatées, on pouvait distinguer un pli qui trahissait la souffrance. Elle respirait difficilement. Elle était très pâle; mais, par moments, la marbrure rouge apparaissait aux pommettes. Il demeura ainsi près d'elle très tard. Le médecin vint.

— Ne la réveillez pas, dit-il, le sommeil lui fait du bien.

— Croyez-vous, docteur, qu'il y ait du danger, dit Henri.

— Oui et non. La fièvre persiste, et c'est fâcheux. Attendons à demain. Si la fièvre est tombée, il n'y aura plus aucun danger.

V

Le lendemain la fièvre avait redoublé. Anna était secouée par des frissons qui, d'heure en heure, devenaient plus fréquents. Tout son corps tremblait, ses dents claquaient. Un horrible pressentiment saisit Henri. Il se rappela la fin rapide de Nadège.

— Est-ce que je vais la perdre aussi celle-là? pensa-t-il avec épouvante.

Trois jours et trois nuits, il resta au chevet de la malade dont l'état empirait et qui s'affaiblissait de plus en plus.

Le troisième jour, vers dix heures, elle eut une crise terrible. Elle délirait. Ce beau corps luttait désespérément contre la mort. Elle appela à grands cris Henri qui était près d'elle, et, sans le voir, elle se mit à lui parler avec une effusion de passion étrange. Tout ce qu'il y avait d'amour en elle s'épancha dans ce long monologue sans suite, qu'il écoutait avec désespoir et ravissement. Epuisée, elle se tut un moment et demeura comme assoupie, respirant fortement, reprise par le frisson. Quand elle rouvrit les yeux, elle le vit près d'elle; elle lui tendit la main et lui dit avec un sourire triste: «Cher ami, que vous êtes bon de rester ainsi près de moi.» Elle semblait avoir oublié son expansion folle de tout-à-l'heure. Elle paraissait accablée. Le médecin vint alors.

— Je me sens mieux, lui dit-elle.

— «Oui, mon enfant, dit le docteur en lui caressant la main avec bonté, oui, vous êtes beaucoup mieux.»

Et se retournant vers Henri, il lui fit un signe. Le jeune homme comprit. Quand le docteur sortit, il l'accompagna. Dès qu'ils furent seuls:

— Eh bien! demanda Henri avec anxiété.

— Du courage, mon ami, dit le médecin. Il n'y a plus rien à faire. Elle est perdue.

— Perdue! s'écria Henri.

Il s'appuya au mur pour ne pas tomber. Il était comme un homme qui a reçu un coup violent sur la tête. Un nuage lui passa devant les yeux, le sang lui bourdonnait dans les oreilles. Il étouffait. «Perdue!» répéta-t-il après un moment. Puis, comme s'il se parlait à lui-même, il ajouta avec angoisse: «Je porte donc malheur à tous ceux qui m'aiment!»

Il ne rentra pas tout de suite dans la chambre, il avait peur qu'Anna ne remarquât son trouble. Il descendit avec le docteur et l'accompagna jusqu'au bout de la rue. Le grand air le remit un peu. Quand il revint, Anna le regarda longuement, puis elle lui demanda, avec cette curiosité inquiète du malade qui sent qu'on ne lui dit pas la vérité tout entière.

— Eh bien! que dit le docteur?

— Il dit que vous êtes mieux qu'hier, mais que jusqu'à demain il y a encore un peu de danger. Il faut éviter toute émotion.

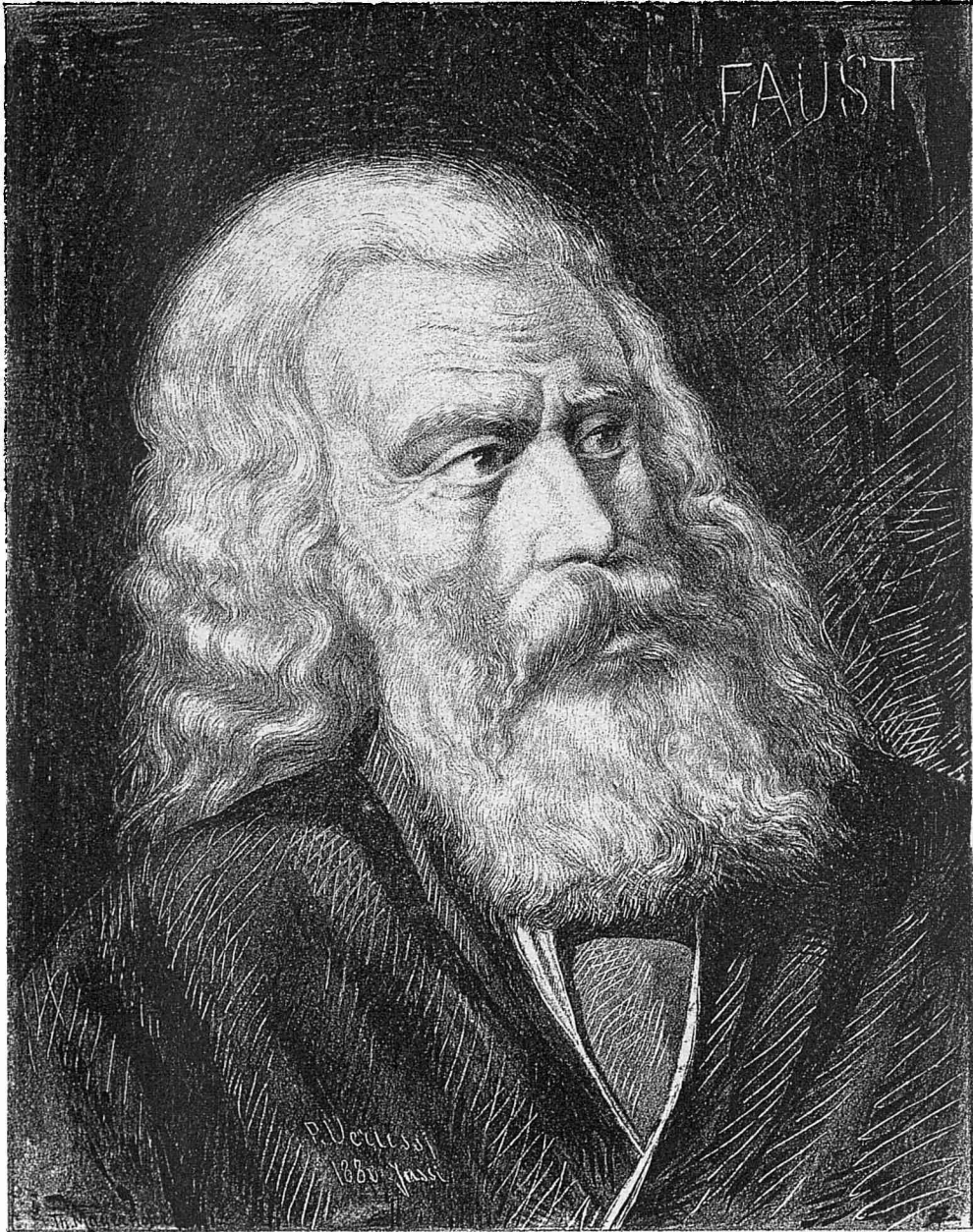
— Quelle autre émotion puis-je avoir que le plaisir de vous voir auprès de moi. Vous m'aimez bien?

— De toute mon âme, dit Henri, qui sentait les mots s'étrangler dans sa gorge.

Anna le fit essoir auprès d'elle, et, les mains dans les siennes, les yeux sur les siens, d'une voix douce, caressante comme un souffle, elle se mit à lui parler d'avenir. De temps en temps, les frissons la secouaient. Elle s'arrêtait un moment et puis reprenait. Elle serait bientôt rétablie. Ils se mariaient avant le grand jeune de Noël et partiraient immédiatement pour l'Italie. «Il fait chaud là-bas,» disait-elle en frissonnant. Sa voix devenait de plus en plus faible. Henri la regardait avec terreur. Par instants sa figure se contractait, une flamme pâle s'allumait dans ses yeux, et le cercle noir qui les cernait s'aggrandissait de plus en plus.

Elle s'assoupit. Il était près de cinq heures. Vers six heures, elle eût de nouveaux frissons. Tout son corps tremblait. Elle se réveilla, regarda autour d'elle avec effroi; la demi-obscurité de la chambre l'effrayait sans doute. Elle cria à deux reprises: Henri! Henri! Il était debout près du lit. Elle ne le voyait pas. Il lui prit les mains. Elle les lui serra convulsivement. «Oh! vous êtes là? fit-elle avec égarment. J'ai peur.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

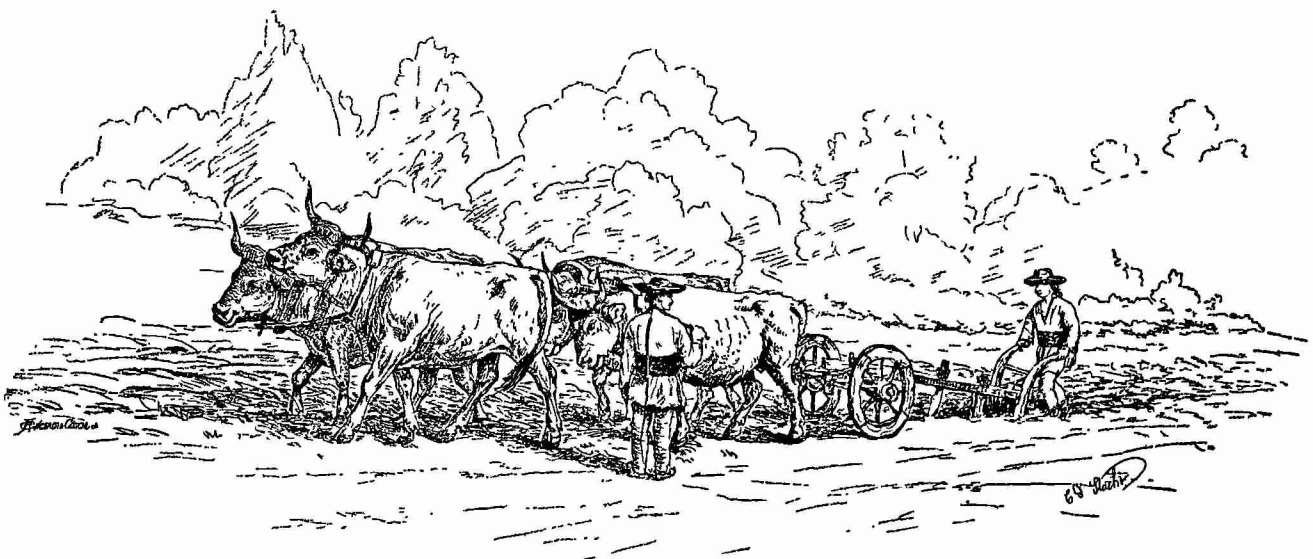

ALBŪMUL MACEDO-ROMÂN

Mama mare!

de C. D. Stancescu.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ne me quittez pas.» Elle se tut et ferma les yeux. Il crut qu'elle allait dormir. Tout-à-coup elle poussa un grand cri : «Oh ! dit-elle, est-ce que je vais mourir. Je ne vous vois plus. Il fait noir. Faites apporter de la lumière.» Il appela. On alluma deux lampes et deux candélabres. Ce ruissellement de lumière parut la soulager. Le Médecin arriva.

— C'est la crise, dit-il. A moins d'un miracle, elle ne vivra pas deux heures.

La tante d'Anna était venue avec deux autres de ses parents. Ils étaient là tous les cinq, brisés d'émotions devant cette splendide créature, si pleine de vie et de santé hier, et qui, à cette heure, n'avait même plus la force de lutter contre la mort qui venait à grands pas.

Vers sept heures et demie, Anna rendit le dernier soupir. Sa fin fut navrante. Tous pleuraient à son chevet. Seul, Henri, dont elle n'avait pas quitté les mains, ne versait pas de larmes. Blême, les yeux ardents, la figure horriblement contractée, la poitrine soulevée par des sanglots qu'il étouffait, il regardait se briser ce dernier morceau de son cœur.

Quand tout fut fini il tomba à genoux comme foudroyé, et resta longtemps les lèvres collés sur cette main glacée qui s'était crispée sur la sienne.

Le médecin que cette douleur morne effrayait, l'emmena avec lui.

VI

Dehors la rue était noire. Il tombait une petite pluie fine, pénétrante. Il marchèrent, sans parler, pendant près d'un quart d'heure. Arrivés à la porte du docteur, celui-ci pria Henri d'entrer un instant chez lui.

— Merii, répondit le jeune homme, j'ai besoin d'aller jusque chez moi. Vous voyez, maintenant je suis calme.

— Il est trop calme, pensait le docteur en rentrant.

Au lieu de se diriger vers la strada Romana, Henri revint sur ses pas et entra dans le jardin de Cismegiu. Le jardin était sombre et triste. Henri erra quelque temps d'allées en allées, cherchant à renouer le fil de ses idées en désordre. Il arriva au bord du lac. L'eau était noire et se perdait dans l'obscurité. Il s'arrêta; on eut dit que cette eau muette l'attirait. Au bout d'un instant, il reprit sa marche, fit le tour du lac et sortit par la porte qui donne dans la Strada Stirbei-Voda; il s'en alla par la strada Renascerei; puis il tourna à droite, enfila la strada Calvina et arriva dans la Calea Victoriei. Quand il se retrouva dans la lumière, au milieu du bruit, des passants, des voitures, il sembla se réveiller d'un rêve. Il pressa le pas et arriva bientôt à la strada Romana. La pluie tombait plus fort. Il était transpercé, mais il ne s'en apercevait pas.

— Monsieur n'a donc pas trouvé de voiture, lui dit son domestique, quand il le vit entrer pâle, défait, plein de boue et ruisselant d'eau.

— Non ! répondit-il d'un ton bref et il ouvrit la porte de son bureau, qu'il referma derrière lui.

Il se jeta sur un canapé et deux heures entières sanglota, murmurant des mots confus. Les bougies qu'il avait allumées en entrent, consumées jusqu'aux bobèches, brûlaient avec une flamme haute et vacillante, qui jetait des lueurs étranges sur les murs. Il se releva, et regarda devant lui. Dans la demi-obscurité de cette

pièce sévère, il lui semblait voir deux ombres se dresser, deux ombres pâles et blondes qui se tenaient par la main et lui souriaient. Tout-à-coup, derrière ces blancs fantômes, il aperçut deux spectres horribles qui s'agitaient au bout d'une corde, avec d'affreux grimacements. Puis tout se brouilla dans une lueur rouge qui passa sur cette vision comme un éclair. Une des bougies s'éteignit. Henri regardait toujours, les yeux attachés fixement vers ce coin où il croyait entendre un chuchotement de voix. Les deux fantômes blancs repassèrent devant lui, donnant la main aux spectres, et tous les quatre se mirent à danser une ronde vertigineuse. Henri se leva. «Attendez-moi, je viens ! dit-il. Nadège ! Anna ! oh ! chères bien-aimées, ne partez pas sans moi ! » Et il tendait les bras vers elles. La flamme de la dernière bougie palissait et rougissait tour à tour, prête d'expirer. La bouche éclata. Henri tressaillit. A ce moment, la pendule sonna minuit. Au dehors la pluie tombait à torrents, et le vent gémissait lugubrement dans les arbres à demi dépouillés.

Le lendemain matin, quand le domestique ouvrit la porte du cabinet de travail, il aperçut son maître pendu à la bibliothèque, à l'endroit précis où s'étaient pendus l'ancien propriétaire et son neveu.

Bucarest

14/28 février 1880.

F. D. D. D.

Eminentul autoru alŭ spiritului legilorŭ Montesquieu ŭicea ca : nici odata nu a avut o mai mare idea de patria lui decât atunci cand a veđut ideile, obiceiurile, și instituțiunile ei adoptate și intr'o alta țerra.

Fie mŭ permis și mie de a exprima astađi același sentimentŭ. Gasind pe malurile Dunarei o noua patrie, «Romania» o Frantia a Orientului, in ideile, tradițiunile și aspirațiunile de civilizațiune ale surorii celei marŭ, am devenit cu inima și in faptŭ cetățeanŭ Romanŭ cu o indoita iubire pentru patria de origina.

D. D. D.

O fabula e 'n lume multu dulce, 'ncantatore,

La care toti asculta cu-acelasi doru si focu :

Plapând'a fiantia 'n léganu abia gungunitore,

Mosnégulu ce se misca d'abia din locu in locu,

Chiar frundiile din codru si florile 'n campia,

Si paserile 'n crânguri si riulu murmurandu

Asculta en placere si-adúnca doiosia,

Si in eternu cu tote aru stá totu ascultandu !

Si fabul'a acest'a d'asia mare dulceta

O sciti voi cum se chiama? — i dicemu toti vietia !

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Unu poporu singuru prin datini, limba,
Simte, traesce si infloresce,
Si candu prin ele nu mai simtiesce
Incetiu cu 'ncetulu pere, se schimba!

Andenexianu

Macedo-Românii din Croatia si Slavonia

(Dupa fantani oficiali contemporane)

Vorbim aici de o colonia macedo-romana care a jocalu unu rolu forte caracteristicu in afacerile interne ale Austriei si Ungariei, vorbim de unu poporu care sub nume de *Romani* (Valachi) in secululu alu XVII-lea au datu probe de o virilitate admirabila. Dér' acésta colonia astadi a peritu dupa ce a sustinutu o lupta de libertate aprobe o suta de ani. Noi vomu impartasi aici cateva date istorice din viatia acestoru Romani cari pe la anulu 1659 pareau a egala in energia pe fratii loru din Ungaria si Transilvania.

Pe la finitulu secululu alu XVI-lea si inceputulu secululu alu XVII-lea, armele si tirania musulmanilor inspaimentase tote poporele din peninsula balcanica. O multime de crestini din Macedonia, Tesalia, Epiru si Albania parasira vechile loru asediamente cautandu-si sigurantia persoanei, si averei in tierile de media-nopte.

Atunci o grupa insemnata sub nume de *Romani* (Valachi) trecu in Croatia si Slavonia si se stabili in diferite parti ale acestui regatu. In scurtu timpu tinuturile de langa fluviulu Ilova capetara numirea de *Valachia major* si *Valachia minor*. 1)

Prima aparitiune a Romanilor acestora in afacerile Croatiei si Slavoniei o aflamu pe la anulu 1604.

Pe timpul acesta Prelatii si Magnatii Ungariei se plansera la camera tieriei ca soldatii mercenari si Capitani frontiereloru le ocupa posesiunile, agrii, fenatiile si padurile fara de a recunosce drepturile ce le competu ca domni de pamentu.

Articululu de lege 14 din anulu 1604 care face mentiune de acesta plangere adauge apoi:

«Dupa cum se spune totu acesta se intempla si in Slavonia si Croatia cu *Romani* cari de curendu au venitu acolo *din tinutul turcescu* si s'au asediatu pe mosiele Episcopiei din Agramu si ale unoru domni si nobili, anume a contelui Zrini, Deroffy, a familiei Pogan si ale altora. Se hotaresce asia dera ca dela toti acestia se se pretindise dismele si se dee domniloru pamentesci teragiulu, sau nonele.» 2)

Din textulu acestei legi este evidentu ca Magnatii Ungariei voira a supune pe Romanii emigrati in Croatia si Slavonia la servitii feudale, sau ca se folosimu cu

terminulu tehnicu alu jurisprudentiei unguresci a-i face «iobagi.»

Acésta grava cestiune fu genesa multoru dificultati si turburari continue, cari ocupara legislativa Ungariei in totu decursulu secululu alu XVII-lea.

Romanii din Turcia candu emigrara in Croatia si Slavonia se pusera sub jurisdictiunea nemidlocita a Capitanilor de frontiera austriaci. Ca atari ei remasera omeni liberi, ba inca obtinura dela imperatii Austriei mai multe imunitati si privilegii, precum vedemu ca esoperase si Romani Pindului dela Sultanii turtesci. 1)

La anulu 1618 Camera Ungariei hotari de nou ca Romanii din Croatia si Slavonia se fia predati jurisdictiunei domniloru pamentesci. 2)

Spre scopulu acesta se institui o comisiune care se duca la indeplinire scoterea loru de sub auctoritatea capitanilor de frontiera.

Dér' legea remase neesecutata. Romanii urmara si de aci incolo a se bucura de libertatile si imunitatile acordate de curtea din Viena, recunoscandu de legale numai jurisdictiunea Capitanilor austriaci.

Din acesta cauza Camera Ungariei pentru a potea opera mai cu sucesu supunerea loru la regimulu feudal vine la anulu 1635 si le caseza tote privilegiele.

Articululu 40 din anulu acesta dispune urmatoarele: «Fiendu ca Maiestatea Sa Cesaro-regesca Sacratissima a binevoitu a decide ca intentiunea Maiestatii Sale nu a fostu nici odata că numitii *Romani* ar fi fostu indiestrati cu privilegii in prejudiciulu drepturiloru altora, ba inca a binevoitu a decreta că prin o comisiune se se aduca satisfactiune Domniloru pamentesci dupa justa pretensiune a fia caruia, de aceea privilegiele acelor *Romani*, ori cum, ori candu si sub ori ce forma se voru fi datu, se caseza si se nimicescu.» 3)

Acésta anulare insa nu avu nici unu efectu de dreptu. Curtea din Viena confirma de nou privilegiele si imunitatile romanilor din Croatia.

Atunci Camera Ungariei veni cu alta lege si la anulu 1659 le declara a doua ora de anulate.

Iata cum suna articululu 90 din a. 1659:

«In catu se atinge de privilegiele si statutele *Romanilor* cari mai inainte s'au casatu, ér acum de curendu au fostu confirmate de Cancelaria Germana in prejudiciulu Regatului si a Santei corone se reinoiesce art. 40 din a. 1635.» 4)

Nici acesta casare nu se potu esecuta, din care cauza Camera Ungariei la anulu 1681 prin Articululu 64 hotari pentru a treia ora:

«Statutele si privilegiele *Romanilor* date in prejudiciulu Regatului si a Santei corone precum au fostu mai inainte casate prin articuli de lege 90 din 1659 si 40 din 1635, asia si acumu se caseza si declara de mortificate atatu cele date mai inainte catu si cele urmate dupa aceea.» 5)

1) *Densustianu N. Les Roumains du Sud Macedoine, Thessalie, Epire, Albanie, Bucarest 1878, pag. 26.*

2) Statutum est; ut iidem *Valachi* statim absoluta praesenti Diaeta, eiusdem Regnicolis plenaria jurisdictione restituantur. (Art. 32, 1618.)

3) Posteaquam Sacratissima Sua Caesarea et Regia Majestas, benigne se se resolvere dignata est nunquam eandem illius intentionis fuisse, ut praescripti *Valachi* in praedictum juris alieni, privilegiis aliquibus donati fuissent. Quinimo, ut medio, Commissionis, Dominis Terrestribus, pro cujuscunque ju ta praetentione satisfactum fieret, benignissime intendisse; Eadem proinde eorumdem *Valachorum* Privilegia, qualitercunque et quondocunque, sub quacunque verborum forma, emanata, cassantur et annihilantur. Art. 40, 1635.

4) De privilegiis et statutis *Valachorum* antea cassatis, jam vero recenter ex Cancellaria Germanica, in praedictum Regni, te sacrae coronae confirmatis, renovatur Art. 40. Anni 1635.

5) Statuta et Privilegia *Valachorum*, in praedictum Regni et Sacrae Coronae, prouti antea per articulos 90. anni 1659 et 40. 1635, ca sata ex titi ent; ita et nunc, tum per prius, forte etiam exposita extradata, cassantur, et mortificata esse pronunciantur. Art. 64, 1681.

1) *De Valachis sive Rascianis Graeci ritus non uniti in Regno Slavoniae et Croatiae.* Unu anonimu in Biblioteca museului nationalu din Pesta.

Totu in secululu alu XVI-le au emigratu din Turcia si Romanii cari se aflau in Carniolia, dupa cum ne spune Valvasor (Ehre des Herzogthums Krain, Nürnberg 1689)

2) § 1. Idem fieri dicitur etiam in Slavonia et Croatia *per Valachos*, qui nuper *ex ditone Turcica* eo se contulerunt, in Episcopatus Zagrabienensis et nonnullorum Dominorum et nobilium bonis; ut pote Dominorum, Comitum a Zrini, Deroffy, Familiae Pogan ad aliorum. § 2. Statuitur itaque; ut ab his omnibus Decimae exigantur, et Dominis terrestribus terragium, sive nonnae praestetur. Art. 14, 1604.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Nobili si Magnatii unguri in conformitate cu decisiunile camerei incepu a considera pe Romanii din Croatia si Slavonia ca adeveratii lor iobagi si a-i supune la servitii si disme feudale.

Romanii insa zelosi de libertatile si privilegiile lor se pusera pe terenul renitentiei.

In facia acestei stari de lucruri Camera Ungariei la a. 1659 hotari urmatoarele :

«La intemplantare in sa deca cu midiloce blande nu ar sucede a aduce la vechia (?) ascultare pe Romanii cari acum de curându au fostu scosi de sub jurisdictiunea domnilor pamentesci sau pe aceia cari se voru subtrage ei de sine, atunci Domnii pamentesci vor ave facultate a se folosi asupra lor de dreptulu ce-lu au, si in consecintia pe astufeliu de Romani ca rebeli *se-i scota de pe mosiele lor* sau in altu modu se aplice pedepse asupra averei si persoanei lor. 1)

Totu la anulu 1659 Magnatii Unguri se plangu la camera ca Romanii din comuna Oszek incepu a le ocupa muntii domnilor pamentesci si mai cu séma tinutulu desiertu Czunowicz, că densii comitu omoruri si devastari asupra domnilor pamentesci, si asediati fiendu chiar in *inima* Regatului turbura tranquilitatea publica. 2)

Basata pe aceste motive Camera Ungariei decise ca pe Romanii din Oszek se-i transfereze la partile mai departate ale frontierelor turcesci.

Dér' curendu după aceea aflamu pe romanii din Oszek ca se revolta de nou in contra presiunii ce o esercia capitularii din Agramu asupra lor.

Articulu 46 din 1662 contine urmatoarele :

«Fiendu in sa ca anumiti *Romani* din satulu Oszek cuteză a irumpe in domeniile Capitulului din Agram ce se tinu de castelul Toplicza si in modu ostilu invadéza casele si coloniile ce se afla acolo, si de ora ce capitulariloru ca persone bisericesci nu le convene se alunge cu armele pe astu-feliu de invasori violenti, de aceea se concede anumitulu Capitulu ajutoriulu Domnului Conte a Banului pentru a respinge invasiunile acestor romani.» 3)

De si Camera Ungariei decretase transferarea Romanilor din Oszek inca la a. 1659 indata ce facuse prima revolta asupra nobililor, totusi legea nu se putu pune in executiune.

La anulu 1681 Camera Ungariei hotaresce de nou :

«De si *Romanii* din Oszek in conformitate cu articulu 92 din 1659 ar fi trebuitu pentru diferite violentie se fia pedepsiti ba chiaru si transferati la locurile mai apropiate de confiniele turcesci si cari au lipsa de aperature, totusi acesti Romani n'au fostu translocati si din di in di comitu daune mai simtitoare si mai grave asupra Regnicolariloru, astu-feliu cu voturi comune se decide ca in conformitate cu articulu mentionatu ei se fia transferati la locurile cele mai necesari pentru aperature frontierelor si

anume in locurile unde in timpul din urma au fostu puse mai multe sate. 1)

In modulu acesta decurse lupta de esistencia si drepturi între Romanii din Croatia si Slavonia si Magnatii Ungariei. Resoluti a-si apera libertatile lor ei se opusera cu energia aproape unu seculu legislative unguresci care voia a-i supune autoritatii si arbitriului domnilor feudali.

Dér' pucini la numeru ei succumbara, fura redicati din locuintele lor, transferati in alte parti si asia se termina viatia acestei colonie macedo-romane.

Dupa catu putemu afla din legile Ungariei, Romanii acestia erau asediati in urmatoarele tinuturi :

In posesiunile Episcopiei din Agram si ale unor domni pamentesci anume a contelui Zrini, Deroffy, a familiei Pogan si ale altora. (Art. 14 din 1604);

In posesiunile Caprocense — bona Caprocensia. — (Art. 51 din 1638);

In Somberg. (Art. 52 din 1647);

In cinci sate pendente dela castelulu Luidbregħ ale contelui George Erdödy; in optu sate pendente dela castelulu Raszinya a contesei Ana Elisabeta Moscon; in doue sate ale altor domni. (Art. 91 din 1659);

In comuna Oszek pendentu dela castelulu Toplicza. (Art. 92 din 1659 și 46 din 1662); 2)

In tinutulu Czunowicz. (Art. 92 din 1659);

In fine pe tîermurii fluviului Ilova unde era Valachia major si Valachia minor dupa cum ne spune autorulu anonim al unui manuscrisu latinu ce se afla in biblioteca museului nationalu din Pesta. 3)

In catu privesce nationalitatea acestor coloni, anonimulu din Pesta e de parere ca ei nu au fostu Romani ci Serbi de religiunea ortodoxa neunita (Rasciani graeci ritus non uniti).

Regretamu multu că densulu nu aduce nici o proba pentru sustinerea afirmatiunei sale.

Numirea de «Valachi» la tota intemplantarea a trebuitu se aiba o basa mai reala, si nu a potutu fi numai unu simplu jocu de cuvinte.

Retacirea anonimulu din Pesta credemu ca a urmatu din cauza ca densulu nu scia ca in Macedonia, Tesalia, Epiru si Albania a esistatu in toti timpii unu elementu puternicu romanescu.

Studiandu legile Ungariei cari se raporta la coloniile aceste vedemu că peste totu loculu se face deosebire între trei rase de colonisti : Valachi, Slavi si Praedanci. 4)

Pentru ce acesta distinctiune?

De ce nu s'a datu Valachiloru numele de Serbi sau Rasciani fiendu ca in secululu alu XVII-lea atatu Romanii (Valachi) catu si Serbii (Rascii, Rasciani) erau popore forte bine cunoscute guvernului din Viena si Magnatiloru din Ungaria,

Apoi numirea de *Valachu* nu a fostu nici o data sinonima cu atatu mai pucinu in secululu alu XVII-lea. Din contra scimu ca denominatiunea acesta s'a datu exclusivu numai poporeloru de ginte latine.

1) § 2. Casu vero, quo tales *Valachi*, jam recenter a jurisdictione Dominorum Terrestrium ovulsi, vel sponte recedentes, ad pristinam Dominorum Terrestrium obedienciam, placidis mediis reduci non possent, vel redire nollent, extunc Domini ipsorum Terrestres, jure suo in eosdem utendi, et consequenter hujusmodi *Valachos*, veluti *rebelles*, ex bonis suis ejiciendi, vel aliter eosdem in rebus et personis ipsorum puniendi, habeant facultatem. Art. 92, 1659.

2) In mediis Regni visceribus commorantes, publicam tranquillitatem illius Regni turbarent. Art. 92, 1659.

3) Quoniam vero certi *Valachi* in Pago Ó-szék commorantes, in Territoria Venerabilis Capituli Zagrabienensis ad Castellum ipsorum Toplicza spectantia, violenter irrumpere, Domosque et Colonias ipsius Capituli ibidem locatas, hostiliter in vadere praesumerent; ipsis vero Capitularibus, velut Ecclesiasticis personis, violentos hujusmodi Invasores, armis repellere non adeo conveniret; id circo, eidem capitulo pro repellendis illorum *Valachorum* invasionibus, assistentia Domini Comitum Bani admissa est. Art. 46, 1662.

1) § 1. Iidem tamen *Valachi* adhuc translocati non exsistissent, imo in dies pejora et graviora damna Regnicolaris (quibus multo viciniore quam confinariis essent) inferre, et caetera mala facinora perpetrare non desisterent.

2) Ut itaque juxta articulum praecitatum (qui hoc loci renovatur) ad loca pro defensione confinium magis necessaria (in quibus his recenter evolutis temporibus plurimi pagi locati sunt) transferantur, et translocantur; communibus votis, annuente quoque Sua Majestate, conclusum est. Art. 65, 1681.

3) Dr. Fr. Miklosich in brosiura sa intitulata: *Über die wanderungen der Rumunen in den Dalmatinischen Alpen und den Karpaten* (Wien, 1879) nu vorbesce nimicu despre Romanii din interiorulu Croatiei ci numai despre Valachii din Insula Veglia, de pe tîermurile orientalu alu Marei Adriatice si cei din Istria.

4) Anume Art. 66 din 1655 si 55 din 1662.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Totu de opinia acesta este si invetiatiu Miklosich care vorbindu despre romanii din insula Veglia, despre cei din tiermuri orientali ai Adriaticei si din Istria, inchiaie ast-feliu: «Din cele memorate pana aici resulta ca Romanii plecandu dintrunu punctu alu peninsulei Hemicë au patrunsu in teritoriulu serbescu si de acolo spre nordu in tinuturile locuite de Croati. 1)»

Causa pentru care astadi nu se mai gasescu romani in locurile acele se vede chiaru din legile Ungariei: ei au fostu transferati si imprasciati de alungulu confinieloru, si in modulu acesta desnationalisarea loru nu s'a mai potutu impedecca.

Ce e mai multu, in tinuturile asia numitei Valachia mare si Valachia mica din Croatia si Slavonia, aflamu nume de sate curatu macedo-romane cum este: Siracii, Doliani, Monastir, Darvar astadi Daruvar, ce areta in modu destulu de evidentu ca ele au fostu intemeiate in timpii vechi de coloniile venite din Sirac, Doliani, Monastir si tribulu Darvariloru.

Nic. Densusianu.

HARPA MINUNÓSĂ

Legendă populară din Feroe.

Doi călari cu negre plete
Intr'ua casă au intrat,
Și din două june fete,
Fete mari de măritat,
Amândoi cer pe cea mică,
Căci e mândră, frumușică,
Scie țese, țorce in;
Dér' cea mare—n'ar mai cresce! —
Numai porcii îi pădesce,
Și de ciudă peptu' plin.
Cea mai mică aur țorce,
Tote mințele de 'ntorce;
Dér' zăplanei îi dai lână,
Și tot nu 'e la 'ndemână!
Dis'a ast-fel fata mare:
«Soro dragă, hai la mare.
— Ce să facem? fă surată:
N'avem lână nespălată.
— Tot îți semăn ție, eî:
Tot spalându-mă la față,
Ne-om intreca in albeață.
— N'a vrut ast-fel Dumneșeu:
De te-ai spăla cât ți-o place,
Dău, mai albă nu te' face;
Și de-ai fi totă de nea
Mirele 'mî tot n'au avea!»

Lângă marea ce turbeașă
Fata mică se așieșă
Pe uă pără, surișind.
Sor' sa 'n apă o 'mbrăncesce.
Sărăcuța se bocesce,
Și gemând,
Biata copilă,
Se tot rógă: «Fie'ți milă!»
— Ba din apă nu te-oii scóte
Déca mirele 'mî nu 'mî dai
— Avuție, găteli, tóte
Ți le dai, tot ce speraș;
Dér' logodnicu 'mî cu late
Plete 'n spate

Nu 'l pot da, căci îl iubesc.»
Așia țice și se-afundă:
In jur spumele rotescú.
Corpu 'y alb, purtat de undă,
Rătăci pe 'ntinsa mare
Și pe țerm fu aruncat.
Doi pescari din depărtare
L'au țărit, și-au alergat.
Din cadavrul biete' fete
Două brațe scot din spete
Și uă harpă intocmescú.
Din cosiția 'y aurie,
Ce părea mătăsărie,
Córde faci, ce se jelescú.

«La vecin' este serbare,
Se serbeașă nuntă mare:
Ay și noi, coci toți privescú.»
Lângă pórta e' se-așieșă
Și din harpă intoneașă
Cântur' dulc', care ufmescú,
Cântur' triste ce 'ngroșescú.
Córda 'ntăi țice sonoră:
«Logodita — mi-este soră!»
Córd'a doua sună tare:
«Sora mé fôră cruțare,
Fôră milă, m'a ucis!»
Córd'a treia, triumfală,
Spune: «Mirele din sală
I-e-al meu mire, al meu vis!»
Logodnica 'ngălbencesce;
Ca jeric se roșesce:
«Harpa 'y de nesuferit!»
Ochi' e' înnot in sânge:
«Cântul harpe' ce se plânge
Rău mé 'necă,-al meu iubit!»
Córd'a patra, mai trufașă,
Tună: «Tac! esc' ucigașă!»
Și se sparge cu turbare;
Er' in peptu' fata mare
Simte inima' cu fiere
Că se sparge de durere.

Paris 1880.

1) Über die Wanderungen der Rumunen in den Dalmatinischen Alpen und den Karpaten, pag. 6.

ROMANȚIĂ

In țion' țilei, pe bolta-albastră
Când pălea luna, e' am pornit.
Tu, mi-ai țis: «Vino! de la ferestră:
Și am venit.

Ma' spre améșă, figura 'y sântă
Răurea 'n aur; stam transportat;
Părea' ferice, și mi-ai țis: «Cântă!»
Și te-am cântat.

Când veni nóptea, necunoscută
M'ardeau dorinție: ansă-al ței glas,
— Răutăcioso! — mi-a țis: «Fug! dute!»...
Dér' am rămas.

Paris 1880.

IMMORTALITATE

— Sonnet, —

Totul se transformă, nimic nu dispăre.
Când a Morții mână rece va usca
Corpu'm' și va stinge sərbăda 'm' suflare,
Tu ce-atât iubit'am, ah! nu mă uita!

Sémănx 'n țărâna, ce-o să ne separe,
Flor' mirositoare ca și fața ta;
Le voiți da din trupu 'm' sânge drept mâncare,
Și mândre vor cresce, se vor înalța.

Din tulpina verde Sórele 'm' va trece
Căldicel prin vițe, și 'n inima 'm' rece
Voiți simți Amorul tresărind mereu;

Er séra, când totul tace,-a mea iubită,
In profumul florei cu carnea 'm' nutrită
Vino să sorbi bóra sufletulu' meu.

Paris 1880.

T. George Djuvara.

Domniei Salle Domnului V. A. Urechia, Membru Academiei romane etc. etc.

Domnulu meu și scumpe amice,

Epistola Domniei-talle 'mi a sosit târziu fiind că nu mai mult în Deva ci în Sibiiu locuim.

Mi faceți onóre a'mi cere verse sau prosă pentru albumulu *Macedo-Roman*

În multe esperiența m'a învățat a'mi schimbă idéile și teoriile primei junețe. Ceea ce amu cugetat despre scólă în trecut, a remas unu principiu neclintit; fiind, se vede, unu adevăr nestrămutabil. Scóla este și remâne unica pără pe care se póte ardica unu edificiu social, moral, solid, durabil.

Numai scóle, bune scóle romane, pot creà, asigurà unu viitor conaționalilor noștri trans-danubiani. Ce nu așu face, să'mi stea în putere, pentru înființarea unor asemenea scóle! Și totuși nici acele linii, ce doriți să scriu în favórea lor, nu vė pociu da.

De șapte anni péna'mi, neatinsă, stă ruginită. Cum să cuteđu a o reluà tocmai astăzi când cu pene de aur ar fi a se scrie paginile albumulu *Macedo-Roman*?

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Verse nu amu scris nici odată. A versifica nu e permis decât «poesia» și poesia e dreptul geniului. Temeritatea lui Prometheu n'a fost nici forța, nici deboalea mea.

Și pentru ce să mă întind a răpi focul sacru când știu că cerul îl acordă benevolmente aleșilor sei? N'amu vădut ore cu ce prisos l'a donat poetului nostru *Alessandri!* Cântul gîntei latine e proba eternă. Fără lungă căutare s'ar află încă multe alte mărturii: *Sburătoriu* lui *Heliade*, *Mihnea* și *baba* lui *Bolintinenu*; *Mihnea* și *baba* care, așezată, astfel precum este, cu penel și culori pe pîndă, ar egală în întindere și putere de imaginațiune «Creațiunea» lui Michel-Angelo.

M'asu îndepărtă de subject când asu voi a notă cap-d'operele adevărat poetice a poesiei romane. Scopulu meu este d'a aminti numai pentru ce rima și cadența mi a inspirat tot d'auna o religioasă terrore.

Dar pentru ce hesitu înaintea cător-va linii de prosă, mă veți întrebă, eu, care amu publicat volume la 16—18 anni? Amu două respunsuri: juneța e naivă, neexperiența încredătoare; apoi atunci eram liberă d'a viețu pentru o idee, pentru un ideal. Astăzi alte datorii mi iau unu timp consacrat odinioară cauzei femeii.

Și știți că amu fost tot d'auna contra emancipărei politice a femeii, convinsă fiind că studiile, meditațiunile, lucrările și luptele ce au a umplea vieța conducătorilor affacerilor publice ar detrage pre femeia dela datorii sale. Amu cerut însă pentru femeia *dreptulu la lucru*. Pena, penelulu, activitatea în ramura educațiunei și instrucciunei nu mi s'au părut incompatibile cu misiunea sa, cu rolulu seu în familiă și societate.

Și astăzi încă amu convicțiunea că în instrucciunea publică și privată, în litteratură, în arte, în industrie talentele femeii pot fi folositoare, că, prin unu travalliu potrivit aptitudinilor sale, ea are atât drept cât și datorie d'asi creă o esistență demnă. Greu e însă, greu pînă la imposibilitate ca aceeași femeia să potă îndeplini datorii impuse de o ocupațiune intelectuală absorbătoare în același timp când au a o ocupa miile de datorii de socie și de mamă, de mamă-educatrice.

Amu lassat deci pena acellor femei care nu au încă copii de crescut, sau care au terminat dejă a lor educațiune.

Chiar acum, Domnulu meu, pecând trag aceste rînduri, o guriță roșă de fetiță reîncepe cu întrebările sale infinite, cu reflexiunile sale de o profunditate uimitoare. Cum să mai cuget la alt decât d'a follietă éroși vechiele cărți, d'a cercetă încă multe alte noué spre a află respunsuri pentru mica curiosă de cinci anni? Unde să mai pociu scri pentru alți când nu'mi ajunge timp d'a cugetă pentru densa?

Oh! biata noastră știință, biata noastră philosophie cum o restornă o întrebare copilărescă!

Credeam a fi în curat cu physiologia cugetării. Adoptassămu assupra originei ideilor o theorie, materialistă în adevăr, dar ce'mi părea unica rațională. Desceptarea unei idei n'o credeam posibilă, prin alt proces decât prin o impresiune esterióră. Gangliónele crierilor erau pentru mine atâtea oglinđi proprie a reflectă si ce reflectă numai imagine priimate. Capitalulu nostru intellectual 'mi părea unu thesaur mort, îngropat pe cât nu vine o impresiune esterióră să'lu pue în mișcare. Vedu însă ivindu-se în unu mic cap de copil atâtea idei ce n'au avut de motor nici o imagine, nici o impresiune esterióră încă sum gata a trece, cu spiritualistii, la partisanii ideilor-înnăscute.

Alte nedumeriri. În marea și nedeslegata questiune a capitalulu moral ce adducem sosind pe lume, când auđiam moralistii și pedagogii discutend, fără rezultat, dacă omulu se nasce bun sau reu, puneam și eu, în silenciu, cuvântulu meu dîcend: noulu-născutu este legendarulu *prim-creat* în momentulu plăsmuirei sallé: consciință fără consciință, inimă fără simțire, suflet încă nebulos. Copilulu, sosind pe lume, eră priivit de mine că o protoplasmă ce adastă mâna educatorilor — ómeni și obiecte — pentru a'i formă o inima, a'i inspira simțiri, a'i constitui o individualitate.

Observațiuni noué 'mi schimbă și acéstă idee. Dacă 'mi e permis a reveni la *Genesis* atunci voi dîce: nu în pământulu paradisulu, ci în inima fiă-cărui omu e sădit pomulu binelui și al reului. Ori ce copil adduce în sine, viind pe lume, germinele tutulor qualităților și a tutulor defectelor. Gradulu de desvoltare a unora și a altora numai nu este egal. Etă ceia ce și face atât de difficilă misiunea mumei, căci sigur numai gingașei mână de mamă a putut și natura și societatea încredința junele straturi de plivit, precioșele flori de cultivat.

Îngrijirea unui copil, îngrijirea sa physică, morală și intelectuală, tóte egalmente importante prin influența lor reciprocă, umple deplin esistența unei femei pe cât timp ea este educatrice. Nici timpulu, nici pena mumei-educatrice nu pot fi date publiculu.

Ceia ce asu putea face acum în folosul unei idei de bine-general, unui scop nobil și generos ca acel ce urmăriți, este ca se rogu pe D-đeu să vă ajute a'lu vedea ajuns. Póte însă că acésta e superfluu. Știu că Domnia-ta nu esci din scóla fatalistilor. Domnia-ta ceia ce voesci, voesci cu zelu, cu energiă, cu tária convicțiunei și cine scie a *voè* scie și a *reusè!* Cine își ajută, îi ajută și D-đeu.

Sigur deci că D-đeu vă va trimite, prin aleșii sei, tot acel ajutor moral și material ce trebuie pentru realisarea marețului scop: întemeierea și susținerea scólei și a bisericei în Macedonia.

Priimiți, Domnulu meu, odată cu asigurarea înaltei melle considerațiuni o amicală stringere de mână.

Sibiu 22 Ianuarie 1880.

Constantina de Dunca Chianu

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Paris, 8 Mai
1880

Montieur

J'applaudis et je m'assure de coeur

à l'œuvre de patriotisme et d'honneur

ni le jour tout pourtant je suis
la fondation et l'inspiration de
l'œuvre.

si je ne suis pas un grand
l'œuvre, c'est que la faiblesse de
me ne me permet pas de mieux
faire. L'œuvre d'attention de moi

Égypte et le ne sont pas
E. Egger
Membre de l'Institut professeur à la
faculté des Lettres.

FLÓREA

(dupé Millevoye)

Flore murindă și solitară,
Ce fuși al văiei drag ornământ,
Vânturi de tómnă te scuturară
Și ași uitată zaci pe pământ!

Accea-și cósă vai! ne dobórá;
Noi ne supunem l'același Deu;
Tu perđi o fóiă, și din noi sbórá
Câte-o plăcere pe drumul seu!

Pe tótă ziua timpul ne fură
Câte-o speranță, câte un dor
Și ori ce clipă ce tainic cură
Amar ne smulge un vis ușor!

Omul perđendu-și scumpa himeră
Plângend se 'ntrebă adese ori:
«Care din două-'i mai efemeră:
«A vieței mele?... A unei flori?...»

REÎNTÓRCEREA

Marea schintee sub stele
Unde-l sglóbiț se joc;
Aurii și tainici vele
Tremurânde cad din ele
Peste luciul de foc.

Nóptea cu a sea Regină
Cu-ochii umeđi, visători,
De la pol la pol înclină,
Lăsând bolta cea divină
Să se 'mbrace 'n dalbe zoril...

Iată ziua se ivește
C'un profum suav, ceresc.
Eu pe barca-mi ce 'ncrețește
Unda mării ce plesnește,
Către Țera mea plutesc!..

Te grăbește, lopățare,
Iată... România mea
Ah! în lina nopței zare
Tot frumósă ea 'm apare
Tot splendidă ca o stea!..

Bucuresc, 1876 Septembrie.

Timbril Eisen

AU POPE DE ROUMANIA 1)

Salut, pople valhent, nosta prima avant-garda,
De l'assemble latin subre-aimat caga-nis;
Lou sourel amoureux de longa t'arregarda
Que dins la negra nioch sen encara endourmits!

Lion de tus, Grec e Turc, e German a mai Slave;
Sies dau viel sang rouman, desoundres pas toum noum,
Mordes quau te pounis; sies pichotet mais brave
E se sap qn'una fura a sauvat un Lioum!

Montpellier.

A. Espagne

TRADUCTION

AU PEUPLE DE ROUMANIE

Salut, peuple vaillant, notre première avant-garde, —
De l'assemblée latine, toi le dernier-né chéri; — Le soleil
amoureux te regarde — Pendant que dans la noire nuit
nous sommes encore endormis!

Loin de toi Grec et Turc, et Germain et Slave; —
Tu es du vieux sang romain, tu ne deshones pas ton
nom, — Tu mords qui te frappe, tu es petit mais brave. —
Et l'on sait qu'une souris a sauvé un Lion, 2)

ȚERANUL ROMÂN

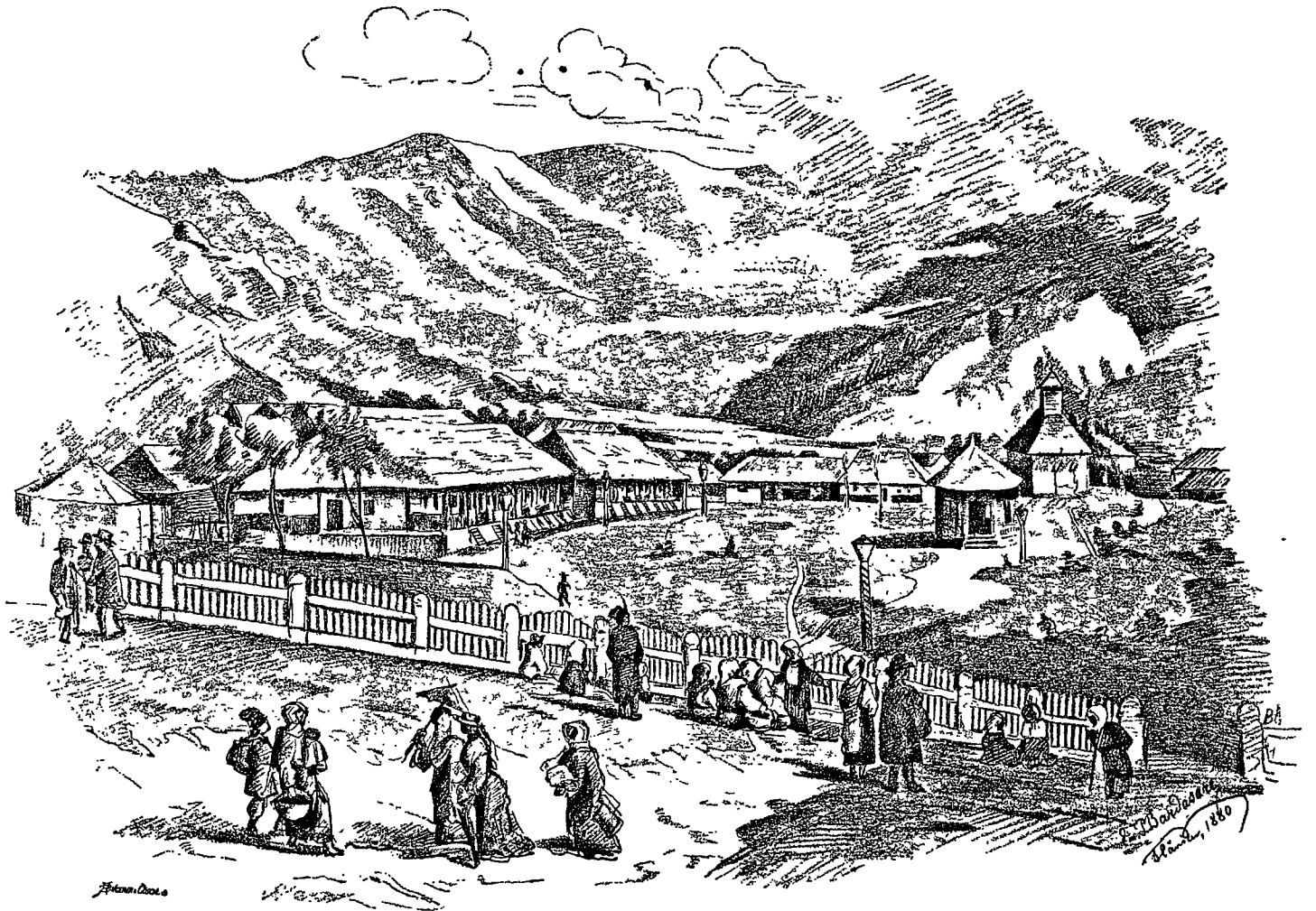
Țeranul român suportă cea mai mare
parte a sarcinilor publice, dintre toți cetățeni
el contribue în modul cel mai larg la satisfacerea
tuturor nevoilor statului și cu munca sa și cu sângele său.
De și societatea i dă îngrijirea administrativă și
civilizătoare cea mai imperfectă, țeranul măntine
singur progresul numeric al națiunii române. În toate
orașele României decese se covârșesc nașcerile, țeranul
acopere acest deficit și mai lasă un excedent al
nașcerilor d'asupra deceselor.

Populațiunea rurală, de și cam slăbită prin
felurite suferințe morale și physice, mai are
multă viață, și dacă vom îmbunătăți puțin
traitul ieș prin povețe igienice, prin impunerea
de ore care regule de salubritate, prin exemplul
ce i vor da preoții și învățătorii mai instruiți
de cât cei actuali, putem accepta de la dînsa
conservarea și mărirea numărului românesc.

1) Languedocien, sous-dialecte de Montpellier et de ses environs, orthographe montpelliéraine.

2) Allusion à la fable de Lafontaine: Le Lion et le rat, Livre II, fable XI.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Băile minerale dela Slănic (Județul Bacău).

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Curtea boerescă la moșia Buciumeni.

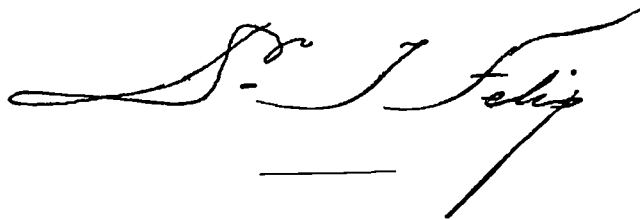
ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Populațiunea șubredă a orașelor noastre nu se poate cu succes înproșpăta și regenera numai prin emigrațiunea de la țără, căci țeranul, deprins cu munca în aerul liber, nu se acomodează lesne vieții din oraș, ci prefăcut în orașan el devine mai bolnăvicios decât locuitorul vechi al urbelor.

Remediul principal în contra mortalității celei mari din orașele noastre constă, pe lângă îmbunătățirea salubrității orașelor, într'o educațiune morală și physică mai corectă a copiilor de ambe sexe din toate clasele societății.

Dacă voim să dăm statului cetățenii sănătoși, trebuie să îngrijim de mume sănătoase la minte și la corp. În școlile de fete să nu neglijem pe lângă crescerea morală și exercițiul corporal. Să luăm pe Elenii drept exemplu. Plutarc și Xenophonte narăsă, că Lycurg ordonase ca fetele și femeile să participe la exerciții gymnastice de o potrivă cu băieții și cu bărbații.

Tote formele exercițiului corporal pot servi pentru acest scop: gymnastica liberă, gymnastica la aparat, musica vocală, declamațiunea și cetirea cu vocea ridicată, patinagiul, înotarea, apoi pentru sexul bărbătesc în parte călăria și exercițiul militar.

Iasi in 14 Aprilie 1880.

Domniei-sale D-lui Vasile Al. Urechia, membru Academiei Romane etc. etc.

Iubite amice,

La epistola D-vostre din 4 a curenteii, amu onore a raspunde cō ocupatiunile mele nepermitandu-mi a elabora unu articlu de fondu pentru salba-latina (Albumulu macedo-romanu), vinu a ve transmite alăturatele rōnduri atingetore de relatiunile ce amu avutu de mai multu timpu cu romanii din Macedonia, cari au fostu din cele mai cordiali.

În adevèru, inca studiindu la Viena, dela anulu 1835—43, amu cunoscutu pe onorab. familii Sina, Dumba si alte familii macedo-romane, din parte'a carora avuiu cea mai buna primire, si pe cari totu deauna le amu vețutu simpatisindu cu romanii din Imperiulu Austriei si din Principatele Moldova si Valachia. Dupe întorcerea mea în Patria amu cunoscutu pe D nii Hagiadi din Craiova, pe fratii Germani si pe fratii Goga, si între altii pe reverendulu Archimandrit Averchie, Directoru școlei macedo-romane din Bucuresci, care iniciindu-me în trebuintile si lipsurile de cari suferè poporulu macedo-romanu, amu aparatu cauza școlei macedo-romane din Bucuresci în sesiunea legislativa din anul 1868.

Din relatiunile ce amu avutu cu parintele Averchie ca cu alti onor. Macedo-romani, m'amu convinsu cō acestia erau totu deauna inspirati pentru binele Romaniloru, si cō li'saltă ànima de bucuria condu erà vorba despre veri-o îmbunatatire sau institutiune utile Patriei noastre, sau despre prosperitatea poporului Romanu. Mai tardiu avuiu fericirea de a întretiné rela-

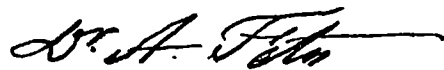
tiuni amicali cu fratii Caracionni, cu Doctorulu Iconomu, etc; toti barbati vrednici si de o conduita buna.

Afara de Macedo-romanii traitori între noi, Macedo-romania possede unu numeru însemnatu de barbati eminenti cari lupta cu curagiu si devotamentu în Patria loru pentru cultura limbei romane si pentru romanismu, intru cari citamu aici în deosebi pe meritosul Apostolu Margaritu.

Unu poporu laboriosu, economu si iubitoru de Patria lui, precum este poporulu Macedo-romanu, ce se recomanda prin nisce cetățeni atatu de vrednici, contine elementulu unui viitoru frumosu si este destinatulu pentru a figura între poporele civilisate.

Acestu poporu, care este fratele nostru, merita să-î venimu în ajutoru prin toate medi-locele de cari dispunemu spre a-și putea desvolta limba si Nationalitatea.

Primiti, ve rogu iubite amice, asigurarea distinsei consideratiuni ce ve pastrezu.

Congres pedagogic panromân!

- S-ciți voi, cine pōrtă în realitate politica cea mare a popórelor?
- Suveranii.
 - Nu. —
 - Oratorii camerelor legiuitore.
 - Nici aceștia.
 - Cine dară?
 - Învețatorii.

Ei fac cu națiunile, aceea ce voiesc.

Puternicii dictéză sōrta popórelor pentru șile și ani; — — învețatorii o hotăresc pentru secole și milenii.

Voiți să îmbunătățiți sōrta unui popor? — Spre acest scop înzădar îi veți reformá numai celelalte legi. — Trebuie, să-î îndreptați legea *instrucțiunii*; și mainainte de tōta școlile *normale*. Trebuie, să-î ridicați o nouă generațiune de învețatori, aleși, calificați.

Acestia nu vor da némului legi strălucite în codice; — ei îi vor da legi bune — în inimă.

Fără unitate ànsă, ori ce speranță e ilusorie.

Pentru constituirea unității la toți românii, trebuie, ca *învețatorii* lor să se concerteze între sine — prin reprezentanții lor, într'un

CONGRES PEDAGOGIC PANROMÂN

Acest congres trebuie să se întrunescă pe teritoriul românesc liber, și să formuleze punctele esențiale din aspirațiunile mari ale tuturor românilor; — pre aceste — apostolii națiuni să le propage — prin graiu viu — la toți colegii lor din diferitele provincii, pentru ca, apoi, să se planteze, tot prin graiu viu, în inimile tuturor *copiilor* români, spre a produce rōdele lor...

O REFORMĂ PEDAGOGICĂ

Îată mijlocul, prin care, cred, că ați pute scăpa de lăcustele numite postulanți, proletari ai condeului, — cel puțin în generațiunile viitoare:

Antăi recunósceți, că românilor nu de la natură le lipsesce plecarea pentru ocupațiunile positive și pro-

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ducătoare, precum: *meserii*, comerț, etc., — ci numai intru cât apucă a contractă, — prin școlile nereale, gustul de condeieriu, și patima lustrului, ce acopere deșertul și miseria internă.

Dacă ați recunoscut această, faceți ca de urgență, să se începă a se introduce, începând cu clasa I. primară, ca obiect obligatoriu, — cunoșterea ocupațiilor pozitive, precum: *meserii*, etc., și exerciții practice în diferitele ramuri ale lor; — pentru ca, înainte de a se contagiă de patima de condeieriu, — toți tinerii să primescă cunoșterea, și *stima*, pentru cariera de meseriaș, — și candidații de proletari ai condeiului să plece, la timp, pe o cale aptă de a-i face folositori și fericiți.

I. I. Florantin.

CHANSON BESSARABIENNE

Buciumele păstorești
Din câmpiile Moldovenești.

T
oi qui dans le malheur,
De sa voix caressante
Allèges ma douleur,
Ma belle et tendre amante,
Vois le Pruth dont le nom
Tout coeur roumain irrite;
Sur ses bords tout au long,
Sur sa rive maudite,
Vois la verte forêt
Etendre son ombrage.
Ah! c'est là qu'il faudrait
Rêver sous le feuillage!
C'est la qu'il faut aller,
O ma douce compagne,
Songeurs, tous deux errer
Dans la verte campagne;
Oubliant tout souci,
Là haut, sur la colline,
Afin de voir Jassi,
Dresser notre chaumine,
Et contempler souvent
Le sol de la patrie,
Et respirer au vent
Qui vient de Moldavie.
Là, nous pourrons tous deux
Caresser un doux rêve,
Voir les Roumains heureux!
Au travail faisant trêve
Lorsque viendra le soir,
Là nous pourrons attendre,
Avant qu'il fasse noir,
Le doux moment d'entendre
Nos vieux airs enchanteurs,
D'ouïr la mélodie
Des flûtes des parteurs
Aux champs de Moldavie,
Et doucement bercés,
Nous endormir, amie,
En repétant charmés
Les airs de la patrie.

E RÂNDUL NOSTRU

București trebuie să fie pentru Europa orientală, și mai ales pentru Macedonia, cât și pentru Albania, sora noastră prin Thraci, cea ce Parisul este pentru Europa întreagă, inima lumii.

Scriți, autori; cântați, poeți; faceți să vibrese, muzicanți, coardele instrumentelor voastre; imprumutați-ne a voastră voce, actrițe; apucați-vă penelul, pictori, dalta, sculptori; și voi, cugetați sevă visată, o filosofie! Frumosul este viața, litterile sunt nemurirea națiunilor. Civilizațiunea, care vine din Franța, și-i venea din Italia; din bătrâna Romă, a noastră patrie, o frați Macedoneni, civilizațiunea a dat Germaniei primul ei secol litterar cu Goethe și Schiller. La lucru român: acum e rândul nostru.

B. Florescu.

Națiunile cari au isbutit să trăească...

Națiunile cari au isbutit să trăească pînă în secolul XIX, ca națiunea Română, sînt destinate a nu perî niciodată. În vechime, când o singură clasă și un număr mărginit de indiviți aveau privilegiul de a constitui națiunea, căderea acelei clase, coruperea și slăbirea acelor indiviți, compromitea sorta națiunii întregi. Astăzi din contra, când societatea este a tuturor, și fie-care individ se împărtășește de lucrarea comună, s'au înmulțit într'un chip extraordinar și inițiativele menite a mări progresul și corectivele apte a vindeca bólele sociale din cari s'ar naște peirea. Și chiar chiar decă mijlocele acestea n'ar fi de ajuns pentru a împedica mórtea unei națiuni, timpul modern are un leac încă mai puternic, și anume solidaritatea popórelor, care aduc din afară impulsunile și rectificările ce nu mai pot să pornescă din sînul însuși al națiunii amenințate. Ast-fel o națiune cultă din secolul XIX se manține prin legăturile ce o unesc cu omenimea întregă, și n'ar puté să péră decăt cu omenirea însăși.

G. I. Florescu

A-n-uno jouvo Escoulano latino d'en Macedòni 1)

D
intre Santo Ano d'At, vièio glèiso qu'aman,
Ounte la grand d'ou Crist bresso, assolo, acourajo,
S'amiro un maubre pur, qu'un Fidiàs rouman
Tremudè, 'm'un cisèu d'or, en divino pajo.

Sur la Biblo duberto Ano pauso uno man;
Marlo, afeciounado, en un saume s'assajo.
A legi qu'un sauvaire es proumés is uman:
Demando ounte dèu naisse; e ie sourris la majo.

1) Provençal, sous dialecte d'Aix et de Marseille. Orthographe des félibres d'Avignon.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Aièr, devans la Vierge, istère pensatiéu :
Aquéu front clin e siau me semblavo lou tiéu,
O Levantesco en flour e digno dóu Carraro !

Sout l'iue meirau de Roumo, au libre d'aveni,
Te vesiéu destriha lou noum d'un que tout-aro,
Nous rendrié l'Aleissandre e li tèm avani !

A. de Gagnaud

Pourchiero, de-vers Four-cauquié.

TRADUCTION

A une jeune Ecolière latine de la Macédoine

Dans Sainte Anne d'Apt, vieille église que nous aimons, —
où l'aïeule du Christ berce, console, encourage, — on admire un
marbre pur, qu'un Phidias romain — transforma, avec un ciseau
d'or, en un page divine.

Sur la Bible ouverte Anne pose une main; — Marie, avec ardeur,
s'essaie à (lire) un psaume. — Elle y voit qu'un sauveur est promis
aux humains: — elle demande en quel lieu il doit naître; et la
vieille mère de lui sourire.

Hier, devant la Vierge, je demeurai pensif: — ce front incliné
et suave me sembla le tien, — ô Léventine en fleur et digne du
Carrare !

Sous l'œil maternel de Rome, au livre de l'avenir, — je te voyais
démêler le nom d'un (homme) qui, bientôt, — nous rendrait un
Alexandre et les temps évanouis.

L. de Berluc-Perussis

Aix en Provence.

Mes sympathies pour les Roumains sont de
vieille date.

Elles ne se sont jamais démenties.

C'est donc avec empressement que je m'associerai
de tous mes efforts à l'oeuvre éminemment louable
entreprise par la *Societatea Macedo-romana*.

Il ne dépendra pas de moi que l'*Album macedo-roumain*
qu'elle se propose de publier ait un succès
égal à celui de l'*Album Paris-Murcie*.

La grandeur la plus durable, le passé l'attesta, n'est
pas celle que les États conquièrent par la guerre et
la spoliation; c'est celle qu'ils acquièrent par la liberté
et par l'instruction, cette rédemption des peuples.

Roumains vous n'avez donc qu'à persister dans
l'accomplissement de votre noble tâche !

E. Firard

LA CULIDO DE FIGO ¹⁾

Emé ma douço e gènto amigo
Erian soulet dins lou vergié;
Me diguè: «Manjariéu de figo,
Flour pendoulanto au grand figuè...»

¹⁾ Provençal (Avignon et les bords du Rhone). Orthographe des félibres d'Avignon.

Si bèus iue me fasién contigo;
Sa bouco roso me risié;
Sa lenguetto me fasié ligo,
E d'amour moun cor bouliessié.

Lest escalere sus li branco;
Lou vas que tenien si man blanco
Fugué bèn lèu clafi de frut;

Piei aguère, en sautant de l'aubre,
Per pago, se voules lou saubre,
Un poutounet fa senso brut.

clar gleizes.

TRADUCTION

LA CUEILLETE DE FIGUES.

Avec ma douce et gentille amie — nous étions seuls dans le
verger; — Elle me dit: «Je mangerais des figues, fleurs pendantes
du grand figuier...»

Ses beaux yeux me chatouillaient; — sa bouche rose me riait; —
sa petite langue me faisait envie, — et d'amour mon coeur bouillonnait.

Lestement je montai sur les branches; — Le panier que tenaient
ses mains blanches — fut bientôt rempli de fruit;

Puis j'eus, en sautant de l'arbre, — pour récompense, si vous voulez
le savoir, — un petit baiser fait sans bruit.

clair gleizes.

MACEDA

Poemà dramaticà

Dedicatà Apostolu-lui Mărgărită.

Este pe lume uà țară, soarele o scaldă 'n lumină;
Rîuri și mările 'i-spală vesela-î fața senină;
Văile 'și-pleacă sub dealuri fragedi, umbrosu-le sîni;
Piscuri cu frunte ascuțită tainică de mână se țină;
Dar, ca titan, se înalță Pindul mai sus decît toate;
Pindul, bêtănii ca și lumea, care pe umeri-î poate
Norul s'oprească, sè spargă, focul s'aprinde în nori.
Altu'e Olimpul sub care miî pîrîiașe în cori
Cântă divină-î mărire: vecinica lorî murmurare
Neobosită o șoptesce stîncilor pînă la mare...
Țară ferică! din ale cerului gene azurii
Mana 'î-rodese pe coaste vița și pomî aurii.

Cine se bucură acolo unde natura zîmbesce;
Cine, 'ntr'această mînoasă țară, ferică domnesce?

Este uà regină, pe fruntea cărei odată a lucit
Mândra coroană a lumii dintre apus-î-răsărit.
Este Maceda... Pe frunte, val, acum poartă sdrobotă
Vechia-î coroană și pasu-î calcă uà ruină 'negrită —
Astfel e scrisul Măririi: jocul restrișei a fi! —
Tristă Maceda, pe gânduri, pasul p'ua peatră 'și-opri.
Pîru-î, în unde pe umeri, fâlfâie sub adierea
Vîntului, eară pe stînga-î reazimă capul, durerea
Care o trudește; privirea apoi 'și-întoarce 'mprejurî,
Dar 'mprejur-î e negru chiar și cerescul azurî!...
Cum pe morminte se lasă noaptea frumoasă și mută,
Astfel pe trista ruină cade Maceda tăcută... .

Fiu-î aproape de dînsa, rumenii ca noaptea în Țiorî,
Vidor, c'ua mână pe rană, stă ofilită de plînsorî.
Multî încercatî-a el mamei, cărei lumina perise,
Noaptea-î sè 'mprastie, dară feru ucigașii el lovî:
Chinu 'ndoitî ce 'î-cuprinse graiu-le 'n peptî 'mpetri...

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Lungă ei tăcură dar Vidor rupse tăcerea și dîse :

— «Mamă, tăcuta-ți măchnire inima crudă ămî sdrobesce;
Sângele 'n rană se 'nchiagă, viața-mî în vine amorțesce,
Mamă, când lacrima cade caldă pe chipu-ți frumos.
Vidor al tîu când veduți-a cerul asupră-ți noroși,
Ear pe calău că surîde... fiacără 'n peptu-î s'aprinse,
Focul iubirii, curajul, sufletu-î tîneru încinse. . .
«Peară 'ntunerecul, dîsî-am, care pe mama făcî
«Nobila ei strălucire, ce ca și-ua clipă trecu,
«Pentru veciă se uite. . . »

Maceda

Oh, ce torture cumplite
Tîmplele, fruntea-mî despica! . . .

Vidor

Facla vederi-ți cernite
S'o reaprindî încercatî-am, dar inamicul, satanî,
Sboară din noaptea-î adîncă, unde domnesce tiranî,
Și cu a sele aripe negre și crunte opresce
Mîna ce ție aurora, care pe noapte gonesce
Din omeneasca-ne fire, mîna ce ție aducea,
Mamă, cereasca lumină. . .

Maceda

Oh, dacă Cerul făcea! . . .

Vidor

Cruntî inamicul luminei, crudele-î ghiare ascute
Sè mè sfîșie: al meu nume codriș și vîile mute,
Omul, sè nu mai audă. . .

Odinioară 'n necazî

Joue, trufașî, pironitî-a pe Prometeu în Caucazî.
Vulturu-î agerî și iute, repede ca uă săgeată,
Peptul sè rupă sburatî-a celui ce focul răpi. . .
Astfel — ursitâ străinâ! — Rêul, ce 'n vecî nu înceată
Rele sè facă, m'ajunge, feru-î în coaste-mî lovî.
Lutul se cletină, cade; eatè-î acu lângă tine,
Visele mele de aurî sboară, se spulberă, cadî. . .
Nesocotitul, o nul!

Maceda

Sciă mamă, ce-e scrisî pentru mine!

Vidor

Nu. Aurora-ți eși-va din al crușimeî rîsadî! . .
Chiar dacă soarta cumplită ne ar prigoni cu urgiă,
Cînd ar ascunde ea înșeșî rașele ceruluî, fiă!
Ai tu uă soră aproape, doè și multe tu aî. . .

Maceda

Câte ori păsu-mî strigatî-a, cine aușitu-m'a, vaî!
Doè în lanțul robieî gemî ca și mine, se vaită:
Limba-le dulce s'o smulgă cearcă de barbarî uă haită,
Alta iubire 'mî-trămite. . .

Vidor

Mamă, iubirea e totî:
Nasce iubirea pe toate, sè te asigurî eu potî. . .

Maceda

Oarbă, de totî ce viață are și lume se chiamă
Se îndoiesce ființa-mî, însășî de mine. . .

Vidor

Oh, mamă. . .

Maceda

Chiar și de Domnul luminei, dacă în 'ceruî e viî! . .

Vidor

Mama mea. . .

Maceda

Fiule, sci eu multe. . .

Vidor

Și eu sciî. . .

Vorba-le nu isprăviseră cînd uă lumină ușoară
Susî p'a lorî capete fîlfăie, cade și josî se oprî;
Ear din lumina seninuluî ângeru uă carte scoboară,
Și, p'al surorîlor nume, ochi'âșintîndî el grăi:
«Soră-tea cea dunăreanâ lumina prin mine 'î-trămise:
«Peară d'acuma durerea, ce te trudesce amarîtu;
«Peară 'ndoeala în care te afundă uă noapte de vise
«Negre, și starea-ți de jale, chinul și crudul urtî.
«Sora-ți trăscesce. Pămîntul și cerul cu bolta seninâ,
«Dacă mormîntu-ți sè sape ele vrodată ar gîndî;
«Dacă și Domnul lutoasa ființă afla-va de vină,
«Soarta-ți, cu a Soreî de lapte, una, Macedo, va fi!»

Angerul sboară. In juru-le firele rașelor plouă:
Tristâ Macedo, luminele-ți ele svînta-vor de rouă.
.

Vidor

Mamă iubită, privesce, lampa vieți'a lucitî...
Veđî că dreptate avutî-am: «Are lumina sè via
De la Surora-ți, d'acolo. . . »

Maceda

Ha, ha, ha! Ceruluî, ție
Eu sè mè 'ncredî? Niciodatâ! Vîntuluî voî așî vorbitî. . .

Tace Maceda. Din ochi-î lacrimi curgî p'a ei fașă;
Genele-î sunt în nestîmpîrî; . . apoî, spre fiu-șî cîtîndî,
Dibue 'n umbră, êl află, pîrul cu dragî êi rîșfașă
Și p'al sèu Vidor întrebă, numele-î dulce chiamîndî:

— «Sufletu-mî, Vidor, te uită: nu sciî noptoasa-mî vedere
Cine mi-o turbură, spunemî. . . »

Vidor

Nimenea, este uă părere. . .

Maceda

Tremurî, copile, mi-e frică, genele simți că mè dorî. . .

Vidor

Nu e nimica. . .

Maceda

Oh, Vidor, noaptea-mî cu țiuva se 'ngînă. . .
Ce e: vederea, lumina? . .

Vidor

Da. Este a ceruluî mînă,
Este iubirea Suroreî, este nestinsul ei dorî!

Maceda

Doamne, întregă făptura numele tîu sè adoare. . .
Fiia a Romeî strîbune, soru-mea, țile cu soare
Vecnicî pe ceru-ți lucească... Fiule, Vidor, și tu
Laurî purta-vei. . .

Vidor

O, mamă, totul iubirea făcî!

Ingratul nu mă mai turbură, ingratitudea tot
mă revoltă.

Neconsecințele ómenilor nu vatămă de cât pe
dînșîi, neconsecința instituțiunilor póte fi vătămátore
națiunilor.

ALBUMUL MĂCEDO-ROMÂN

O constituțiune eminentamente liberală, ca a noastră, care pune în principiu suveranitatea poporului, cu un codice de procedura criminală, împrumutat de aiea, în care dreptul canonic și feudalitatea au lăsat atâtea urme, este ca o femeie frumoasă care ar eși în lume admirabil de bine gătită la cap dar tirind dupe dînsa o rochie vechie, pătată și croită pe alt corp.

Petru Grigoriu

VINO DRAGĂ!

P între flori, în grădiniță
Hotărîssem se trăiescu,
Ca se-'mi nit de suferință
Și de-amaru-'mi sufletesc...
Dér zădarnică 'ncercare,
Căci mulțimea florilor
Și chiar érba din cărare,
Nu-'mi vorbesc de cât d'amor!

Trandafiri și lamâițe,
Mioșinnea și liliac,
Oleandri, verbinițe,
Crini și florile de mac,
După dulci visuri de nópte
Se deșteptă de cu zori
La al futurilor sópte
Cu-a iubirei dulci flori!

Dér tu viță ce-i cu tine?
Lacrimi văd în ochi tei!
A primăverei țile line
Cu dulci farmecile ei

Nu-'ți mai plac?! Ai vr'o durere?
Te róde póte un dor ascuns?
Și nu afii mângâiere
De cât numa 'n gelnic plâns?

Mie cređi că-'mi folosește
Că nu plâng ci rabd și tac?!
Gelea nu mă părăsește
Doru-'mi n'are de loc leac!
Și de și émi dau silință
Se uit chipu-i ângeresc,
Drăgălașa ei ființă
Ce de mult încă iubesc!

În spre séră când apune
Mândrul sóre 'nceișor,
Sturzul blând cântând vai spune
Lumi 'ntregi ascunsu-mi dor!
O! atunci încep a plânge
Și eu și pe-ascuns suspin:
Vino dragă! vin' de stinge
Cu 'n sărut cumplitu' mi chin!

Leonida Grigorița

DEȘARTĂ OMENIRE!...

Il n'ya de réel que la mort.

Deșartă omenire! . . copil, bătrân sau june,
În capul tîu lupt vecinic tot fantasi nebune;
Tu fugi numai spre visuri a vieței anî în șir
Și'n urma lor nu afii decât un suvenir! . .
Copil, zilele 'ți sboară ca fluturul pe floare,
Om, ești orbit de aur, d'amor sau de splendoare,
Bătrân chiar, privești dulce cu ochii plini de ciază
Trecutul ce-'ți aprinde vr'un vis iubit din viață,
Și ast-fel beat de visuri te crezi în paradis,
Pân'ce morméntul stânge întregul vieței vis! . .

Petru V. Grigoriu

A. S. R.

ELISAVETA DÓMNA

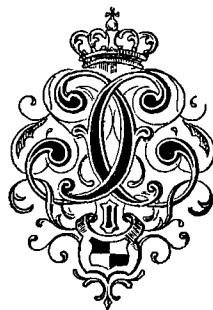
Când de grații suverane inima Ta este plină,
Zimbetul, rađa plăcerei ca un nimb misterios
Umbrind darul carității, bunătatea cea divină
Fața Ta o'mpodobește cu un aer luminos.

Ești idee? Ba! Femeea cu privirea lung sênină,
Cu viața ce-o dă mama, cu amor curat dușos,
Cu cuvânt de mângâere, cu suspinuri ce alină,
Și cu lacrimi ce sunt balsam pentru bolnavii de jos.

Pe cap portî corónă mândră, ér sub manta cea regală,
Cresc virtuți ca toporășii ce's flori d'albe la privală
Și în jurul Teu revarsă, un profum din cer adus.

Suflet plin de poezie! lira Ta e-armoniosă,
Dar când țara fu rănită, lângă plaga sângerósă
Crucea roșă ai purtat-o, rădicând răniții sus.¹⁾

Iași 25 Noem. 1878.

Trecerea armatei române în Dobrogea

marș 1 Noem. 878.

În cósța Brăilei pe malul ce'i stâng
Al Dunărei, de armași se strâng.
Sunt bataliône de vitezi soldați,
Cu rănî largi pe trupuri, pe pept decorați.

Arme, baionete, săbiî, guri de foc,
Căi ce tot renchază și nu stau pe loc,
Vulturî de pe stéguri ce s'avânt la sbor,
Se stropesc cu-aghézmă, pentru drumul lor.

Ura! Domnitorul,
Strigă tot poporul.
Ura! la armată
Resună de-o dată.
Ura! și bun drum,
Fraților de-acum.

În pragul Brăilei trupele mereu
Se'mbarcă, și apa în torentul seú
Brazdată de vase, saltă spumegând,
Ear soldații veseli se tot duc cântând.

Pe cristalul luciu și larg și profund
Al Dunărei, șede cu turnul rotund
Un castel, ci parcă vegheză cu dor:
E Stefan cel Mare! al țerei vapor.

În țî de mărire,
Umbra 'nstrelucire
Din seculi resare.
România-î mare!
Carol e 'n castel,
Și țera-î cu el.

1) La ocașiunea înfăințării decorațiunei „Crucea Elisaveta“.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

În fața Brăilei spre malul cel drept
Pânzele se umflă de vânt din dărept,
Și la Ghecet sbóră, la pământ bogat,
La Dobrogea, care Eüropea ne-a dat.

Tենэра armată ce 'n lupte-a învins
Și cu laurî fruntea de-un an g'a încins,
Mândră, măreț trece salutând cu-amor:
Pe biraitorul Plevnei turcilor.

Ura! Domnitorul,
Ura! și vaporul
Tună, . . . ér din unde
Eco 'n munți respunde:
Ura! la soldați,
Ura! ascultați.

Fălfăe în aer al armatei stég,
Eară România cu-al păcei toég
În mână mai duce, un brillant ales,
E-a timpului faclă: cultul de progres!

Dunărea, Balcanii resun de strigări,
Fanfarele 'n noui înalte cântări,
Că 'n Dobrogea eată, piciorul au pns:
Carol și armata! Vulturii. . . stău sus.

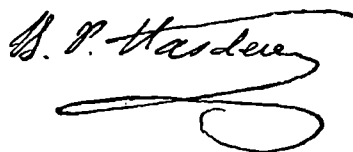
Ura! Domnitorul
Strigă tot poporul.
Ura! la armată
Resună de-odată
— Și bine-ați venit!
— Bine v'am găsit!

Iasi 19 Noem. 1878.

Romanul stă bine înfipt în ambele Dacii!

Ungurii asigură că Româniî sînt veneticiî în Dacia lui Traian, trecuți acolo de peste Dunăre; Grecii pretind, din contra, că Româniî sînt străiniî în Dacia lui Aurelian, veniți acolo din regiunea Carpaților. Ungurii ne împing spre sud; Grecii ne trimit la nord. Lăsându-î să discute controversa genetică, Românul stă bine înfipt în ambele Dacie.

PREZENTUL ȘI VIITORUL

Am spus, o spun și oi spune celor ce vor s'asculte
Ca România trece a crizei neagră punte,
Epocă de 'ngiosire, de ireligiuni,
De nedreptăți, de sbucium și de corupțiuni.

O sguiduire înse v'a face-a sa domnie;
Măreață 'n resbunare, sublimă în mănîe,
O pildă va da celor ce o neșocotesc,
De 'n nalta ei chemare, de dreptul ei firesc.

Regină preste gîntea de pe-a Dunarei Vale,
De mana Providenții e trasa a sa cale;
Ea — ca o stea polară în largul ei curent,
Va revarsa lumina pe 'ntregul orient.

Atunci pe calea păcei, a muncii și prin arte,
Pași-va cu tărie, în cult și libertate,
Industria, comerțul, ținend avintul lor,
Va fi ca nici o dată-ferice-al ei popor.

Iassy,
1880 Ianuarie 6.

Am sălutat cu o vie plăcere vestea asupra întreprinderii celei frumoșe și i urez successul cel mai strălucit. Am sălutat-o cu mulțumire nu numai pentru c'are să aibă parte de cultura o ramură a unei națiuni, care mi inspiră simpatia cea mai mare, ci c'am tras și trag nădejde că, punendu-se în lucrare întreprinderea această, într'acelaș timp și știința limbei române poate să afle un sprijin puternic.

Dacă ne întrebăm, ce știm noi asupra dialectului macedo-român — recunoscut ca cutare prin toți — trebuie să mărturisim, că cunoștințele noastre nu prea sînt intinse în privința acestă. Puține s'au scris până 'n zioa de astăzi și cele ce s'au scris, nu sînt tot deauna demne de incredere. Dacă vrem, să cunoaștem mai bine dialectul acesta, ar trebui, că tocmai acuma, pe când spiritul poporului se mai află într'o stare fragedă și naivă, să se adune toate producțiunile musei poporane române dincolo de Dunăre: fie basme, fie balade, fie cînteci, fie ghicitori, fie descînteci, fie bocete, toate trebuiesc culese cu pietatea cea mai mare, până când mai este vreme și nu se pierd co-moarele aceste cele mai scumpe ale fie-cărui popor.

Ce bine ar fi, dacă rezămându-se pe graiul viu al poporului, pe producțiunile geniului poporan, pe colecțiunile cuvintelor culese prin popor, s'ar face o gramatică autentică și un dicționar cu cât se mai poate de complect de limba macedo-română? Ce spor ar aduce o asemenea lucrare studiului istoric limbei române și dincoace de Dunăre și ce lumină s'ar revărșă poate și asupra cător-va pagine din istoria Românilor, cari au dat prilej la niște certe destul de invierșunate!

Și cine este mai potrivit să aducă la căpătușiu o asemenea lucrare, de cât învățătorii de pe la sate? Aflându-se în relațiuni zilnice cu poporul, petrecând cu pruncii, cari și aduc în școală limba lor strămoșască așa cum o aș învățat la sînul mamei lor, nu le trebuie alt ceva, de cât să fie cu urechile deschise și cu condeiul în mîna lor. Asemenea colecțiuni ar ajunge mai pe urmă în mînele sau unui bărbat competent sau în mînele mai multor bărbați învățați, cari alăturând una lângă altă, ar putea să facă o lucrare, prin care mai bine, de cât prin descrieri multe, s'ar arăta într'un mod vădit și bătător la ochi, individualitatea întreagă a poporului macedo-român, și ce e și mai important, s'ar pune un temei solid pentru o desvoltare firească a dialectului acesta.

Lucru principal ar fi, să se deștepte în învățătorii, căroră le este merit să respândească cultura peste Dunăre, un interes viu pentru asemenea lucruri, să fie indemnăți nu numai moral ci și material și o dată lucru fiind gata, se vor afla de sigur bărbați cu punga deschisă, pentru ca o asemenea lucrare, fie ori cât de voluminoasă, să poată să iasă la lumină.—

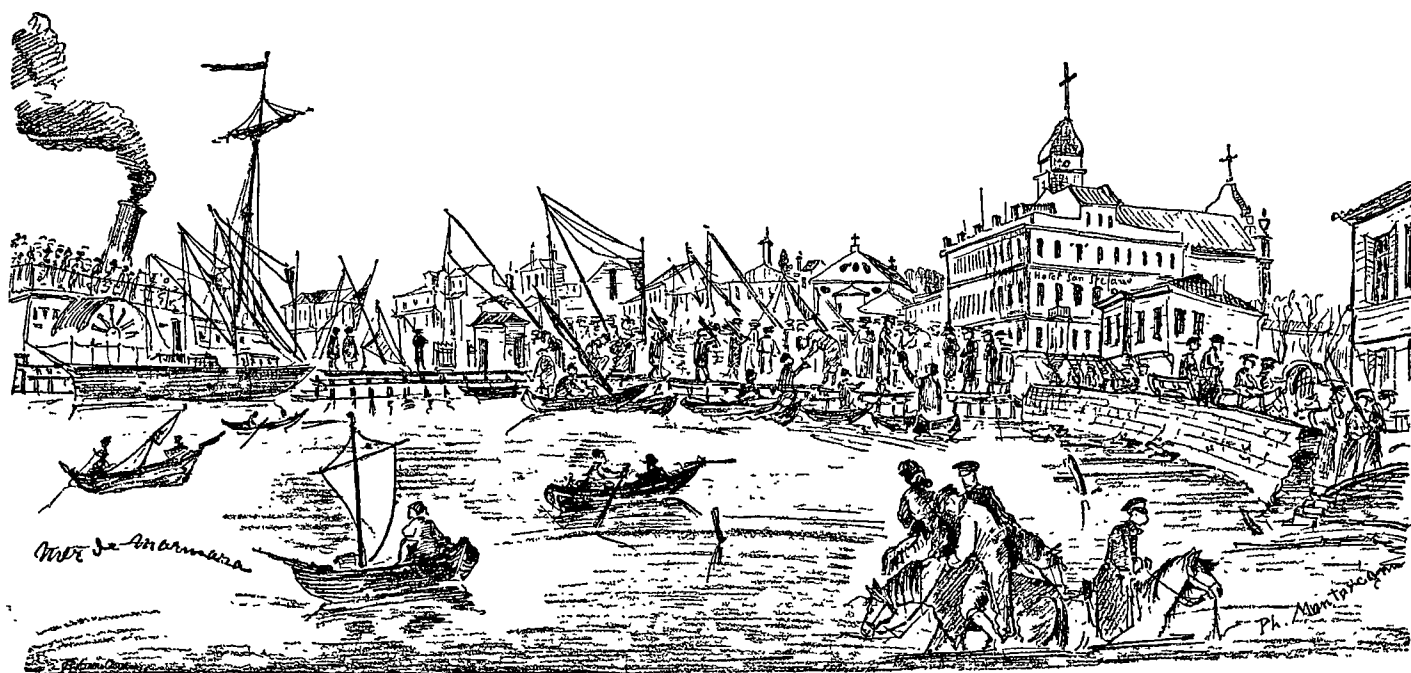
Dacă rîndurile aceste vor fi invrednicite să afle loc între emanațiunile atător bărbați insemnați și învățați, me rog să fiu iertat, c'am cutezat să me nfațișez ina-

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Cerna-Voda. (Strada mare). Schiță după natură de Ph. Muntureanu.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

San-Stefano. Quartier général de l'armée Russe. Vue du côté de la mer de Marmara.

(Croquis d'après nature par Ph. Munturesanu).

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

intea publicului român, vorbindu-i în limba lui strămoșească: în privirea simțimintelor m'am simțit într'adevăr în călătoriile mele printre Români ca și printre niște frați, în privința cunoștinții limbei însă n'am ajuns încă-și poate nu voi ajunge nici o dată într'acolo, să nu stric auzul Românilor născuți printr'o țesetură străină a propozițiilor și prin greșeli în contra geniului limbei lor.

Viena 6 Aprilie, 1880.

UĂ VISIUNE

Intr'ua mare cetate era un palat și 'n palat uă sală împodobită cu tabeluri frumoșe și mărețe.

Chipuri de ângeri din cer, de ângeri dupe pământ, flori, paseri cari stau să cânte, rîulețe cari păreau că murmură furișându-se printre ierburi și pomișori. Peste toate, unde de lumină veniau de sus: din toate eșia uă veselie dulce și via ca dimineță răcoroasă a unei zile de Mai; toate erau mângăiate de surisurile ce sburau dupe buzele femeilor din tabelle.

Si lumea intra multă și sgomotosă în acea sală, uitându-se, admirându-și simțindu-și inima că se'moia de fericire.

Prin mulțimea fiilor acelei mari cetăți și a străinilor ce erau acolo, se afla perdut un copil al României. Se uita și el; admira și el maiestria tabelurilor, poezia artistilor și dulcea imaginațiunii lor. Privirile lui rătăceau cu uă nemărginită plăcere prin acele frumuseți, când, de uă dată, ele se pironiră asupra unui mic tabel¹⁾ asupra căruia rațele sôrelui cădeau sglobii și licăritore. — Lumea trecea 'nainte.

Si Românul se oprise și se uita îndelung, mereu și fără sațiu la micul tabel.

Rațele ascultaseră rugăciunea inimii lui și se dedeseră la uă parte inconjurându marginele daurite ale tabelului cu uă aureolă și mai strălucitoare. Uă femeie, — el dicea că e uă zână — îmbrăcată cu uă haină lungă și ca fața cerului de veră, stă gânditoare și suridândă în mijlocul florilor. La stânga, pe ferestra deschisă, lui îi părea că aude intrăud un vântisor care venia sburdalnic să necăjescă viorele și garofițele vioie; la dreapta vedea — nebunul! — un vîntisor cîntînd și legănându-se pe uă ramură de trandafir.

Și Românul se uită îndelung, mereu și fără sațiu.

Tabelul se mărise în ochii lui și dintre florile din stânga vedea că apare uă fetă frumoasă ca ziua. Privirile ei erau dulci deri pline de tristețe. Două lacrimi mai limpezi ca diamantul tremurau pe fața ei. Zina cu haina lungă și ca fața cerului de veră se 'ntorse blândă și falnică.

— *E România!* sopti Românul tresaltând de bucurie.

Zina surise cu uă iubire atât de mare încât uă fetă se apropiă de ea ca de uă mamă.

Vîntisorul nu mai necăjia florile; privighiatorul tăcuse.

Zina sterse cu două sărutări lacrimile fetei, rupse uă florie culorea speranței și i-o prinse 'n plete, scose dintr'ua cutie minunată cercei, colan, brățări, paftale, împodobi pe fetă veselă și fericită ș'apoi, atrăgîndo la senu, îi arătă uă vorbă ce licăria scrisă sus, la dreapta: *lumină*. Feta se întorse uitându-se.

— *E Macedonia!* sopti Românul c'ua mândră fericire și ochii lui citiră pe cerceii fetei vorbele sante *credință și frăție*; pe colan: *românismă*; pe brățări: *limbă și istorie*; pe paftale: *unire și putere*.

Zina îmbrățișase fetă — uă altă zână, dicea Românul, — și privirile lor înfrățite se ridicaseră în sus unde strălucia cuventul *lumină!* Erau fericite.

Vîntisorul necăjia iarși viorele și privighitorul reîncepuse cîntul.

Si Românul se uită îndelung, mereu și fără sațiu.

Lumea trecea 'nainte, multă și sgomotosă.

Paris.

Pastorii români din Tessalia

Imi pare reu că n'amu terminat studiul meu despre Tessalia, publicat în 1852 la Constantinopoli; *La Tessalie telle qu'elle est, et tel e q elle peut être*. Am lăssat întregu capitulul relativu la *pastorii români*, ce vinu din muntii Ipirului și ai Macedoniei deși iernea numeroasele lor turme în frumoasele și întinsele campii ale Tessaliei. Că bine ar fi fostu se fi făcutu atunci și pentru Tessalia cea ce am facutu în studiul meu despre Dobrodgia: *Excursion agricole dans la plaine de la Dodrođea*, pe care l'am terminat cu capitulul *Mocanii*, pastorii români ce se pogora cu turmele lor de oi din muntii Transilvaniei, trecu Dunarea și le iernea în întinsele campii ale Dobrogii.

Românul este acelasi pretutindene, este cutriatoriu al tierei, este pastoriu, este plugariu, este, în fine, agricultoriu. Dara, cea ce n'am facut la finele studiului meu despre Tessalia, îndeplinescu acum, ca se facu placere stimatului meu amicu D. Vasile, Al. Urechia, dându-i pentru Albumul seu macedonu aceasta scurta relatiune inedita despre pastorii români din Tessalia pe carii toate celealte popoare conviețuitoare 'i numescu *ciobani*.

Eramu în Tessalia pe la finele anului 1852, pogorâșamu Olimpul pe la satul Purlea și stătusemu la poalele lui în satul Miciuni din valea Alasonei. Aici era caldu și frumos și earba verde ca în luna lui Mai, pe cându în dealu, la munte, pe Olimp era omātu și frigu mare. Trecuru în valea Domenicului pe la dealu, pe la Monastirea Alasona, aceeași temperatura ca primavara. Me suiui în dealu, descalciau în satu la Domenico, totu caldura și frumosu, pe când de acolo se vedea Olimpul cu crestetul în întunecul nourilor și cu poalele albe acoperite cu omātu.

1) A. S. R. *principeasa Elisabeta, Domna Românilor*, de d. N. Grigorescu (No. 1698 Salonul 1880).

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Un omu intra in cassa, omu naltu si frumosu, cu sarica alba imbracata, cu camesia peste itiari, camesia nu fustanela greceasca, cu caciula in mâna, caciula nu fesul turcescu, il poftiu se seada; caci pe acolo ori cine intra in casa, mai anteiu seade, se pune sau jos pe rogogina sau pe divanu, dupe cum se crede elu că este demnu se seada: si apoi dupe ce seade, saluta. Omulu se puse josu, ilu poftiiu pe divan, unde si veni se se aseadia cu respectu adeca cu picioarele induoite la genunchiu sub densul.

Dupe ce luà café, il intrebaui: ce poftesci, Domnule? Respunse in grecesce că vine se cumpere de la mine pasiune pentru oi. Cum pasiune? Pasiune earna. Da, Domnule. Earna, earna, da, la noi in munti; dar aici in campie este vara, aici ne pogorâmu din munti si iernâmu oile noastre. Făcurâmu tocmeala cate 40 parale (23 bani) de iernatu capul de oae, cu mare cu micu, si-i dedeiu trei *tescherele*, adeca trei tidule in care spuneamu câ i-am datu voia se vina cu oile se erneze si in valea Domenicului la apusu de Olimpu si in valea Caterinei despre Vardar la poalele Olimpului despre resaritu si in valea Tempeii despre miadi-di intre Olimpu si Chisavu de o parte si golful Salonicu de alta.

Dupe câte-va dile parasiiu Domenicu, trecuiu la Mologustea, me opriiu la Vlahoiani si acolo mi se spusa ca aici sedu *Vlahii* cu familiile lor, Vlahii ce vinu cu oile, si acoloa vediuu alaturea cu casele locuite de greci, o multime de case de piatra incuete.

Nu venise inca Vlahii. Me suiui in dealu la Lefterohori, si pe drumu mergându deduiu de o monastire incunjurata cu chilii, cu doue rënduri, de piatră zidite de puteau încapea si 500 de calugari. Monastirea era pustia si poarta incuiata. Ce o fi aceasta? Mi se response: aici aducu Vlahii femeele si copii lor de sedu in totu timpulu câtu 'si ierneaza oile.

Cându me pogoriamu de la Lefterohori (satu unde se face celu mai bunu tiutiuu disu armirotico) vediuu in valea Alasonei si a Domenicului o multime de turme de oil erau peste 150 de mii de capete. Ciobanii venissera la iernaticu, *hibernaculum*.

Primirea cea buna ce facusemu fruntasiului acestor turme, pretiu cela potrivit ce i ficasemu, sporisa, intreisa si impatrissa numerul oilor. Asia i Românu ori unde l găsești. E simtitoriu la cea mai mica politetia (omenia). Pentru câ l'am poftitu pe divanu, in locu se lu lassu se seada josu pe rogogina, unde se pusese nepoftitu, me respatisi se pentru ca i lasasamu mai josu ceva din pretiuu obicinuitu, aducându-mi turme multe si, prin urmare, unu venitu cu multu mai mare de câtu ce fusese vre o data, de câtu ce era când se plătea 50 parale de capu.

Turmele veneau cu miile, câte o mie de capete in fie care turma, precedata si urmata de cai incarcati cu bagage si de o multime de oameni, femei si copii. Dedeiu pinteni calului, si esiiu inaintea unui grupu numerosu poruncindu oameniloru din suita mea se se duca la Vlahoiani, se intinda corturile si se faca de mancare, se conacimu acolo. Aveam 40 de oameni cu mine, arnăuti dati de paza....

Am remasu uimitu vedindu-i pe toti curat si bine imbracati, albi si rumeni la facia, nalti, frumosi, bine facuti si... cu voia buna. Dar femeile? Cātu de bine le seadea cu itiari si cu opinci, cu camesi albe cusute cu altitie, cu cositiile impletite cu panglici rosie si albastri si acoperite cu stergare albe de inu si de

matasa. Incaltiamintea la toti era opinca! Opinca, asta incaltiaminte de predilectiune a Romanului m'a facut se i salutu, luându-mi fesul din capul. Nu se fé fesul din capu. Dar ce se faci? Mi-am uitatu, mi-am uitatu de mórea turco-grecésca. Mi am adusu aminte ca si eu sunt din teara unde se poarta opinca, si am salutat opinca!

— Ce cautati pe aici, oameni bunu?

— Venimu, mi se responsa de unu, in grecesce, se iernâmu aici cu turmele aceste.

— Dar, ce sunteti voi?

— *Himurumâni*, mi se response de unu care se apropia de mine cu capul golu. Si eu eram cu capul descoperit.

— Esti românu? Ilu intrebaui pe romanesc.

— Da! Mine hiu românu, Vlah, cristianos.

— Dar oile ale cui sunt? Nostre, noi him pastori.

Românii, ca pastori, turmele lor le cresc in munti vara, si in campii iarna. Românii au satele cu casele lor in muntii in cari locuescu, in muntii Ipirului si ai Macedoniei. Cei mai cuprinsi se pogorara de ierneaza si ii odata cu turmele lor in campia. Cei mai multi remânu acasa in munti si trimitu numai oile lor de ierneaza incredintându-le la cei ce vinu cu dânsele si cu ale lor.

Cu toate ca vorbescu si grecesce, cu toate ca se ducu la biserica unde se citesce numai grecesce, ei au totusi o limba propria a lor, pe care intre dânsii o vorbescu; si in familia numai limba lor vorbescu. Ei cu grecii nu se amestica, nici se insoara, nici se marita cu dânsii. Ei au datini si obiceiuri deosebite de a le grecilor. Ei au povestile lor pe cari si le spunu unii altora, la siediatorile de iarna. Povestile lor seamana cu ale noastre. Ei, in fine, constitue in Oriente, pâna in dioa de astadi, o poporime deosebita. Limba lor arata gîntea din care facu parte, gîntea romana. O multime de cuvinte unele curate altele stricate, arata originea lor romana. Ei pare că sunt in peninsula balcanica poporu de bastina.

Si cea ce e mai vrednicu de insemnatu este că mai toti traescu, ca si stremosii ce i au adusu in aceste locuri, traescu cu agricultura si mai alesu cu pastoria.

Păstorii români urmeaza si astadi povațuirea celui mai mare agricultor romanu, invatiatura ce au dat Romanilor, Caton, censorul. Caton, intrebatu odata care este mijlocu de a se inavuti cu agricultura? Responsu: *bene pascere*. Dar care este celu mai bun mijlocu de inavutire? Responșă totu: *bene pascere*. Si intr'adever au avut cuvîntu se dica aceasta. Si dreptu dovada este starea de sanatate si de prosperitate de care se bucura si astadi pastorul românu ce vine din munti, unde locuescu ca se si ierneze oile in frumoasele si fertilele campii a le Tessaliei.

Bucuresci, 11 Ianuarie 1880.

J. Ionescu
(1880)

Credința este balsamul care alină toate suferințele; necredința este veninul care ucide toate speranțele.

Galati, 3 Ianuarie 1880.

Josif Episcop. Dunării de Jos

Din povestele Unchiasului sfatos

Numai cu vitele se scote sărăcia din casă

A fost odată ca nici odată etc.
A fost odată un țeran, și 'l chema Négoe. Acest țeran era om voinic și harnic. Nu 'i pessa lui de nu sciu cine ar fi fost. Veđi că își căta de munculița lui, își plătea dajdia, se avea bine cu toți din sat, și cum făcea el, ce dregea el, se chivernisea, omul, ca să 'i ajungă agonisela muncii sale.

Îi veni vremea de însurătoare, și ca tot creștinul, își făcu și el rëndul. Ce să veđi D-ta? odată cu nevasta se strecură în casa lui și sărăcia. Ea găsisse un tron vechiu urgisit într'un colț din bordeiul Négului, la care nimeni nu lua aminte, și acolo pe densusul sărăcia își facu culcușul. Sta grecesce pe tron cât e diulica și nópticica de mare, și din loc să se misce ba. Pasă-mi-te tronul era gol; nu mai punea ómenii într'ensul nimic, atât de vechiu și de odorogit ce era.

Bietul Négoe veđu că începe a da îndărăt; lucrurile nu 'i mai mergea strună ca mai 'nainte. Se luă de gânduri, fiind că el se scia că muncesce și mai și de cât mai 'nainte, și de la o vreme doē în teiu nu mai putea lega. Se spetise, bietul om, muncind, și să salte și el ce-va; te-ași! cătuși, de cât! ferit'a sântul!

Ba pînă într'atîta ajunsese, în cât să 'l împingă păcatele să se gândescă ca să 'și facă séma singur. Veđi că Dracul n'are de lucru; el nu face biserici, ori puțuri pe la respântii.

Se sbătea bietul om cu mintea și cu trupul, și par'că era un făcut, mergea din pagubă în pagubă de ajunsese în sapă de lemn.

Tot satul îl luase la ochi, îl vedea lucrând când la alde neica Burcilă, când la aleșii ori fruntașii satului, când ba taica popa. Tot-d'auna găsea el de lucru; la toți muncea, și la toți sporea lucrul lui. Când însă muncea și pentru densusul, munca nu 'i da în spor. De venea apa mare arăturile lui le îneca. Daca vr'un prăpăd de la niscai lighiomi, ori de la ciori cădea preste sémănăturile megiașilor, ale lui erau stinse cu desăvârșire; de bătea piatra holdele, apoi pe ale lui le amesteca cu pământul, de nu se mai alegea nici praful de dênsele, ba une-ori porumbul 'i se tăciuna, ba lăcuste, ba potop, ba toate relele numai pe capul lui cădea.

Sătenii, megiașii lui puseseră mâna cu toții de mai multe ori să 'i dea câte vr'un ajutor, să 'i facă câte vr'o clacă, dar toate în deșert, că nu 'i eșă în de bine nimic; în cele din urmă și vecinii și tot satul îl părăsiră. Toți cu totul diceau că așa i-a fost osânda și credea că trebuie să fi căduț asupra capului lui vr'un blastem de la Dumneđu.

Ajunsese omul să 'și urască ăilele. Și așa cu sufletul amarit, ședend într'o duminică cu luléoa în gură și gândindu-se cum să 'și curme viața, soția lui îi spuse că peste puțin are să fie tată.

El, ridicându 'și ochii, la soția lui, i se păru că vede o slufenie de fință stând crecesce și ghemuită pe tronul cel vechiu și neîntrebuințat. Se frecă la ochi, se mai uită odată, și ce să vađa? O sfrijită de lighioe, mai urită de cât ciurma, cu barba adusă de parcă sta să o apuce de nas, cu ochii numai scovîrliile, përul îi sta pe cap par'c'ar fi fost pus cu furca, mâinele ei reschitoare góle, cocoșată și cucuiată, de sémán pe lume nu mai avea.

Când veđu el o așa nonotenie spurcată stând ca o cobe rea în casa lui și pe tronul lui, un șerpe rece îi trecu prin sân. El însă își ținu firea, și merse drept la ea, întrebând'o:

— Cine estí tu, și ce cauți aici?

— Eu sunt Sărăcia, răspuse ea, și am venit nepoftită.

— Eși afară din casa mea!

— O! O! stăi că prea te pripesci, voinicule, îi răspuse sărăcia rânjind la densusul cu batjocură; ca să scoți sărăcia din casă, trebuie să ai ce pune în locul ei.

Și rânjind îi arată niște colți, de care s'ar fi speriat și dracul.

Bietul om tăcu și înghiți gălușca. Cugetul că are să fie tată, vorba că trebuie să aibă ce pune în locul sărăciei îi mută gândul. El voia acum să gonescă sărăcia din casa lui, căci nu putea mistui înfruntarea ce i-o făcuse ea, și apoi nu se îndura să 'și lasé odrasla pe mâinile cele blestamate ale sărăciei.

Din nou se puse pe muncă, — muncă jidovescă, — se svârcolea omul și în drepta și în stânga noptea o făcea ăi, da și din mâini și din picioare cum se dice, și folos nici cât negru sub unghie. Nevoile îl năpădea din toate părțile, și el nu mai scia ce să facă. De câte ori intra în casă de a atea ori și sfrijita de sărăcie îi rênjea în bătaie de joc.

Intr'una din ăile étă că și nevastei îi abatu să facă, și născu un dolofan de copil sănătos și virtos ca și tat'seu.

Acum ce să facă el? Parale n'avea; de móră nici cât să orbesci un șórece; ce-va țóle ori vr'un dichis în casă, tufă! Nimic, dară nimic n'avea de ce se prinde ochiul la el; cum s'o scótă la căpătéiu? Ar fi voit și el, de, să 'și botesce copilul cu vr'un naș mai de dómne ajută, să facă și el vr'o cumetrie. Dară cu ce? Sta bietul om cu mâinile încrucișate; se uita în cer și în pământ, și nu scia la cine să casce gura. Și de felul lui fiind om cinstit, nu voia să amăgescă pe nimeni cu minciuna. El scia una și bună: Când o dice dà, să fie dà; când o dice nu, apoi nu.

El cunoscea de mult un cioban chiabur. Dar nu era în sat. Când, étă că se pomenesce că 'l chiamă cineva să 'l cinstescă. Acolo ce să 'i vađa ochii? Prietenul lui, ciobanul, urca oile la munte. Păreerea lui de bine, nu se póte spune. Îl rugă să se cumetrescă, și ciobanul priimi cu bucurie să 'i boteze pruncul. Partea lui să trăiască bine. Se puseră toate la cale cum e bine.

La botez, ciobanul dăruí finului său o óie fătătoare. Atîta îi trebui. Când fu să plece, mocanul ăise:

— Cumetre, tot n'ai tu unde ține oita; las'o în turmă la mine, și mi 'ți-oi îngriji-o ca și p'ale mele.

— Bine, cumetre, răspuse Négoe, să fie precum ăici tu.

El era bun bucuros că îi ia beléoa din bătătură,

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

de ore-ce n'aveau ei ce să mănênce, dar âncă-mi-te să mai dé și oii.

Mocanul se duse cu oile. Omul se puse iară pe muncă, dară munca lui abia îi aducea cu ce bruma s'și ție țilele. Cum am țice muncea în sec.

După cât-va timp se pomenesce cu un argat de la stina mocanului.

— Neică, țise argatul, m'a trimis stăpănu-meu cu lâna asta la D-ta.

— E, și ce să fac eu cu d'ênsa?

— Apoi să veți D-ta, stăpănu-meu a pus de și-a tuns oile și a tuns și oia finului s'eu. Acêsta este lâna ei și a trimis'o cui se cuvine.

— Fôrte mulțămim de bunătate. Să spui cumătrului multă sănătate, și să auțim de bine.

Și luând lâna din mâna argatului, intră în casă, merse drept către sărăcie și cu graiu țanțos, îi țise:

— Dă-te; sărăcie la o parte, că am să puiu lâna asta acolo.

Sărăcia nu se îndura, neiculitã, să iasă din culcușul ce'și făcuse acolo. Rînji ea și de astă dată; dară îi dete rînjitul prin piele, căci voinicul unde mi-aduse odată lâna și buf! o lovi după cefă de era să'și mușce limba și o răsturnă jos de pe tron. Sărăcia remase locului acolo unde căduse, ghemuită ca vai de ea.

Oia finului fătase un miel; acesta după ce se mai mări, ciobanii de la stână îl mițui și pe d'ênsul ca pe cei-lalți miei, și trimise și mițele astea acasă.

Țeranul, și mai cu curagiu, intră în casă, și merse érași drept la sărăcie:

— Dă-te rânjito mai la o parte că am să puii mițele astea acolo.

Și fiind-că sărăcia tot cam întârția, o lovi odată cu mițele de îi merse fulgi, și o dete peste cap, mai către use.

Pe tómnă se pomenesce cu alt argat că'i aduce un burdușel de brânză.

— Baciul de la stână, țise el, a adunat laptele de la oia finului și l'a făcut brânză, și acum l'am adus acasă.

— Spune cumătrului, respunse Nêgoe, că finul D-sale îi sărută mâinile, și să ne vedem sănătoși.

Apoi se întórse repede în casă și îndreptându-se către sărăcie, îi țise:

— Dă-te la o parte, sărăcie, că am să puiu burduful ăsta de brânză în locul t'eu.

— Da unde să mă mai dau? îl întrebă sărăcia.

— Eși afară, dacă n'ai loc, și te du în oțelul pușcii vr'unui vênător că acolo ți-este locul.

— Ba aia-i vorbă. Mai puneți pofta în cuiu.

Și lovind'o cu burduful în cap, o făcu mototol după use.

Bietul Nêgoe fu nevoit să mai petrécă o earnă cu sărăcia în vatră.

In vara următóre, mielul de la oia finului se făcu mare.

Acum îi aduse doé lâne.

Țeranul intră cu amêndoué în mână, și bufnind și rebufnind pe sărăcie, o pofți să iasă afară cu nepusă 'n masă. Sărăcia dacă v'edu zorul, dete dosul pe use afară, și să te ții p'irleo, îi sfirîa călcăele fugind, pînă ce se duse să'și clocescă oele în oțelele pușcilor vênătorilor.

Și d'atunci a rēmas de vênătorii, sunt săraci, fiind că'și perd vremea printre colți de piatră, printre mărăcini, umblând tótă țioa pînă să împușce și ei câte vr'o babușcă de nu știu care păsăruică.

Nêgoe începu a bate în pînteni de bucurie că se cortorosise de sărăcie. Acum pe ce punea mâna, pu-

nea și Dumnețeu mila. Tote îi mergea în de bine. Incepu și el a lega gură pânzei. Munca lui se vedea cum merge înainte și avea parte de ea. Ce să mai spunem multe, în scurtă vreme ajunse frunțas al satului, după hărnicia lui, cu vitișóre, cu pluguleț și cu tóte dichisurile unui cu parte lăsată de la Dumnețeu.

Veți că numai cu vitele se scote sărăcia afară din casă.

*P. Japrisescu
cultivator tyograf.*

S O U N E T

L'aureto primavenco, amb soun halen courous,
Reviscolant la terro encaro encoquelido,
Vestis las pradariers d'herbo fresco e poulido
E mirgacho lous camps de milo e milo flous.

L'espigno prumieiro oucho emblanquis lous boissous,
Dins lou bos verdoulent la viduleto espelido
Embaumo lou drachau de sa douco sentido;
Lou terraire pertout es rizent e jouious.

L'ausel penso qu'à fa lusi soun bel plumage,
Lou troupel à miech col trevo lou pasturage,
Content de fourvià lion lou fourrage d'iver,

Entremens qu'en lou ciel, à la capo argentado,
L'alo dal ventoulet enlairo ma pensado,
Mesclant à ço que vei sa pensado d'Esper! 1)

L. Laforgue.

TRADUCTION

S O N N E T

La brise printanière, avec son haleine aimable, — revirifiant la terre encore engourdie, — Revêt les prairies d'herbe fraîche et jolie — et diacre les champs de mille et mille fleurs.

Les premières épines blanchissent les buissons; — dans le bois verdoyant, la violette éclore — embaume le sentier de son odeur suave; — le terroir est partout riant et joyeux.

L'oiseau ne pense qu'à faire luire son beau plumage, — le troupeau à mi-cou parcourt le paturage, — Content de laisser de côté les fourrages de l'hiver.

Pendant que dans le ciel, au manteau argenté, — l'aile du vent emporte ma pensée, — qui mêle à tout ce qu'elle voit sa pensée d'espoir!

A LA MATO ESCABARTADA ²⁾

Dins lou tems ufamous que la cieutat Roumana
As quatre vents dau ciel espouscava sa grana,
Un menut granilhoun reboundel e lusent
Bounbiguet dor allai, d'ounte l'aubo nous ven.

1) Languedocien (Quarante et ses environs) orthographe Litteroise.
2) Languedocien, sous-dialecte de Montpellier et de ses environs; orthographe Montpelliéraine.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Lou sôu era acoutrat, la semença era sana,
Lou nourrigat, Tabé, cresquet à l'iol vesent,
Talent que ben lau atapet costa e plane,
E desempioi, maugrat la malicia de tems!

Maugrat que siegue estada e dalhada e chaupida,
Maugrat lo malo erboulho, es encaro espoumpida,
E lon mendre levant nous gandis soun pèrfum.

Fraires, per alenà 'quela paura mesquina,
Per faire coungrelhà sa bèla flou Latina,
A l'obra, zou, de vanc, à l'aissada, au seuchun! . . .

Lansargues, lou 7 de mars 1880.

Félibre Majourau.

TRADUCTION

A LA TOUFFE EGARÉE

Dans le temps de splendeur où la cité Romaine
Secouait sa semence aux quatre points cardinaux,
Un tout petit grain rondet et luisant
Rebondit vers la contrée, d'où nous vient l'aurore.

Le sol était préparé, la semence était saine,
Aussi, le Nourisson se dévelopa à vue d'œil
A tel point que bientôt il couvrit plaine et coteau,
E depuis, malgré les intempéries, les vents, les orages,

Malgré qu'elle ait été et fauchée et pietinée,
Malgré les herbes parasites, elle est encore pleine de vigueur,
Et le moindre souffle du levant nous apporte son parfum.

Frères, pour aider la pauvre infortunée,
Pour faire produire sa belle fleur latine,
A l'œuvre, du courage, allons, à la serfouette, au sarclage. . .

Le Poète Euripide en Macédoine

Je tiens à venger les femmes de Macédoine d'une
injuste accusation portée contre elles sur la foi de
légendes erronées.

Le crime qu'on leur impute remonte, il est vrai, à
deux-mille deux-cent quatre vingt sept ans, mais s'il
avait été réellement commis, la prescription ne saurait
être acquise pour un semblable forfait.

Aussi, l'on comprendra que la voix d'un critique

littéraire s'élève, en cette occasion, pour proclamer,
hautement, l'innocence des femmes d'un pays auquel
il vient apporter son tribut de sympathie.

Donc, les Macédoniennes qui vivaient au temps du
roi Archélaos, sont accusées d'avoir déchiré, de leurs
propres mains, le poète tragique Euripide qui avait
quitté Athènes vers l'an 410 ou 409 avant l'ère chré-
tienne, pour venir en Macédoine, sur l'appel d'Ar-
chélaos.

C'est une calomnie que l'histoire, cette grande mé-
disante, a le tort de répéter de génération en géné-
ration.

Non! gracieuses Macédoniennes, non! vous aïeules
n'ont point été assez barbares, pour agir comme les
Bacchantes qui mirent jadis en pièces, le vertueux
Orphée.

Euripide a été la proie d'animaux féroces et non
la victime de furies voulant châtier l'auteur tragique
de ses manquements de courtoisie envers le sexe fé-
minin.

N'avait-il pas gagné l'indulgence pour ces pecca-
dilles philosophiques, celui qui a chanté *Alceste* l'é-
pouse fidèle et héroïque demandant à mourir pour
son époux?

Comment des femmes auraient-elles pu torturer,
mettre à mort celui qui a dessiné les touchantes figures
d'Iphigénie, d'Electra, de Polyxénie, d'Andromaque
et de Macarie.

Non! encore une fois, non! Votre patrie, Macédo-
niennes, n'est pas celle où l'on massacre les poètes,
mais celle où l'on honore le génie, celle où des légis-
lateurs de l'art comme Aristote enseignent le beau
à des princes comme Alexandre.

C'est pour quoi je te salue, antique Macédoine!

Je te salue et je t'envoie la très-humble offrande
de ma très humble plume.

Ettoi, Roumanie, jeune et hospitalière nation qui a
les vertus de la jeunesse, la générosité, la bravoure,
le culte des idées libérales, humanitaires, progressives,
je te salue aussi!

Fais le bien; tends la main à des frères frappés
par l'infortune: cela te portera bonheur et les temps
sont proches où, par ton intelligence, ta fermeté, ton
activité, ton dévouement et ton courage, tu auras dé-
finitivement conquis en Europe la place et l'influence
que tu mérites, et que t'assurent ceux qui te voient
grandir avec joie!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Chambre des députés.

Paris le 20 février 1880.

C'est pour l'étranger qui visite la Roumanie un vif plaisir de retrouver dans le type et dans la langue des habitants un souvenir si vivace des Roumains et de rencontrer en même temps dans les mœurs et dans les lois du pays les bienfaits, les institutions, les idées de la civilisation la plus avancée.

Le peuple Roumain, qui a si visiblement dans les veines du sang de la plus grande nation de l'histoire, a aussi tout ce qu'il faut pour faire glorieusement et utilement reflourir sur les bords du Danube un rejeton puissant de la race Latine. Que de progrès il a accomplit depuis vingt années, conquérant successivement son unité, sa constitution, enfin son indépendance, et au milieu de ces difficiles étapes, ne cessant de perfectionner son état social!

Puissent ces succès continuer! Puisse une ère de prospérité, qui fécondera tant d'admirables ressources, succéder, à l'ère des luttes et des épreuves! Nulle nation ne le désire plus ardemment que la France car elle sait qu'en adressant à la Roumanie ses souhaits de bienvenue parmi les Etats autonomes, elle fait des vœux pour une sœur et pour une amie.

Louis Legrand

A M. Djuvara,

Mon cher ami, quand un pays comme la Roumanie entre dans la vie Européenne, nous nous serrons pour lui faire place. C'est un ami qui vient au milieu de nous et qui, dès le moment où il arrive, a droit de cité parmi les gens intelligents. Donc tous souhaits d'avenir!

2 février 1880.

Julz Bernin

Monsieur le Président,

J'ai toujours retenu cette maxime que j'avais souvent lue dans mon enfance sur la couverture de mes cahiers d'écolier: Versez l'instruction sur la tête du peuple, vous lui devez ce baptême. C'est cette maxime que vous mettez en pratique; vous

méritez d'être soutenu par tous ceux qui aiment le progrès et qui comprennent les devoirs du patriotisme.

25 mars 1880.

E. Leaffrey

○ Mort, divine Mort, où tout rentre et s'efface,
Accueille tes enfants dans ton sein étoilé,
Affranchis nous du temps, du nombre et de l'espace,
Et rends nous le repos que la vie a troublé.

Euwste de Visse

Paris, le 20 février 1880.

Monsieur,

Certes, mes sympathies pour les souffrances des Roumains ne sont pas moindres qu'elles ne furent pour les Espagnols, lors des désastres qui les ont frappés. Mais, si vous vous référez à l'Album de Paris-Murcie dont vous me parlez, vous y verrez qu'à mon grand regret je ne pus dans ma réponse qu'exprimer l'impuissance où des souffrances dures et sans relâche me réduisaient. A plus forte raison suis-je obligé de vous tenir le même langage; car mon état, loin de s'amender, a empiré. Vous contenterez-vous de ma bonne volonté et, comme a fait Paris-Murcie, d'une lettre tout intime et personnelle?

Agréez, Monsieur, l'assurance de ma haute considération.

E. Pittet

SERGENTUL FLORIA RĂNIT

Episod din campania Bulgariei 1877—1878.

Intr'o ți de dimineață,
La foc am plecat
Si prin plœ, deasă ciață,
Ne-am apropiat
De o tabie turcească,
Ce cu glonțŃ lovia
Trupa noastră voinicească,
Si o tot golia.

Din batalionul mare,
In care eram,
Môrtea fără de cruțare,
Săcerasă cam
Aprôpe de jumătate
Până va! se fim,
Sub tabie, s'avem parte,
In turci se răsbim.

N'am se uit nu! nici odată:
Eram ca turbașŃ
Ear turcimea spăimantată
Cădea p'ăi me! frașŃ...
Luptă crâncenă se 'ncinse
Dar Stan cel sumeșŃ
Steagul nostru, sus infipse
Fălfăind măreju!

Mi! de glônțe, bômbe, spade,
Turci, români, sdrobesc;
Șeful nostru mort jos cade;
Căpitan! răcnesc:
«Ura! dașŃ fără cruțare,
Se nu ne lăsăm,
Môrtea astu! viteaz mare,
Se o răsbunăm!»

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Curcanii la pândă!

de D. WILLIAM.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Nouri-Osmanié

Croquis sur nature par Muntureanu.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ca și fiarle turbate,
In dușmanî am dat;
Trupa lor pe jumătate,
Mórtea au gustat,
Eu Floria cu a mea mână,
Opt turci am lovit;
Dar o sabie păgână,
Brațul mi-au sdrobit.

Turciî căî mai erau încă,
La pământ căđiau
Și 'n durerea lor adancă,
Mîlî ni ceriau.
Armele lor inchinară,
Cu steagul sfarmat;
Trimbițe atunci sunară,
Focul de-a 'ncetat.

Triî din capitanî căđura,
Și cincî sute doî
Din viteji, mórtea vezură,
Mórte de eroî.
Mai târziu se ingropară
Toîî într'un mormânt
Și p'o cruce se săpară
Acest sfânt cuvânt:

«Locul de sub sânta cruce
«De sânge stropit
«E drumul, ce țara duce
«La viac fericit
«Fraî aducîți-vaminte
«Că noî am murit
«Pentru a țereî dġepturî sfinte
«Carol, Domn iubit»

Nu știu când mă radicara.
Când m'am deșteptat
Cu «virtutea militară»
Am fost decorat.
Dómna țereî langă mine,
Brațul mi-au legat
Și durerî, chin și suspine,
Pe loc am uitat.

Se trăești, Dómna Slavită
Atuncî am strigat,
Ađî o țară fericită;
Tronului am dat.
Domnul nostru ne 'nvațase,
Cum se ne luptăm,
Ca viteaz ne aratase,
Mórtea se 'nfruntăm.

Va strabate al Seu nume,
Viacurî, neuitat;
Și istoria va spune
Fala ce-au lasat
Cu viteaza lui armată
Dușmanî sfarmând,
României drept răsłata
Neaternare dând

Pe pământul țereî mele,
Fericit eu pot se mor:
C'a scapat de chinurî grele;
Un mic, dar viteaz popor.

Philosophii au cunoscut multe lucruri afară de Dumneđeu. Dintre ei, quei que nu 'l au priceput 'l au tăgădui; quei que nu 'l au tăgădui nu 'l au înțelles de quât incomplectu.

Preoții, apprópe că și sêlbatecii, nu 'l au cunoscut de quât după manifestațiunile exteriore.

După quei d'antéiu, Dumneđeu è numai spirit, sau numai materie, sau nici una nici alta. Universul è uă faptă a Hasardului, sau uă illusiune.

După quei d'al doilea Dumneđeu există, ânsè este reprezentat quând că un rege absolut, crud, caprițios, fantascu, încongiurat de temnițe și de sbiri; pedepsind pe necredincioși din vindictă și pe fideli din fantatie, quând că uă ființă nepricepută, mysteriousă, alle quăria arcane nu sè pot pătrunde și a quăria voință nu sè pôte sci.

*

Aqueste idei erronate alle preceptorilor omenirei despre Creator și despre destinata creaturilor, au rătăcit pe ómeni și iau condus pe nefericita calle de sfășieri, de lupte și de miserie în quare sè află astăđi, calle din quare nu vor eși dequât cunoscând queea que Dumneđeu vrea, qua să scie queea que ei trebue să facă.

Ansè, cum să cunoscă voința lui Dumneđeu?

— Citînd în marea carte a Naturei în quare aquéstă voință este scrisă în littere indelebile.

Autorul lumeni exprimânduși cugetarea în operile salle, a făcuto intelligibilă tutulor ómenilor fără deosebire de barbar sau de civilisat, de opulent sau de indigent, de mare sau de micu, numai să studieđe legile creației prin quare aquéstă cugetare să revelă.

Acția și reacția, causa și effectul, dreptul și datorria, ordinea și libertatea, sînt unele din aqueste legi alle universului dela alle quăror prescripțiuni omul daquă nu s'ar fi depărtat, societățile n'ar fi queea que să află astăđi: nisce formidabile lucrătoriuri în quare să făurescu catene ómenilor și instrumentele de distrucțiune alle statelor.

Să vedem învățămintele que ne dau aqueste legi.

*

Daquă observăm faptele que se petrecu în lume, vedem quă ori que acțiã are reacția sa, ori que faptă rêsapta sa: bună daquã acția, daquã fapta a fost bună; rea daquã fapta, daquã acția a fost rea. Și in aquéstã, fatalitatea sau voința arbitrară a lui Dumneđeu nu sînt amestecate întru nimic. Dumneđeu a permis omului tóte, dar 'l a însciințat quă nu tóte îi sînt de folos; el 'i a dat liberul arbitru pentru à usà, și rațiunea spre à 'l consilia d'à nu abusà. Mâncarea è indispensabilă existenței, dar mâncarea peste măsură adduce indigestiune. Indigestiunea este reacția, este rêsłata excesului în mâncare; è pedepsa intemperanței, abuzului, necumpătării. Indigestiunea este un rêu; dar aquest rêu, ca tóte quellelalte, nu vine dela Dumneđeu, nu è consequința vreunei legi fatale a creațiunei; rêu vine dela noi ênșine prin neascultare, prin imprudență, prin disprețul către consiliurile rațiunei, minții, judecării sănătóse de quare omul nu è lipsit dar de quare el să lipsesce prin educațiune, prin deprinderi, prin învățatura ce a priimit dela aqueia quari attribue tot que advine lui Dumneđeu sau Fatalității, Provedinței divine sau Destinu-

DE SECOLI OMUL SUFFERE!...

De secolii omul suffere.

El suffere de rebel: de resbellul internu de individ la individ, de familie la familie, de classă la classă, quare a addus ruina si asservirea; de resbellul externu de trib la trib, de popor la popor, de stirpe la stirpe, alle quăruî urmări au fost: în societățile antice sclavagiul, la națiunile moderne desmembrarea si uneori desființarea statelor.

El suffere de morhuri quare facu din viața sa un suppliciu.

Suffere de lipsă quare'l expune să pérã de fóme, sau să sè țerrască, să mendice, să mință, să înșelle, să uccidă qua să trăiască.

*

De unde vin aqueste relle quare turmentă omenirea?

De êntrebãm pe philosophi, ne spun quă elle sînt uă lege a naturei la quare omul catã să sè suppunã fatalmente.

De ne adressãm la preoți, ne rêspond quă elle vin dela Dumneđeu pentru pedepsa quellor rēi și încercarea quellor buni.

De cercetãm, ânsè, cu luare aminte faptele, elle ne arrētã quă sorgintea sufferințelor nóstre sè aflã în călcarea legilor creațiunei; quă causa rēului este ignoranța despre Dumneđeu și despre queea que el voiesce.

*

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

lui orbu. Autorul rului este Omul. *Răul è consequința contravențiunei la legea eșilibrului.* Voim să evităm rului? — Să evităm abusul; să observăm în tôte cumpna; să ne conformăm legilor stabilite de natură; în alți termeni, să ne conformăm voinței lui Dumnezeu tradusă într'aqueste legi pe care nu le putem călca fără à fi pedepsiți.

*

În universu nimic nu è arbitrar sau întemplantor: *ori que effectu are uă causă,* și tótă causa produce un effectu. Revoluțiunile sociali, rebellele de conquistă, sânt effectele funeste alle unor cause nefericite: *injustiția și lăcomia.*

Omul culege queea que sémână; și indiviții, clasele, popórele quare au sémănat vânt, n'au putut să adune dequât tempestă.

S'a đis: Pînó quând commoțiuni sociali, pînó quând rebelle, pînó quând miserie?

— Pînó quând causele quare le-au produs vor există.

Pînó quând, însē, causele nu vor înceta, pînó quând forța va prima dreptul, pînó quând vițiul va fi onorat și virtutea persecutată, effectele nu sē vor exstinge, în pisma legilor repressive, temnițelor și carneficilor; prin mēsurile violente elle sē vor puté amână dar nu sē vor desființa, pînó quând legea causerelor și effectelor va guvernă mundul, pînó quând rului nu sē va stărpi dela origină în autori mai nainte dequât în unelte, în cause mai nainte decât în effecte. Armarea sclavului în contra societății este uă crimă, dar răpirea libertății lui nu este și ea uă crimă și încă uă crimă mamă?

*

Queea que lipsesce stabilității societăților este armonia. Și *prima condițiune a armoniei este ordinea; a doa condițiō è libertatea.*

Quând guvernații și guvernării vor sci quō ordinea quea mai perfectă să conciliađă cu libertatea quea mai absolută, quei d'antēiu nu vor mai avé uă repulsiune pentru ordine, și quei d'al doilea nu sē vor mai teme de libertate.

Ordinea è indispensabilă libertății; libertatea è necessară ordinei. Una pe alta nu se exclud ci se ajută; una fără alta nu pot să existe.

Ordinea și libertatea sânt quelle dóē mari legi pe quare se repausă mundul.

Libertatea fără ordine è anarchie; ordinea fără libertate è despotismu.

Și anarchia a addus tot d'auna ucciderea libertăților; despotismul căderea monarhiilor.

*

Dupó legile conservatrice alle creațiunei, *quei tari au datorii către quei debili; quei debili au drepturi assupra quellor tari.*

Copii se nutrescu de părinții lor; și aquéstă regulă a naturei pe quare o vedem la ómeni se observă și la animale și la ființele neanimate.

Quând, dar, quel puternicu își arógă drepturi assupra quellui nevoiaș calcă legea protectóre a universului quare a făcut din debilitate un drept și din forță o datorie; și la aquéstă călcare s'a răspuns tot d'auna: de indiviți prin crime, de popóre prin revoluțiuni.

Dar dreptul ar fi nedrept quând n'ar avé și datorii. Și justiția supremă a voit qua tot dreptul să fiă suppus la datorii; tótă datoria să aibă drepturi.

Dreptul fără datorie è despotismu; datoria fără drepturi è sclavagiu.

Aqueia quari pentru dēnsii și au făcut partea exclusivu de drepturi și au lăssat altora numai datorii, au violat uă lege a naturei, și aquéstă violare a avut urmări funeste pentru societate.

*

Uă altă lege importantă a naturei è **solidaritatea.** Ómenii facu parte dintr'un tot que se numesce Umanitate, dintr'un intregu que se đice corpul social. Ca atom al aquestui tot, cà parte al aquestui intregu, individul nu póte să nu suffere quând intregul din quare face parte suffere.

«Daquă noi, oriquare ne ar fi pozițiunea, sufferim, đice un distinsu cugetător, quând semenii nostri suffer, quând societatea suffere; daquă nu ne este dat a fi fericiți unii fără alții, este pentru quō toți, membri ai aquelleși famillii que să numesce societate, sântem legați într'un singur mănunchi printr'uă lege divină: **solidaritatea.**»

Societatea è solidară de faptele individului, și quând observăm quō nu è nici uă crimă individuală, nici uă durere privată de quare societatea să nu fie complice, vedem quō solidaritatea este justă. Actele individului depēndă în mare parte de circumstanțele vieței pe quare societatea l'a constrinsu s'o accepte. Ignoranța, împilarea și miseria sânt causele mai generali alle crimelor. Quine a ținut pe om în ignoranță? cui să dadoresce miseria de quare el suffere? Societatea quare n'a instruit pe om, quare n'a îngrijit de bunul lui traiu, è marea culpabilă, și cu dreptu împărtășesce responsabilitatea. Dați ómenilor pâinea intelectuală, procurați-le pâinea materială, ușurați sarcinile, asigurați minimum existenței, și crimele individuale, și revoluțiunile sociali nu sē vor mai produce.

Societatea are uă datorie sacră; datoria de a lumina pe ómeni și de à le assigura existența; societatea, însē, adesea uită aquéstă datorie; solidaritatea i o amintesce și o îndemná să o împliněscă. Solidaritatea, dar, è santă.

Aqueia quari đicu: individul face, individul are să dea samă de faptele salle; el se pedepsesce, societatea nu è responsabilă, nu è solidară, nu suffere; sē înșellă. Este adevērat quō solidaritatea nu exclude responsabilitatea individuală: aquella quare turbură societatea prin crime se pedepsesce; dar responsabilitatea individuală nu înlătură responsabilitatea colectivă, nu scutesce solidaritatea. Individul se pedepsesce, dar și societatea suffere.

Christ — Omul collectiv — a đis: «Queea que faceți unuia dintre voi mie faceți» adicō societății întregi faceți. Un om ommóră pe alt om; societatea suffere de dóē ori: suffere în ommoritor, quōci el este unul din membri corpului social, și quând un membru suffere tot corpul suffere; ea suffere în ommorit, quōci que se face unui individ, omului collectiv se face, societății se face.

Omul fiind solidar, interessul lui personal nu è d'a lucra în detrimentul interessului publicu. Nu i se quere să sacrifice binele seú binelui comun, dar să nu sacrifice binele comun binelui seú. Interessul privat este reū înțelles quând nu se caută în interessul general, quând se caută afarō din interessul general.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Intéressele ómenilor fiind identice, omul nu póte să obțină salvarea sa singură; el trebuie să caute à salva societatea pentru à se salva pe sine. Callea fericirii generali este singura calle a mántuirii.

*

Aquestea și altele sânt legile naturei.

Cum s'au conformat ómenii prescripțiunei lor?

Faptele omului n'au fost dequát diametralmente oppuse acestor ordonante alle Cerului, acestor prescripțiuni divine al quáror scop è fericirea ființelor.

Quâte-va exemple de rebelliunea inconscientă în quare creatura s'a pus cu Creatorul.

Dumneđeũ guvernă prin atracțiõ. — Ómenii conducând societățile prin violință, s'au depártat de modul de guvernare stabilit de Legiitorul suprem.

Provedința divină a făcut din forță uá datorie. — Omul a contravenit scopului ei conservator, transformând puterea în drept.

Sufferințele sânt effectul reș al unei cause relle; elle se pot înlătura înlăturândușe causele quare le-a produs. — Omul le-a legitimat allegând quò elle sânt urmarea legilor fatale alle naturei, sau voința arbitrară a Creatorului.

Fundamentul ordinei este libertatea; scutul libertății este ordinea. — Guvernanții au făcut din distrugerea libertății basa ordinei; guvernații n'au vèçut conservarea libertății dequát în nimicirea ordinei.

Prin legea solidarității, fericirea individului este legată de fericirea societății. — Omul a căutat fericirea individuală în nenorocirea generală.

Tot astfel și quellelalte legi alle universului au fost sau uitate, sau greșit interpretate, sau inversu applicate.

De aci stricarea machinei sociali și explosiunile adducătoare de nefericiri quari au sfărâmat de atâtea ori existența statelor.

*

Inchieiem :

Un tragicu anticu, Eschyl, a scris uá trilogie : *Prometheu răpind focul cerescu*; *Prometheu încatenat*; *Prometheu liberat*.

Prometheu è Umanitatea.

Încatenat de quei doi inamici ai omenirei : de *Falsa Credință* și de *Falsa Sciință*; de falsa credință quare propagă un Dumneđeũ injust, pedepsitor al quellui innocent qua să încerce fidelitatea lui, și al quellui drept qua să pună la probă paciența lui, și de falsa sciință, de sciința așa đisă *înaltă* a fatalismului quare rîdică omului ori que speranță de ameliorare a stării salle abjecte și'l condamnă la immobilismul oriental, de materialismul *transcendental*, daquă putem să ne exprimăm ast-fel, atât de lăudat, quare stinge în om ori que simțiménte nobile de devotament și de abnegațiõ, de just și de injust, de onest și de malonestu, de adorațiunea de Dumneđeũ, de amórea de patrie și'l cobórá în starea brutei; pironit de aqeste sciințe alle quãrora învățături răspândite de pe amvon și de pe cathedră au resculat pe om în contra omului, au făcut tyrani și sclavi, spoliatori si spoliați, martyri și rebelli, carnefici și victime, omul va fi liberat în đioa în quare va uita tot que a învățat dela depositariilor, dela propagatorii credințelor mincinóse și sciințelor neexacte și sè va conforma legilor creațiunei falsificate și ascunse de aqesti apostoli pe quare prin-

cipele Jerôm Napoleon îi numesce «sectarii theocrației quare învăță uá religiõ netolerantă și asservitóre, și sectarii discordiei quare urmărescu organisarea societății fără Dumneđeũ și fără legile moralității» el va rupe catenele în ora în quare s'è va decide să împlinească *voința lui Dumneđeũ* — manifestată printr'aqeste legi — quare, de va fi practicată, va da societăților pacea și omenilor fericirea mult dorite, îndelungu asteptate.

N B. L'ocusterru.

LA CHAUMIÈRE

Il est près d'un rocher une étroite chaumière,
L'accacia fait trembler son ombre aux alentours;
Jadis ce fut un nid d'amour et de lumière,
Un berceau contenant d'heureux et tendres jours!

Ainsi qu'un cerceuil vide elle entrouvre sa porte
Que le vent fait crier tristement sur ses gonds
Et paraît regarder de son regard de morte
Par le sentier qui mène au loin dans les vallons!

Le lierre grimpe encore aux appuis des fenêtres
Et flotte sur les murs à la vigne enlacé,
Ainsi deux beaux amants qui confondraient leurs êtres
Jouiraient du présent oublieux du passé!

Un bout de rideau blanc qu'un léger souffle agite
Vaguement d'une vitre ébauche le contour;...
Ce souffle paraît être une âme qui palpite
Et ce rideau léger un fantôme d'amour!

Dors en paix pour toujours, chaumière désolée,
Nid charmant d'un bonheur éteint à peine éclos!
Aujourd'hui tout est mort et la joie envolée
Ne reviendra jamais visiter cet enclos!

Bucarest, 1880.

Al. Macedonski

Charmes (Vosges)
le 28 Janvier 1880.

Mon cher ami,

Le retard que j'ai mis à répondre à votre appel du 25 Fevrier, n'est imputable qu'au long circuit qu'il a eu à parcourir pour m'arriver.

Je vous envoie donc, des Vosges, mon humble griffre à mes risques et périls, sachant de reste que la verroterie, si finement taillée qu'elle soit, ne peut figurer dans une rivière de brillants, de rubis et d'émeraudes qu'à la condition d'y faire tache. Je ne vous remercie pas moins de la bonne fortune que m'offre votre vieille amitié de payer à la Roumanie, en telle compagnie d'élite, mon faible tribut d'admi-

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

ration et de piété filiale puis qu'elle m'a étreint comme sien sur son sein maternel.

O! Roumanie, tu es bien la terre des miracles! Cinq lustres ont suffi à ta régénération. Tu l'as commencée en devançant l'Amérique dans l'abolition de l'esclavage. Tu l'as poursuivie en t'appropriant toutes les conquêtes qu'un siècle de luttes a implantées en Europe. Tu as fait de ton sol une patrie à 600,000 familles de propriétaires. Tu les as mises ces familles sous l'égide de la liberté, de la justice, du droit et de l'instruction. D'une patrie vassale tu as créé une patrie unie et indépendante avec le courage et la vaillance de tes vieux héros. Tu es, pour l'Orient l'initiatrice à la civilisation. Tes voisins, échappés d'hier au despotisme du conquérant, n'ont qu'à t'imiter pour devenir ce que tu es déjà, libres, dignes, éclairés et prospères. Ne serait-ce pas de toi que le prophète aurait dit: «Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.» Marche, marche, avec ta foi en tes destinées. C'est la vertu des forts. Et s'il est vrai qu'elle transporte les montagnes, elles les abaissera un jour devant toi.

MACEDONIA-ROMÂNĂ

AMINTIRI ȘI REFLECSIUNI

Când cugetăm la întocmirile diplomației din 1878, referitoare la țările din peninsula Hemului, întocmiri umilitoare, inice și vitrige, pentru Români din Tesalia, Epiru, Macedonia și Mesia inferioară, disă astăzi —impropriu— *Bulgaria*; cand ne reamintim, că între puternicii factori, în sinul Areopagului European, era reprezentată *Mama noastră Roma* și *sora Francie*, cu inima strînsă de durere îngănăm vechiul refren a l'ă străbunului *Virgiliu*:

«*Est mihi domi (Pater, est.) injusta Noverca!*

Majestuosul sôre, pornit de la apus, spre a lumina oriintele scaldat în sânge și învălit în norii de ghiață, nu avu uă singură rață de lumină și căldură pentru *fica Urbei eterne*!?

Se vede că sôrtea sinistră totu își mai urmăresce victima, își desfășură urgiile turpitudinei, serbând traficul de țeri și popore!!

Civilizația Europei din secolul luminelor își înclină cumpena numai spre usurpatori!

Este voința ei suverană, ca moștenirea Orientelui să trecă din mâna usurpatore totu numai în mâni sacrilege de usurpatori; voința ei, ca acea bogată moștenire se devină patrimoniul tîrgoveților de țeri!!

Ironie, insultă, profanațiune!!

Đice-amu și noi, de astă dată, cu acelă amarităt Macedoneană Filipu, rege îngenuchiat la Kynoskephala în an. 167 an de Chr. «*Nondum omnium dierum solem occidisse*», deca cumpetulu servilor de ieri ne-aru lăsa se întrevedem uă licărire de speranță în dreptatea și omenia lor; din fatalitate nu sunt presemne pentru un viitor fericit, în vecinătate cu

acestu soiu de popor creștin, care răspunde cu trufă Sclavului emancipat, la binefacerile primite!

Vechia pornire de supremație, vechile uri, nesațiul de altă dată își iau avântul!

Ce va urma, este ușor de prevăduț.

Selbătăcia deslăntuită va face ca prada, abia scăpată din ghiarele Padișahilor, să fie vînată de paserile cu două capete, mai răpitoare, mai asfixatoare de cătu atmosfera semilunei.

Este trist și plin de pericole spectacolul care se desfășoră cu inteiire în peninsula Balcanilor!

Escesele în ultragiu și spoliațiuni nu voru cimenta unitatea unui stat hybrid, nu voru legitima răpirea în mâna servilor de ieri, transformați în spoliatori și asupritori.

Arbitrariul, calculul diplomației, a putut comite nelegiuirea sfințită prin tratatul de la Berlin, nu va fi în stare înse, a face se dispară legitumul moștenitoriu.

Nu totu-de-una în viața practică a poporelor se adeverece maxima Cuceritorilor:

«*Cuius Regio eius dominium!*»

Sila, volnicia nu conferă drepturi pentru vecie și, istoria ne spune, că sângele versat, nu este uă sêmîntă roditoare pentru cuceritori și usurpatori, numescă-se ei *Regi, republice* sau *popore!*

Pe ce se întemeia drepturile nêmului Bulgar și Grecu la supremația și exclusiva dominațiune în *Mesia, Macedonia, Tesalia, Epiru, Tracia, Albania* (Iliria)?

Care le este dreptul istoric, dreptul *avutic*, dreptul *virtuale, titlurile etnografice, condițiunile culturale, puterea de asimilare?*

Istoria trecutului, consultată ne pôte lumina!

Nu ne îndoim că, și de astă dată, aceste două popore (Bulgar și Grecu) egală pătimașe, însuflețite de acelaș spirit al exclusivismului și al netoleranței, se voru uni contra elementului român din peninsula, voru pune în mișcare cerul și pământul întru realizarea proiectelor criminale cari tind la desființarea, și a gînte române, și a vitêzului popor albanes; dera totu asemenea șuntem tari în convicțiunea noastră că, încordările lor se voru sfărîma și în acestu secol, de rezistența vigurosului element al *Romei neperitoare*, puternic prin conștiința *Românismului* plin de *mărire* și de *farmec*!!

În destiunea Orientelui, đicea la 1855 eruditul El. Régnauld, sunt două probleme: una *musulmană*, alta *creștină*, care este a *naționalităților*.

Panelenismul, ca și *Panslavismul*, ca și *Pangermanismul*, este un apel la naționalitate, la unitate națională, de ce se nu fie cu acelaș drept și *Panlatinismul* sau *Paromânismul*, suferit ca principiu, ca apel la unitatea gînte latine în Orientul latin?!

Crede-va serios Europa, crede-vor serios, fie *Grecii*, fie *Bulgarii*, că pôte avea viața un stat unit Bulgar și Bizantin, ridicat pe mormentul naționalității române?... Amăgire!

Nu mai un imperiu al Românilor Asanidi pôte ține cumpena dreptăței între elementele punerea în luptă; pôte garanta tranquilitatea, pacea, prosperitatea peninsulei.

S'au uitat neajunsurile și calamitățile Chinezatoru Bulgare, sfărâmate de Basiliu Bulgaroctonulu în a. 1016?!

Ce viață avut-au împetecitul imperiu al Romeilor?!

Cum s'a sfîșit domnia lui Alexiu Angelu, Laskaris, Teodor și Emanuel Comnenu și atăți alți cesari ai Bizanțului?

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Care fû, în definitiv, sorta Epirului și a Epigonilor dinastiei Cōmnene, desființate prin românul *Batașe*!?

În ce folosita-*u* Despoților din *Epiru* cutropirea *Tesaliei*, *Dalmației*, *Macedoniei*, a unei părți din *Tracia* și *Bulgaria*—*impropriu disă*?

Grecii voru face bine s'și reamintescă că, cu totă perfidia și ingratitudea lor *bizantină* față cu Români, ei au trăit și în ultimele lor zile numai prin grația și generositatea Asaniților.

Unu viitoru statū Bulgarū, lângă unu viitoru imperiū Bizantinū, ridicatū pe ruinele Românilorū, arū repune Orientulū în epocele de sânge cari aū provocatū intervenirea Latinilor lui Balduinū! Ele n'arū reprezenta în sînulū Europei nici măcarū interesulū omului bolnavū de ieri saū și, luândū ca termenū de comparațiune alū bifurcatulū, împeticitului, poliglotului și lîngeđendului imperiū Austro-Ungarū, care trăsese, ca altă-dată Bizanțulū și ca mai eri alaltăeri bolnavulū de la Stambulū numai prin meritulū alianțelorū sdrobotore și umilitore!

Este în adevărū surprinđetōriă și greu de înțelesū ușurința măsurilorū inaugurate în acestū nefericitū Orientū.

Timpulū celū mai apropiatū va face, pōte pré târđiū, sē se recunōscă cātū de vătēmētōre intereselorū civilizațiunei și ale omenirei, este soluțiunea se s'a datū marei probleme, la Berlinū!

Uitatu-s'au tradițiuni și sombrele profeții primite ca avertismentū de la Marele Cesare Frideric al Prusiei, de la *Prometeulū* exilatū la Santa-Elena?. Uitatu-s'au totū trecutulū duplicitățilorū bizantine; uitatu-s'au, că de multū *Atica lui Alcibiade*, *Troia lui Hectora*, *Maratona lui Miltiade*, *Termopileea lui Leonida* nu mai trăsese în viața fiilorū din moderna Elada, căci altu-cum rēsăfătirea, destrămarea musulmană, sfidulū bavarului Otone n'arū fi pututū unū singurū momentū să se resfațe pe pământulū clasicității Olimpice!

Nu, nici la 1824 și nici la 1830—32, n'au fostū Grecii, eșiți din diluviulū Bizanțului cari aū reinviatū pentru unū momentū, la *Misolonghi*, splendorēa de altădată, cântată de lordulū *Byron*!

Brațele de oțelū, virtuțile clasice, spiritulū vitejiei de la *Misolonghi*, trăsescū în frumoșa peninsulă și astăzi, nu însē în rōndurile fiilorū liberei Grecie, ci în ale popórelorū desmoștenite, sacrificate viitorului imperiū Grecescū, Serbo-Muntenegrēnū și siminției bulgare; în ale popórelorū din al cărorū sînū au eșitū *marele Capo d'Istria*, *marele Coletti*! etc.

Nemurirea remâne conservata umbrelorū cari aū făcutū sē resune, se resimțā lumea, de virtutea lorū.

Mărirea, fie bine încredințată Europa secolului al XIX, nu va fi partea de moștenire nici a imperiului bizantinū în perspectiva, și nici a proiectatului statū bulgarū!

Europa a luatū în puternica-i mână realizarea unor proiecte mari, uriașe; complinirea lorū, în formă visată de *Potemkin* și consiliată de *Fadejew*, va umplea resăritulū și apusulū de terōre și durerōsa indignațiune, va fi semnulū decadenței omenesci!

Nu se pote admite că pripirea cu care s'a lucratu la masa verde din Berlinu, a făcutu să se inlătore considerațiunii etnografice, culturale, dispozițiunii psihice, drepturile neprescriptibile ale gîntei române și albanese din țerile peninsule!

Nu se pote crede, că informațiunile sciinței și experienței cîmpănea numai în partea unui Imperiū Bulgaru și Bizantino-Grecul

Villehardouin, *Benjamin Tudella*, *Willkensohn*, *Gutry* și *Gray Pouqueville*, *Th. Boue*, *M. Leake*, *El. Ragnault*, *Gebhardy*, *Pagijs*, *Hahn*, *Fallmeyer*, *Lejan*, *Hoffmann*, *Thunmann*, *Dr. Roza*, *M. Picot*, *Hellfert*, *Kanitz*, *Kandler*, *A. Covaci*, *C. de Franceschi*, *Fr. Vanicek*, *V. L. Christinianu*, [nu amintim pe *Bolintineanu*, *I. Maiorescu*, *Hurmuzachi*, *N. Bălășescu*, *V. A. Urechia*, *Mărgăritu*, *N. Densiușanu* și *Damé* spre a nu da locu la băneli], ne punu în pozițiune prin erudite scrieri, se cunōscemu trecutulu, prezentulu, etnografia țeriloru în cestine; se cunōscemu puterea de viață, gradulu de cultură. dispozițiunile psihice, aptitudinile și ale *Românilorū*, și ale *Albanesilorū* și ale *Grecilorū* și ale *Bulgarilorū* din *Macedonia*, *Tesalia*, *Epiru*, *Tracia*, *Albania*, *Istria*!

Bibliografia diplomatiei care hotărăsce de sorta popórelorū, nu se va fi mărginitu numai în scrierile unui *L. Baude*, *Ierecek*, *Schaffarik*, *Drinov*, etc., scrieri neapăratu erudite, pline de merit, dērū..., dērū... intocmite *ad usum Delphini*!... Pentru că: *Mundus vult decipi ergo decipiatur*...!

Bizantinulu: *Chalcocondillas* țice în a sà Cartographie:

«*Valohorum gens bello pręstantissima*..... exten-
«ditur horum Regio..... usque ad pontum Euxinum
«..... Pindum quoque..... Blacci incolunt».....

Va se dică: pretutindenii Blassi, Daci adeca *Romani*! Numericū, puterea Romanilorū în *Macedonia*, *Tesalia*, *Epiru*, *Tracia*, *Albania*, și insulele *Arhipelag* se urca dupa cele mai moderne statistice la 2,700,000.

În Bulgaria propriu disa, dar necorectū — numerulū Romanilorū este de 450,000!

Sunt mai superiori *Grecii* sēu *Bulgarii* în aceste regiuni?! Nici decum!

Ceia ce ne spune *Chalcocondylas* despre virtutea militara a romanilorū — belo pręstantissima — se confirma cu entusiasmū, între alții, și de învęțatulū Rabin din *Tudela* când țice la 1638 că: «*Nici uă putere n'a pututū infrēna și supune pe Români din peninsula Hemului și din munții Pindului.*» *Keine macht ist in Stande sie zu bändigen.*

În istoria universală a lui *Gutri* și *Gray*, cetimū, că «*pe timpurile lui Aurelianus, colonilele Romei din ambele Mesii și Iliria erau immulțite cu 30 de ori, astfel că nu mai era locū în aceste regiuni pentru uă populațiune din Dacia Traiană, împoporata și acēsta forte multu!*»

Numai aceste circumstanțe ne potu esplica puterea de expansiune a poporului romanu din Dacia Traiana, Iliria, Mesia, Macedonia, muntele Pindu și Hemu despre care ne vorbesce *Mikloschits*, *Ienicek*, *Vanicek* și alții!

Trei state române au essistatu în Dacia Aureliană, țice *Gebhardy*, în susū citata istorie universală:

I Statu: era imperiulū Romano-Comanu alu Asanidiloru, țisu și Bulgaro-Romanu.

II Statu românū era celu din munții Constanței și Albaniei.

III Statu românū din munții Tesaliei numitu *Vlachia mare* și *Megalo Vlachia*.

Acestu din urmă a colonisatu în suta X munții Dalmației și șesurile *Serviei* cu populațiune româna după care se numea cea dintăiu *Morlachia* și cea din urmă *Stara-Vlachia*.

Intemeitorii puternicului imperiū Cumano-Bulgaro-Romanu din 1186 au fostu românii Asaniți, românii

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

fraților Ioanițiu — după credința învețatului germanu *Höffler* — Acelu imperiu — dice autorulu importanțulu tratatu: «*Abhandlungen aus dem Gebiete der Slavischen Geschichte 1879*» — fost'au in realitate *Cumano-Romanu elu s'a dîsu și Bulgaru, fiindu-că frații români supusese dominațiunei române și pe Bulgari cucerind Bulgaria.*» *Est ist ein vorzugsweise Walachisches Reich, dass auch bulgarisch genant weil es den Wlachischen Brüdern gelang, sich auch zur Herren von Bulgarien zu erschwingen.*

Multe erori, grave rătăciri, s'au respînditu in lumea sciințelor, prin scrierile unoru autorități slave — cum este *Schaffarick, Iericek, Drinow*, etc. — asupra etnografiei din țerrile Orientulu european, in generalu, și a Romanilor in parte, dér elle, analisate și supuse unui severu criteriu nu voru putea reziste, pe terenulu *Archilogicu, filologicu și Etnograficu*, adevărulu realu, care se impune si infirmă tote conclusiunile slaviste, tote deductiunile silitu.

Nume proprii, nume topice, archaisme limbicte infățisate cu măestrie ca proprietăți slave, cum sunt de essemplu: *Bessi*-(*Vessi*), *Besianii*, *Desaratii*, *Mesaretii*, *Gegii*, *Scutii*, *Cutii*, *Severani* (*Siaveranii*) de parte de a forma unu capitalu slavu, vëdescu perfecta identitate en tote particularitățile atribuite numai populatiunei române din Mesia, Tracia, Tesalia, Epiru și Macedonia!

Acelașu casu este și cu numele române: *Teres, Tertere, Batate* (*Vatate*), *Cutenu, Caloianu, Calimanu, Boris, Borila!*

Veri-ce s'arū dice, nu se va putea contesta cu succesu, că numele *Peck*, — desemnându unu ținutu românescū in Serbia, se reduce la vechiulū nume *Peuca* cunoscutu pe timpul Romanilor; că *Bucovina, Bucua* (cătunu în România lângă Rușii de Vede), *Buceg* (munte), turcesculu *Budjak*, își au desinența și rădăcina in românesculu *Buca* și *Celticula Peuca!*

In vanū se va susține, pentru scopuri panslaviste, că unu pretinsu Despotu bulgaru *Dobrotici* alū regiunei Pontice, reședinte la Varna, cucerindu pe *Severani* (*Severineni*) *Severei slavi* (confundati cu *Sabiri* = *Sjaberi* finici) din unele părți arū fi datu numele sēu acelei regiuni, numind'o *Dobrudza*. — Acesta neaperatu spre a se întemeia credința despre vechea domnie bulgară asupra *Dobrogiei*, si in același timpu despre origina slaviană a *Severinulu nostru*.

Iericek, Schaffarich, Drinow parū a uita că: *gurele Dunărei, bucele Dunărei* (*Bocca de Cataro*), *Ostia Istri*, se numiau pe timpurile Romanilor, *Peuce*, la geografi greci *Delta*, care respundea la configurațiunea obiectulu avëndū forma literei (Δ) *delta*.

Desinența si forma este reprezentată în alfabetulu cirilicu prin litera *Dobro* [Δ], identică cu grecesca *delta* (Δ).

Aceste puține essemple de și pote străine subiectulu nostru, se serve a ne convinge că n'avemū cuvēntu se desperāmu, se ne descuragiamu in fața pretențiunilor slaviste și, cu atātu mai puținū să renunțāmu la uă avere drēpta a noastră, dāndu creșamēntu necondiționatu in tote, sapiențiloru slavi cari ne-au probatu că sciu sē facă din sciință unu capitalu politicu și naționalū, spunēndu lumei, că veri pe unde se aude unu nume dignitarū, câte unu terminu vechiu juridicu cu unu sunetu slavu la aparința, precum de essemplu: *Banu, Panu* (*Banulu Craiovei, Banulu Severinulu*, provenința latina de la *Banus sacer, Banum, banarc, banuntius*), *Cneaz* (*Chinesu, Chunes, lat. Co-*

mesū), *Gospod* (*Despot*); *Globa* (lat. *globa, globulis* = *præstatio*), *Chrisov* [*Chriso-bula*]—, a fostu, este și urmēza se fie unu pāmēntu slavul...

Autonomia Macedoniei române este mai veche de cātu ființa și limba poporulu bulgaro-slavu in Europa; ea s'a mănținutu sub tōtă domnia musulmānă infrunțāndu până și ferocitatea lui Ali-pașa. — Nu astași va putea fi ea sacrificata nesațiulu grecescu si bulgăresculu!....

Despre cultura și aptitudinea poporulu românū din țerrile Padișachilorū de ieri, ne spunu nenumăratelc colonii de pe termuri Adriatice și Mediteranei: *Neapole, Geneva, Sardinia, Cadice, Sicilia, Veneția, Triestu, Ancona, Ragusa, Marsilia, Viena* adăpostescu in folosulū artelorū, comerțulu și industriei, pe laboriosii si inteligeții fii ai Macedoniei romane.

In Transilvania, Banatulu Temisianu, Sirmiu, Ungaria, românii se fălescu cu familielc: *Mocioni* (mecenatē romānu), *Siaguna, Roza, Deak* (înțeleptulu Ungariei), *Malenița, Mangiarli, Capra, baron Duca, Calai, Agora, Nicolici de Rudna, Neoplu, Manasi, Modosu, Dadani* (mari proprietari), *Ioanovici de Duleu, Georgevici de Apadia* (tot proprietari), *Dumba, Popp* (directorul bancei din Viena), *Diaconovici* (de la *Djancova* in Banatu si Albania), *Haris, Zonea, Schacabeut* (fostu episcopu), *Grabowschi, Dona, Blana, Dr. Cociu* (*Pesta*), *Cöengu, Sora* (general), *Doda* (general), *Musteța* (baron), *Dr. Coda* (Timișōra), *Tolea, Spaici, Angelcu, Advoc. Marcușu, Dima, Paciura, Staia* (*Lugosiu*) etc.

Vomu încheia amintirile nōstre prin o respectuōsa și caldurōsa salutare la adresa martiriloru frați de la *Pindu, Hemu*, de la *Bora*—*Pœonie*, de la vechiulū *Strijmone* si *Nessus!*

Europa, in felulū vitrigei din cartea lui Virgiliu, amāgindu-se pe sine, v'a desmoștenitu, *frați pre iubii*, dér Ea nu vë pōte condamna la resemnatiune, sinonimă cu sinucidērea!!

Popōrele betranei Europe, au uă sacră datorie către cei ce voescu sē trăiască!...

Causa vōstră este causa intregēi latinități.

Cu totu ce este mare, sacru și dreptu, Ea va triumfa curēndū sau mai târziu, pentru bunulū nume alū Vēculu lumineloru! Mōrtea vōstră arū fi rușinea omenirei, rușinea civilizațiunei!

Bucuresci, 1880 Main.

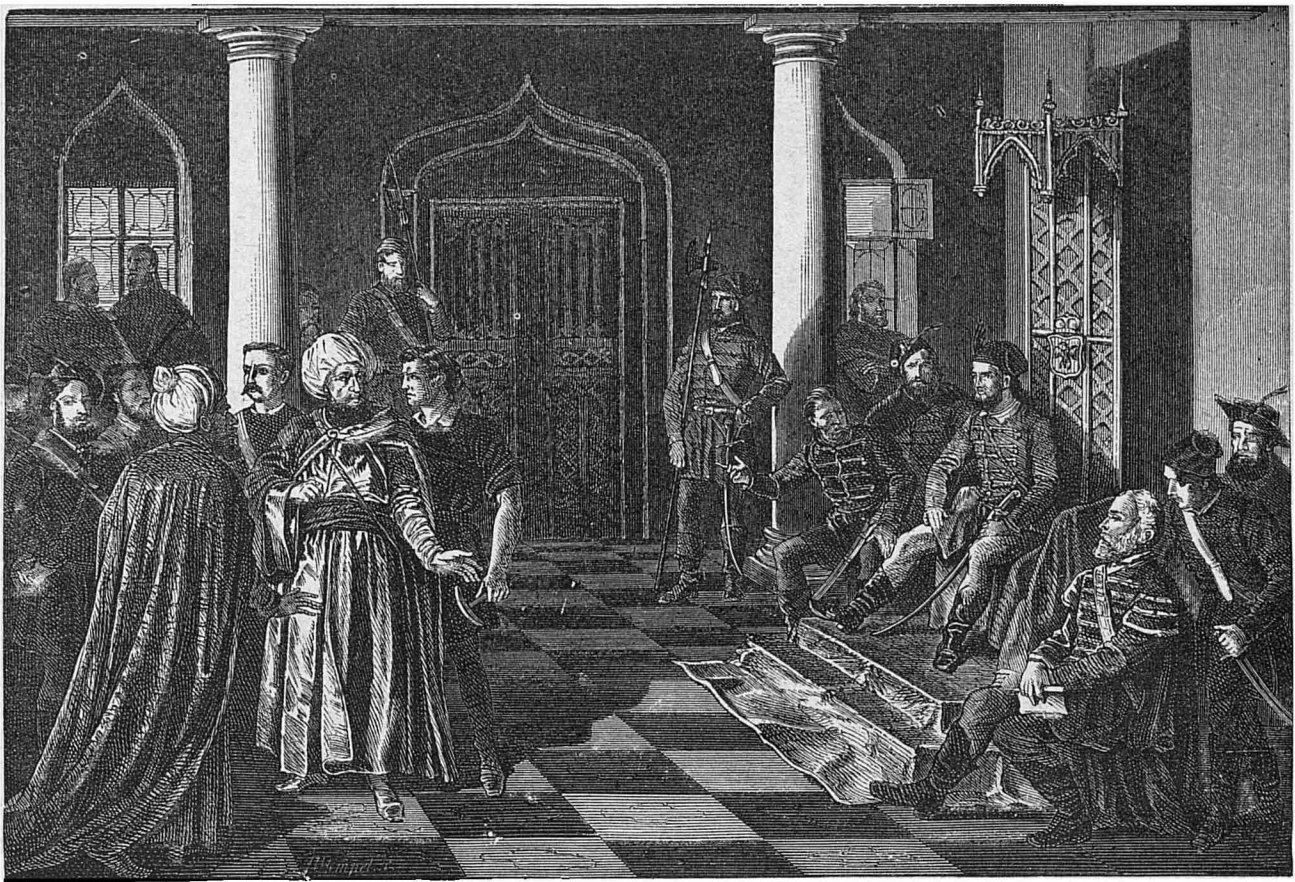

ROMÂNUL MACEDONÉN

Sunt Român; Macedonia
E al țerii mele nume,
In acēsta-mi e domnia
De când m'am trezit în lume.

Dar' Elinul crud spre mine
Tinde veninōsa-ī ghīarā
Vrēnd ca sāngele din vine
Să mi-l sōrbă ca și-o fēră.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ambasada neamică la Țepeși-Vodă.

Desemn de T. Aman.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Jeune berger des Carpathes

de D. William.

Gloria și amintire eternă

☉ Filioru județului Neamțu căzuți vâlesco în rebeliul pentru independența a Patriei Române la lupta dela 013 Septembrie 1877 în Bulgaria.

☉ **Officerii** Major Nicolae Joan, Capitan Gregore, Nastase Joan, Sublocotenent George Valentinianu, Sublocot Alexandru Danescu, Sublocot George Niculescu, Sergenii Dochilă Costache, Chiriac Joan, Login Petre, Coporarii Diaconu Dumitru, George Nicolae, Jorđache Vasile, Unghureanu Alexandru, Costea George, Soldații Sirbu Joan, Stolerulu Costache, Anica George, Detasa George, Sararulu Costache, Tiura Alecu, Filohie Joan, Angelina Toder, Coca Nicolae, Princu Joan, David George, Angelina Vasile.

☉ **Tacii** Vasile Dumitru, Todireset, Chiriac Pavel, Dochilă Joan, Jonușan Joan, Heșu Joan, Sandu Joan, Bernat George, Anchi George, Olacul Toder, Jorđache alu Chiriaci, Mamole George, Crustulu Joan, Naforeanu Joan, Perestianerulu Joan, Timaru Toder, Romila George, Joan George, Chiriac Vasile, Ciobanu George, Mihail alu Dragului, Tatarulu Toder.

☉ Profesorela V.A. Urechia încredințata soarelui Sântului Stefan celu Mare din Pétra scosă piósa marmora, Commemorativa la anul dela Chislu MDCCLXXXIX în alu 13ta annu alu domniei Altelei Seic rașale Carol I, fiind Președine Ministerului Joan Brailianu, Ministru de Interne Mihail Kogălniceanu Prefectulu Major Boyan și Primariu Urbei Teodor Dorasca.

Marmora comemorativă

a filor județului Neamțu, căduți în resboiul independenței, încastrată în Octobru 1879, în murel Sf. Ion din Pétra.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Și pe-a mele triste óse
Patrie lui să-și creeze,
Peste patria mî frumoasă
El apoi să domineze.

Dar' de géba se muncesce,
Căci pe 'ntinderea cerescă
Pên' ce stéua-mî mai lucesce
El n'ó să mă nimicéscă!

Și pe cât în astă lume
Voîu mai avea frați de-un sânge
Și de-acela-și dulce nume
Stéua nu mi se va stânge!

S. F. Marian.

Extraits des vieux comptes de Compiègne du moyen âge.¹⁾

1467 11 février. Aumône faite par le chapitre de N. D. de Rouen, d'une obole d'or à deux chevaliers grecs, Dimitrius Commocy et Dorosionus Cantacosino.

(Arch. de la Seine Inférieure. G. 2137. reg. Suiv. Beaurepaire).

1582. Secours accordé par le chapitre de N. D. de Rouen sur la requête présentée par «votre petit et affligé serviteur Stamati, pauvre gentilhomme du pays de Macedoine que les Turcs avaient enlevé pour servir de *Genissaire*.»

(Id. G. 2278).

1584. 23 juillet. Don d'un écu sol, par le chapitre de N. D. de Rouen à Thomas Diogène, gentilhomme du pays de Macedoine, de la ville de Philippe, chrétien de religion, ayant été longtemps captif du Turc, dont étaient encore détenus huit de ses serviteurs. (Id. G. 2175).

1585. 20 déc. Réception à un Canonicat de François de Circassy, clerc du diocèse de Nericence, au royaume de Chypre. (Id. G. 2175).

Aumônes par le chapitre de Rouen (1585) à Cosmin Reilly, grec, pour retirer quatre de ses parents captifs des Turcs. — Au R. P. Lorenzo Paleologo, abbé de Ste Venerande pour racheter douze religieux de son ordre captifs des Turcs. (Id. G. 2279).

1604—1605. Aumône de 6 livres, par le chapitre de N. D. de Rouen, à «Monsieur l'Archevêque Macédone, autrement Justinien en Grèce, nommé Nectar (Nestor). (Id. G. 2976).

1605—1617. Aumône par le chapitre de N. D. de Rouen, à Dom Arsène, abbé de S. Basile, procureur général du très Saint Sauveur, province de Thessallie. (Id. G. 2296).

1623. 20 mars. — Aumône de 30 sous, au P. Sabas, grec, religieux de l'ordre de St Basile, aumône renouvelée le 2 janvier 1624. (Id. G. 2186).

1624. Aumône par le chapitre de N. D. Rouen à Calba, moine grec, abbé du monastère de Ste Marie appelé Phoeniceotissa, rançonné par les Turcs et au grec Contarenus Paleologus. (Id. G. 2312).

1453—1454. Donné par la ville d'Abbeville un lyon d'or, au prix de 30 sous, à M. Manuel de Constantinople, qui vient grandement recommandé par trois cardinaux et par le Roi. Reg. des Argentins d'Abbeville, cité par Prarond, dans quelques faits de l'Historie d'Abbeville.

1462—1463. Autre aumône donnée par le corps échevinal d'Abbeville, à Michel Demetrian et un second venant de chez les Turcs.

Ibid. p. 88.

1455—1458. Par la ville de Compiègne «à Georges Theophil, de Constantinople, pour don à lui fait en faveur du contenu en la supplication par lui baillée aux dits gouverneurs et pour révérence de Dieu et de la foi. 27 sous par.» (Registres des Comptes. CC. 21).

1455—1458. Aussi par la ville de Compiègne, «à Ysaachus, et Alixis, son fils, cousin germain de l'Empereur de Constantinople, ainsi qu'il est apparu par bulles de N. S. Père le Pape, et par mandement royal, lequel a esté prins par les ennemis de la foi et détenu prisonnier au dit lieu de Constantinople, dont il est élargy aux cautions de deux de ses filles, ainssi que portent les dictes bulles, en don pour sa redampcion . . . 22 sous Parisis.» (Reg. des Comptes. CC. 22).

¹⁾ Ces extraits témoignent de l'accueil que la France faisait au moyen âge, jusque dans les plus petites localités aux roumains et grecs qui fuyaient la domination étrangère.

1458—61. «A trois comtes de la ville de Constantinople, l'un nommé Demetrius Paleologus, pris et mis à rençon, et eslargis aux cautions de leurs femmes et filles . . . en don 22 sous.» (Reg. des Comptes. CC. 22).

Comte de Marcy.

Traianu invetiase pe Romani se 'nvinga! —
Ieata Romani'a mers'a 'n batalia
Pe barbari, ce 'n seculi s'au silitu s'o 'nfranga
Astadi 'i invinse cu-a ei vitejia!

Fii tu dar' faloasa Roma, adorata!
Nu humai a casa cu-a ta fata mare, —
Si cu Romania, fata 'ndepartata
Castigandu in lupta-a lumii admirare!

Si-i intinde man'a se-o ajuti la soarte
Căci a ta iubire, poate se-i ajute, —
Bratiu-i e 'nca fragedu, toate nu le poate
Spre o intarire pentru veacuri multe!

(Timisoara 1877.)

Dr. At. M. Marienescu.

MACEDO-ROMANII DIN UNGARIA

I

Salutare voua fratilor Romani din Macedonia! Balcanii si Dunarea ne despartu de voi, si veacuri multe si triste ne a facutu zeuitati unii de altii!

Dar' provedintia lucra nencetatu, mam'a 'si reafila fiii, si fratii se mai intelnescu, cá cei mai putincioși, se ajute pe cei mai cutropiti.

Căci frati suntemu de unu sange, de un cugetu si de o simțire!

Acum, la aceasta intelnire, eu de aci dela riulu Timisiului, se vi povestescu despre soartea Romanilor din Ungaria si Ardealu, se vi povestecu cum frati romani din Macedonia, persecutati de paganismulu Turcilor au ajunsu pana la noi, cași destinati de provedintia, cá se fia spre ajutoriulu si mentuirea noastra!

Căci mari necazuri, necazuri de seculi au arsu inima noastra. Si mare mengaiere ne au adusu fratii nostri din Macedonia! Ascultați! Auditi!

* * *

Traianu, imperatulu Romei ocupandu Daci'a a adusu colonii romane pe pamentulu ei. Organizarea militaria, politica si civila a avutu pe patricii si diregatorii de frunte a-i Romanilor, si 170 de ani traindu neconturbati, s'a fundatu boierimea adeca aristocratia romana.

Au inceputu invasiunile cele de multi seculi, dar' ele trecura peste capulu nostru, pentru ca ni-am pututu operá celu putienu esistinti'a noastra casi poporu romanu.

Apesati in feliurite moduri, mai multu am dormitatu, si cand ne treziramu catra anul 1848, vediuramu cá patricii, boierii vechi, nu mai suntu cu noi.

Dar' pentru ce ne au lasatu, si unde suntu? de nu mai suntu cu noi, cá se serbeze cu poporul la olalta epoc'a redesteptarii natiunale, — epoc'a domnirii prebunului nostru imperatu, Franciscu Iosifu I^{iu}. Ascultati, auditi!

In Ungari'a si Ardealu, iobagia, unu felu de robia, cá tieranulu se lucre se deie dijma (decima) statului, clerului catolicu, si domnilor de pamentu, se nu-i fia iertatu de a se indepart'a dela loculu seu etc, — a fostu introdusa inca de primii regi (crai) ai tieriei. Toti tieranii, Magiarii, Romanii si altii aveau aceasi soarte.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Erá odata Georgiu Lepeciu episcopu catolicu in Ardealu. Elu necajiea in feliurite moduri pe tieranii romani si magiari, incatu acestia nu mai putea nici voiea se suferé jafuiturile. Inse episcopulu stoarse dela regele Sigismundu o ordinatiune aspra, cá se poata pedepsi pe tieranii impotrivotori.

Treab'a se facú si mai rea si grea! Tieranii magiari si romani din comitate se resculara asupra impilatorilor si nobililor, intra carii se aflau si boieri romani din vechime, si din seculii din urma.

Nobilii, — boierii magiari si romani avendu totu acelasi interesu fatia de tiereni, purtara lupte sangeroase cu tieranii, si vedindu-se in periclu, nobilii chiamara pe Secui, carii locuescu separati intr'unu teritoriu in Ardealu spre Brasiovu, si pe Sasii de currendu colonisati, intru ajutoriulu lor.

Acestia venira, si nobilii magiari si romani, carii fara de poporu formau atunci natiunea magiara, la 14 Sept. 1437, legara uniune cu Secuii si Sasii, in contra tuturor tierenilor; atunci se primira Secuii si Sasii de alte doue natiuni, si in 2 febr. 1438, aceasta uniune a treor natiuni, o intarira in Turd'a.

Aceasta uniune deveni cu inctulu o conjuratiune in contra poporulu romanu, alu romanismului; — astfelu l'a subjugatu politicesce, si i-a facutu nedreptati peste 400 de ani. Asiea a fostu lumea, nu e vin'a noastra!

Dar' prin aceasta, paharulu amaraciunilor pentru Romani, inca nu s'a fostu implutu.

Inca innainte de uniune, clerulu catolicu, deosebi din Ardealu, lucrá cá Romanii de religiunea orientala se treaca la catolicismu, — si pentruca Romanii nu voieau, fura inchisi, torturati si taiati, mai alesu pe timpulu lui Lepesiu, cand misiunariulu Iacobu Marchiu, pela 1437, sprijinitu de puterea politica facea cele mai grozave tiranii in contra Romanilor.

Veni inse o epoca si mai infioratoare in Ardealu! Ardealulu ajunse sub domnitori magiari din patria. Pe atunci din Germania si Helvetia strabatura sectele religioase a lui Luther si Calvinu. Sasii pela 1557, se facura lutherani, Magiarii pela 1560, se facura Calvinii, si mai tardiu unii si Ariani.

Numai Romanii remasera credinciosi religiunii lor resaritene.

Domnitorii Ardealului mai toti erau Calvinii. Acuma Sasii lutherani, si Magiarii calvinii purtara lupte in contra catolicismului, — dar' cand mai gatara cu acesta, pela an. 1604, 'si intoarsera persecutiunile in contra Romanilor de religiunea resariteana, si se 'ncercá deosebi cá se-i faca calvinii. Romanii nu voieau se se faca calvinii, pentru ce fura de nou in feliurite moduri batjocoriti incependu dela preotu pana la episcopu, si in cele din urma se aduse decretu si pentru confiscarea bunurilor, ai acelor de religiunea resariteana.

Boierii romani din Ardealu. carii, si casi nobilii magiari, aveau interese comune cu cele trei natiuni, — cá se-si scape avutia trecura in partea mai mare la calvinismu. Aceste au adusu cu sine si caderea mitropoliei resaritene romane!

In acestu modu, poporulu romanu si-a perdutu mai pe toti fruntasii sei, — si cu elu remase numai preotimea, carea l'a invetiatu se suferé cu rabdare pentru biserica si romanismu, si carea l'a mengaiatu, ca are se vina odata oar'a scaparii.

Ieaca pentru ce ne-au lasatu boierii nostri, ieaca unde suntu. Colo in natiunea magiara! Dar' asiea a fostu lumea, nu e vin'a noastra.

II

Si poporulu romanu in Ardealu si in Ungaria esista si adi.

Tare in sufletulu seu, nsupririle l'au tienutu mai curatu, de catu pe nobilii cu soartea mai usioara. Prin focu se lamuresce aurulu.

Dumnedieu adese 'si cearta pe fiii ce-i iubescé; dar' nu 'si lasa popoarele, cari 'si pazescu natiunea si religiunea. Vine, vine timpulu pentru usiurarea sortii lor, — Dumnedieu lucrá hencetatu!

Spiritulu Franciei pentru libertate, a renviatu Europa intreaga. Elu a aruncatu ferele feudalismului, a iobagiei. Spiritulu libertatii — precumu s'a aretatu duhulu santu la botezulu mentuitoriu lumii — a sburatu peste Europa, si la 1848, a sositu si in Ungaria si Ardealu, ast-feliu si la Romani, oara scaparii de robia!

Poporulu romanu in oara scaparii sale se vediu seracu si necultu, si fara fruntasii, carii se-i conduca bine de a se folosí de darurile libertatii popoarelor.

Cei putieni nobilii romani mai de frunte erau cá ametiti in epoca noua. Se leganau, oare ei mai multu suntu nobilii magiari, — seau mai multu Romani?

Ieata cá in aceasta oara se areata pe terenul luptelor natiunale Siaguna si Mocioni, si apoi la fapte mari binefacatoare si Gojdu, — angeri aperiatori si ajutatori ai romanismului!

Aceste familii suntu macedo-romane! Ele si cu alte familii au parasitu in seculu trecut Macedonia, pentru cá se scape de jafuirile Turcilor, si au aflu in alta patria, poporu iearasi romanu apesatu. Ací prevedintia li-a datu rola, cá se se innaltie in fruntea celora, carii li cerea ajutoriulu, — si ei au intinsu mana de conducatori si ajutatori. Dumnedieu lucrá nencetatu!

Fratilor Romani din Macedonia! Nu e locul aci cá se ve insiru toate faptele si luptele lor, pentruca acele se tienu de descrierea istoriei acestei epoce de reinviare! Mai multu voiescu cá se vi facu si voa cunoscute persoanele lor, pentruca credu cá vor fi avendu rudenie si in patria vechia a lor, seau vor fi betrani, cari din traditiune 'si vor aduce aminte de ei, si acum se scia despre ei, ca au facutu fapte mari si demne de recunoscint'a poporulu mengaiatu. Mai ascultati, auditi!

Andrieu Siaguna mitropolitulu si archiepiscopulu Romanilor din Ardealu si Ungaria.

Parintii lui, Naum si Anastasia Siaguna erau negutatorii in Grabova din Macedonia, dar pentru persecutiunile turcesci, cu fratele Avreta Siaguna si mai multe rudenie, trecura in Ungaria si pana in Polonia. Aci Naum si Avreta erau companioni in negutatoria. Rudeniele erau familiile Grabovszky si Mutovszky (cafi in Polonia 'si formara ast nume) apoi familiile Muciu si Economu. Cei din Polonia se rentoarsera in Ungaria la Pestá si la Miskolcz.

Andrieu Siaguna s'a nascutu in 20 Dec. 1808, la Miskolcz, si s'a botezatu cu numele Anastasiu. Perdiendu de timpuriu pe tatalu seu, unchiulu Atanasiu Grabovszky l'a luat la sine in Pest'a si aci l'a cresutu pentru studiele juridice, ce le-a absolvatu in 1829. Dupa aceea Anastasiu Siaguna s'a dusu la Manoiloviciu eppulu romanu din Versietiu, si aci a studiatu teologia. Stratimiroviciu, mitropolitulu serbescu din Carlovitiu l'a denumitu de profesoru de teologia si secretariulu seu, ieara la 1 Nov. 1833, la facutu monachu cu numele Andrieu, in manastirea Stopova. In

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Maiu 1845, s'a denumitu de archimandritu alu Covilului, in 27 Iuniu 1846, de vicariu generalu alu diecesei Ardealului, in Febr. 1848, de episcop si in 24 Dec. 1864, de mitropolitu si arhiepiscopu alu Romanilor gr. or. din Ungaria si Transilvania, cu resiedintia în Sibii, si in 14 Iuniu 1873, a muritu.

Siagun'a a făcutu mai multe institute de invetiamentu si de cultura, a restauratu mitropolia vechia, si a lasatu o avere cam de 300,000 fl. pentru scopuri bisericesci, scolare si natiunale.

Emanuel Gojdu s'a nascutu in 9 Febr. 1802, in Oradia Mare comitatulu Biharia. Mama sa a fostu fata lui Demetriu Poynar de Biharia. A invetiatu studiile juridice, si a practisatu ca si avocat in Pesta fiindu dintra advocații cei mai renumiți, si deosebi casi aperiatoriu. In 1861, a fostu denumitu de comite supremu (prefectu) alu Carasiului, si membru alu casei magnatilor (senatului); in 1866, a fostu ablegatu alu dietei ungariei (camerei) in 1867 decoratu cu ordulu leopoldinu, clusa de cavaleriu; in 1869, a fostu denumitu de septemviru (jude la judetiulu celu mai înaltu) si in aceasta functiune a repausatu in ²²/₈ Ian. 1870, in Pesta.

Emanuel Gojdu a fostu casetoritu in doue renduri, cu Anastasia nascuta Pometa, veduva Vulpe, si apoi cu Melania nascuta Dumcea, ambele din familii macedo-romane din Pesta. — Prin Anastasia Pomet'a a fostu înruditu cu familiile romane Mandrino, Stupa si Getieu.

Prin testamentulu seu din 4 Nev. 1868, mai toata averea sa a lasat'o de fundatiune, cá proprietate a Romanilor gr. orientali din Ungaria si Ardealu, — si dupa platirea pasivelor, veniturile dupa ast-feliu de planu se capitaliseaza, in catu fundatiunea lui in secululu viitoru poate ajunge la capitalu de 500,000 fl. Astadi 30—40 de teneri romani capeta stipendie ori ajutoare.

A treia familia, despre carea am se vi mai povestescu, e *Mocioni*, de origine din Moscopolis din Macedonia. Unu ramu s'a asediatu in Pest'a, altulu in Tocay din comitatulu Zemlinu.

In data ce trecu revolutiunea din 1848, si a sositu libertatea popoarelor si in Ungaria, vediuramu pe membrii familiei din Pesta, cá chiamati in fruntea poporului romanu, au inceputu de a se lupta pentru imbunatatirea sortei lui, de a lucra si sacrificá unde si ce era de lipsa.

In oara redestaptarii noastre vediuram pe venerabilulu betranu Ion Mocioni, capulu familiei, casetoritu cu Iulia Panaiotu din familia albaneza. Unu omu genialu, si incarcatu de sciintie, vorbindu vr'o 10, 11 limbi; unu omu avutu, proprietariu mare a bunului Foen din comitatulu Torontalului, carele de adence betranetie a muritu in 1854, in Pesta, si caruia, peste putienu timpu i-a urmatu si prebun'a sotia.

Din aceasta fericita casetoria s'a nascutu:

1. Ecaterina, maritata ieara Mocioni, cu Mihaiu, din ramulu din Miskolcz, si carea in etate de 71 de ani a repausatu la 7 Ianuariu 1878, in Pesta. Dela femeia aceasta religioasa pana la pietate, si natiunala pana la admirare, s'au nascutu Alecsandru si Eugeniu Mocioni. Amendoi doctori in drepturi, au fostu deputati in dieta Ungariei unde Alecsandru a escelatu intra oratorii cei mai buni ai dietei, si pe amendoi i-a vediutu natiunea in congressulu mitropolitanu si sinoadele diecesane lucrandu pentru biserica si scoala. Suntu inca necasetoriti. Scrietoriulu acestor sire, a

avutu norocirea de a fi mai multi ani in aceasta familia, casi crescatoriulu lor pana studiá scoale inferioare.

2. Petru Mocioni, studiatu in sciintiele juridice, delocu la an. 1850, se areta invapaiatu pentru caus'a romana, si adeseori a fostu aperiatoriu ei la curte si ministeriulu din Viena. O mana spurcata l'a rapitu curendu din bratiulu Romanilor. — In 1 Oct. 1859, rentorcendu la postulu meu in sinulu familiei pela ameadu facui visita acestui barbatu romanu, povestindu-i despre caletoria mea la Bucuresci si Sibii, si aducendu-i salutare dela episcopulu Siaguna. Pleca apoi la preambulare si intorcenduse peste jumetate de oare, Pilaty portariulu casei l'a asasinatu.

3. Andreiu Mocioni, unu barbatu erudit, pela 1850, era in vigoarea vietiei, tare cu spiritulu, decisu cu vointi'a. Incungiuratu si sprijinitu de inteliginti'a romana din toate partile deveni prestetotu conducatoriulu Romanilor in cauzele natiunale si bisericesci, si aceasta conducere i-a fostu incredintiata si din partea fratilor.

Castigandu si increderea imperatului, a fostu comisariu cesaro-regescu alu comitatulu Carasiu si Timisiu, si apoi presedintele comisiunii de contributiune pentru Banatu si Vojvodina. Pe cati Romani i-a fericitu prin oficie, — dar' pe cati mai cautá si nu i aff'al

A conclucratu puternicu in caus'a despartirii de serbi, in caus'a restaurarii mitropoliei gr. or. romane, — si in toate, in toate cauzele. — Casi ablegatu alu dietei Ungariei a incercatu cu corifeii magiari o impacatiune fratiasca, dar' nu i-a succesu.

E casetoritu cu Laura Csernovics, descendinta din familia a antaiului patriarchu serbescu. Dar' D-dieu nu l'a imbucuratu cu familia.

4. Antoniu Mocioni a servitu intr'unu regimentu de husari, si s'a casetoritu cu baronesa A. Brudener, veduva contes'a Staray. Are doi feciori, pe Zeno si Victor. Antoniu a fostu in mai multe renduri ablegatu alu dietei, — permanentu — dicendu asiea — in congressu si sinoade, cu interesulu si infocarea cea mai mare pentru innaintarea cauzelor romane. Adese ori i s'a vediutu si feciorii in suita sa.

5. Georgiu Mocioni casetoritu cu baroneasa Ilca Somogi, are doue fete. Asemenea a fostu ablegatu la dieta.

6. Lucianu a muritu inca cá june, — o arma, ce era incinsa pe lenga elu, caletorindu in caru, s'a slobozitu, si s'a vulneratu de moarte.

Aceste suntu ramurile cele maretie ale lui Ion Mocioni. Acestia suntu astadi barbatii cei mai de frunte a-i poporului romanu, carele privesce la ei cu atata fala si recunoscintia, si si baseaza si speranti'a pentru viitoriu in ei.

E lucru greu de a pute scrie din aceasta ocaziune faptele tuturor si toate; ei in toate s'au intielesu la olalta, si toti in toate au luat parte dupa lipsa si imprejurari.

Ei au inceputu mai antaiu de a da stipendie tenerilor romani, — pe unii a-i cresce, pe unii a-i ajuta, si numele acestora a trecut peste o suta, si astadi, alti teneri suntu mengaiati de binefacerile lor.

Salutare dara voaa fratiloru din Macedonia! prin acestia frati ai vostri ati renviatu in noi iubirea fratiasca, si acea memoria dulce si santa, cá purcedem dela aceasi mama comuna, dela Rom'a, glori'a lumii!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Salutare! si deaca puteti, cautati acasa rudeniile acestor familii, cari ni-a facutu atata bine, aflandu-ne saraci si paraziti, — cautati si ni dati de scire, deaca mai traiesce cineva din ramurile glorioase?

Timisoara, Ian. 1880.

H. Marten

Paris, 19 Mars 1880.

A Monsieur T. Georges Djuvara

Monsieur,

Vous faites appel à notre sympathie en faveur des Roumains de la Macédoine. Rien de ce qui touche les Roumains ne peut nous être indifférent. Leur double nom de Roumains et de Valaques dit assez quels liens les rattachent aux fils des latins. Les sentiments que la Roumanie nous a si vivement exprimés, au temps de nos malheurs ont accru l'affection déjà ancienne que nous portons à nos frères d'Orient.

Je ne connais pas bien en détail les faits particuliers qui se rapportent à la situation actuelle de la fraction méridionale des Roumains; mais permettez-moi de vous exprimer, en termes généraux mon opinion sur ce qui les concernent au point de vue international. Dans la plus grande partie des régions qui s'étendent depuis le moyen Danube jusqu'à la mer noire à la mer Egée, les populations diverses sont tellement enchevêtrées qu'elles ne peuvent vivre que de transactions à moins de s'entre-extermier. Le principal groupe des Roumains, Valachie et Moldavie, est un des corps de peuples qui, à travers bien des fortunes diverses, a eu le bonheur de rester compacte; mais une grande partie de vos frères sont demeurés en dehors de cette nationalité constituée; il n'est question ici que de ceux du Sud, ceux qui se trouvent jetés au delà des Balkans. Ils sont séparés de vous par plusieurs millions de Slaves, constitués maintenant, comme vous, en corps de nation, les Bulgares, organisés en état libre entre le Danube et les Balkans; il est donc impossible que les groupes roumains semés au Midi des montagnes puissent en aucun cas, se rejoindre avec la nation roumaine.

Quel est donc leur véritable intérêt et que doivent leur conseiller leurs amis? Ils sont là entre les Bulgares et les Grecs, sans compter les éléments albanais et autres qui viennent encore à augmenter la confusion des races.

Leur intérêt me paraît évidemment de s'entendre avec les Grecs, qui représentent, en peut le dire, comme Vous, le génie de l'occident en Orient. C'est le seul moyen pour les deux races grecques et roumaines de faire équilibre aux Slaves méridionaux. Je n'emploie pas ce mot dans un sens de haine et de guerre; il serait déplorable de voir les chrétiens d'Orient, à peine affranchis, se jeter les uns sur les autres; mais il est naturel et nécessaire que les éléments divers se fassent contre-poids, et ce contre-poids ne peut résulter que de l'union des Grecs et des Roumains; leur discorde leur serait également funeste; leur union seule les mettra en mesure de transiger pacifiquement avec leurs voisins les Slaves.

L'intérêt supérieur, aujourd'hui, est que ces jeunes peuples, jeunes ou rajeunis par la liberté, ne soit pas entraînés par leur ardeur à se briser les uns contre les autres.

Je ne veux pas dire, bien entendu, que vos frères du Sud abandonnent leurs traditions et leur langue; mais il ne me paraît pas possible qu'ils restent isolés entre les populations diverses qui les entourent, et le choix de l'alliance qui leur convient ne me paraît pas douteux.

Veillez croire, Monsieur, à mes sentiments les plus dévoués.

H. Marten

INTREBAREA ŞI RESPUNSUL

I.

Spuneţi-mi stelle, voi tremătore,
Ce semenate staţi în Ether,
Când vine luna de ce voi ôre
V'ascundeţi grabnică, ca din mister?

Şi tu plăcută... la cel ferice...
Splendidă Lună, de ce albesci
Când se revarsă dulci diori propice
Pe firmamentul ce părăsesci?

Sórele ride..., è şi frumoasă...
Dar nori pe dată accoperă tot:
Şi cert şi sóre şi şi duiósă...
In cât lumina pere de tot.

Vîntul turbéşă, norii gonesce,
Cerule appare iar lucitor.
Phebul surride... dar láncezesce
Şi se cobórá incetîşor.

Atunci iar luna mândră reese,
Sub verđi dumbrave tot è amor;
Passerea cântă suav, adese
Pânó iar plécă astrul de dor.

Spuneţi dar stelle... ce să credă ôre?
Aste mystere nu vor sfirsi?

II.

In veci natura è schimbătore. —
Aşa din Ceruri Domnul vol.

1873.

SPERANŢA

Şi rosele plăcute sunt fără profumare
Şi vîntul primăverii oprl ađi sulful seş.
Şi passerea ce cântă ađi tace de 'ntristare
Căci dor adîncă mă arde, consumă peptul meti.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ce dulce   iubirea c nd tinere fiin e
O gust  i sorb u cu farmec u din cupa de nectar.
Atunci totul   bine c nd plini de vi  dorin e
Iubim in astă lume, uit nd ori-ce amar.

 i astrul atunci ride  i Cerul tot zimbesce ;
Natura t t  lină, privind al nostru dor,
Ne  ice : fi i in pace, iubi i, timpul grăbesce
 i  i f r  iubire   negur   i nor.

Ca frageda l star  ce dulce se mlădie,
La zephyri  ce suffl  c nd crini  infloresc ,
Pe rose-esci legănată  i zephyri te adie. —
Dar l g nul Speran ei mi' l lasă s'odihnesc .

Cum frun a tot se duce, gonită d'un v nt tare,
Nesciind pe ce c mpie in fine v  oprl,
Mă las dureri  melle, nu caut u urare,
Astept  ioa de m ine... ea... p te v  luc.

1864.

G. G. Meitani

Sf ntul Ioan Chrysostom, vorbind despre  nviearea mor ilor,  ice întru un loc:

«Cel ce se  ndoe ce  i nu crede în  nviere  ntr b :
Ore vor învia trupurile cu adev rat? E  respund cu
cuvintele Apostolului Pavel: «Ne priceputule, tu ce sa-
men  nu înviază, de nu va muri,  i ceea ce sa-
men  este numai gr un ul gol , fie de gr  , fie de altă
ceva» (1 Corint. 15, 36, 37), care este mort, uscat  i
fără de suc. Dar după ce acela putre esce,  s  mai
rodit, face b be  i se  narm z  cu  e t. Dec  acela
(Dumnezeŭ), carele pentru tine înviază iar  t se-
men a de gr  , nu va putea ore pentru sine să te
 nvieze iar  t pre tine? El, carele în t te  ilele sc l 
s rele din mormen ul nop i,  i a a de deseori rea-
duce luna din peirea sa,  i rechem  spre folosul
nostru ano-timpurile cele dispărute, Acela,  ic, nu va
putea ore să ne  noesc   i pe noi, pentru cari  el
 noe ce t te acestea? put va el ore suferi, ca aceia,
pre cari  el 'i-a înviat cu suflarea  i cu resuflarea
sa să se st ng  în viac ? cum, omul, carele singur
p te cunosce  i cinsti pre Dumnezeu  pre p m nt, tre-
bue ore să p r  în viac ?

Dar tu te  ndoe c , de este cu putin a ca trupul
te  să se restabilesc  după m rte, c nd el s'a pref -
cut în cenu    i  sele tale în pulbere. O omule, spune
mie, ce era  tu înainte de a te fi zămislit în pântecel
maice  tale? Nimica, curat nimica. Dar Dumnezeu ,
carele te-a făcut din nimica, nu va putea ore mai
u or să te restabilesc  pre tine din ceva? Crede
numa , a restabili ceva ce f n az  este mai lesne
dec t a produce ce nu f n az . Acela, carele te-a
pl smuit în sinul maice  tale, p te iar  t să te pl s-
muesc  din sinul p m ntului.» (Adoua vor v  de con-
solatione mortis. Opp. ed. Montf. T. VI. p. 304).

 n alt loc , m ng ind pe cei  ntrista i pentru m rtea
celor de aproape, Sf. Chrysostom  ice:

«C nd cineva voie ce a re'noi o casă pov rnit   i
vechie, înainte de t te sc te pre locuitori  din ea, apăr o

surpă  i zide ce în locul ei alta mai frumo s . Aceia,
cari  trebue să  s  dintr' nsa, nu se  ntrist z , ci
mai v rtos se bucură, c c  nu se uit  la sf r marea
case  ce este înainte lor, ci g ndesc la zidirea cea
nouă, pre carea încă nu o văd. A a face  i Dumne-
ze ; el desface trupul nostru,  i porunce ce sufletului
ce l cuesce într' nsul s   s  afară, ca dintru-o casă,
ca pre ac sta să o zidesc  iar  t mai m r t ,  i apăr
iar  t s -l  întroducă în ea cu o mai mare slavă.
De aceea noi să nu ne uităm la sf r marea cea de
acum, ci la slăvita restabilire în viitoriu.» (Din vo-
r va in illud: de dormientibus. p. 363).

1880, Mai  5, Roman.

Episcop Melchisedech

MEGALOBLAHIA

S eu Rom nia Mare, este numele sub care însusi au-
torii greci din Bisan iu, de după Justinian, numesc în t te
scrierile lor, p m nturile peninsulei Tracice dintre fluviul
Mari a p n  la Adriatica  i de la Balcani p n  la muntele
Olymp . — Lucru dar este f rte evident că nu at t  Dacia
Trajan  este Rom nia, ci peninsula Tracic  este Rom nia
Mare, Megaloblahia, după cum o numesc grecii din veacul
de mijloc, Rumelia, dupre cum o numesc Turcii, prin di-
feren  a de posesiunile lor Asiatiche coprinse sub numirea
generică de Anadolia, Numele acesta este justă  i etnogra-
fice , c ci peninsula Tracic  a fost  una din locurile colo-
nizate de Romani chiar înainte lui Trajan, adică mai de
Înainte de c t  Dacia din st nga Dunărei. — Acolo erau
negre it  campate de mai de mult   i legiunile cu care
Trajan a cucerită Dacia n str , c ci acolo se pastre    i
p n  acum numele de por ile lui Trajan, pentru locurile
 i pasurile pe unde nemuritorul nostru  mp rat  se îndruma
spre părțile n stre. — Apoi, c nd Aurelian găsi cu cale a
deserta Dacia din st nga Dunărei, în fa ia năvălirilor bar-
bare, legiunile strămutate din ea fur  a ezate în drepta
Dunărei, sporind ast-fel latinitatea peninsulei Tracice, care
lu  numele de Dacia Aurelian . — Dar în cur nd st mu-
tarea rezedin ei imperatorilor Romani de la Roma Veche la
Constantinopoli pe Marea Neagră nu se putu face fără a
aduce cu sine, în peninsula Tracic , noi colonii numeroase  i
popula iuni romane din cele mai frunta ie, a ia c t  ea să
devie o Megaloblahie necontestabilă chear pentru grecii,
cari  cu incetul luară suprema ia în politica religio s   i de
stat  a imperiului. — La m rtea lui Constantin, peninsula
Tracic  din drepta Mari ei, era a a de importantă că fu în
stare a forma singur , împreună cu ambe Daciile, una din
cele patru mari divisiuni imperiale ale mo tenitorilor lui,
cu numele de Ilirica, cu capitala în Salonic  i cu numele
sf nt  la care  i Rom nii n strei  nv  ar  de atunci a în-
china averile lor biserice ti, ca la o capitală a Rom nismu-
lui. —  n veacul de mijloc  ns  numero i barbari a  n v lit 
 i au parvenită a se a e a în drepta Dunărei  i mai ales
semin ii slavice Serbi  i Bulgari  i Bosniaci. Dar pre to i
contactul Romanilor de acolo i'au cre tinat   i i'au civilisată
a ia, că s'au  nfr  it  cu ei în mod  de a lupta împreună
 n contra grecilor din Bisan iu, cari  se  nceau a li schimba

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

naționalitatea cu concursul religiei. — Astfel fu resculara de sub Valerian în secolul al V dar mai cu seamă cea de sub frații Petru și Asan în secolul al XI, cându Românii în unire cu Bulgarii parveniră, sub Ionițiu Vodă, a fonda un imperiu recunoscutu de însuși Papa Inocențiu, și care se întindea de la marea Egee și până peste Carpați și de la Adrianopol până la marea Adriatică, primită la înrudire, atâtu cu imperiul din Constantinople câtu și cu regiul din Buda-Pesta. — Invasiunile Turco-Tatare din secolul XV puseră capătul acestui imperiu Românesc diu dreapta Dunărei, dar aceasta de sigur nu se făcu de câtu prin tradarea grecilor degenerați din Constantinopoli, cari deschiseră porțile Turcilor numai pentru a nu lăsa pe Românul Constantin Dracocea, să regenereze imperiul prin alianță cu alți latini, cum erau Genovezii din Galata și Românii de la Pindū, precum deja Paleologii trimeseseră corôna imperială și mitra patriarhala Românilor lui Alexandru Cel Bună din stânga Dunărei, în Moldavia. Dar acestu Dracocea, care puse pe însuși soldații sei să' omore pe Țidurile capitalei sale, numai ca să nu vedă peirea imperiului, carele până la fine purta numele de imperiu Roman, nu putea fi de câtu sinonim cu Dragoșii Moldavilor, cu Drac al Valahilor; nu putea fi de câtu din același sânge Daco-Roman care făcuse pe Decebal să se omore singur pe ruinele Sarmesagetusei și pe Bogdanul Saba să se arunce în Dunărea de câtu să vedă legiunile retrăgându-se dinaintea barbarilor!

Dar nimeni din noi nu s'au ocupatū încă cu cercetarea acestor lucruri! — Terminașem studiile și nimic încă din toate aceste nu se spunea în școlile noastre! Eram de douăzeci și patru ani și mi se părea că cunosc Românisul în toate ale lui, când nemuritorul Bolintineanu aduse din Macedonia următorul cântec Românesc:

Mi s'a aurit tru asta uaije
Că ma zor dada nu se fație,
Când mi ticnesce câtū vor ora,
Perili din capul mi se resôla.
Ma tu, țe ai casa aparte,
Tu, chiară fata, gura de miere,
Striga și gnia s'vin ti dormiere,
Ca escu dorit de sinele tale,...
Ma Dumnedieu să ni dea rabdare!

TRADUCERE

Mi s'a uritū întru astă viațā,
Că mai de dor durere nu se pôte.
Când mă ticnesce câte o oră
Perii din capū mi se rescôlă.
Dar tu ce ai casa la o parte,
Tu, scumpa fata, cu gura de miere
Strige-mă să vin la tine să dorm
Căci sînt doritū de sinurile tale,...
Dar, Dumneșeu să ne dea rabdare!

Acestū cântec mă făcu să vėzū pe neasceptate o lume nouă, mă făcu să vėz că în dreapta Dunărei este o lume intrăgă de Români mai latini de câtū noi, de vreme ce Țic uaije în loc de viațā, dupre idioma cea mai veche a latinității, care scriea pe *v* numai prin *u*. — Mă făcu să vėz apoi câtū de naivă, dar câtū de puternică, este amintirea acestor Români pentru Dacia lui Trajan, pe care o invôcă ca pe o fată cu gura de miere, ce are casa mai la o parte, adică mai ferită de amestecul streinilor, de rēul căroră Romanilor preste Dunărea li se rescôla pērul în vârful capului și nu le mai ticnesce nici o oră. — Vėzēnd însă că li este peste puțină ca să treacă Dunărea la sinul nostru, ei se întorc către Dumneșeu și se rógă ca să li dea rebdare. — Dar bine fac acei Români că nu se gândesc a trece la noi, căci viitorul lor este numai la marea Salonicului și la Antibari pe marea Adriatică, în fața Italiei, marele nostru leagăn comun și mână în mână

cu voinici Albanezi, descendenții vechilor Traci, cei de o rasă cu noi prin vechii Daci, precum dovedesc multe cuvinte și forme ce avem comune cu ei. — Dar trebuie și noi să reîncepem pelerinajele românismului la Salonic, căci trecutul ne dovedește, cum questiunea orientului nu se pôte termina definitiv, fără un nou imperiu Român-Bulgar, fără o nouă Ilirie, fără o Megaloblahie.

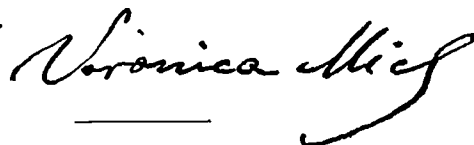

LĂNGĂ LEAGĂN

Si pe capul tēu voi pune o cunună de mirt albă,
Ear la găt îți voi lega eu o bogată mândră salbă;
Pe-al tēu braț rotund și neted ca bobocul cel de crin
Înș-ira-voiu mărgean roșu și brațare de rubin.

Rochie albă ca spuma și ca norul de ușoară
Îți voiu atērna pe umeri, — și ca ângerii ce sboară
Vei sbura și tu în lume — ear în loc de maica ta
Fericirea și iubirea sufletul te-or legână.

Iasi, 28 Decembrie.

GEOGRAFIA

Studiul Geografiei incepe dela punctul ce-lu ocupă cineva pe pământū — care e topografia, și finește cu studiul generalū alū globului — care e Geografia propriū Țisă.

Geografia trebuie se ne arăte pe de o parte schimbările seaū influințele ce producū asupra omulū: situația, climatele configurația și natura țerei ce o locuește, iar pe de alta, totū ea cată a ne spune modificările ce omulū a imprimatū asupra solulū și fosințele ce a trasū din locuința sea terestră.

Privită astfelū, Geografia vine se se așeșe între științele naturale și științele istorice, participând din unele, cași din celelalte.

Ca toate științele inse, ea trebuie a procede dela micū la mare, dela cunoscutū la necunoscutū, dela simplu la compusū.

Pentru copilulū incepătorū Geografia care-Ț vorbesce mai de aprôpe și mai bine este: școlă unde invățā, comuna unde trăește.

Să-Ț descrimū dar cu fidelitate, să-Ț zugrăvimū în liniū lămurite toate părțile școlēi, ca și toate accidentele de terenū ale comunei sēle. — Să-Ț facemū planulū acestorū lucruri.

Acēsta inse nu e altceva de câtū a, face topografia lorū.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Vasile Lupu

Marele restaurator al limbii române în Moldova
1634—1654.

Neagoe Basarab

Domn și scriitor român
1513—1521.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Constantin Șerban V.V.
1654—1658.

Constantin Basarab Brancoveanu
Domnū Muntenieț 1688.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

De aceia s'a  is  că topografia trebuie se fie alfa-
betul  Geografie ; prefa a sea.

A p si prin urmare cu descrierea planului sc lei,
spre a ajunge la descrierea continentelor  și globului,
este a procedea prin *topografie* la *geografie*. Căci, un 
plană topografică nu e de c t  o hartă geografică in
scară mare, precum o *mapamond * nu e de c t  cea
mai redusă expresie geometrică a topografie  globu-
lui, a planului se .

A procedea prin topografie la Geografie, este a
procedea dela simplu la compus , dela parte la in-
treg , de  rece topografia nu e de c t  cunoscin a
unei mici părticele din fața P m ntului, pe c nd Geo-
grafia este cunoscin a globului intreg .

Numai astfel  urm nd și profes nd studiul  Geo-
grafică in scólele n stre, vom  face din o nomencla-
tură deșartă, ce nu vorbesce nimic  min ei, ce nu
provoc  cu nimic  imagina ia, vom  face  ic , un 
studiu: atr g tor , utilă și bogată.

Gala 
14 Ianuarie 1880.

J. Michalescu

Profesor  de Geografie și Istorie
la Școala Comercial  din Gala .

Hochgeehrter Herr!

Manigfache Geschäfte haben mich bis heute
gehindert meinen leider unbedeutenden Beitrag einzu-
senden. Möge er nicht zu spät kommen.

Genehmigen Sie den Ausdruck meiner besonderen
Hochachtung.

Wien, 17. Mai 1880.

In der Sammlung bulgarischer Volkslieder, welche
die Brüder Miladin herausgegeben haben, stehen auf
Seite 47 und 49 zwei Lieder von der sündhaften
Mutter des heiligen Petrus, das erste von Strug, das
zweite von Prilep. Dasselbe Thema behandelt eine
Legende der istrischen Rumunen, die Herr Dr. An-
tonio Jve dem Herrn Pfarrer Anto Micetic verdankt
und die in meiner Abhandlung »Ueber die Wande-
rungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und
den Karpaten« veröffentlicht ist. Gibt diese Legende
nicht einen Fingerzeig demjenigen, der die  ltere
Heimat der istrischen Rumunen sucht?

Wien, Mai 1880.

J. Miklovich

SONET

Se crăpa de  io . Deș  lumin 
Apărea cu 'nctel pe micul sat.
M  urcam a lene pe o colină
De grijă și necazuri eram lăsat.

Albele c su e par turmă plină
De-oi e, pe câmpul verde-in esat,
Vocea unui clopot, resun nd lină,
Domnia ca păstorul  nduoșat.

In haine de t mn  de mult purtate,
Cu fe e de S re descolorate
Natura se 'mbracă intrist tor.

Priveam cum tot trece plin de 'nristare,
D r  umbra grije  pere, dispare . . .
Fericit cel care crede 'n Amor!

J. Moșoi

MACEDO-ROM NI  

Cine sunt  ei?

Cine sunt ei?! Str in   ntrebare... Duo milioane de
frați bată la ușile n stre. — *Cine sunt  ei?* Curi s 
Întrebare! Ei sunt os din osul nostru; singe din singele
nostru.

Trecuse duoi seculi și jumătate de c nd  Roma sempi-
ternă, prefăcuse in coloni  latin  țerra lui Decebal.

Decebal era al  șeptelea rege al  unui puternic  regat ,
— carele isbutise a impune tribut  chiar  Romei, st p -
nită de Domițian . — U  fatalitate, pe care istoria nu a
deslușit-o definitivamente p n  acum, a f cut  se trecă le-
gi nele din Dacia peste Dunăre. A  venit , sub *Traian *
Eleoveanul  (105), și s'a   ntors  sub *Aurelian *
Le-rul  (270).

Așa   cunosce poporul , ramas dinc ce de Dunăre, poporul
pe care nici o furtună nu'l mai putu desrădăcina.

Retrec nd  Dunărea, legi nele s'a  resp ndit  prin M sia,
Tracia, p n  in nordul  Greciei. — T t  cea alt  popora-
 iune civilă a ramas  dinc ce de Dunăre.

In 292, un  simplu păstor de vite din Dacia-Riveran ,
om  frumos , voinic  și oștean  norocos , se urcă pe tro-
oul  Cesarilor  și păstréză, pe l ng  numele imperial de
Galerie, pe acelu de *Armentarius*, adică păstor.

250 an  mai in urmă, (527—565), domnesce, pe ace-
lași scaun  al  Cesarilor  din Constantinopolea, — legiui-
torul  —  mp rat  Iustinian , — carele se m ndresce cu
fericita sa patri  *Dacia-Mediterran *. Așa dar, cel mai
patrundetor și cel mai sistematec legiuitor al lumei creș-
tine, este un latin, este un Român Macedonean.

Pigmeilor, descoperiți-vă! Este Temis care vă vorbesce
prin gura unui *Cruso-Vlach*.

Dar după senin, norul  vine, după cum  și bucuria după
pl ns . — D'aseminea și Rom ni , transplant i peste Du-
n re, după  ile de onóre, avură și  ile negre. — Ei sunt 
impresurați și amenin a i de barbari. — Ei sunt  nedrep-
t i i de reii  mp ra i ai Orientului; ei trăesc,  mp rt -
șind , sub numele general de *Blah *, mai aceeași s rt  pe
ambele maluri ale Dunărei.

«Inima mi e cu lac t ,
«C nd a'și descuia o dată
«Ar cunosce lum  t t :
«Cat amar și c t venin
«Bea inima la strein . 1)»

1) Poporar din *Basarabia*.

ALBUMUL MACEDO-ROMAN

Impăratul Alexie Comneanul își recrutază oștirea sa printre Români din Tracia și Moesia. Pucini în urmă, fratele lui, Emanuel Comneanul, întărită pe Români cei din nordul Dunării ca se năvălesc asupra Magyarilor. Și astfel, împărații Bizanțului se serviră mereu cu vitejia Românilor, spre a își implini intrigele lor ambițioase. Dar ei nu răbdară în veci aceste amăgiri. Sub Isaac Angelu, 1200, doi frați Români din muntele Emu, Petre și Asan, întăritați printr'ua palmă nedreptă ce dase Sevastocratorul, lui Asan, resculară pe Bulgari, pe Cumanii și pe Români. Sătu de birurile grele ce le impusese imperatorul ca se serbeze nunta cu fata lui Bela, craiul Ungariei, și puinduse în capul lor, întemeiară în sinul imperiului Oriental, un imperiu Romaesc sau Vlaho-Bulgaru.

Sub Ioanițiu-celu-Frumos, alu treilea frate, puterea Românilor, se urcă la culmea sa. De peste Dunăre, stăpânirea lor se întindea prin Tracia, prin Moesia, pînă în inima Greciei. Satul *Vlahori*, este și astăzi la porțile Atenei. Dar, aședemintele de căpetenie ale împărăției erau în munții Emului sau Balcanii Atunci fu epoca de înflorire a cetății Ternovului. În secolul XII și XIII, epoca mării Românilor, îi aflăm respândiți și stăpâni pe totu locul ce se întinde în linie dreaptă din munții Pindului pînă la Carpați. — Imperiul bizantin se cutremura de dinșii și Francesii chiar, pe câmpul de bătaia de la Adrianopolea, lăsară robitu, în mână romănescă, pe eroul lor imperial Baldovin de Flandra. Dar desbinările ce cu iuțea intrase în familia Asanilor slăbiră acestu Statu înălțatu ca prin farmec.

Pe la finele secolului XIII, (1290), pe cându încă posesiunile Românilor se întindeau pînă în vecinătatea Constantinopolei, și amenințau cu grăză capitala Orientului, împăratul Andronic Paleologul, cu uă măestrită iscusință, isbuti a strămuta în Anatolia uă mare parte din Români Traciei și Moesiei. Crușimile și asuprirea ce încercară intracelu tărâm depărtatu, unite cu asprimea iernei, seceră uă mare parte din acea populațiune. Cei din Tesalia, pe la 1332, se încercară, de și isolați, a se revolta, dar fură învinși. Dece ani mai în urmă, ei se supuseră de bună voiă lui Ion Cantacuzenulu și nu multu apoiu suferiră cotropirea Catalanilor înteiți de despoții Greciei.¹⁾

Cu toate acestea, scrie D. Odobescu, cu toate aceste restriți ale sôrței, Români, pînă în secolul alu XV-a, cu limba, cu obiceiurile, cu portulu lor, încă italice, stău respândiți din fundulu Daciei pînă la virfurile Pindului. Trebuia uă lovitură mai stranică, mai hotărîtore ca se rumpă unirea lor. Acea fu *intrarea Turcilor* în Europa. D'înaintea armelor asiatică, învingătoare la Adrianopolea, Români, după ce facuse minuni de bravură, dar copleșiți de numer, se risipiră cu totul din Tracia și din munții Balcanilor; unii trăgându-se la Nordu ca se pue Dunărea între dinșii și înspăimântătorii dușmani, eră alții cătându uă scăpare în stâncele selbatice ale Macedoniei, ale Epirului, ale Thesaliei. De atunci, putem crede cu temei că relațiunile au încetat cu totul între acele duo grupe de Români depărtate. Și Mircea-Betrănul e celu din urmă domn alu țerei, care pörtă titlulu de *Domn alu amăn- duororü laturelorü Dunărei pînă la Marea Neğră și alu cetății Dristiorulu (Silistru), stăpânitor.*²⁾

Desăvirșita supunere a Românilor meridionali sau Moe-sodaci, s'au făcutu, sub Turci, la anul 1429, fiind sultan Amurat II, după luarea Saloniculu. Este adevăratu că Turcii au fostu clemenți în privirea lor. Acesta pôte că o datorescu ocrotirei sultanelor Validelelor, cărora ei plă-teau pe fiecare anu un tribut de 400 lei rămăindule

dreptulu a se administra ca și în vechime în tirgulețele lor, cu sfaturile de bătrâni și după obiceiele vechi, simple și patriarcale. Nu sciū dacă nu se va proba într'o zi, că capitulațiunile lor, au servit de model capitulațiunilor lui Mircea și Bogdan-Voda!... Crudulu Aali-Pașa din Ianina, a stricatu în secolulu din urmă aceste blânde aședeminte. Și pôte ați când Turcii există numai cu numele, Români din Macedonia se bucuru de mai pucina libertate ca în trecut... Cu toate acestea se vede că traiulu lor s'a schimbatu din timpii Anei Comnenei, care ne'i descrie ca pe nesce omeni cămpai, detați cu îngrijirea turmelorü, 1170. Istoricii contimpurani, ce 'i au visitatu ne'i descrie ca pe nesce vulturü sprinteni, cari se coborü din munții lorü cei înalți ca se predea pre greci. În secolulu XIV, Pachymer vede într'inșii uă națiö retăcitorë, care a dobânditu bogății însemnate cu turmele de vite și care prin vița sa păstorească se dedă cu cele mai aspre ostenei¹⁾.

Se ne fi uitatu ei öre?

Nici-de-cumü. Noi Da; *ei nu!* Noi ñicem: *ochi carü nu se ved, se uitä.* Ei nu cunosc acest proverb.

Ceva mai multu: În baladele nostre poporarie, au ramasü urme netăgăduite despre neuitarea lorü pentru noi și a noastră despre nestrămutabila frăție dintre noi, cești de dincöce de Dunăre cu cei de dincolo de Dunăre. Spre a pune la probă acestu nobilu simțimentu, n'avemü decötu a căuta se fimü martori întilnirii dintre doi Români de pe malurile Dunărei, adică dintre unu Macedoneanu sau Cuzo-Vlachü cu unu Moldoveanu sau Munteanu și celu anteiü dialogü ce vomü auzi, va fi acesta

»Fă, cădiță, piatra 'n dece
La ist mal curind de'i trece,
Că suntem de soiu român
Nu suntem de neam păgân.
Despică Dunărea 'n duoă,
Se facem dragoste nouă,
Cole'n umbra istor nucü
Pe brațe'mi se mi te culci
Se facem dragoste dulci.
Bădiță, la chip frumos,
Fă'n pădurea cea din dos
Că'i găsi unu paltinel
Se durezi luntre din el,
Și'i găsi duo nuele
Se durezi visle din ele.
Face-oi, puică cum mă'nveți,
Face-oi luntre și lopeți
Se despice Dunărea 'n duoă
Cândü a egi lună nouă».
Eată sörele-a apus,
Craiu nou se ivesce sus.
Mândrulü trage din lopată,
Trece Dunărea îndată,
Ese'n valea înflorită,
Vede puica adormită.
S'o deștepte 'i vine milă,
Că'i gingașă, că'i copilă.
Se o lase 'i vine dor
C'are fațea de bujor.
«Scölä, puică, se mă veți,
Se mă veți și se nu creți.
— Ai venitü, ursitulü meu?
Norocite-ar Dumneșeu!
Vină'n brațe, vinü, bădiță,
Să'ți dau miere din guriță,
Miere de flöre de tei
De'i gusta-o se totü cei».¹⁾

Și nimicü mai natural decötu acestu. Cândü Românulu a avutü accente duiöse, revërseri ale inimei, căldură sufletescă și inimă largă pentru frați mai depărtați, multu

1) A vedea istoricii Bizanțini, între cari pe *Lebeau* negreșit.
2) Hrisovulu din 6925 (1407) în documentele monastirei Tismana și altele. Veți Odobescu și Revista romăna, 1867, p. 52, 53 etc.

1) Al. Odobescu, resumându pe istoricii ce au scrișu despre Macedo-Români și mai cu seamă pe *Giustinian-Ana-Comneno, Cinnamus, Nicetas Agominateus Choniatas; G. Pachymer, Joffroi de Villhardouin, I. Cantacuzenus; Leon Chalcocondilas; Ducas; Fouqueville; D'Ohsson; Benjamin de Tudela, Leake; S. Heuzey.* — (Veți Revista Romăna, 1. p. 50—58).
2) Poesii poporare ale Românilorü, ed. Alecsandri, 1867, p. 51.

mai depărtați de el, precum sunt frații de pe malurile Secuanei, frații de pe țărmurile Tibrului, frații din dinjurul Escorialului, — frați cari fiindu a totu-puternici unei-orî, nu numai că ne-au uitat, dar, de multe ori, ne-au și sacrificat pe altarul intereselor lor politice și economice ¹⁾, cum nu ar avea el simțimente, cel puținu totu atât de egale, pentru frații de peste pîrîu?!

Și apoi chiar dacă noi am fi uitat pe Macedoneni, pe Epiroți, pe Thessaliâni și, în fine, pe toți Români ce se întindu trîmbă, din malurile Dunărei pînă la porțile Athenei, ne-au uitat ei. Simțimentele românești sunt în părțile acelea atât de dezvoltate, cu deosebire la femei, că româncă se nasce cu ideea națională pe buze și mîre făcîndu homagiul românismului, patriei române, mamei române:

«Pe celu munte unde unu nor,
«Preste virfu'i se'nvîrtesce,
«Iarô jos l'alû sêu picioru
«Printre negurî ierba cresce,
«Este-o plântă ce-o numescu
«A uitărei, și d'ô mîncă,
«Oile nu mai gîndescu
«La mieluți de'i mai aû ancô.
«Ca se poți a mă uita,
«Mămuliță! sui pe culme,
«Ear eû ori-côtû voiû mîncă,
«Nu voiû se uitû alû têu nume.» ²⁾

Astfelu cântău Româncele Macedonene, și cîntîndu, versulû este atât de mîngăiosu, cuvintele atât de atrăgătoare, în cîtu și grecele molipsinduse se iaû dupo românce și încep a cînta românește. De și pronunțî rîu, dar cîntă; pentru că „în Orient, dice Martelus, cîndu vrea sê se descopere verî uă impresiune de bucuriă sau întristare, ea cuprinde uă iconă, și acestă iconă, fie sau în simplitatea sau în eleganța sa, este în totu-d'auna pasionată și adeverată.” ³⁾

Oă grecă care servea în casă, (D. Martelus se poprise pe cîteva zile în Candia), îngăna, ducînduse și întorcînduse într'unu ton funebru, acestă tristă plîngere. Autorulû grecu înțelese și nu o mai întrebă despre cauza drumulû românei murinde, de la București la Creta. Ansê se cam osteni de a găsi rithmulû versurilorû printre tôte schimbările ce făcea tînera compatriotă a lui Fedru și a Arianei.

Da! Rithmulû în limba românească, în poesia românească, în musica românească, nu'lû are, și nu'lû va avea străinulû nicî uădată. Și lipsa acestu rithm îlû va da de gol în totu d'auna.

Dar pre atâtu mai multu dă de gol și desonoră pre românu uitarea de frați.

Uituci și presumțioși ce suntemû!

Dar pôte-se uita așa lesne uă poporațiune de frați, uă poporațiune de peste duo milioane?

I'am aușit chiamîndu-se unii pre alții la o întîlnire pe malurile Dunărei. Ômenii cunoscatori, cred a vede în acestă atracțiune simpatică, în *cantecul Românilor do la Dunărea*, vocea inșeși a naturei, care se reflectă în aceste versuri. ⁴⁾

Impărțîți, ca hainele lui Christos, între trei imperii mari, și care caută cu ori-ce precîu să le stingă lumina zilei, Români nu se uită unii pre alții și respund cu mîndrie acelor ce le vorbesc despre șerbitutea țerei lor: *Nu'mi e frică. Sunt Român.* Deviitor din poporul rege, țeranul de la Dunăre, chiar și cînd se afla sdrobot sub genuchul triplelor invasiunî, crede și strigă: *Românul nu*

pere. Și istoria este martură, scrie D-na Dora d'Istria, că dacă a putut cineva să invingă pe descendenții bătrînei Lupoice, nicî odată inșe n'a parvenit a'î absorbi. *Nolumus magyarisari*, dicu Români din Transilvania în lupta de la 1848. În Romania Aureliană, în văile cele mai depărtate ale peninsulei Orientale, pecurarii (păstori) Români, nu se amestecă nicî cu Bulgarii, nicî cu Turcii, nicî cu Grecii. Ear cînd unul din acești invirtosați prin suferințe ciobani, întîlnescu un *Moldovean* sau un *Muntean*, îi dă fôră a se stînjini acel frumos nume de *frate* care, a remas atât de latin, încat singurâ pronunțaiune este o protestațiune în favoarea naționalității române. ¹⁾

O altă protestațiune în favoarea naționalității române de peste Dunăre, dar o protestațiune viuă, energică, perpetuă, a fost, *femea romând*, care, pe cînd bărbatul ei vorbesce grecește sau bulgăresce, ea, cu o persistentă seculară, neobosită, a refusat pînă astăzi a vorbi ori-ce altă limbă de cît acé românească. Și dacă acésta se întîmplă în hordee, apoi cu atâtu mai puternicu și pe o scară mai întinsă s'a petrecut în palate. N'avem decăt a întinde mîna spre a afla esemple.

Eminentul nostru Hasdaû, s'a ocupat a afla miplócele seculari și prevedențiali prin care strebunii și frații noștri au reușit a conserva naționalitatea lor, atât pe țărmii mării Negre, precum și la cele doue crescete opuse: la Balcani și Carpați. Deși imprăștiati în trei părți, deși gemînd sub un triplu jugu de feru, și în situațiuni diferite, Români din Macedonia, ca și cei de peste Carpați, ca și cei de dincóce de Dunăre, a păstrat, egal și cu aceiași persistentă, cu același focu, obiceiurile, tradițiunile, caracterul, fisionomia, într'un cuvînt: tôte elementele din complexul cărora se formeză un corp compactu numit *naționalitate*? Și înainte de a veni la Transilvani și Moldo-Valachii, ilustrul istoric deslegă într'un mod admirabil de esactû, chestiunea încat privesce pe acel popor român de la póele Balcanilor, pe care Bulgarii îl strimtoresc pe de o parte, Albanezii îl string pe de alta, iar Grecii îl rod pînă la mîduva óseler. După ce constată: 1° cum Români de peste Dunăre au perdut de mai bine de cincî secolî, ori-ce umbră de independență națională, de libertate socială, ori-ce suvenire de esistența politică, devenind sclavi fiscali ai Turcului, și sclavi ecclesiastici ai propagandei grecesci; și 2° lipsa la ei a acelu refugiu, care a scăpat pre Bohemi de germanizare: literatura, scóle și o cultură națională; în fine, după ce precizeza ca cauza stricării limbei lor natale, stă în asprimea climatei lor, și 'n strimtorarea locurilor care 'î silescu a căuta o sórtă mai bună sub cerul țerrilor mai depărtate, de unde se întorc în patrie, aducînd aceiași inimă românească dar cu o limbă mai coruptă, cu moravuri mai estetice, cu simțuri mai streine, — D. Hasdaû se exprimă astfel: „Sclavia politică și spirituală, ar fi trebuit „se concurgă într'un mod puternic a desnaționalisa cu de- „severșire micul pumnû de Români de peste Dunăre, sepa- „rați prin munți, prin fluviu și ginți barbare de către „frații lor de dincóce de Dunăre. Și cu tôte aceste, ei nu „șî-au perdut naționalitatea! Ingerul păzitor al românismului, trans-Danubian, a fost femeea. În călătoria sea la „Români din Macedonia D. Bolintineanu, dice: Femeile singure țîn la nația lor. Dacă vre odată acest popor va „scăpa d'a fi cutropit, va avé o limbă cultivată, o literatură, o istorie, un nume, el va fi dator acésta numai femeilor române.“

„Încă de pe la începutul secolului presinte, călătorul englesu Martin Leake, care cunoscuse de aprópe frații noștri

1) A vedea doina *din Trajan*, diariu politic și literariu, redactat de uă societate de tineri în 1869, No. 49.

2) *Martelus*, Cîntece poporarie ale Greciei, Paris, 1857, tom. II, p. 40. D. D. Gusti a tradus acestă bucată, de nu ne înșelăm, în *Almanachul Buciumului Român*.

3) Idem, nota la p. 40.

4) Craciunescu, *Le peuple Roumain*, Paris 1874, p. 95.

1) Dora d'Istria, în *Revue des deux Mondes* 1859. Veđi studiul: *La Nationalité Roumaine d'après les chants populaires*.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

„de preste Dunăre, a făcut deja această observațiune: „Cele „mai multe femei, nu înțelegu nici o altă limbă fără de ce „românească, pe când toți bărbații vorbesc grecesce.“¹⁾

Terminând, D. Hasdaș aduce aminte exemplul lui Coletti și al surorii sale²⁾. În adevăr, Marele Ministru al Greciei moderne, unul dintre cei întâiși diplomați ai secolului nostru, era Român născut în Macedonia la Calarita, sat locuit numai de Români. Încă de copil, fiind în școală la Ianina, extraordinarele sale talente au atras asupra lui băgarea de seamă a lui Ali Pașa de la Ianina. Satrapul Epirului, îl trimise cu cheltuiala sa la universitățile Europei unde a studiat medicina. Intorcându-se l'a făcut medicul și secretarul său. Coletti, profită de această ocaziune, spre a pune la serviciul pașii pe cei mai brazieri căpitani Macedo-Români. Când Ali în 1820, Coletti și toți amicii săi, se traseră în Moreea, unde au lucrat cu cuvântul și cu fapta la liberarea Greciei, al căreia regent, ministru și ambasador fu. — Se afirmă că Coletti nu se știa d'ași da în facia lumii, aerul unui Elin. Se întâmplă însă, ca el să aibă o soră și acea soră să domicilieze împreună cu fratele ei. Ea nu știa nici o limbă grecesce. De aceea se urma adesea, ca aceea soră să intre în camera ministrului, tocmai atuncea când el vorbea cuiva despre Pericles, Epaminondas sau *mareea idee a elenismului*. Atuncē sora, atuncē româna din Macedonia, fără de veste îl intrerumpea priu întrebarea acesta: *Ce frate, uităși că ești român?* Ecce cauza pentru care Coletti a ramas Român pînă la mörtea sea. O! femei, mare este puterea ta....

Ei nu pot asemēna această suveranitate frățească și naționalistă a surorii și a românei asupra fratelui *răzneyiș*, decât cu caracterul acela în care Mickiewicz, a simbolisat, admirabil de bine, misiunea poetului, în frumoșă scenă a *banchetului* din Wallenrod. Pöte că vė aduceți aminte subiectul acelei povestiri celebre? Wallenrod a fost smuls, de copil, din sinul patriei și crescut în mișlocul inamicilor națiunei sale. Acolo, ca și Coletti al nostru, ajunse la cele mai înalte funcțiuni ale Statului. Pöte că ș'ar fi uitat și origina, de n'ar fi avut pe lângă dēnsul un bătrân orb, un serman *Waidelote*, pentru a-i aminti pururea și mereu nascerea sa și ai însufieți ura contra streinului. Acest bătrân vine în toșul banchetului, și acolo, în facia învingătorilor și într'o limbă de ei nepricepută, face, întocmai ca sora lui Coletti, — în mișlocul Grecilor, — se resune încă odată la urechile elevului său, suvenirele copilăriei, jurămintele făcute, datoriile ce sunt de îndeplinit către patria natală. Wallerand rămāne ceea ce a fost din nașterea sa.

Ecce rolul femeii romāne la Macedonenii.

Un Roman din România liberă, mustra, înainte de 1860, pe un Macedonean, pentru perderea naționalității. „Greșala, „răspunde acesta este a vöstră cari mai luminați decât noi, „ar fi trebuit să ne trimiteți preoți și profesori ca să ne „învețe. Dacă voi nu ați făcut acesta, Grecii au profitat „ca să ne schimbe naționalitatea³⁾.“

Macedoneanul avē dreptate. Dacă noi cesti de dincöce ne am fi făcut datoria, atuncē ar fi venit la București și nu s'ar fi dus se serve Atenei, și Coletti, și toți cei alți Români cari au ajutat puternic cauza Greciei, precum: Vlahopulo, fost ministru de resbelu; Colocotroni, cel întâiș luptător pentru libertatea elenică, și pre care însuși Grecii, ne mai putēnd nega lumina pipăitā a adevărului, îl numesc Vlachos, adecă român. — Apoi Kairaskaki, Nechita Turcofagul, Colonelul Perevos, generalul Makriani, Rangu, Grizioti, Deliany, Tiopu, cinci frați Vlachu, Theodor și Eutimie Vla-

chova, Delazero, Mardal, Karakaș, Karas, Lejeniot, Cióngă, Katiardori, Mezovoniti, Diamandis, Karatas, Christoda hagi Cristea, Psira, Necotu, trei frați Ceatia, Ceontacosta, Ianicosta, Lazei, doi frați Basdișei, doi frați Ioni Grivenitul, Pita, Beida, preoșii popa Dimas, popa Costa și Diacu, capiș Tesaliei la 1821. Apoi Baron Sina unul din cei întâiș bancheri ai Europei și bine-făcătorii ai Greciei și câșii alșii, au fost Români, sunt Români și din familii Macedo-Romāne. Credemū pre Greci pre leali pentru ca să nege adevărul acesta¹⁾.

D'aseminē nu credem că vor tăgădui nici următorele nume de Macedo-Români, cunoscuți în occident și mai ales în Germania pentru învățetura și distinsa lor erudițiune:

Theodor Cavraleotti, învățat protopop roman din Moscopoli în Macedonia, care a publicat la 1770 la Venezia Protopeiria, care cuprinde un registru de 1170 cuvinte în grecesce, romānesce și albanesce²⁾. Tot pre atuncē să publicase în Moscopole mai multe cărți Macedo-Romāne.³⁾

Constantin Hagi Cehanri, din Moscopoli, român, cu întinse cunoscințe, care comunică lui Thunmann, multe sciințe despre originea, limba, întinderea, numărul populațiunei și alte împrejurări ale Macedo-Romānilor și Albanilor.⁴⁾

Daniel, autorul unui dictionar greco-modern, mezo-român, bulgar și albanez, tipărit la Viena în 1802;⁵⁾ Dionisie Mantuca din Castoria, Ioan Caiceu, Constantin Nectariu Tarpu; Ambrosie și procopie Pamperi, bărbați cu cunoscințe întinse elenică, latină și italiană, — filosofi și teologi; — Dimitrie Pamperi și Constantin Zupan, amēndoi medici și filosofi; Dimitrie Nicolaș Darvari etc.⁶⁾

Dr. G. C. Rosa, publică în 1807, o scriere intitulată: *Cercetări despre Romāni de dincölo de Dunăre*. Și din o recensiuie a lui Kopitar⁷⁾, șcim că Rosa a mai scris încă o carte cu litere latine: *Despre scriere și lectura romānească*. Buda, 1809. Cercetările lui Rosa sunt traduse nu numai în grecesce, ci și în romānesce de Sergiu Hagiade, Crajova, 1867.⁸⁾

Hagi Petru, mare Căpitan, renumit în resboiele cu Turcii, născut la Aspromontamo, în Tesalia. Turcii îl numesc *Vlah bei*. — Andrușul și fiul său Odisa, romāni dela Vlach-Livadea, capi de öste în resbelul cu Turcii. — Palusca Basdechi, Catarachia, Leascu, Koșaru, Jiaga, Bucuvala, Ioti, fură din cei mai brazieri Căpitani. — Alecșe Nușu, născut la Zegor — Marcu Bociar, născut la Suli, din părinți Romano-Albani, Giuvela, Dracu, Zerva, Fortumaru, Lambru, capiș Sulioșilor, Romāni Albanezi dela Suli, Diacon, cu 80 ömeni s'a bătut contra 18,000 Turci, român, născut la Platana. Spre resbunare Turcii l'au tras în țepă. — Darvari sau Dirvaru, născut în Ulisura Macedonei.⁹⁾

În fine, Dionisie Piru, membru universității d'Atena;¹⁰⁾ Mihail, Botti, legist în Grecia, născut la Bitolia sau Monastir; — Nafa, om învățiat; — Postolova, capul Museului de antiquități din Athena, român, născut la Mezova. — Rigas, poet mare, născut în satul Velcstina, pentru care Turcii îl numeau *Velcstenli*. El este acela carele, cel înteiș în epoca Modernă, a rechemat pe greci la libertate, deșteptare și viața. Când Cleștii mai înteiș, începând resbelul de partisan, în contra Pasalilor și Bogilor ce tiranisau patria lui Leonida, și când mai apoi întręga Grecia se

1) Veđi *Buletinul instrucțiunei publice*, București, II-a fascicula Ianuarii și Fevruariu 1808.

2) Noi l'am fost amintit încă din 1866 în Iuliu 1866.

3) I. Ionescu, în *România Literară*, Iassi, 1855. No. 45.

1) *Les Roumains de l'Ano Valachie*, par de Morangier. Vedi *Le Glaneur Moldo-Valaque*, Iassi, 1841. part. III.

2) Thunmann, p. 177.

3) Roza, *Cercetare despre Romāni de dincölo de Dunăre*, în trad. rom. p. 59.

4) Thunmann, p. 179 nota K.

5) Sergiu Hagiade, în traducerea Cercetărilor lui Roza *despre Romāni de dincölo de Dunăre*, p. 89 în nota. — Veđi și Leake *Rescharches*, p. 381 sequent.

6) C. Roza: *Romāni de dincöce de Dunăre*. Pesta, 1808 § 41.

7) Kopitar, *Kleinere Schriften*, Wien, 1857, 1, 182. veđi Cipar, Principia 89.

8) Papiu Ilarianu în Sincal.

9) Bolintineanu Calatoriș la Romāniș din Macedonia, p. 106.

10) A vede cartea lui: *Medicina practică*, tradusă de D. Corne, Iași 1849, institutul Albinei.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

aruncă în lupta salvatore ca un singur om, batalioanele sacre se însuflețu la bătae, prin marseleza romanului martir Rigas: *Λεόντες παίδες των Ελλήνων* ¹⁾). În adevăr, Revoluțiunea franceză s'gduise Europa pînă în cele mai adînci a le sale temelii. Efectele ei începuse a se simte între tôte poporele din Orient, între Greci și Români mai cu seamă. Unii dintre ei se pun în comunicație cu Napoleon, atunci Directore. Dar, ȳice un istoric, pré multe țeri, pré multe stavile impedeacă orî ce bun rezultat. În expedițiunea Egiptului, biruitorul de la Marengo, vrînd a da de lucru Turciei, trâmite emisari în Grecia și România, ca se formeze partizanii, ideilor noue. Generosul Rigas, măgulindu-se cu făgăduințele lui Bonaparte, se aprinde de focul sânt și se face propoveditorul libertăței. Poprit în întreprinderea sa, el se dă calăilor de la Belgrad, și móre pentru o patrie care nu' i a sa ²⁾). Dar nici pentru Români, nici pentru Greci, mórtea sa nu rămâne neroditoare. Ea este menită se pregătescă generațiunile de la 1821 și 1834. Așa dar, morței lui Rigas de o parte, nesuferitelor apăsării ale tiranilor de altă parte, se datoresce pătrunderea între Români și Greci, a ideilor secolului XIX-lea. Veniră apoi scrierile Văcărescilor, ale lui S. Clein, Șincai și P. Major, Beldiman, Tăutul și altor bărbați patrioți. Tôte aceste pregătesc pe 1821; România era așa de cîpă pentru ideile regenerătoare, încât chiar Etereia grecescă nu sbucnesce în pămînt elenic, ci în pămînt românesc, în Moldova. Din Moldova ospitalieră și bine-cuvîntată s'a chemat la libertate nu numai pre Greci, dar pre tôte poporele creștine carî gemu sub jugul Turciei, în apariuță, dar în realitate, sub pretestul apăsării turcesci, poporul cel mai tare, cel mai puțin omenos, de peste Dunăre, apăsa pre cel mai slab, pre cel mai sfios, pre cel mai lesne de exploatat. Probă suferințele și exploatarea Românilor Macedonenii, de către unele din poporele conlocuitoare. Probă încă și mai puternică, că nemuritorul Tudor Vladimirescu, înțelegînd tôte cele ce se pregăteau pentru spinarea Românilor, rădică în clasică Valachie stindardul național, vestind *orbi et urbi*, că timpul sosise ca țerra se scuture jugul nu numai al Turcilor ci și al Fanarioșilor, nu numai asuprațoarea stăpânire a musulmană ci și acé înșelătoare creștină, care prin abus și usurpare, îi rodéu, de un secol, firul vieței, și se dobîndescă guvern național, întemeiat pe o Constituțiune liberală. Dacă întreprinderea Ipsilanților are un sfârșit așa de trist, culpa nu este a Românilor carî au făcut pentru cauza eliberării Grecilor tôte sacrificiile putincioase în bani și ómeni și érași dacă întreprinderea lui Tudor, a avut un sfârșit și mai trist, pentru el personal n'avem, noi Români d'a mulțami decât acelor din conlocuitoarii fraților noștri Macedo-români, carî asasinând mișelesce pe eroul mișcării noastre, l'au aruncat în puțul de la Tergoviște. Dar acesta e un proces pe care viitorimea îl va judeca. Pentru moment, trebuie se constatăm un singur lucru, că: cu tôte pedecile grecilor, rezultatele mișcării lui Tudor, pentru noi au fost mari, nemăsurate. *Intêmplărelor de la 1821, suntem datorî cu orî ce propășire am făcut de atunci, căci ele ne'au descepatu spiritul național ce era adormit cu totul.* ³⁾

Acest spirit descepat dincóce de Dunăre, într'un secol ca al nostru nu póte rămâne mort dincolo de acest fluviu. Nu Dunărea ci nici mureii Chinei nu pot popri astăzi desceptarea națiunilor.

Descéptate Române din somnul cel de mórte! Si e peste putință să nu lucre Români liberî la desceptarea a

doué milióne din frații lor. Da! Sunt cel puțin doué milióne de Români peste Dunăre. Demitrie Bolntineanu, evaluează numărul Macedo-Românilor, în Peninsula Balcanică la 1,200,000, astfel împarții:

Macedonia	450,000
Tesalia	200,000
Epir și Albania.	350,000
Tracia	200,000
Total	1,200,000 ¹⁾

Către acestia, după ultimile și cele mai prospete noțiunii statistice, s'ar puté adăogi:

În Bulgaria, cuprîndînd tótă ripa dreptă a Dunărei	200,000
În Serbia	250,000
În Grecia, Negroponte și alte insule	500,000
Total	2,150,000 ²⁾

Da! desceptativă! desceptați-! Semne s'au aretatú că Steaua Românilor încă lucește în cerú, că numele lui Provedința nu l'a stersú și nu'l va sterge din cartea vieței.

Da! Să sperăm că este o Provedință și pentru poporele împilate. Să s'erăm că este o ȳi în care dreptatea divină, resbună numai în câteva óre, nedreptăți făcute secolî futregi. Atunce... o stea de speranță se rădică pe orisonul politicu și un glas tainicu . . . , duios . . . , dulce . . . resună la mézăzi și méză-nópte, la urechia celui asuprit și' i șoptesce:

«Serutări provinți frumóse!
 «Se iubim și se sperăm.
 «Și în nopti întunecóse
 «ȳiorii ȳil-î s'asteptăm.
 «Căci a Romei suvenir
 «Ce adormind ni le-a lăsat
 «Și a lui Trajan mărire,
 «Când pe Daci a subjugat,
 «Sunt motive ce înclină
 «Simpatie și amor;
 «Sunt luceferi de lumină
 «De sperare 'n viitor . . . »

À LA ROUMANIO ³⁾

Quand lou chaple a pres fin, que lou loup e la russi
 an rousiga lis os, lou soulèu flamejant,
 esvalis gaiamen lou brumage destrussi.
 e lou prat bataié tourno lèu verdejant.

Après lou long trapé di Turc emai di Russi,
 t'an visto ansin renaisse, o nacioun de Trajan,
 coume l'astre lusènt que sort d'ou negre esclussi,
 emé lou nouvelun di chato de quinge an!

1) Emil Legrand: Chansons populaires grecques, Paris, 1873.
 2) Cogălniceanu; *Cuvînt introductiv în cursul de istorie națională*. Iași, 1843, p. XXXVII.
 3) Idem, ibidem.

1) Bolintineanu, op. cit. p. 61.
 2) Alexandre, Statistica, Graz, 1872, passim.—Densuseanu et Fred. Damé: Les Roumains du Sud Macedoine, Bucuresci, 1877, p. 28.
 3) Provençal sous-dialecte (d'Avignon et des bords du Rhône), Orthographe des félibres d'Avignon

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

e li raço latino
à ta lengo argentino,
an counceigu l'ounour que dins toun sang l'avié;

e t'apelant germano,
la Prouvènço roumano
te mando, o Roumanlo, un rampau d'òulivié.

E. Maillane

Maillane (Bouches-du-Rhône).

18 de Mars 1880.

TRADUCTION

À LA ROUMANIE

Quand le carnage a pris fin, quand le loup et l'oiseau de proie — ont rongé les os, le soleil flamboyant — dissipe joyeusement les brumes délétères, — et le champ de bataille redevient bientôt vert.

Après le long piétinement des Turcs et des Russes, — on t'a vue ainsi renaître, o nation de Trajan, — comme l'astre qui sort radieux de la noire éclipse, — avec la jeune sève des filles de quinze ans!

Et les races latines, — à ta langue argentine, — ont reconnu l'honneur qu'il y a dans ton sang;

Et t'appelant «ma soeur», — la Provence romane — t'envoie, o Roumanie, un rameau d'olivier.

REUNIUNI!

«Vis unita valet.»

Isvorulu celu mai bogatu, celu mai puternicu alu inaltiarei in cultura si prin acésta alu fericirei popórelor e spiritulu dumnediescu alu unirei poteriloru spre o conclucrare communa fratiésca, spiritulu de Reuniune, de Associatiuni. Tempulu ne admonéza sè ne organisamu, sè ne unimu fortele si sè le punemu in servitiulu culturai nationale prin mediuloculu Reuniuniloru!

Prin concentrarea poteriloru respandite, fia ele càtu de mici, orce intreprindere prosperéza si iea aventu in proportiunea marimei nisuintieloru; poterile inse respandite si neorganisate, necultivate si neconduse pe cararea mantuitória a desvoltarei simtiului si ambițiunei nationale, remanu din dí ce merge totu mai multu espuse tristei descompuneri, gelnicei desnatio-naljsari, pèna ce in fine decadu cu totulu si nimicescu tóte sperantiele la unu viitoriu mai stralucitu.

Unirea poteriloru prin Reuniuni de totu soiulu e atàtu de necessaria la consolidarea vietii nóstre nationali, pe càtu ne e de necessaria pànea de tóte dílele la sustienerea vietii corporali.

Dusmanii națiunei nóstre de ici si de colo au ceratu si cerca si acuma tóte mediulócele si metechnele spre a ne divisá si a ne paralisá desvoltarea nationala, sciindu, cà discòrdi'a e de ajunsu spre a ne desnervá si a face din noi sclavi intereselor loru.

Singurulu mediulocu, uniculu antidotu, cu care ne potemu apará in contra metechneloru dusmaniloru nostri, suntu si remanu numai Reuniuniile.

Se redicamu unu templu alu Concordiei intre noi, — «se ne iubimu unii pe alții, cá intr'unu gandu se marturisiru!» Se ne asociamu in lucrarile si sacrificiele, ce trebuie sè le aducemu necontenitu si in mesura totu mai mare pentru crescerea nationale a tenerimeii romane or-si-unde. Numai acésta ne va inaltia, numai pe acést'a base se póta redicá monumentulu Eternității Natiunei Romane!

Starea cea parasita a fratiloru Romani Macedoneni si a tuturor Romaniloru, cari locuiescu cá prin oase pe pamentulu peninsulei balcanice, cere cu tonu stentoricu infientiarea unei Reuniuni si acolo intre ei, care se fie estinsa prin tóte locurile locuite de Romani, cu scopu de a desteptá consciint'a nationala in poporu si de a redicá cultur'a tenerimeii prin scolii si institute de creșcere nationala càtu de solide. Acésta Reuniune apoi se fia ajutata si din partea noastra, a connationaliloru loru, cá cu atàta mai iute sè si póta resolvá marea ei problema.

Frumosulu inceputu, ce s'a facutu, cu infientiarea societatiei de cultura Macedo-Romana din Bucuresci, avendu de scopu a ajutá pe Macedoneni prin redicarea de scolii, ilu salutamu cu tóta cordialitatea si ei uramu cele mai stralucite successe!

Pasu Romane! Reuniune

Se'ti fia devis'a ta,

Ea te duce la marire

Si in veci vei prosperá!!!

Brasiovu 20 Ianuariu 1880.

Jacobu Muresianu

SPRACHE UND SPRACHEN

Was will die Sprache?

Sie will gar Vieles, und Vieles hat sie vollbracht.

Ja Alles was wir sind und was wir haben, nennt es wie Ihr wollt, Denken, Wissen, Schaffen, ohne die Sprache wäre es nicht.

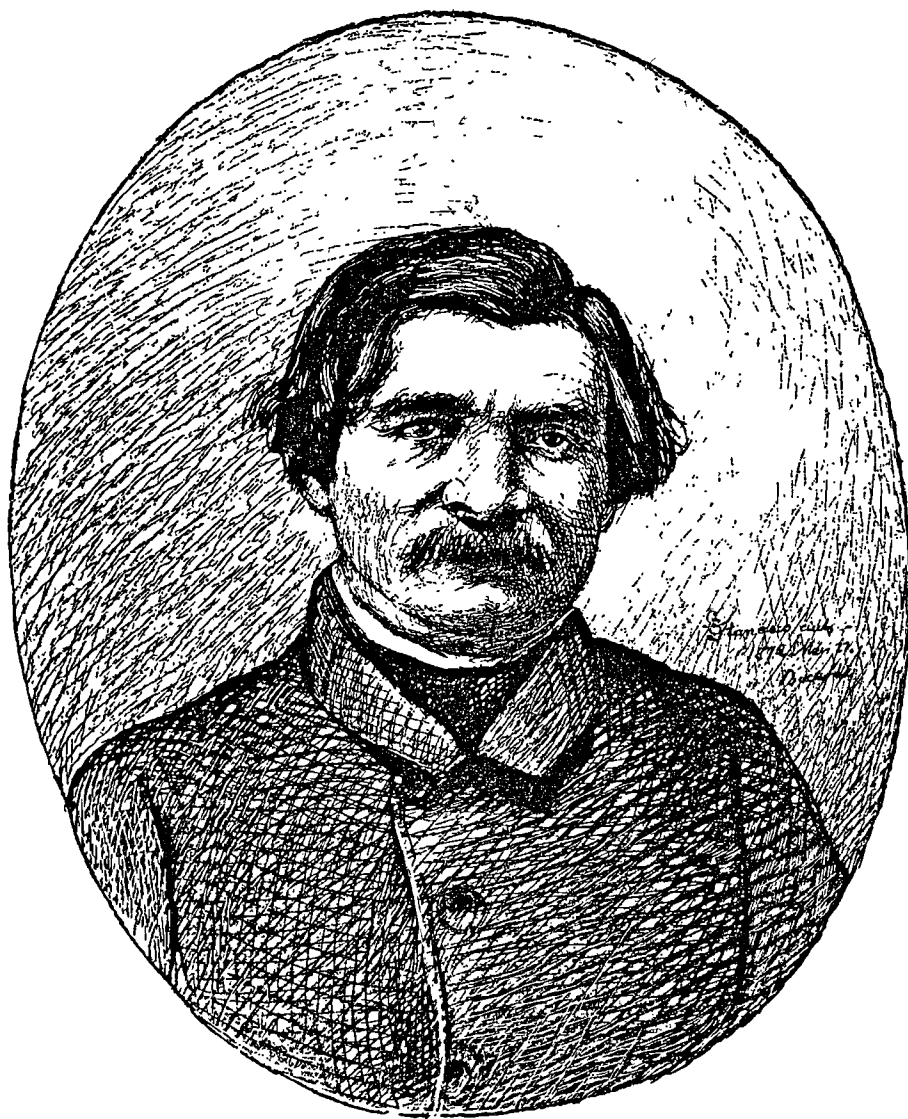
Was wollte aber die Sprache vor Allem, als sie hervorbrach in Tönen, und die Worte auf Flügeln des Gesanges hinausflogen in die weite Welt?

Sie wollte die fremden Menschen rufen, wie der Vogel den Vogel ruft, sie wollte die dunkeln Nebel zerstreuen, welche den Nächsten vor den Blicken des Nächsten verhüllen, sie wollte die alten Freunde wieder versammeln aus Weit und Fern. Millionen wollte sie umschlingen, und das erste Wort war der erste Gruss, der erste Kuss der ganzen Welt.

Aber was die Sprache gewollt, das haben die Sprachen zerstört. Die Sprachen vereinigen die Menschen nicht, sie trennen sie mächtiger als Berge und Meere. Die Vögel im Walde verstehen noch immer ihren alten Ruf; — die Menschen verstehen sich nicht mehr. Wie ein Vogel im Käfig, so ist der Menscheng Geist in seiner eigener Sprache gefangen. Er strebt hinaus in die frische freie Luft, aber die eisernen Stäbe der Sprache treiben ihn zurück, bis er endlich den alten Traum der Menschheit vergisst, und die Menschen, die in anderen Käfigen leben, Schwätzer (Mleccha), Stumme (Njemtz), wenn nicht Barbaren nennt.

Da gibt es nun sehr weise Leute, die sagen uns, es musste so sein, es konnte gar nicht anders sein. Es war keine Strafe, sagen sie, dass „die Sprachen verrückt wurden,

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Eliad Rădulescu

Desenat de Stăncescu

Zincografă din Stab. Soceci, Sander & Teclu. București.

Primii scolarî macedo-români aduși în București (veđi notele)

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

so dass Keiner des Andern Sprache vernahm“: es war ein Segen, dass die Menschheit sich trennte, denn nur so konnte in vielen kleinen Kreisen der ganze Reichthum der Menschennatur verwirklicht werden.

Schön! schön! Es gibt eine Weisheit, die meint dass Alles was wirklich ist, vernünftig sei. Es gibt aber auch eine andere Weisheit, die dafür sorgt, dass etwas wenigstens von dem was vernünftig ist, wirklich werde.

Die etwa tausend Sprachen der Menschheit sind die reine Unvernunft, denn was sich selbst widerspricht, ist und bleibt, trotz aller Philosophie, unvernünftig, und dass eine Brücke ein Graben sei, das widerspricht sich selbst.

Nun ist aber das Reich der Unvernunft gar gross und mächtig, und lässt sich nicht auf ein Mal über den Haufen werfen. Auch sind seine Minister gar kluge Leute. Niemand spricht so vernünftig als diese Priester der heiligen Unvernunft. Wollen sie etwas recht Schlechtes vertheidigen, so ziehen sie in Mönchskutten einher. Wenn sie etwas recht Dummes zu sagen haben, legen sie den akademischen Talar an. Gilt es etwas wahrhaft Gemeinnütziges zu hintertreiben, so setzen sie die Phrygische Mütze auf, oder schmücken sich mit vaterländischen Farben und Fahnen.

So haben sie unter der Maske des Patriotismus die Völker beredet, das es nichts Unantastbareres, nichts Heiligeres gibt als ihre Muttersprache, und dass ein Volk aufhört ein Volk zu sein, wenn es seine Sprache aufgibt. Die Walliser sollten nur immer Wallisisch, die Wallonen Wallonisch sprechen und schreiben, somit begingen sie Hochverrath an sich und an ihren Vätern. Jetzt gibt es kaum eine Sprache, kaum ein Volk, klein oder gross, dass nicht zu dieser Lehre bekehrt wäre.

Japan allein macht eine Ausnahme und beschämt die ganze Welt. Als dieses Volk von gegen 35 Millionen, mit einer Civilisation und Literatur älter als die meisten Europa's, aus seinem Schlummer erwachte und eine Welt um sich sah, in der es Fremd und unverstanden dastand, fühlte es, dass es mit seiner Sprache, wie mit einer Kugel am Fusse, nie in den Wettlauf der Menschheit eintreten könne. Und die wahren Patrioten des Landes, denen das Wohl der Nachwelt mehr am Herzen lag als die Bequemlichkeit der Mitwelt, beschlossen, dass in allen Schulen des Landes Englisch gelehrt werde, damit das heranwachsende Geschlecht in geistigen Verkehr treten könne mit dem Volke von England und Amerika, ja mit den Pflanzstätten der ganzen Welt. Soll die Muttersprache deshalb ausgerottét werden? Nein, sie soll bleiben und wird bleiben für lange Zeiten, als die heimliche und vertrauliche Sprache des Hauses und des Herdes, der Liebe und des Leids, so wie die Schleswig-Holsteiner ihre „Moderspråk so slicht und recht“ sich nicht wollen rauben lassen, trotzdem sie auf dem Schlachtfeld des Heistes die Sprache Luthers und Göthes ebenso kräftig zu schwingen wissen, wie Schwaben und Baiern.

Es gab eine Zeit als die Lateinische Sprache die *lingua franca* des Geistes war. Die Zeit ist vorüber, und an der Stelle der einen todten Sprache stehen jetzt in Europa vier lebende Sprachen, unter denen jedes Volk, das auf die Bühne der Welt treten will, seine Wahl hat: Englisch, Französisch, Deutsch und Italienisch. Jeder Gelehrte, jeder Philosoph, jeder Staatsmann der mitreden will, muss in einer dieser Sprachen frei sprechen und schreiben können, sie, wie jeder Gebildete alle vier Sprachen leicht verstehen muss.

Dass neben dieser Weltliteratur viel heimatische Dichtung fortblühen wird, dass wir Rumänische Lieder, Serbische Balladen, Dänische Tragödien, Platt-deutsche Versellen und Russische Novellen von Jahr zu Jahr in reicher Fülle erhalten werden, wer zweifelt daran? Aber der Weltsprachen, die eine Vergangenheit und die eine Zukunft haben, sind

jetzt nur vier in Europa. Ob es je nur eine Weltsprache geben wird, in der Völker, Kirchen und Akademien miteinander reden werden, wer weiss es? Die Sprachen von Babylon, von Jerusalem, von Athen und von Rom sind verklungen: — sind Englisch, Französisch, Deutsch und Italienisch so viel besser als sie? Doch lassen wir die Zukunft und die grossen Hoffnungen! Was wir thun können, was Jeder thun kann, ist auf dem weiten Felde der Unvernunft wenigstens *ein* Vorurtheil mit der Wurzel auszugäten. Ein solches Vorurtheil ist's, dass wahre Vaterlandsliebe unmöglich sei ohne eine vaterländische Sprache, und dass die erste Pflicht eines jeden Patrioten darin bestehe, die alte, schwere, verrostete Rüstung seiner Landessprache auf ewige Zeiten im Kriege wie im Frieden zu tragen.

Wer glauben kann, dass die Sprachen dazu da sind dass die Menschen sich nicht verstehen, der möge bei diesem Dogma bleiben. Die Zukunft wird zeigen dass kein Mensch und kein Volk seine Schuld an die Menschheit in Scheidemünze zahlen kann.

Oxford, 5 Mai 1880.

F. Max Müller

Paris, 21 Mars 1880,
44 rue de Moscou.

Monsieur le député,

Le temps me manque absolument pour écrire en ce moment un article digne de l'album Macédo-Roumain.

Mais je retrouve un article que j'avais écrit pour le Voltaire en faveur de cette institution du divorce que vos Codes ont eu la sagesse de conserver, que nous avons perdue dans un moment de réaction cléricalle et dont je m'efforce d'obtenir le rétablissement.

Cet article, distancé par d'autres plus actuels, est resté dans mes cartons. S'il peut vous être agréable, je vous le livre, heureux de pouvoir cette fois encore contribuer à une œuvre utile.

Veuillez agréer, monsieur le député, l'assurance de ma haute considération.

LE DIVORCE

Il y a deux ans environ, en traversant la Suisse, je rencontrais un français très-grand partisan du Divorce, question dans laquelle il était du reste intéressé. Je lui soumis l'idée, mise en pratique depuis, de fonder un Comité de propagande et il me promit, pour le cas où je la réaliserais, son concours le plus empressé.

Naturellement je fis appel à lui lorsque, en juillet 1879, je constituai ce Comité. Quel ne fut pas mon étonnement quand j'appris par sa réponse qu'il lui était désormais interdit de prendre part à nos luttes parcequ'il avait cessé d'être français.

„Je ne m'attendais pas, m'écrit-il, aux progrès rapides que vous et vos amis avez su imprimer en France à l'idée du divorce; la patience m'a fait défaut; je ne voulais pas m'exposer, en ne légitimant pas une union déjà ancienne et qui pourrait d'un instant à l'autre devenir féconde, à avoir des enfants adultérins; j'ai quitté, quelque douleurs que j'en

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

aie ressenti mon titre de citoyen Français, je l'ai échangé contre celui de Citoyen Suisse et, après avoir ainsi adopté une patrie nouvelle, j'ai pu divorcer.

Il y a un an environ, je recevais une lettre d'un Français résidant à Alexandrie d'Égypte.

Séparé de corps et de biens d'avec sa femme depuis plusieurs années, uni depuis plus de deux ans à une jeune femme qu'il aime et dont il trembla d'avoir des enfants auxquels il ne lui serait pas permis de donner son nom. Manquant, à tort je l'espère, de foi dans l'esprit rénovateur et réformiste de nos assemblées législatives; craignant dans tous les cas les lenteurs qui sont inséparables du système représentatif lorsque ce système admet l'existence de deux chambres, il veut lui aussi mettre un terme à ses souffrances en adoptant une nationalité nouvelle, la nationalité Grecque. Pour hâter sa naturalisation, pour en diminuer les délais, il me priait de demander à la chancellerie un avis favorable à son projet.

La chancellerie dut refuser cet avis, parceque dans sa demande, il avait indiqué franchement le but poursuivi par lui et qu'un ministre français, qu'il soit ou non partisan de la législation existante, ne peut pas concourir à l'acte d'un français qui ne cherche à changer de nationalité que pour éluder la loi.

Mais l'avis favorable de la chancellerie n'aurait eu pour résultat que de hâter les délais de la naturalisation. Son refus n'empêchera pas l'intéressé de devenir Grec dans un temps donné. Une seule chose pourrait l'en empêcher: le vote final de ma proposition de loi avant que son projet eut pu recevoir une exécution définitive. Plus récemment; avant mon départ de Paris, vers la fin de juillet, je recevais une lettre pressante de Californie. „Séparé de ma femme depuis plusieurs années, y disait son auteur, je vis à San Francisco avec une personne digne à tous égards de mon affection et à laquelle je voudrais donner mon nom. Jusqu'ici nous n'avons pas eu d'enfants: ils seraient dans une position d'infériorité dont la pensée seule nous fait horreur, et nous considérerions comme un crime de mettre au monde des innocents condamnés à la plus imméritée des souffrances par une loi barbare. Mais nous ne sommes point de ces égoïstes qui se suffisent à eux mêmes; et nous aspirons aux joies de la famille; nous voulons avoir quelqu'un à aimer en dehors de nous; nous voulons que notre travail ait un but; nous voulons, en un mot, pendant que nous sommes jeunes encore, remplir notre devoir en donnant à la société nos continuateurs. Malheureusement je suis Français; ma femme vit — je ne sais dans quel bouge — et la loi de mon pays n'admet pas le divorce.

„Vous, avez, Mr. le député présenté une proposition de loi tendant à modifier notre code sur ce point. Pensez-vous que vous ayez gain de cause? Et pensez-vous que ce soit bientôt? Si vous le pensez j'attendrai encore, devant beaucoup à mon pays; mais si vous ne le pensez pas, si vous croyez qu'il doive encore s'écouler des années avant le rétablissement du divorce dans ma patrie, dites-le moi de

grace avec franchise, et je me ferai naturaliser américain. J'ai le temps de résidence voulue, la plupart des formalités sont faites; je n'attends que votre réponse pour me décider.“

J'ai répondu d'attendre; mais pour peu que les chambres soient lentes à résoudre la question, je n'oserais pas affirmer que mes conseils seront suivis.

Enfin hier une quatrième lettre m'arrivait et renfermait ce qui suit:

„Puisque vous avez entrepris de mener à bonne fin la question du Divorce,

. je viens vous soumettre ma situation qui est probablement celle de beaucoup d'autres.

„Après six années de bague conjugal, ma patience fut à bout et une séparation judiciaire de corps et de biens prononcée en ma faveur, vint mettre un terme à mes souffrances morales.

„Ne pouvant accepter la solitude que nos codes imposent aux époux séparés, je cherchai à défaut d'une nouvelle compagne légitimée, une femme de la main gauche qui pût me donner le bonheur que ma femme de par la loi m'avait refusé.

„J'eus le bonheur de rencontrer une jeune veuve avec la quelle je vis maritalement depuis quatre ans et qui me donne toutes les joies intimes qui ne sont pas incompatibles avec l'irrégularité de notre situation.

„Mais voilà que de cette union illégitime va naître un enfant: ma compagne est grosse de plusieurs mois.

„Ne voulant pas que le petit être qui va venir, et que j'adore déjà sans le connaître, soit batarde, je suis résolu à tout pour lui donner mon nom et ma fortune après moi.

„Je crois me rappeler que, dans l'exposé des motifs de votre proposition de loi tendant au rétablissement du divorce, vous faites valoir, à l'appui de votre thèse, la tendance que pourraient avoir beaucoup de citoyens placés dans la même position que moi à se faire naturaliser belges ou suisses, pour pouvoir contracter mariage, et l'intérêt qu'a la France à ce que cette tendance soit combattue.

„Je vous serai infiniment reconnaissant, Monsieur, si vous vouliez me dire s'il m'est possible en me faisant naturaliser Belge d'obtenir la transformation de ma séparation de corps en divorce, de me remarier et de donner mon nom à l'enfant qui peut venir égayer mon existence. . . .“

Hélas pauvre père! Vous ne pourrez jamais, français ou belge, donner votre nom et votre fortune à l'enfant qui va naître. Les lois nouvelles ne peuvent détruire tous les maux causés par celles qui les ont précédées, et il en est de même d'un changement de nationalité.

Avec le divorce, vous vous fussiez remarié il y a quatre ans et votre enfant serait né légitime.

Mais quoi que vous puissiez faire à cette heure votre enfant naîtra adultérin, et je ne connais pas de législation qui permette la légitimation d'un enfant né adultérin, même après un divorce et un nouveau mariage.

Tout ce qu'il vous est possible de faire, en changeant de nationalité — ou mieux, en attendant que le divorce

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

soit rétabli en France et en en profitant aussitôt — c'est d'éviter que vis-à-vis d'autres enfants qui pourront vous naître plus tard, vous vous trouviez placé dans la même situation qu'aujourd'hui.

Ainsi voilà en fort peu de temps quatre lettres de français qui ont changé ou veulent changer de nationalité.

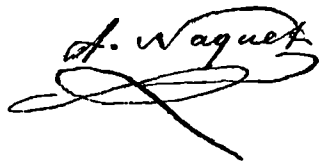
Et je ne reçois certainement pas les confidences de tous ceux qui sont dans le même cas.

Ces confidences doivent même être rares car si ceux qui veulent divorcer en France ont un intérêt puissant à m'encourager dans la campagne que je soutiens et à entrer en communication avec moi, ceux qui veulent abandonner la nationalité française pour aller chercher ailleurs une patrie plus libérale n'ont aucun besoin de m'écrire, de m'encourager, de me consulter.

Ce n'est donc que par exception que les faits de l'ordre de ceux qui précèdent arrivent à ma connaissance; aussi les quelques communications que j'ai reçues ainsi coup sur coup prouvent-elles que la dénaturalisation de madame la comtesse de Beauffremont est loin d'être un cas isolé.

Le divorce est un besoin de notre état social, et toutes les fois que les conditions générales de l'existence le leur permettent, ceux qui ne trouvent pas à satisfaire ce besoin chez nous vont chercher à le satisfaire ailleurs.

Une loi dont le résultat est de donner à des Français le désir, trop souvent traduit en acte d'abandonner la France; une loi assez mauvaise, assez oppressive pour étouffer chez un certain nombre de nos concitoyens cet amour de la patrie qui est si profondément gravé dans nos coeurs à tous; une pareille loi n'est-elle pas jugée et n'est-il pas temps d'en finir avec elle?

Député au parlement de France.

A C R E A

Creare. O, cuvânt măreț
Ce porț o lume-in tine,
Născut în pieptul îndrăzneț
Nutrit cu lungi suspine!
Tu ce prefacț pe muritor
In falnic Dumneșeu
Pe creatură, creator,
Gigant pe un pigmeu.

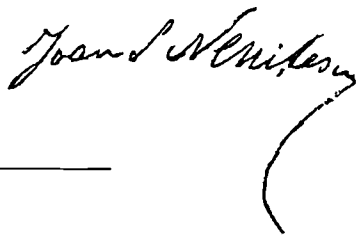
Creare. Nesfârșit cuvânt
Cu tainică putere,
Tu aducți cerul pe pământ
Și-alini ori-ce durere.
Dor sfânt, ascuns adânc în piept,
Ce carnea nimicesc
Și care veșnic stă deștept,
Tot este unde ești.

14/26 Ianuar 1880.

Berlin. Schumman Str. 13.

Fiți fericiți dar, de trei ori
Vo! Oamenii-Dumneșei
Ce ați vârsat aici sudori,
Puternici Promethei
Ce ați purtat aici în lume
Un chip din cer luat,
Ce-ați nutrit Focul fără nume;
Vo! toți ce ați creat.

O, tu isvor a ori-ce taină
De minte nepătruns!
Căruț e Nesfârșitul haină,
Tu Cel în Timp ascuns
Intinde mâna tea pe mine
Și-aprinde cea scântee
Ce simt curgându-mi cald prin vine
Și-o fă lumină să de!

LE PAUVRE ROUMAIN

Comme le Slave l'ordonnait
Il avait fallu se soumettre,
Et le pauvre Roumain menait
Ses boeufs labourer pour le maître.

Son oeil de larmes s'emplissait
En songeant à sa vie amère,
Et le pauvre Roumain disait:
«Liberté, tu n'es que chimère!

«Tu n'es qu'un vain mot, Liberté,
«Pour le pauvre Roumain qui pleure;
«De ton règne tant souhaité
«Quand donc enfin sonnera l'heure?»

Et comme il se plaignait ainsi,
Le regard perdu dans l'espace,
Tout à coup, devant lui, voici
Qu'une agile allouette passe.

Le pauvre Roumain suit des yeux
L'oiseau qui dans les airs tournoie
Et monte, monte jusqu'aux cieux,
A plein gosier chantant la joie!

Et le pauvre Roumain sourit,
Prêtant l'oreille au chant qui vibre,
Et le pauvre Roumain, bénit
Le destin qui fit l'oiseau libre!

Dans le coeur du pauvre Roumain
Que de Souffrances amassées!
Serf hier, aujourd'hui, demain,
Un deuil pèse sur ses pensées.

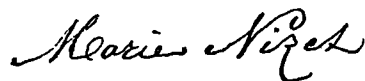
Il marche vers le sol courbé,
De coups sa chair garde la trace...
Comment si bas es tu tombé,
Noble enfant d'une forte race?

Le pauvre Roumain! il est las
Et de désirer et d'attendre
La liberté qui ne vient pas...
La tombe pourrait la lui rendre...

Oh! Comme il porte envie à ceux
Qui dorment dans le Cimetière!
Qu'il voudrait n'être plus, comme eux,
Qu'un peu d'insensible poussière!

Gémissant sous le poids du sort,
Le Roumain ne tient pas à vivre;
Il sait que la mort le délivre,
Et la liberté c'est la mort!

Bruxelles,
21 mars 1880.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Resunete ale Pindului în Carpați

Nîcîra. — Diochiul. — Năluca.

I.

Môrtea silnică și fîră veste, mai ales în vîrsta juniei, a înfloririi, e o idee tristă, care în tot d'auna pătrunde inima omenilor de o mîhnire adîncă. Acest simțiment e vechiu ca lumea; tot nîmul omenescă pîrtă de secolî întregi jalea tînerului păstor Abel, ucis cu mînie de crudul sîu frate Cain; lacrima picată din ochiul pîrintelui omenirei, vaietul eșit din peptul mamei nîstre obștesci, tôte generațiunile pe rînd le au vîrsat și în veșî inima omului, cîot de multe mîngîrieri 'î ar puté aduce religiunea, filosofia și sciința, ea tot va plînge pe cel răpit vieții cu crușime, în florea anilor sîi.

Un simțiment atît de firesc, atît de general, atît de adînc, a trebuit negreșit să se manifesteze, chiar în timpî primitiv, prin glasul melodios al poeziei. Tôte poporele au plînsu cu plîngerî modulate, pe junele ucisă la florea vîrstei, și în țêrile meridionale, unde sîrele dogoritor al verii arde și mistuiesce regulat tîotă încîntătîrea podîbă a naturei, unde vegetațiunea zimbitîrea a primăverei pere ofilită sub arșita stelei cînesci, a lui Siriu, aceste doué simțiri intristătîrea, ce înfăciședă mințea o așa intimă analogiă, s'au imbinat mai adese, ca să dé nascere unor serbări anuale, unor cîntece de doliu, repețite nenecat de popor. Dintr'asemené porniri de spirit au izvorit negreșit în Egypte, în Asia mică și în vechia Eladă, serbătîrile și cîntecele ce se légă cu numirile de *Maneros*, *Bormos*, *Hylas*, *Linos*, *Adonis* și altele, înfăcișînd tôte, în diverse localități și cu pușine deosebiri, acelaș caracter general. Acéstă ne o dovedesce Erodote când țice, vorbind despre Egypte ¹⁾:

«Este (acolo) și un cîntic, un *Linos*, precum și în Fenicia, în Cipru și în alte locuri; ânsé de pe popore are și cînticul numirea «sa; dar toți se învoiesc a țice că este chiar jălirea pe care Elenii o cîntă sub numele de *Linos*. Iar printre multe lucruri despre care «mă minunez la Egypteni este și de unde au luat ei *Linul*; se vede ânsé că în tot d'auna 'l au cîntat; *Linul* pe limba egyptenă «se numosce *Maneros*. Egyptenii țicî că el ar fi fost un copil singur-născut al celui d'ântîu rege al Egyptului, și murind el fîră «vreme, l'ar fi serbat Egyptenii prin asemené vaietări, și astfel acéstă «cîntare ar fi fost cea d'ântîu și singură a lor.»

Dacă apoi, întemeiați pe însemnarea istoricului elin, vom căută pe țermurile mărilor resăritene, urmele acestei vechi credințe și ale acestui cîntic secular, printre nenumărate tradițiuni de felul acesta, vom găsi la Mariandyni, națiune de originé frygică ²⁾, vechi locuitori ai Bithyniei, aședăți pe locul învecinat de Pontul-Euxin (Marea Negră), unde s'a clădit în urmă Prusia (astăți Brussa), vom găsi, țicem, la Mariandyni, tradițiunea tînerului *Bormos*, răpit de Nimfele isvîrelor, când mergea să scîotă apă pentru secerătîri, și pe carele în zadar îl cătau locuitori făcînd se rîsune pădurile de strigătele lor de jale ³⁾. Aceste strigăte erau așa de respândite, în cîot Eschyl le dă ca exemplu de vaietare, de cîntic de doliu, când chorul sîu de Perși, plîngînd căderea Asiei, sdrobotă la Salamina, întîmpină cu aceste cuvinte, pe regele Xerxes ce se întorcea învins în patria sa ⁴⁾.

«Cu glas cobitor, cu gemete dîoșe, cu plîngerile lacrimătîrea ale «cînticului de jale Mariandyn, voi serbă a ta înturnare!»

Precum frygicul *Bormos*, asemeni și *Hylas* Mysianul, iubitul lui Hercule, perî și el jertfă al iubirei ce frumusețea

sa însușă Nimfelor de la isvîre, când se duse să aducă apă pentru Argonaui și locuitori din Chios, urmînd pilda dată de Hercule, îl jăleau, în cîntece tradiționale, alergînd, după țensul prin păduri ¹⁾. Dar nu numai aceștia, ci âncî și frumosul Narcis, fiul rîului Cefisul și al nimfei Liriope, a murit, plîns de Thespieni, înecat în undele ce 'î rîsfrîngeau fața ²⁾. E o superștițiune vechiă, aceia d'a crede că apa are în sine un farmec atragîtor ce pricinuesce morțea; chiar vechii Indieni, în legile primitive ale lui Manu ³⁾, orînduiau ca «un Brahman (adică un preot)... să nu 'și privescă chipul «rîsfrînt în apă. Așa e regula stabilită. «Urmînd aceași idee, să avem voe a străbate într'o clipă secolî îndelungăți prin carii acéstă superștițiune s'a strecurat neatinsă și să cercetăm ôre nu este aceiași, credința care domnesce în cîntecul următîrea, repetat de poporul român ⁴⁾:

«Frunză verde alunică!
«Mircea sue pe potică,
«și'ntîlnesce o fetică
«cu cofița într'o mînă
«cu apă de la fontănă:
— «Copilițo, stai se beu.» —
— «Ba, badiță, ba nu vrîu,
«că mă tem de dragul meu.» —
— «Nu te teme, fata mea,
«că dacă s'o mîniă
«cu baltagul l'oiu lovi
«cu pămînt l'oiu înveli.» —
— «Mergi în vale, la fontănă,
«că 'î găsi o cofă plină
«scîosă chiar cu mîna mea;
«descalică și o bea;
«da 'î fă cruce și o suflă,

«să nu fiă vr'o *Naluca*,
«să nu fiă descîntată
«de baba cea blestemată.» —
«Mircea fetei multămîia,
«la fontănă se du ea,
«cofa plină o găsîa;
«dar el cruce nu 'și făcea,
«pe d'asupra nu suflă
«ci la ea năvală da
«și'nghițea numai odată
«și simțea dorul de fată,
«și'nghițea de doué ori
«și 'l apuca reci fiori;
«și'nghițea a treia ôră
«și cădea mort la isvîră;
«că'nghițise o *Naluca*
«în pustii ducă-s'ar, ducă!»

Ce ar fi trebuit să facă Mircea ca să se ferescă de a inghiți *Naluca*, de a căde mort la isvîre? — «Să 'și facă cruce și să sufle pe apă», țice cîntecul prefăcut după ideile creștine; dar mai întrebă pe țêranul român; el 'î va spune âncî, păgânul, că trebuie să 'și scîușpe de trei ori în sînă, ca să depărteze descîntecul sîu diochiul. Fă aceiași întrebare și Cyclopolul din Theocrit și ascultă cum el 'î va responde ⁵⁾:

«Eü n'am așa obraz urit precum imi spun; mai deunăți m'am «zărît în mare, cîci era liniștită și barba mea se arăta frumîșă și «singura mea pleopă asemeni mi se părea frumîșă, și albețea dinților «mei strălucia mai mult decîot pîtra din Paros. Atunci ca să nu mă «diochiu, de trei ori 'mi am scîușat în sînă.»

Astfel multe credințe poporane se perpetuă pe nesimțite din secol în secol, din țêră în țêră; un fir misterios légă unele națiuni și unele epoci între dinsele. Într'adeverü e greü lucru, e chiar peste putință, a urmări acel lanț în tîotă întinderea sa, cîci pe unele locuri vremile se întunecă, urma 'î se face nesimțită; dar apoi el apare adese învederat mai departe și astfel, în deosebite timpuri, sub deosebite preschimbări, multe idei, multe credințe, multe creațiuni ale imaginațiunii vechimei se regăsesc în sînul națiunilor moderne, ca un deposit strămoșesc.

Să urmăm dar și noi, fîră d'a ne obosi, respîndirea cîntecului de jale al juneței învins de morțea, printre poporele antice ale Europei resăritene, cîci pöte dîre acea idee n'a perit cu totul din imaginațiunea națiunilor moderne și mai ales din cercul de legende al poporului român.

La Elini, *Linos* era cîntecul poporan cel mai vechiu și cel mai însemnat, în care se caracterisă mai cu sîmă morțea nevinovată în florea juniei și a cării origină se imbină cu un cult primitiv al naturei ⁶⁾; printr'insul era simbolisată,

1) Erodote, cart. II § 79.

2) Strabone, XII, 3. § 4.

3) Hesychius: Βώρυχος. — Scholiastul lui Eschyl, la Perși, v. 939.

4) Eschyl, Perși v. 935 sg.

1) Theocrit Idilă XIII. — Propertii 45. — Petronii 83.

2) Ernst vor Lasaulz. Die Linosklage.

3) Legile lui Manu. IV, 38.

4) Balade culesse de V. Alecsandri, vol. II, fața 98: Năluca.

5) Theocrit, Idila VI, v. 34, 39.

6) F. G. Welcker. Ueber den Linos.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

sub forma unui june mort fôră de timp, întorcerea grelei vremi a iernei ¹⁾.

Omer ²⁾ ne arată cum, la culesul viilor, un ténér băiat stă în mijlocul lucrătorilor și, pe o liră melodiósă, cântă, cu glas dulce un *Linos* frumos. Într'adevăr, *Linos* a fost de la început un cântic al țeranilor ș'al lucrătorilor de pământ ³⁾. Negreșit că cel d'ântéiú *aeđi* (*αἰδοί*) séú cântăreții aî Eladei aú cântat asemenea poesii de dor; dar nimeni nu ne a păstrat acele inspirațiunii câmpene și primitive; abie dacă găsim în Scholiastul lui Omer ⁴⁾, aceste cuvinte dintr'o epocă mult mai târđiá :

«*Linos* e o cântare de jale ce se cântă cu glas slăbit; căci astfel plângeau Musele pe *Linos*: O *Line*, tu ești onorat de toți ȕei, căci ȕie ȕi'au dat mai ántéiú a cânta cu dulcétă. *Febus* (*Apollon*) ȕi a pricinuit moartea și *Musela* te plângú.»

Iată dar că aci numirea *Linos* nu se mai dá unei simple cântări, unei lucrări a inchipuirei, ci devine chiar numele unei ființe care a luat de la Ȑel darul de a cânta mai nainte de toți, cu glas dulce, și care pere jertfită de gelósa rivalitate a Ȑeului *Apollon*. *Esiód* ne întăresce într'această ideá căci el ne dá chiar și genealogia lui *Linos* ⁵⁾:

«*Urania* născu pe *Linos*, fiú mult plăcut
pe carele, cõți muritori sânt cântăreți și chitariști,
toți il plângú în ospețe și'n jocuri,
și la început și la sfârșit chiamă pe *Linos*.»

și apoi într'alt loc ⁶⁾, el spune că aedul *Linos* era „*dedat cu sciința*.”

Cu acest chip acel june păstor, cântăreț ȕeescú, cu pèrul cununat cu flori și cu achiú amar,

«*Ut Linus hic illi divino carmine pastor,
floribus atque apio crines ornatus amaro* ⁷⁾.....»

devine un semi-ȕeú séú un eroú al sciinței, pe care *Elinii* il cinstescú printre vechii poeți séú aeđi legendari ai *Thraciei*, ce aú introdus cultul lui *Apollon* și al *Muselor* pe pólele muntelui *Olymp*. Împreună cu *Orfeú*, cu *Museú*, cu *Eumolp*, *Linos* ajunge și el a fi unul dintre acei creatori inchipuiți ai poesiei elene, cari pe terămul vechei *Pierii Thesalice*, pe cósta septentrională a *Olympului*, aședará légánul culturii grecesci ⁸⁾. Într'acele părți pune în adevèrú și *Esiód* locul de nascere al *Muselor* ⁹⁾:

«*Aidem* sá ncepem cu *Musele*, ce învesescú prin imne
mărețul suflet al părintelui *Joe*, intru *Olymp*,
povestind și cele ce sânt, și cele ce vorú fi, și cele ce aú fost,
și amestecând glasurile lor; necontenit le curge un viers
plăcut din gură și ridú palatele părintelui
Joe sgomotosul, când glasul ȕeițelor, dulce ca crinul,
se respândesce printr'insele; rêsună și culmea *Olympului* noios,
locaș al nemuritorilor

«Și veselescú mărețul suflet al lui *Joe*, intru *Olymp*,
«*Musele Olympiad*», fiicele lui *Joe* ce pórtă pavéđă neinvinsă,
pe care le născú în *Persia*, *Mnemosyna* ce ngrijesce de colnicile
Eleutherei,

«împreunându-se cu părintele *Joe* fiul *Timpului*.»

Tot acolo sub pólele *Olympului* era și fântána *Libethra* închinată *Muselor* și în préjma'i se nălța o colónă funerară cu o urnă d'asupra, presupus mormént al lui *Orfeú*, fiul și scolarul *Muselor* ¹⁰⁾. Morméntul lui *Linos*, și el fiú al *Muselor*, se puté vedea în *Theba* ¹¹⁾, unde negreșit tradițiu-

nea lui, împreună cu serbarea sa prin cântece de jale, se strămutase de o dată cu cultul *Muselor* și cu tóte legendele cele din *Pieria Thesalică*, pe care le adusese pe plaiurile *Eliconului* și în lunca *Beoției*, coloniile *thracice* ale *Myneilor* ¹⁾.

Mai vrednică șncó de însemnat este serbarea numită *ȕqvηίς* (a mieilor) ce se făcea în tóte verile, în orașul *Argos*, și în care, prin váietări și plânsuri, muierile și fetele jăléu pè junele păstor *Linos*, fiul lui *Apollon* și al nimfei *Psamate*, sfișiat de câni. Drept aceia, în ȕilele consacrate acestei serbări, se înjunghiau numeroșe jertfe de câni și de miei, spre a alina jalea, cu resbunări plăcute și cu odóre priincióse semi-ȕeului ucis ²⁾. Iată dar că ne am apropiét iarași de vechia religiune a naturii, în care arșița lunilor de véră, când câniú turbéză și sfișie, precum arde și sórole, era simbolisată printr'un câne pustietor.

Nu putem ánsé párași această vechiá tradițiune religiósă fôră de a face vorba și despre vestita serbare (*ȕδωνιαζ-μὸς*), precum și despre mult repetata cântare ale lui *Adonis*, și mai ales să nu uităm că poetesa lesbiana *Sapfo* a cântat pe *Adonis* împreună cu *Oetolinos* séú *Linos cel de jale* ³⁾, și că într'astfel identitatea acestor două legende nu mai remâne tágăduită. Numele lui *Adonis* ne repórtă îndată mintea cõtre cultul *Fenicilor*, în limba cărora *Adon* și *Adonai* vré se ȕică *Domn, Stèpân* ⁴⁾; póte că și fabula mai târđiá ce se repetă prin *Byblos*, prin *Alexandria* și la urmă și'n *Athena*, n'a perdut cu totul acest caracter físic, căci ea ne spune cum că *Adonis* a fost un frumos și ténér păstor, de care Ȑeița chiar a frumuseței, *Vinerea*, se înamorase și pe care un mistreț il ucise la venátóre în páđuri. Ȑeița il căută, alergând pretutindeni desperatá, și'l plânse cu lacrimi nesfârșite, iar poeții repetară pe miú de tonuri váietările sale ⁵⁾. Cu tóte acestea, junele *Adonis* fu silit să se scobóre în *Iad*, unde însuffá o nouă patimă stèpáneí *Tartarului*, *Persefonei*. Lupta se declará atuncú între amendoué ȕeițele și, spre a le împáca, tribunalul ȕeiescú hotărú ca *Adonis* să petrécá o parte a anului pre pământ, în desmierdările *Vinerei*, iar cea-l-altá sub aspra ocrotire a negrei Ȑeițe. Tótá această fabulá, în care e învederat personificată natura cu preschimbările sale, dete nascere unei îndouite serbări, din care o parte, tristá și duiósá, purtá numele de „*ȕ Ἀρανισμός*” adică *Perirea* și se vestea prin cânturile jalnice ale fluerilor *Gingreene* (*γινγκροῖνοι αἰλλοί*); iar cea-l-altá, veselá și sgomotosá „*ȕ Ἐύρεσις*” adică *Aflarea*, serbá întorcerea ȕeului pre pământ:

«Fiá-ne intru ajutor acum, iubite *Adonis*, și la anul să ne fiú priincios,
cãci și acum ai venit, *Adonis*, și când te veú mai întórce, tot prieten
sá ne viú ⁶⁾?»

Acastă serbare, respândită preste tóte țermurile unde se lásarâ mai târđiú *Elenii*, aste cea din urmă față sub care ni se vedesce, în religiunea anticuității, acea vechiá tradițiune a morții premature a unui june nevinovat, pe care tradițiune am vedú'to rêsărind sub pólele *Olympului* dintr'o simplá cântare tânguiósă, și care, reslățitá, desvoltatá, im-prăștiatá, prefacută de pe țeri și de pe vremuri, a ajuns a se intrupa în cultul asiatic al sórelui și a fi cântată de poeții máiestreți ai scólei *Alexandrine*. Dar pe când legenda lua o formá statornică și consânțitá, trecend chiar în cultul regulat al popórelor, termenul care, la *Eleni*, însemná acea cântare primitivá, ȕicerea *ȕivos, Oikolivos*, rêmase în limba lor, ca o invocatiune de jale, ca o expresiune prin care se dèstáinuiau cele mai adúnci dureri ale sufletului.

«Spune *vaú line! vaú line!*»

1) *Alfred Maury*. Histoire des religions de la Grèce ancienne, t. I, p. 242.
2) *Omer*, Iliada XVIII, v. 567.
3) *Iuliu Polluce*.
4) *Omer*, Iliada, XVIII, v. 570.
5) *Esiód*, în fragmente.
6) *Clementie din Alexandria*, în *Stromate* I.
7) *Virgiliu*, Ecol. VI, v. 73.
8) *Alf. Maury*, op. cit. — *K. Ot. Müller*, Istor. liter. Elene t. I.
9) *Esiód*, Teogonia v. 36.
10) *Preller*, Griechische Mythologie I, p. 279. — *Pausanias*, IX, 20, § 3. — *Poqueville*, Voy. en Grèce, III, p. 90.
11) *Pausanias*, IX, 29, § 3.

1) *K. Ot. Müller*, Orchomenos.
2) *Wecker, Preller*, op. cit. — *Pausanias*, II, 19, § 1.
3) *Pausanias*, IX, 29, § 8.
4) *Movers*, Die Phœnicier.
5) *Teocrit*, *Bion* și alții.
6) *Teocrit*, Idila XV.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

strigă în mai multe rînduri corul din Agamemnon lui Eschyl ¹⁾, văietându-se asupra tristei ursite a unui așa mare împărat; și 'ntr'alt loc ²⁾, iar corul, descriind trudnica sôrtă ce aștepta pe bieta muma a lui Ajax după deșanțata sinucidere a acestui erou, începe a dice:

«Muma lui, care l'a hrănit, împovărată acum de zile multe și «de cărunte bătrâneți, când va auzi această rătăcire nebună, ea «nu va răspândi, nenorocita, cântări triste ca ale privighetorii, ci «cu cântări ascuțite îl va jăli, strigând: *vai line! vai line!* și «isbindu-se tare cu mânele de pept, își va rupe pletele cele albe!»

Tot astfel și nenorocita Antigona, în Fenicele lui Euripid, aruncându-și vederea asupra răstribelilor casei lui Edip, strigă cu glasul înecat de lacrimi: ³⁾

«Nenorocită (maică), vezi cum te jălesc! ce pasere ore, stând «pe un stejar sêu pe ramurile cele mai înalte ale unui brad, va «versa împreună cu mine plângerii asupra maicei mele? cu astfel «de văietări, eu strig: *vai line!* coci de acum înainte, în vietă'mi «singuratică, vremea mi se va petrece răspândind lacrimi!»

Într'această strofă, cuvintele prin care se exprimă durerea în limba Elenilor, sînt grămădite cu măiestreța emfază demnă de Euripid; printre dinsele mai cu sémă să deosebim dicerea *ἐλελιζω* și, alăturându'o cu exclamațiunea: *Αἰ λινον*, să ne fiă iertat, în urma criticului german Welcker, ⁴⁾ a ne lăsa în voia unor asemuirii, pôte cu totul întemplantore, spre a recunoste că litera L, la deosebite popore și însoțită de felurite vocale, are în sine darul de a exprime simțiri de jale și de durere, de veselii și de isbândă. Spunî că femeile egyptene strigaū *lulululu* când se văietaū și *lililili* când se veseliaū. *Мелокамъ* dicu Slavii de la Dunăre a se jăli și *Меле* sêu *Мало* sînt exclamațiunii de 'n-tristare în cânticile Sêrbesci. Și Bascii sêu Cantabrii, acea populațiune antică rămasă în sinul Pireneilor, ca un fosil între două tărâmuri vii, Francia și Spania, și dinșii aū un cântic păstrat din timpii răsbóielor cu Romanii, în capul căruia ei plângu, cu aceste cuvinte mereu repetate, pe un june *Lelo*, mort prin trădare: ⁵⁾

«Lelo! il Lelo!	«Lelo! mort (e) Lelo!
«Lelo! il Lelo!	«Lelo! mort (e) Lelo!
«Leloa. Zarac	«Pe Lelo, Zarac
«Il Leloa!»	«a omorît pe Lelo!»

Apoi și Elenii 'și aū avut exclamațiunile lor de bucuriă și de jale! Strigătul *αλαλε* rêsună pe câmpurile de isbândă și văietările: *αλιβε, ὄλολυ* sêu *ἐλελεῦ!* ūmpléu inimele de întristare:

«Eleen, eleen! în sinu'mi s'aprinde o turbare și furii ce'mi «muncescă mințile . . .»

strigă Io fumegândă și turbată de gróză, în Prometeul lăncuit al lui Eschyl, și în veci această strigare, prin conglăsuirea chiar a sunetelor, ne a repurtat mintea la strigătul de dor al Românilor: *Aoleu* și *Olioleo* sêu și mai mult *Alele* și *Elele*, precum se pronunță din colo de Milcov.

«*Alelei!* fecior de lele,
«coci răpiși zilele mele! . . .»

dice „*Toma Alimos, Boer din țera de jos;*“ și „*Stoian Șoimul, popă vechii cu potcapul pe wrechă,*“ dice Vidreî, dragei sale:

«*Oliolo*, mândruța mea,
«de când, dragă, te-am luat,
«nici un cântec n'ai cântat.
«Cântă'mi mândro, cântecul
«să'mi mai drégă sufletul!»

II.

Âncô odată erte-ni-se această digresiune, ce nu este însă fôră de ore-care însemnătate încôt să atinge de analogia exclamațiilor, la deosebite popore. Negreșit că trebuie să fiă oreș-ce asemuire, oreș-ce acord în sunetele ce esū din peptul omului mișcat de același impresiuni, chiar sub deosebite climate și în epoce diferite. Întindînd apoi cercul analogiilor la ideile și la simțirile ce încerca sufletul precum și la creațiunile geniului omenesc, e învederat că și întipăriile cele mai răspândite, aū trebuit să se ivescă pretutindenî sub forme asemuite sêu să se transmită de la un popor la altul cu același caractere generale. Pe aceste temeuri și în urma amărutei analize ce am consacrat legendei și cântului poporan numit la Eleni, *Linos*, să aruncăm acum ochii asupra unui cântic cules în poporul nostru și să citim cu tótă luarea-a-minte ce merită, frumoșa balada intitulată *Mieóra*:

«Pe-un picior de plaiu,	«în câmp de mohor,
«pe o gură de raiu	«să spuî lui Vrâncén
«coci vinî în cale,	«și lui Ungurén
«se coborū la vale	«ca să mă îngrope
«trei turme de miei	«aicea p'apropo,
«cu trei ciobăneî;	«în strunga de oi,
«unu'i Moldovan	«să fiū tot cu voi!
«unu'i Ungurén	«din dosul stăniî,
«și unu'i Vrâncén;	«să'mi auđu căniî!...
«iar cel Ungurén	«Astea să le spuî;
«și cu cel Vrâncén	«ér la cap să'mi puî
«mare se vorbiră	«fluieraș de fag,
«și se svătură	«(mult dice cu drag!)
«pe l'apus de sóre	«fluieraș de os,
«ca să 'mi 'l omóre	«(mult dice duios!)
«pe cel Moldovan	«fluieraș de soc
«că'i mai ortoman!	«(mult dice cu foc!)
«ș'are oi mai multe	«Vântul că 'mi a bate
«multe și cornute,	«prin ele a străbate,
«și cai învêțați	«ș'oile s'or stringe
«și căni mai bărbați!..	«pe mine m'or plange
«Ér cea niorită	«cu lacrimi de sânge!
«cu lăna plăviță	«Ér tu de omor
«de trei zile 'n cóce	«să nu le spuî lor;
«gura nu'i mai tace,	«să le spuî curat
«érba nu'i mai place.	«că m'am însurat
« — Niorita laie	«c'o mândră crăiasă,
«laie, bulucaie!	«a lumii mirésă!...
«de trei zile 'n cóce	«că la nunta mea
«gura nu'ți mai tace.	«a căđut o stea!...
«Ori érba nu'ți place?	«sorele și luna
«Ori ești bolnăvióra,	«'mi aū ținut cununa;
«Niorita, niora?» —	«brađi și paltinași
« — Drăguțule bace!	«i'am avut nuntași;
«Dă'ți oile 'n cóce,	«preoți munții mari,
«la negru zăvoiu,	«passeri lăntari,
«că'i érba de noi	«păserele miî
«și umbra de voi.	«și 'tele făclii!...
«Stăpâne, stăpâne!	«Ér de'i întelni
«Îți chiamă ș'un căne,	«și mi'i întelni
«cel mai voinicesc,	«maicuța bătrână
«cel mai bărbătesc,	«cu brîul de lănă,
«că l'apus de sóre	«din ochi lăcrimând
«aū să mi-te-omóre	«pe câmpî alergând,
«bacîul Ungurén	«pe toți întrebând
«și cu cel Vrâncén! —	«și la toți dicînd:
« — Oiță Bêrsană»	« — Cine-aū cunoscut,
«de ești năsdăravană	«cine 'mi aū veđut
«și d'a fi să mor	«mândru ciobănel

1) Eschyl, Agamemnon, v. 120.
2) Sofoclu. Ajax. v. 621.
3) Euripid, Fenicele, v. 1519.
4) Op. cit.
5) Eschyl. Prometeu lăncuit. v. 877.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

i. iertaci proberit, Vultură dăltă dăbănt.

Victor Hugo.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Demetrie Cozacovici
(Veđi biografia luŝ).

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

«tras printr'un inel?	«c'o fată de craiū,
«Feçiğóra lui,	«pe o gură de raiū!
«spuma laptelui!	«Èr la cea măicuță
«Mustăciğóra lui,	«să nu'î spuî draguță
«spicul grăului!	«că la nunta mea
«Perigorul lui,	«a căđut o stea,
«pana corbului!	«c'am avut nuntași,
«Ochigoriū lui	«brađi și păltinași,
«mura câmpului!	«preoți munții mari,
«Tu niorița mea	«passeri lăutari,
«să te'nduri de ea	«păserele miī
«și să'î spuī curat	«și stele făcliī!
«că m'am însurat	« »

Să despuiem acum, prin puterea inchipuirei, această elegică și grațioasă baladă, de tot coprinsul ei local și curat atinător de țerile Românesce, să lepădăm dintr'însa pușinul amestec cu idei creștinesce și moderne ce se zăresc pe ici și colé, și nu vom pute țagădai că Nieóra este isvorită și dînsa din aceiaș pornire de spirit ca tóte cantecele antice ce jaleau pe un ténér pastor ucis fôrê vreme, în florea junetei; dar însê făcênd parte asemuirei, nu trebuie să ne-socotim și unele diferențe însemnate. Întru adevêr decă simțimentul și idea sînt aceleași în dușosul cînt al *Linului* antic și în pastorala întristătoare a Românilor, înțelesul gene.al însê al legendei, de la una pênê la alta s'a preschimbât; caracterul religios ce da anticuitatea acestei tradițiunii, acel cult al naturei fizice, acuns sub o poetică legendă, au perit cu totul în amintirea modernă, descolorate, răsipite și nimicite prin ideile mai nalte și mai morale ale religiunii creștinesce. Această a fost sôrta tuturilor credințelor religioase ale păgânilor, care s'au păstrat în sînul popórelor din timpii noui: sêu că Đeitățile lor protectóre au căđut sub urgia creștinilor și *Demonii* (*δαίμονες*) și *Idoli* (*εἰδωλα*) lor, odinórá plini de daruri și de virtuți, au devenit spirite dușmane și infernale; sêu că tradițiunile și practicile lor religioase, despodobite de înțelesul lor sacramental, au rēmas în popor ca nisce simple legende și obicei casnice și câmpenesce. De aceia și în cîntecul nostru, nici *Đeul* gelos al luminei și al poesiei, nici *câni* sêu *mistreți* turbați de arșița caniculei, nu mai pricinuescú mórtea păstorului, ci alți duoī semenī ai sêi, alți duoī păstori ca dēnsul, vorbind numai póte limbī străine lui. Astfel idea de patriă incolțesce pe tulpina secată a religiunii; astfel caracterele accesoriū ale unei legende se preschimbă după locuri și timpī, lăsând abié urmă de existența lor.

Ideile însê de capetenia, acelea ce staū în veci față minții omului, acelea pe care nici o lege nu le póte țagădai, acelea se păstrează mai cu sânteniă, cōci mințea poporului mai cu greū cutéză a le preschimba. Astfel modul de a privi mórtea ce 'l vedem desvoltat în *Nieóra*, adecă acea nuntă mystică cu „o mēndră crăiasă, a lumii mirésă“ cu „o fată de „craiū, pe o gură de raiū“, acea sêrbare măreță la care tótă natura și „sórele și luna, și brađi și păltinași, și pa-serile și stelele“ sînt tóte părtașe, nu sînt ele óre o amintire invederată a cultului primitiv al naturei? Acea „mēndră crăiasă a lumii mirésă“, nu esta ea óre đeița Iadului, Persefona, mēndra mirésa a lui Adonis? Chiar acea idea despre mórte, așa senină, așa lipsită de dureri, așa trupescă chiar, nu este óre însăși idea ce'și plăsmuise anticuitatea despre mórte? — Ceī vechi nu'și au putut inchipui nici odată desevêrșita despărțire a sufletului de trup după încetarea acestei vieți lumesci; pentru dînsii câmpiile Elisee și adūncimile Tartarului erau locuite de umbre purtând formele lor pămēntesci; mórtea, la dișii, nu scia încă bine să despóie sufletul de lanțurile trupesci, s'el avēnte limpede și liber, în regiuni nevēđute, lăsând pe pămēnt numai un

gróznic și fioros schelet de óse. Perirea atomului material al omului nu se înfăcișa lor sub această iconă spăimentătoare, în veci presentă imaginațiunii moderne, ci sub acea mai blândă a unui june geniū aripat stingênd de pămēnt o fă-cliă și purtând sêu o urnă funerară, păstrătoare de cenuși, sêu un fluture, emblemă a metamorfosei, sêu o cunună de siminoc, flóre a nemurirei ¹⁾.

Porniți pe întinsul câmp al acestor asemuirī, mai mult de cugetări de cōt de cuvinte, óre nu vom ađi resunând, prin acele „*fluerașe de fag, ce mult đicū cu drag, prin cele „de soc, ce mult đicū cu foc, prin cele de os, ce mult đicū „duios“*“, chiar tristele fluere *Gingreene*, care cāntau cu viers infocat, plin de dor și de jale *Perirea* (*ὁ Ἄφρωνισμός*) nenorocitului đeu Adonis?

Când apoi ciobănelul Moldovan cere ca să'l îngrópe pe aprópe, „*din dasul stănei să'și ađdă cāni*“, nu vom crede óre că acei lătrători sînt chiar:

„*Dragiț (sêi) cāni (ce) urlă împrejurul tēnerului (Ado-nis)*“ ²⁾ și iar acea venerabilă, „*măicuță bêlrând, cu brîul „de lănd, din ochi lăcrimând, pe câmpī alergând, pe toți „întrebând,*“ nu a luat ea óre locul amantei desperate, al acelei *Vinere* păgâne care:

«cu pērul desfăcut, rătăcesce prin păduri
«jalnică, despletită, descultă și spinii
«o rānescú când umblă și se umplu cu sânge đeescú;
«iar de strigătele ei ascuțite lungile văi resună,
«când cere pe Assyricul ei soțu, când chiamă pe junele'i iubit.» ³⁾

Mulți ar poté să ne conteste tária acestor asemuirī de amērunte, dar nimeni, credem, după cōte am spus, nu va țagădai că o idee identică domnesce în cîntul vechiū al *Linului* și în balada nōstră *Nieóra*. Întemeiați pe această credință, voim acum să ne cercăm a descurca ițelē istorice prin care s'a cutreierat această legendă, ca să trecă din imaginațiunea vechilor câmpeni eleni, pênê în gura poporului nostru, și astfel póte vom ađunge a bānui și țera și epoca în carele cîntul elenic 'și a făcut loc în limba română.

Doveđi pentru aceste sfêrșite trebuie să găsim chiar în textul baladei române. Într'adevêr, daca il vom analiza cu deamēruntul, vom găsi într'însul o bogată adunare de đicerī romānesci, curat derivate din limba latină; apoi cōți-va termenī usuali (vreo đece-douē-đeci) împrumuturi din dialectele slavóne și magyare și însfêrșit un pré mic numer de cuvinte, a căror origină e înduoiosă și al căror înțeles e necunoscut în dialectele Românilor Dunăreni. Acele cuvinte se aflu în versurile:

«Niorița laie
«laie, bulucaie»
și
«că'i mai ortoman.»

Laiū, laie e un adiectiv necunoscut în limbele nōstre din Țera Romānescă, din Moldova și din Ardel. Noi đicem într'adevêr: *Çigan de laie* și *Lesiconul Romānesc-Latinesc* din Buda, ⁴⁾ traduce vorba *Lae* prin *Caterva* și o derivă din grecesca *ἰλη*. — Fiă-ne iertat a vedé aci o greșelă, mai cu semă când aflăm că Romāniī din Macedonia, ce vorbescū un dialect oreș cōt diferit de al nostru, đicū: *laiū* și *laie*, în loc de *negru* și *nēgră*. Așa dar *Çiganii de laie*, ar fi *Çiganii cei mai negri*, precum și sînt, și *Niorița laie* este *Niorița nēgră*.

Bulucaiū, bulucaie n'are nici el o întrebuintare des-lușită. Vedem adese în cronicariī mai ales în cei Moldoveni đicerile *buluc* și a *bulucire*, ⁵⁾ și scim că aceste đicerī

1) Lessing. Wie die alten den Tod gebildet,
2 și 3) *Bion*. Epitaphium Adonidis.
4) La pagina 34r.
5) Miron Costin etc.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

luate din limba turcescă înseamnă: *grămadă*, a *grămădi*. — *Nioriță bulucaie* poate dar fi pentru cel ce făcurea mai întinse împrumutări de la Turci: „o nioriță înfăcișând o „mafe grămadă“ adică „o nioriță lănoasă“ seú „grăsuliă.“

Ortoman, fără de a ave în limba română un înțeles precis, se derivă încă de sineși din dicerea elinescă: *ὄρθος*, *drept* și din cea latină: *manus*, *mână*; cea ce 'i ar compune înțelesul; *drept la mână* și cine e drept la mână e onest, e măiestru, e tare, are „oi mai multe, „multe și cornute și cai învęțați și câni mai barbați“ și trebuie duoi „să vorbescă, să se sfătuiască ca să mi'l „omóre.“ Am puté încă împrumuta înțelesul cuvântului elinesc: *ὄρθόμαντις* spre a explica dicerea *ortoman*, prin *drept ghicitor*, *drept prevestitor* și cunoscător al sciinței întregi, precum e *Ἰησοῖος ὄρθόμαντις*.¹⁾ În ori ce chip origina acestui cuvânt ne apropiă de Elada. Tot asemenea și cele-l-alte două diceri: *laie* și *bulucaie* ne strămută peste Dunăre, în sinul fraților nostrii din Thesalia și Macedonia.

Dar nu numai aceste cuvinte, ci încă și idea predominantă a legendei din *Nieóra*, ne a mutat cu gândul pe acel tărâm clasic al poeziei Elene, pe pôlele septentrionale ale Olympului, pe lunca Pieriei, ce sânt astăzi locuite de Români. Să mai adăogem că și caracterul cu totul păstresc al baladei că și descrierea acelei mărețe naturi muntenesci, pare că ne tragă de sine printre Ciobanii (*Çobani*) Români din Thesalia și pe plăurile încântătoare ale Olympului și ale Pindului.

Să cercetăm dar cum au ajuns, cum au trăit și cum trăesc încă azi Români prin acele locuri depărtate de patria lor centrală; prin ce mijloce și în ce timp au comunicat ei cu frații lor de peste Dunăre, și astfel poate vom ajunge a crede că tradițiunii și obiceiuri mai multe s'au strecurat din sinul antice Elade pe tărâmul mai nou al României și că printre dinsele au putut fi și legenda lui *Linus*, strămutată în balada *Nieóret*.

Mai nainte însă de a ne atinge de dovețile istorice, să hotărîm un punct însemnat de critică care ne va sluji în tot cursul cercetărilor noastre asupra cânturilor poporane și fără de care, credem c'ar fi peste puțină a stabili vre un fapt cel puțin probabil într'aceste libere și schimbătoare creațiuni ale inchipturei poporane.

Iată despre ce e vorba :

Ca să se pótă determina cu oșeși care precisiune epoca și localitatea în care a început a se cântă de către o națiune cânticele ce nu pórta în sine o însemnare exactă despre timpul și scena în care evenimentele cântate s'au petrecut, critica, în lipsa de doveți venite din afóră, nu pôte pune temei decót numai pe unele indicațiuni, fiă cót de rare, provenite din textul chiar al acelor cântece. Astfel când într'un cântic dăm peste cuvinte vechi și locale care nu pot fi intrat în cântic decót la *cutare* epocă deparatată și în *cutare* parte din țără, atunci, fiă măcar acele diceri caracteristice cufundate în miș de altele mai noi, fiă ele alăturate cu miș de însemnări de localități diferite, pentru noi dicerile cele mai vechi au în sine mai multă valóre doveditoare; ele singure ne dau epoca și localitatea în care s'a compus mai întâi cânticul; coci într'adevăr, cum am mai spus, cânticul alérgă din țără în țără, din secol în secol și nu e de mirare ca fiă care cântăreț iscusit să cate a 'și'l însuși, a'l localisa, introducând în sinu'i inovațiuni; iar acele inovațiuni, ca să înfăcișe de un interes mai viu, un înțeles chiar mai pipăit nouilor ascultători, vor fi negreșit idei mai prospete seú cuvinte noi întrebunțate în țera și în vremea lor, iar nu flor vestijite culesse pe câmpii trecutului. Poporul, trebuie să mărturisim, are în

general fórte puțin patima anticuităților străine; el păstrează datine și obiecte ce'i au rémas lui din vechime, dar nu cată a aduna și de pe la alții; ce e al lui, bun rémas de la părinți, îl ține cu respect, dar vechitura străină o lepădă și o desprețuiește. Așa dar, bizuiți pe aceste cuvinte și spre a ne mărgini în cercul cânticelor poporane, pentru noi dicerile vechi și locale dintr'un cântic, vor fi, în lipsa altor probe mai explicite, marca prin care vom determina, precót se va puté, la ce epocă și pe ce tărâm au născut deosebitele inspirațiuni poetice ale poporului român, și

Când dar în balada *Nieóret* găsim alăturate cu nisce diceri provenite de la Români din Thesalia (*laie*, *bulucaie*, *ortoman*), imbinat cu nisce idei ce ne pórta mintea spre țera ocupată de dinși (*păstorul Linos pe Olymp*, *mortea seú nunta lui Adonis la Eleni*), când găsim, dicem, într'insa numiri locale, precum *Moldovan*, om de pe malul Moldovei, *Ungurean*, adică român de peste Carpați seú Ungur, *Vrancean*, locuitor din munții Vrancei din ținutul Putni, *oiță bérsana* adică din țera Bersei de lângă Brașov și altele de felul acestora, însemnând localități și populațiuni din Dacia, noi nu ne înduim de a spune că aceste cuvinte sânt adaose mai noi, că ele sânt localisări introduse în baladă, după ce cântecul eșit din plăurile poetice al Olymp, cu dialectul original al Românilor Thesalici, s'a răspândit printre Români de la Dunăre și de la Carpați, și s'a strămutat pe dialectul acestora, rămându'i din vechia sa redacțiune, numeroșe diceri ce sânt comune ambelor idiome, și numai fórte puțin cuvinte originale thesalice, care au ajuns a se repeta, fără de a fi înțelese, de poporele țerilor Dunării.

Dar când? la ce vreme óre a putut să se facă această strămutare a cânticului dintr'o țără într'altă, din Thesalia în Dacia, coci noi astăzi, într'o epocă de regenerațiune a națiunei Române abié scim că există acei frați cu totul înstrăinați de noi? Când a fost césul acela vrednic de dor și de laudă de ne am întins cu toți mânia peste Balcani și am trăit trăii frățescă împreună?

III.

Să dăm un minut ascultare istoricilor și mai ales Cronicarilor Byzantini. Demnul de laudă Petru Maior a desbătut cu multă sagacitate, în „*Istoria sa pentru începutul Românilor*“, trecerea Romanilor celor din Dacia înapoi peste Dunăre și cotropirea țerei lor de către giutele străine. Fără de a intra în controversile subiectului, este un fapt netăgăduit că coloniile Romane, fiă Ulpiane, Aureliane seú altele, au stat în cei d'antéi secoli ai creștinătății răspândite pe amândoué țermuri ale Dunării, atót în Dacia cót și în Mœsia, Thracia și chiar în nordul Greciei și că au împărțat mai adese atót mărimile cót și smăcinările imperiului. La anul 292 un simplu păstor de vite din satul *Romulianum în Dacia riurēna* (Dacia ripensis) om frumos, voinic și norocos oșten, se urcă pe tronul Cesarilor din Roma și păstrează, pe lângă numele împărătesc de *Galeriū*, pe acele de *Armentarius* adică *Păstorul*¹⁾; cu vre o două sute cincideci ani mai în urmă (527—565), pe scaunul Constantinoplei domnesce cu tăriă vestitul împărat și legiutor *Justinian*, care se mândresce cu *Dacia mediterana*, numind'o fericita sa patriă²⁾.

Dar după aceste zile de onóre, Români auvră și zile mai negre; impresurați și amenințați de barbari, adese nedreptățiți de réii împărați ai orientului, ei trăiră însă împărțând sub numele general de *Βλάχοι* (Vlachii), mai

1) Pindar. Nemea I. v. 92.

2) Sextus Aurelius Victor.
3) Novela XI.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

aceiași sôrtă pe ambele maluri ale Dunării. Impăratul Alexie Comnenul, tatăl Annei, în vremea căruia ei erau o națiune aspră și câmpină rătăcind cu turmele atât pe țărmurile Mării Negre, la Anchyal, cât și pe șesul dintre muntele Kissovo (anticul Ossa) și orașul Trikkala, Alexie își recrutează oștirea sa printre Români din Thracia și din Măesia, și apoi altă dată, mergând în potriua lui Bohemund care intrase cu Normandii în Elada, el trece în Thessalia printr'un oraș isolat de Români¹⁾. Puțin în urmă, fratele lui Manoil Comnenul întărește pe Români din nordul Dunărei ca să năvălescă asupra Magyarilor²⁾, și astfel Impărații Byzantinii se slujescă cu vitejia Românilor, spre a-și împlini intrigele lor ambițioase. Dar ei nu rabdă aceste amăgiri; sub Isaac Angelos, pe la 1200, doi frați Români din muntele Emu, Petru și Asan, întăriți printr'o palmă nedreptă ce dase Sevastocratorul, lui Asan, răsculară pe Bulgari, pe Cumani și pe Români, sătui de birurile grele ce le impusese Impăratul ca se sêrbeze nunta sa cu fata lui Bela, craiul Ungurilor, și puindu-se în capul lor, întemeiară în anul Imperiului Oriental, un Imperiu Românesc³⁾ sêu Bulgaro-Vlach. Sub Ionițiu cel frumos, al treilea frate, puterea Românilor se urcă la culmă sa; de peste Dunăre, stăpânirea lor se întindea prin Thracia, prin Măesia până în Grecia⁴⁾; dar aședemintele de căpetenie ale Impărației erau în munții Emului sêu Balcanii. Atunci fu epoca de înflorire a Cetății Ternovului, mai spre mēdă-și de Șistov; în prēmia Români mergeau pustiind cu crușime, pe o întinsă liniă ce ducea din hotarul Serbiei, de la Nissa (astăzi Nișu) până la Varna, pe Marea Negră, și până la Philipopol, la Bergas (Arcadiopol), la Ciorli și la Bizya în peninsula Byzantină; prădările lor ajungeau până în suburbiile Capitalei⁵⁾. Apoi spre mēdă-și, țera de pe lângă Serre era a Românilor și un căpitanu d'ai lor, numit Chrysos, domnia în Strumnița și în Prosocul din Macedonia și sta în potriua lui Isaac Comnenu⁶⁾. Această parte de locu, cu toți munții Thesaliei, dintre Larissa și Trikkala, purta mai de mult numele de *Μεγάλη Βλαχία*⁷⁾ (Valachia mare) sêu și *Ἀνοβλαχία* (Valachia de sus) și Theodor Ducas nocru lui Guy de la Roche, care stăpânea Thessalia, e numit: *Ducă al Vlachiei* (*κύριος Θεόδωρος ἀνεβεντης τῆς Βλαχίας*⁸⁾) într'o cronică în versuri grecesci din timpii Impăraților Franți din Constantinopol.

Secolii al XII și al XIII sânt epoca mării Românilor; răspândiți și stăpâni pe tot locul ce se întinde în liniă drepta din Munții Pindului până la Carpați, imperiul byzantin se cutremură de dinșii și Francesii chiar, pe câmpul de bătaie de la Andrianopol, lăsară robiți în mânele, pe eroul lor imperial, Baldwin din Flandra⁹⁾; dar desbinările ce intrară în familia Asanilor slăbiră cu iuțelă acest Stat înălțat ca prin farmec. Pe la sfârșitul secolului al XIII (1290), pe când încă posesiunile Românilor se întindeau până în vecinătatea Constantinoplei și amenințau cu groză capitala Orientului, Impăratul Andronic Paleologul, cu o maiestrită iscusință, isbuti a strămuta în Anatolia, o mare parte din Români Thraciei și Măesiei; crușimile și asuprirea ce încercară într'acel terēm depărtat, unite cu asprimea iernei, secerară o mare parte din acea populațiune¹⁰⁾. Cei din Thessalia, pe la 1332, se cercară isolați a se revolta, dar fură învinși; de ce anii mai în urmă, ei

se supuseră de bună voiă lui Ion Cantacuzenul, și nu mult apoi suferiră cōtropirea Catalanilor, înțelegi cu despoții Greci¹⁾.

Cu toate aceste rēstriși ale sōrtei, Români până în secolul al XV, cu limba, cu obiceiele, cu portul lor încă italice, stău răspândiți din fundul Daciei până în vērfulurile Pindului²⁾. Trebuia o lovire mai strășnică, mai hotărîtore ca să rupă unirea lor. Aceia fū intrarea Turcilor în Europa. Dinaintē armelor asiatiche, învingătore la Andrianopol, Români se răsipiră cu totul din Thracia și din munții Balcani, cei mai mulți trăgându-se la Nord, ca să pună Dunărea între dinșii și îngrozitorii dușmani; iar alții cătând o scăpare în stâncele sêlbatiche ale Macedoniei, ale Epirului și ale Thesaliei. De atunci putem crede cu temei că relațiunile au încetat cu totul între acele două grupē de Români depărtate, și Mircea Bătrânul e cel din urmă Domn al țării care pōrtă titlul de „Domn al amēnduoror „laturile Dunării, până în Marea Negră și al cetății Drishtiului (Silistra) Stăpânitor³⁾. Cunoșcem de atunci în cōce destinele provinciilor românesce de la Dunăre.

Ursita mai umilită a Românilor meridionali sêu Mesodaci, îi plecaseră încă de la anul 1360, lui Amurat I; dar supunerea desēvērșită se făcu sub Amurat al II-a, după luarea Salonicului (1429)⁴⁾. Slaba lor împōtrivire la acest jugu nou le merită clemența Turcilor și îi puse sub ocrotirea Sultanelor Validele, cărora ei plătia un tribut de patru sute lei, rămându-le dreptul a se administra ca și în vechime, în tērguleșile lor cu svaturile de bătrâni și după obiceiurile vechi, simple și patriarcale⁵⁾. Crudul Ali Pașa din Ianina a stricat în secolul din urmă aceste blānde aședeminte și pōte ađi Români din Macedonia se bucură de mai pușină libertate ca în trecut. Cu toate ānsē, traiul lor se vede că fōrte pușinu s'a schimbat din timpii Annei Comnenei, care ni' descrie ca nisce omeni cāmpeni, dedați cu îngrijirea turmelor. Pușini anii în urma porfirogenetei istorice (1173), un călător rabbini din Navarra, Benjamin din Tudela, mergând să viziteze synagogele din Orient și plecând de la Corfu spre Constantinople, ne spune că a trecut prin Vlachia, trei zile departe de Theba, și că locuitorii de pe acolo sânt „sprintini ca cerbi și că adese „se coborū din munții lor cei nalți ca se prade pe Greci.“ În secolul al XIV-a, Pachymer vede într'inșii o națiune rătăcitorē, care a dobândit bogății însemnate cu turmele de vite și mai ales de oi, și care, prin vieța sa păstorēscă se dedă cu cele mai aspre osteneș.

Călătorii moderni ni' descriu sub aceleași colorii. Printre alții mai mulți, William Leake, Poqueville și mai în urmă dl. Heuzey au vizitat aședemintele lor și iată în ce chip ei vorbesc de dinșii.

Sub numele de *Mesodaci* și *Kufovlachi* (*Κουφόβλαχοι*) adică *Români Schiopi*, acele populațiuni vorbind o limbă fōrte apropiată de romānesca Principatelor Dunărene⁶⁾, dar mai curcită cu diceri și cu intonațiuni grecesci, albaneze și turcesci, ocupă centrul Macedoniei și al Thesaliei, grāmădite mai ales pe trei puncturi însemnate. Cea mai importantă și mai numerosă a lor coloniă se întinde pe șira munților Agrafa, anticul Pindos, pe locurile unde au stat în parte Perrhebi, și selii Dodonei și sêlbaticii Dolopi⁷⁾ supuși lui Achil și unde moderna Trikkala a Vlachilor a luat locul anticei Tricca, patria șecscului medicu Esculap. Într'acel ocolu, făcând astăzi parte din districtele Zagora,

1) *Anna Comnena*, V. p. 138; VIII. p. 274; X. p. 274.

2) *I. Cinamu*, VI, cap. 3.

3) *Niceta Choniatal* I, 4.

4) *Idem*, IX.

5) *G. Pachymer*, I. c. 37.

6) *Idem*.

7) *Niceta Choniatal*, IX.

8) *Chroniques étrangères publiées par Buchon*.

9) *Villehardouin*.

10) *Pachymer* I, 27.

1) *I. Cantacuzenul*, II, 28.

2) *Laonicu Chalcocondyla* I, 16.

3) *Chrisov* de la 6915 (1407) și altele din Archiva Statului.

4) *Ducas*, 3—29.

5) *Poqueville*, II, p. 337—356.

6) *Leake*, p. 367.

7) *Omer*, Iliada, XVI, v. 234. — IX, v. 484.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ianina și Aspropotamò, orașele și satele lor cele mai de căpeteniă sânt, mergând de la Nord spre Mədə-đi; *Samarina* seü *San-marina*, *Perivoli*, *Avdela*, *Voschopoli*, *Furca*, *Laista*, *Lesinița*, *Carpenișu*, *Malacassi* și alte sate; în partea centrală a Pindului, unde populațiunea română e mai compactă, se află *Mețovo*, *Serracu*, *Calarites*, *Chaliki*, *Clinovu*, *Gardichi* și *Trikkala*. În vecinătatea acestui din urmă orașu sânt mănăstirile numite *Meteora*, aședate, mai multe în apropierea, pe nisce stânce de o formațiune geologică cu totul minunată.

Altă coloniă de Români se află stabilită pe pòla septentrională a Olympului, numită ađi *Lache*, în valea formată de muntele *Șapca* care lęgă Olympul de șira *Volușei* seü *Munților Cambunici* Umbriți sub piscul mărețu al Olympului ce se 'nalță la 6,000 picioare în sus, ascuns în nourı și în veci acoperit cu zapadă, Româniı au întemeiat aci din vechime còte-va sate printre care deosebimü pe cele următore: *Vlacholivadi* seü *Livedea Românilor*, *Kokinoplo*, *Neochori*, *Ftera* și *Milia*.

În sfirșit pe câmpia ce desparte lacul Castoriei de teregulețul Saragioel se mai află un orașel locuitu de Kuțovlachı și cunoscutu sub numele de *Vlachoklissura*.

Prin aceste localități mai mult aspre și sëlbatice, prin văi, prin strimtori și prin còste de munți 'și au întemeiatü Româniı meridionali locuințele lor cele statornice care se compunü mai adese de cascioare de pètră aninate de stânci ca cuiburile de șoimü. Acolo îi adună sórele de verá, còci toți vinü în lunile cele căldurose să rësufle aerul mai curatü, să șa bucure de priveștiua mărețä a muntosei lor patrii. Iar apoi, când într'acele nălțimi stâncose, începe a se vesti asprul timp al iernei, prin vifore și prin furtuni, o mică parte de locuitori rëmăne închisä în munți ca să păzescä satele, iar cei-l-alți, unii se ducü ca să-și căștigel vieța și se stringä stări înseminate, exercitându negoțü seü industrii prin tóte orașele câmpene și maritime ale Turciei și ale Orientului întregü; alții mai numeroși, adunați în grupe de vre o patru-đeci pèné la o sutä familii, ce pòrtä numirea generică de *Stâne* și se punü sub poruncile unui *Scutierü* ereditar ¹⁾, rătăcescü prin țerile împrejmuitoare, pascèni, pe șesuri, unde clima iernei e mai blândä, nenumërate turme de vite și mai ales de oi. Tóte câmpiile Eladei sânt străbătute de acei nomađi Români, cărora Albaneziı și Turciı nu sciü a le da alt nume de còt acela de *Çobani* ²⁾. Cu sarica lor nêgrä, la spate cu glugä ³⁾, cu lungi toiege în mână, ei colindü locuri depärtate câtând, cu o tăcutä răbdare, pășuni și adăposturi pentru vitele lor, și acolo unde găsescü cu ce se întempine puținele lor trebuințe, ei poposescü numai câteva țile, fòră colibe ⁴⁾ de frunză și adormü împrejurul focurilor aprinse. Caracterul păstorescü e atòt de însușit într'înșii, iubirea și îngrijirea ce sciü a da oilor sânt așa de proverbialı, încòt Grecii nu mai au pentru ciobaniı alt nume decòt acela de *Βλάχοι*; vestiții păstori ai Arcadei 'și au lăsat locul *Vlachilor* cu glugä nêgrä (*Βλάχοι Καραγούνοι*).

Acea viețä de stânä asprä dar liberä, rătăcindä dar regulatä, are un farmecü nespusu de poesiä. Cine a veđut, pe munții noștrii despre Ardelü vre una din stânele de oi aședate véra pe liveđile și pe întărcătorele unui munte, ale cărui piscuri de pètră atingü de nourı, va înțelege ce viețä de dulci și triste visări e acea a Ciobanilor cariı, isołați de lume, trăiescü numai cu dragele lor turme, cu căniı lor credincioși, privind đioa tabloul mărețü și încântător al naturei, nóptea bolta cerescä luminatä de miı de stele care

acolo parü a fi mai aprópe de om, și cãntând pe fluierü seü pe caval, doinele lor duióse repeșite numai de echo! Acelaș este și traiul ciobanilor din Thessalia. Poqueville, urmând călătoria sa pe șira Pindului, astfel ne descrie vieța lor:

«Eșind din satul Tista, noi urmarãm ca un șfert de leghe, calea «impèrătésca printre doi pãreți de molifiı maiestoi; dar curënd «dupè aceia, suindu-ne mai sus pe Pind, intrarãm în regiunea bra- «đilor unde veđurãm urma focurilor aprinse de *Vlachii* ce se urcaü «pe atuncı la sălașele lor de verá. Dupè focuri s'ar fi putut socoti «numèrul stânelor și al conacelor și derecțiunea ce a urmat fiä care, «atät de nestramutate sânt obiceiile în ämbletele lor. ¹⁾ «Riulețul ce curgea dinainte'mi nasce dintr'un isvor pe care Vlachii «il numescü *Gura*, și care se aflä 8 mile la Nord de Chaliki, în «muntele Copanez. În timpul verei, care abie ține trei luni în aceste «regiuni aeriane, sumedenie de turme pascü împrejurul urnei sale «fluviale, care adapä pe cel mai mare riu al Eladei (Peneul). Acolo «se adună mai cu sémä *Vlachii* nomađi, ce petrecü noptile lor sub «nise colibe luminate de focuri și păzite de căniı Moloși cariı sperie «fèrele prin gróznicele lor lătrături. ²⁾»

Acestä frumósä descriere a vieței ciobanilor Româniı din munții măreți ai Pindului și ai Olympului, fòrè de voiä pare că ne strämută cu gândul

«pe acea gurä de raiü,
«pe acel picior de plaiü
«unde vinü în cale,
«se coborü la vale
«trei turme de miı
«cu trei ciobăneı;»

pare că vedem colo „*negrul zävoii, unde e érba de oi și umbra de ciobani*;“ apoi pare că auđim „*lătrând căniı, adunați din dosul stăniı, și fluterul de fag ce mult đice cu drag*;“ de aruncãm änsè privirea în sus, vedem tótä natura împodobitä ca la o nuntä mare; „*sórele și luna pare că țini cununa, brađii și palinașii pare că sânt nuntași, preoți munții mari, passeri lăutari, păsserele miı și stele făclii!*“

Iată-ne dar și noi extasiați dinaintea acesteı sublime priveștiı, precum au fost și primii *aedei* câmpeni ce au inventat, pe aceste plaiuri, cântecul lui *Linos*. Secoliı 'și'l au trecut unul altuia, adaogindu'i ideı și expresiuni felurite; unii, — poeți iscusiti și dogmatici, — l'au îmbinat cu cultul Asiatic al lui Adonai și astfel l'au cufundat în subtilisările păgänismului degradat; alți Eleni, fiı ai munților și ai naturei, l'au păstrat simplu, duios, plin de grație și de melancoliä și apoi, în secoliı mai târđii, coloniile cotropitòre de Români l'au cules cu sântèniä de la đinșii, l'au întors pre limba lor și l'au respândit prin tótä întinsa lor stăpänire. Pòte că de atuncı äncò, negreșit nu mai târđii de al XV secol, acest cântec păstorescü a trecut peste Dunäre, unde s'a implântat în memoria poporului, sub forma baladei *Nieóra*. Timpii și împrejurările au sciut să schimbe multe într'insul; dar tot au rëmäs urme netä-ğăduite de clasicä sa originä.

IV.

Sä nu pãräsım änsè cu totul cercul tradițiunilor și al cântecelor ce se repòrtä la vechiul cult al naturei, fòrè de a pomeni despre un obiceiü poporan al anticuității cu care se lęgä și un cântic copilărescü ce în parte, s'a păstrat, ca o amintire depärtatä, în cetățile noastre.

Atheneü ³⁾ ne spune că :

«A cãnta ròndurica se chiamä la Rodieniı öreș care colindä despre «care Theognis vorbesce în a doua din scrierile sale asupra serbărilor

1) Henzey, L'Acarnanie, p. 272.
2) Leake, p. 364.
3) Henzey, p. 268.
4) Poqueville.

1) Poqueville, t. III, p. 100.
2) Idem p. 366.
3) Despre sofisti, VIII, 360.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

«din Rodos, astfel: Rodienii numescă a cânta rîndurica un fel de «colindare ce se face în luna lui Boedromion; numele acesta vine din «cuvintele ce se cântă atunci și care sînt acestea;

«Venit'a venit' rîndurica;
«cu dînsa și vremea frumoasă,
«cu dînsa și timpul cel bun.
«E albă curată pe gusă
«și neagră cu totul pe spate.
«Asvîrlă-ne'ncôce smochine
«din casa ta plină bogată,
«Și dă-ne și vin în ulciică
«ș'o coșniță plină cu brinză;
«dar fîă și pâne de rigca
«și turtă de ouș, tot ado;
«primesce ori ce rîndurica...
«Luăm ceva ori să ne ducem?

«Dar dă-ne, cîcî altfel nu mergem,
«ba încă luăm cu noi ușa,
«or polița cea de d'asupra
«ori chiar pe nevasta'ți ce șede
«în casă colo tocmăi sus,
«Măruntă'i și lesne o ducem.
«Dar dă-ne cevașile mai bine,
«și cată vrun lucru mai mare!
«Deschideți, deschideți toți ușa!
«cîcî iată a venit rîndurica:
«Și noi, ia! nu sîntem unchiași
«ci suntem copii copilași!

„Acastă colindă“ adaoage Atheneu „a arătat'o mai înteu
„Cleobul Lindianul, când începu a face prin Lindas strângere
„de bani.“

Să o fi compus frumosul Cleobul, unul din cei șapte în-
țelepți ai Greciei, se u fiica sa Cleobula, cum dîcî alții,
acastă cântare are negreșit un înțeles mai adînc decît al
unei colecte de bani se u de merinde. Intr'însa vedem că se
vestesce sosirea vremei frumoșe și a timpului celui bun,
cîcî, în tîmnă, arșița sîrelu'i s'a potolit și casele s'au
implut de avuții; rîndurica, prevestitîre de bunuri, revine
sprintenă și veselă. Deschideți, deschideți ușa! Bogatu-le
împărtesce-ți cu săracii comorile! Astfel vî grăiesce glasul
nevinovat al copiilor!

Astădi încă pe tôte țermurile Greciei și chiar în Athena,
pe la începutul primăverei, copii, adunați în cete și țind
în mână o morișcă cu aripî de șită, ce 'nvertindu-se închi-
puesce o rîndurică, alérgă din casă în casă, cântând un
cîntic de felul acesta: 1)

«Rîndurica vine de pe mare; ea trece marea și'și face un foișor
«și șede într'însul să resufe și dîce:
«Martie, martie noios și februarie ploios! éca dulcele aprilie se
«vestesce că'i aprîpe.
«Paserile ciripescă, pomișorii înverșescă, găinile cloncănescă și
«începă de clocescă.
«Turmele purcedă la munte; eșii sară și pască mugurul cel nou.
«Animale, păseri, ômeni, toți se veselescă din suflet; ghița,
«zăpada și crivîțul au încetată.
«Martie, martie noios și februarie ploios! éca vine aprilie cel
«frumos!
«Eșî afară, februarie! și tu martie, du-te, cară-te!»

ș'apoî s'fîrșescă cu sunetul ce'lă facem noi din buze ca să
gonim o piscă.

Cine pôte tăgădui că acest cîntic nu este o variantă
modernă a vechiului *Chelidoniasmos* rodian? Cine nu va
zări în amendouă, ideia comună și firăscă de a vesti lumii o
scire înveselitîre: sosirea timpului plăcut al căldurei cum-
pătate, al zefyrului primăveratic, al vegetațiunei înflorite?

O altă veste bună de o natură mai mystică, mai pușin
pipăită simțurilor, dar mai mîngîhetîre pentru inimă, deș-
tăptă nôptea din somn pe copii, în clima mai aspră, în
țera mai creștină a Românilor. Pe când zăpada acopere
pămîntul, pe când gerul sleesce chiaz apele, o *Stea*, iconă
a celei ce s'a 'nălțat odinîoră pe cer ca să călăuzescă pe
cei trei Impărați de la Răsărit, mână cetele de copii prin
întunericul ulișilor viforose, în ajunul Crăciunului și'î in-
dămnă a vesti, cu glasuri nevinovate, creștinilor adormiți
că peste pușin o să viă césul solemn și dorit al Mântuirei!
Ei nu'î amenință, ca copii din anticuitate, cu furtișaguri;
dar le e frig, le e fîme, bieșilor copii, și după ce au strigat:

«Bună dimineța la moș ajun!»

1) *Marcellus*, Chants populaires de la Grèce.

eș ceru să le dea măcar „un covrig, că moră de frig,
„măcar o nucă că se daș cu capul de ulucă, măcar
„un mîră că se trag de pîră!“

O! vechi datine și vechi cîntice ale poporului! ce dulce
farmec coprindeți voi în navele vîstre expresiunii! Aspra
critică se sfarămă dinaintea vîstră, cîcî mintea omului,
deprinsă cu voi din prunciă, pare că se scaldă la aușul
vostru, în nevinovația'î primitivă. Voi sînteți pentru noi
amintiri suave ce înviéză junia în suflete!

Pentru popore sunteți florea neuitărei! sunteți lanțul
nesfărîmat al frăției!

La rîsunetele vîstre, aceleași doruri facă să bată ini-
mile pe culmele Pindului și sub pîlele Carpașilor!

L A I S V O R

Isvorul cântă dulce, în leagănul se u verde
Și-a luș cântare, dusă din val în val, se perde
în lungă depărtare prin rîcorosul crâng.
Albastre floricele și sălci care plâng,
împodobindu'î cîma, cu drag spre el se plécă
Și-a lor tăcute doruri în undele'î se 'nnecă;
Iar vîntul cel sburdalnic, prin frunșe călător,
A lene le desmiérdă, dormind pe sinul lor.

Copila cea bălae, cu iarbă 'ncununată,
Încet din umbră vine, în alb înveșmentată;
Ea florilor din pîlă, ce 'n cale'î a cules,
Ușor le tot șoptesce un cânt neînțeleș,
Iar fîturilor sprinteni, ce sbîră dupe sîre,
Cu degetele'î albe le dă o sărutare,
Și'î chiamă lêngă dînsa, sub sălci la pâră.
— Săgeți de aur calde, se jîcă 'n jurul se u
Prin frunșe, iar copila, în zugrăvélă vie
Se prinde oglindită pe fața argintie
A unde'î, ce'î sărută piciorul tremurând
Și-a încetat se cînte, la glasuri ascultând.
Uitându-se în valuri, ea rîde, se rîșfață,
Își netezesce pîrul, se mîngăie pe fața,
Iar oki'î ei, ca cerul, mai viș parcă lucescă,
Sub vișele de aur, ce 'n frunte'î se 'mpletescă.
Acum privirea'î dulce s'a pironit de-o dată,
Pe-o flore albastră, mică, în iarbă furișată.
Ea singură lipsesce din dragi'î se u mînunk'î.
Căutând și desmierdând'o, se pune în genunk'î,
Apucă-o créngă 'n mână, se plécă către flore...
Oh! crénga mlădiósă, o! créngă 'nșelătîre!
O mână de copilă o 'ntinde și s'a frânt!
Căți într'acastă lume cu dîns'a semen'î sunt!?

Copila sprăvălită în unda turburată,
Zîmbesce și tot cântă și tot la flore cată,
Cu haina ei cea albă și pîrul ei bălaiu,
Plutind, se pare-un înger ducându-se la raiu.
Încet, încet și apa, în okiuri mari rotită,
Spre fund mereu apasă, copila mult ufmită,
Ca cum ar vrea s'î culce pe mîlele se u pat,
Cântându'î ca s'adormă un cântec fermecat.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Din val în val ducând'o isvorul tot la vale,
Abia se mai aude echoul vocii sale.

Cu mânele întinse, cu părul desfăcut
Cu capul seî cel gîngaş pe-un umere cădut
Acum copila mîrtă, plutesce lin pe valuri!
Nici florile albastre ce rid mereu pe maluri,
Nici fluturii de aur ce sbîră ușurei
Făcând cunună vie, de-asupra frunzei ei;
Nici cântecele *Firei*, nici rațele din sîre
Nu te-or aduce 'n viață, ființa 'ncântătoare,
Plăpîndă întrupare a unui gînd iubit,
Vis dulce și poetic, al unui fericit;
Te-ai stins! de-acu 'n nainte ah! cine-o să mai vie
În urmă'i, să culégă cea flîre albăstrie,
A cărei amintire de taine și de dor,
Cu viața'i însemnat'o în tristul viitor!?

Bucuresc, 1880 Martie.

AD LEUCONOEM

Nu căta Leuconoe, căci nu 'i bine să se scie,
Cât de lungă viață Deii ne-au lăsat ție ori mie;
Nici te încerca zadarnic, ceasul morței s'e'i ghicesci,
Răscolind cu nerăbdare, socoteli Babylonese!
E cu mult mai bine, omul întîmplărei să se plece!
Dăruiască-ți Joe, încă multe ermi a mai petrece,
Ori, din ele, cea din urmă pe acesta de ț-ar da,
Care 'n stîncele peptose nencetat va sfărâma
Marea cea Tyrheniană; totuși tu să fii cu minte;
Limpețesc'e-ți vinu 'n pace, și'i măsoră din 'nainte
A speranțelor lungime cu al vieții scurt coprins.
Noi vorbim acum și vîrsta fuge, parcă într'adins.
Să ne veselim der astă-șî, iar încrederea să fie
Pentru mâne, cât de mică. Măne?... mâne cine scie?!

Horatiu. — Cart. I. Oda XI.

D. C. Olănescu

NOTĂ

Mitropolitul Stefan, dinpreună cu suveranul țerei
selle, Matheiu Basarab, când dete impulsul redestep-
tărei naționale, electrisă inima națiunei prin propria-i
definițiune a românismului astfel:

„Sufletul nostru, ȡice elu, suflatu este dela D-zeu,
și (cu nêmul) au fost aprôpe de dênsul, nu cu
„locul, ci cu voia; ânse pentru pecatù și greșelă,
„elù au cădut de acolo; coci omul pentru sufletu
„este naltu, erô pentru trupù smeritù este și pen-
„tru pecatù elù este mortù“ etc. 1)

I. D. PETRESCU.

1) Metropoliile țerei de I. D. Petrescu — pag. 103, publ. 1870.

Poesiă populară din Crușova (Macedonia)

Cullésă și anotată de Vangelii Petrescu Crușoveanu.

Textu arumănescu original.

Traducțiune în dialectul dunărean.

SETEA A GIONELUI

SETEA JUNELUI

N a parte tu¹⁾ *chiare*²⁾
Și tricea *nă*³⁾ *carăvane*⁴⁾
Încărcată de sare;
Și un *gione*⁵⁾ ma' mare,
Încăllar pe *mullare*⁶⁾,
Cu *șimia*⁷⁾ arăcată,
Să *il* țină *umbrată*
Fația *împeticată*⁸⁾
Cu gura uscată
Și cu buza cripată
Și cu limba *scrumată*
*Ti*⁹⁾ *nă*³⁾ *chică*¹⁰⁾ de apă.
Și *adămosi*¹¹⁾ *nă*³⁾ *fetă*
*Iu*¹²⁾ și *vhinea*¹³⁾ dintre apă.
— «Fetă, mo'i¹⁴⁾, *mărată*¹⁵⁾,
«Dă 'ni¹⁶⁾ *nă*³⁾ *chică*¹⁰⁾ de apă!»
Fetă și'l *muntrêște*¹⁷⁾
Și cu gura nu'l *grêște* (grăiesce);
Inima *il* jilêște
Și mult se *minduêște*¹⁸⁾.
— «Fetă, mo'i¹⁴⁾, *mărată*¹⁵⁾,
«Ce *îrî*¹⁹⁾ ti *minduêști*¹⁸⁾,
«Apă nu *îrî* mi *mești*¹⁹⁾?...»
— «Nu *îrî* mi *minduescù*¹⁸⁾,
«De cât ti jelescù,
«Că n'am cu ce să te *mescù*;
«Apa ce 'ni¹⁶⁾ am luată,
'ni este misurată,
«Și *ma*²⁰⁾ s'ua *hărzuescù*²¹⁾
«*Dada*²²⁾ va *îrî*¹⁹⁾ mi bată.
«*Mine*²³⁾ *îrîescù*²⁴⁾ *Arumănă*²⁵⁾,
«Și *vhinù*¹³⁾ de la fontână.
«*Gione*⁵⁾ *Cărvănare*⁴⁾,
«Ce stai 'n callea mare,
«*Ma*²⁰⁾ *îrî* țu sete apă,
«Dinile s'ti adapă;
«*Ma*²⁰⁾ țu dor *ti*⁹⁾ fete,
«Să arđi *tu*¹⁾ *hicate*²⁶⁾!...»

În a parte (în partea ceea) *la um-*
Și trecea *ua caravana* [bra
Încărcată cu sare;
Și un *june* mai mare,
Căllare pe un *catîr*,
Cu *stergarul* aruncat (pe cap)
Ca să 'i țiiă *umbrată*
Fația'i *împeteci*⁸⁾
Cu gura uscată
Și cu buza crăpată
Și cu limba *nêgra* și *uscata* ca *scru-*
Pentru ua picatura de apă. [mul
Și 'ntîlni *uă fetă*
Care venia de la apă
— «Fetă, *fa*, *gingașă*.
«Dă'mi *uă picătură* de apă!»
Fetă că *se uita* la el,
Și cu gura nu'i vorbesce,
Inima *il* jelesce (de milă),
Și mult se *gândesce*.
— «Fetă, *fa*, *gingașă*,
«De ce mi *te gândesci*,
«Și apă *nu'mi dăruesci*?...»
— «Nu mă *gandescù*,
«De cât te jelescù
«Că n'am cu ce să te *daruescù*;
«Apa ce 'mi am luat,
'Mi este măsurată,
«Și *daca* oiă *daru*-o,
«*Mama* o să mă bată.
«*Eu* sum *Românca*,
«Și *viu* de la fontână.
«*June* *cărvanare*,
«Ce stai 'n callea mare,
«*Daca* 'mi 'ți e sete de apă,
«Dinele să te adapă;
«*Daca* 'ți e dor de fete,
«Să arđi *la* *ficați*!...» (Să 'ți arđi
ficați!...)

NOTE

1). *Tru* sau *tu*, abreviere din *întru*, înseamnă *în*. *Tru* *casă* sau *tu* *casă*, va să ȡică *în* *casă*. — 2). *Chiare* va să ȡică *loc umbros*, *loc recoros*. *Tu* *chiare*, în umbră, la umbră. Vorba asta este vechiă. După aparință și asemănare cu *chiaro* italianescu, parcă *chiare* ar trebui să însemneze *sore*, *lumină mare*; chiar sensul poeziei pare a fi așa; însă bătrânii noștri, părinții mei îmi spun că *chiare* va să ȡică *loc umbros*, *recoros*. — 3). În loc de *una* sau *ună*, se ȡice prin abreviere *nă*. Chiar în dialectul de la Roma se ȡice *na casa* în loc de *una casa*, *uă* *casă*. — 4). În părțile Turciei locuite de Români, nu existu căi sau drumuri pentru căruțe; transporturile se facu pe cai, asini și muli (catari). Mai adesea, proprietarii de cai și muli cari fac transporturile cu ast-fel de *caravane*, sunt Români, numiiți *cărvănarî*. — 5). *Gione* înseamnă *june*, *țnêr*. — 6). *Mulare*, *catîr*. — 7). *Șimia*, (după turcesce) înseamnă *stergar*, *basma*. — 8). *Fația împeticată*, adică așa de urată că parcă ar fi fost făcută de diverse petice cusute între elle. — 9). *Ti* va să ȡică *pentru*, *de*. 10). După cum în dialectul dunărean se pune pe allocurea *chi* în loc de *pi*, *chiciore*, *chiept*, *chielle*, în loc de *picior*, *piept*, *pielle*, așa și în Macedonia se ȡice *chieptu*, *chierdere*, *chielle*, *chică*, în loc de *pieptu*, *pierdere*, *pielle*, *pică* (*picătură*). — 11). *Andămosire* (după grecesce) înseamnă *întîlnire*. — 12). *Iu* va să ȡică *unde*. *Iu* *te duc?* Unde *te duc?* În unele frase cum este aceasta *iu* *vhinea*

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Doctorul Dossius

român din Magarova (Macedonia) medic al
Palatului Sultanului.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Român din Crușova
(Macedonia).

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

dintre apă, vorba *iu* înseamnă *care*. — 18) *Litera v* înghă *i* se se pronunță în Macedonia ca *gama* grecescui *γ*. Noi am reprezentat sunetul acesta de gama grec prin *vh*. Astfel dicemui *vhinui, vhișpe, vhișme*, în loc de *vinui, viespe, vierme*, etc. — 14). În România se dice *mă*, sau *măi* la bărbați, și *fa* sau *fa* la femei. În Macedonia, se dice *măi* și la bărbați și la femei. — 15). *Mărat, mărată*, se dice de persoane cari inspiră sympathia saui milă. Se pôte traduce într'un casu prin vorba *bielu*, în alt casu prin, vorba *gingasiu*. — 16) *Mi* și *ni* se pronunță în multe vorbe ca *gni* al Francesului și al Italianului. Noi ne am servit de *ni* pentru a reprezinta sunetul acesta. *Ini, ni este, niere, niercurl, ani, călcăni*. În loc de *imi, mi este, miere, miercurl, ani, călcăni*. — 17). *Muntri* înseamnă *a observa, a lua sêma, a se uita la ce-va*. — 18) *A se mindui* (de la *minte*) înseamnă *a se gândi, a cugeta, a sta pe gânduri*. — 19). *Mescere* înseamnă *a dăru*, *a da gratis*. În frasa *nu iși mi mesci*, pronumele *imi, mi*, este pus de doș ori; cum la Dunăre se dice *nu mi dai mie*. — 20). *Ma* înseamnă ca în italianesce *insă, dară*. În poesie populară vechi, *ma* are și sensul de *daca*. În vorbire, astăzi, se dice *cara* în loc de *daca*. — 21). *Hăruescui* (după grecesce), dăruescui. Chiar la Bucuresci se dice *hărușit* în loc de *dăru*. — 22). *Dada* înseamnă *mama*. Avem în Macedonia vorba *mama*, dară dicemui și *dada*. Vecinii Bulgarăi dicui *maica*. — 23). În loc de *ei, tu*, se dice *mine, tine*. — 24). În loc de *ei sunt* sau *ei is*, se dice *mine escui* sau *mine hiu*. — 25). La Dunăre se pune *a* naintea vorbelor *alemăi, alduț, atunc, etc.* În Macedonia sunt mulțime de vorbe la cari se adaugă un *a* la nceput; maș alles vorbele care ncepu cu *r*: *Arămăni, aremăne, aride, aua, alichire, analt, asgunire, alavdare, asburare, ascapare*, în loc de *Romăni, remăne, ride, ua* (latinesc *uva* va se dică *strugure*), *lipire, nalt, gonire, laudare, sburare, scapare*, etc. În dialectul de la Roma, se observă același fenomen: *arritorno* în loc de *ritorno*, etc. — 26). *Fi* se pronunță *hi*, și astfel dicemui *hiu, hier, hicat, sê hibă*, în loc de *fiu, fier, ficat, sê fiă*, etc.

Pirpirunele sau Paparudele în Macedonia

Avemui și la noi *Paparude*, însă le numimui *Pirpirune*.

După duminica Tomii, *daca* trecui doș, trei septemăni fără sê plouă, Românii găsescui că e de lipsă a pune sê jôce Pirpirunele, ca să adducă plôie.

Uă fêtă din celle maș serace este accoperită maș pe tot corpul și maș alles pină la brău, cu stevie sau cu *ferică* (plantă numită în Carpați *ferugă*, și în limba francesă *fougère*). Pe fêta asta o nsoșescui multe alte fete de Romăni, și mergui din casă n casă la vecini.

Pirpiruna jôcă; allelalte cântă.

Și la noi este obiceiul sê se arunce apă pe neașteptate, pe ascunse, asupra Pirpirunei. Săteni nostri sunt convinși că aceasta e necesar pentru ca sê plouă.

Ca resplată, se dă făină, pâne și unt Pirpirunei.

După ce a călindat peste tot satul, Pirpiruna și amicele ei, facui plăcintă cu făina și cu untul obținut; o cocui, și apoi mergui de o manăncă la fântână. Însă ritul cere ca plăcinta sê fiă mâncată, stând fetele cu piciorule în rîulețul unde trece apa de la fântână.

Numaș următorele versuri mi adducui aminte din căte se cântă de Pirpirune:

Dialectul macedonean

Traducțiune în dialectul dunărean

Pirpirună
Se readună
dă plôie, dă plôie,
ca sê creșcă *agrelle*,
Agrelle și *avhișele*,
Avhișele și ierghile,
ierghile și curiile,
curiile și verdețele.

Paparudă
Se adună
dă plôie, dă plôie,
Ca sê creșcă *recoltele din câmpii*,
recoltele și viile,
Viile și ierburile,
ierburile și pădurele,
Pădurele și verdețurile.

Versurile acestea nu se cântă tot pe aria Paparudelor din România, ci pe altă ariă, pe care reușim pare că nu o maș știu bine aminte încât sê pui pe cine-va sê o scrie. Numaș atât pot spune că aria din Macedonia este tot pe un ritmă cu aria din România.

Tasca Miescu
(Din Crușova.)

Les Roumains macédoniens en Autriche et en Hongrie

Les Roumains de la Macédoine possèdent de rares aptitudes industrielles et commerciales; on peut facilement juger combien il serait avantageux pour les Roumains des Carpathes d'entretenir avec eux des relations intimes. Il est bien vrai qu'il ne saurait être question d'une union politique, rendue impossible par l'éloignement géographique; mais la nationalité roumaine n'en recevait pas moins dans toute l'Europe orientale un accroissement considérable de force et d'influence si les Tsintsaes, au lieu de faire cause commune avec les Hellènes et de considérer la Grèce comme leur patrie, se souvenaient de leur origine et se déclaraient solidaires de leurs frères de Dacie. L'exemple des Tsintsaes établis en Autriche et en Hongrie est bien propre à montrer ce que peut produire l'intelligence et l'activité de ce petit peuple.

Il est probable qu'il y avait déjà des Roumains macédoniens parmi les Grecs, qui au moyen-âge venaient chercher fortune en Hongrie comme artistes, architectes, négociants, etc.; il en vint certainement aussi pendant les invasions turques, mais on les confondit avec les Grecs, les Serbes, et des Bulgares. Ce ne fut guère que vers la fin du siècle dernier, après la publication des Recherches de Thunmann¹⁾, que les auteurs de statistiques commencèrent à distinguer les Tsintsaes et leur consacrèrent une mention spéciale²⁾. A la même époque, à Vienne, Pest, Novi Sad (Neusatz), Zemun (Semlin), Miskolc reçurent diverses immigrants qui devaient jouer un grand rôle dans leur pays d'adoption.

Au premier rang des immigrants dont nous parlons se place Siméon Georges Sina, qui fonda à Vienne la célèbre maison de banque connue dans toute l'Europe. Siméon eut pour successeur, en 1820, son fils Georges, né à Serres vers 1785, mort à Vienne en 1856. Celui-ci, qui donna un immense développement aux affaires de la maison et reçut du gouvernement autrichien le titre de baron, conserva toujours le souvenir de son origine. On assure qu'avec sa femme il ne parla jamais d'autre langue que le dialecte macédonien³⁾. Le troisième Sina, Siméon Georges, né en 1811, mort le 15 avril 1876, parut, au contraire avoir complètement oublié ses compatriotes. Ses sympathies se partagèrent entre la Grèce, dont il fut le représentant officiel à la cour de Vienne, et la Hongrie, et la compta parmi ses magnats⁴⁾. Athènes lui dut la fondation d'une Académie des beaux arts, pour laquelle il donna en une

1) Johann Thunmanns *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker* (Leipzig, 1774, in 8).
2) Par exemple Schwartner, *Statistik des Königreichs Ungern*, 2. Ausgabe (Ofen, 1809, in -8), I, 138, et Csaplovics, *Gemälde von Ungern* (Pesth, 1829, in -8), I, 207.
3) *Albina*, 11 (23) aprile 1876.
4) Comme baron de Hodos et de Kizdia.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

seule fois un million de drachmes. Les Magyars eurent également part à ses bienfaits, enfin les Serbes eux-mêmes éprouvèrent les effets de sa munificence. Seuls les Roumains le trouvèrent indifférent; il se prononça même solennellement contre eux en 1860, lors des démêlés qu'eurent ensemble l'église roumaine et l'église grecque de Bragov (Kronstadt). On a d'autant plus lieu de s'étonner de cette indifférence, ou plutôt de cette hostilité que Siméon avait marié deux de ses filles à des princes phanariotes, qui ont la plupart de leurs propriétés en Roumanie ¹⁾.

D'autres banquiers viennois, moins puissants que les Sina, mais influents encore par leur richesse, les Dumba, nous offrent un spectacle presque semblable. Si le père n'avait pas tout à fait oublié la Macédoine, le fils, Nicolas Dumba, aujourd'hui député au Reichsrath, est un fervent apôtre du germanisme; il veut bien cependant donner chaque année son offrande au bal de bienfaisance organisé par les étudiants roumains de Vienne, mais c'est, croyons-nous, tout ce qu'il fait pour ses anciens compatriotes.

Parmi les familles tsintsares qui ont gagné de grandes fortunes en Hongrie, il n'en est guère qu'une seule qui soit restée sincèrement attachée à sa nationalité; nous voulons parler de la famille Mocioni, l'une des plus considérables de Budapest. Les Mocioni ont conquis, soit par leur attitude ferme et courageuse pendant la lutte de 1848 et 1849, soit par les nombreux bienfaits qu'ils ont répandus autour d'eux, des titres durables à la reconnaissance des Roumains. Nombre de jeunes gens originaires du Banat et de la Transylvanie, leur doivent leur instruction, et, sans parler d'une foule d'œuvres utiles auxquelles ils ont concouru, ils ont longtemps été les plus vaillants défenseurs des Roumains de la Hongrie, tant au sein de la diète que dans leur journal *l'Albina*. Si, depuis trois ou quatre ans, leur ardeur a paru se ralentir, si des intérêts financiers ou autres les ont tenus éloignés de la politique militante, il n'y a pas à craindre qu'ils renient leur passé; leur nom appartient désormais à l'histoire roumaine.

Ce ne sont pas seulement les grands banquiers ou les grands propriétaires qui peuvent accroître l'influence des Roumains dans la monarchie austro-hongroise. L'esprit d'initiative qui distingue les Tsintsares permet à des hommes placés dans des situations beaucoup plus modestes de rendre de grands services à la cause nationale. Ne doit-on pas retenir le nom de ce négociant de Miskolc, Georges Tricoupa, qui, en 1770, avant que les Daco-Roumains eux-mêmes possédassent une grammaire, fit imprimer à ses frais la *Πρωτοπειρή* d'Anasthase Cavalliotis ²⁾, le premier livre qui nous fournisse des renseignements sur le dialecte macédonien? Ne faut-il pas citer parmi ceux qui ont bien mérité des Roumains Georges Roza, le médecin qui publia en 1808, à Vienne, un aperçu de l'histoire de ses compatriotes ³⁾ et Georges Boiagi, le professeur, à qui l'étude du grec et du serbe ne fit pas oublier son idiôme natal, et qui publia en 1813 une grammaire macédonienne ⁴⁾?

L'exemple le plus frappant de ce que peuvent l'intelligence et l'activité unies au sentiment national nous est fourni par la vie du métropolitain Şaguna, dont nous ne pouvons nous empêcher de dire ici quelques mots.

Anastase Şaguna, qui prit en religion le nom d'André, naquit à Miskolc le 1-er Janvier 1809 (n. s.). Son père, qui se livrait au commerce des vins de Hongrie, était ori-

ginaire de Grabova, en Macédoine. Son oncle maternel Athanase Grabowski, après avoir longtemps habité la Hongrie septentrionale et la Galicie, où il avait donné au nom de son pays natal une désinence slave, s'était fixé à Pest; ce fut auprès de lui que le jeune Şaguna vint achever ses études. Bien qu'il ne se fût d'abord occupé que de la philosophie et du droit, il se sentit entraîné vers l'état ecclésiastique. Un autre de ses parents, Maxime Manujlovic', évêque de Verşetj lui servit de guide et de protecteur dans cette nouvelle carrière.

Les Roumains n'avaient alors aucune influence dans l'église grecque-orientale de la Hongrie, église qui relevait tout entière du métropolitain serbe de Karlovci. Şaguna, entré dans les ordres au mois de Novembre 1833, fut pendant longtemps confondu avec les moines serbes; il dut habiter un couvent de la Sirmie et renoncer à l'usage de la langue roumaine. Ce fut ainsi qu'il franchit les degrés inférieurs de la hiérarchie, mais, parmi les Serbes comme parmi les Roumains, ses hautes capacités lui assuraient un brillant avenir. En 1847, il succéda comme évêque de Transylvanie à Basile Noga. Revenu au milieu de ses compatriotes, il n'eut plus dès lors qu'une pensée: rendre à l'église roumaine en Hongrie l'autonomie qu'elle avait perdue depuis l'année 1700. La lutte qu'il eut à soutenir contre les Serbes fut longue et difficile. Le patriarche Rajatic', qui en 1848 et 1849 avait été le plus ferme soutien de la monarchie autrichienne, était un adversaire redoutable. Cependant Şaguna ne se laissa pas décourager.

Les services qu'il avait rendus lui aussi à la cause impériale, l'ascendant qu'il avait su prendre sur son peuple donnaient une grande autorité à sa parole. Tout en combattant pour la liberté de son église, il ne négligea rien du reste de ce qui pourrait contribuer à la prospérité de son diocèse. Il avait toutes les qualités d'un homme d'affaires et, comme un vrai fils de la Macédoine, connaissait la puissance de l'argent. Il chercha donc à se créer des ressources pour les réformes qu'il méditait, pour ses prêtres, pour ses églises, pour ses écoles. Il mit habilement à profit l'influence personnelle qu'il avait acquise auprès de François-Joseph, et obtint directement du monarque des subsides importants. Les efforts qu'il ne cessait de faire pour se soustraire à l'autorité du métropolitain de Karlovci furent enfin couronnés de succès. Des *rescripts* du 25 Juin 1863 et du 13 Août 1864, confirmés par la loi hongroise de 1868, ont séparé la hiérarchie roumaine de la hiérarchie serbe et reconnu l'autonomie des deux églises. Cette mesure si avantageuse pour les Roumains, à qui elle permettait de s'occuper désormais de leurs affaires nationales, favorables aux Serbes eux-mêmes, qu'un antagonisme prolongé avec les Roumains ne pouvait qu'affaiblir, fut l'oeuvre de Şaguna. Ce fut lui encore qui assura la continuité de toutes les institutions qu'il avait établies, en fondant des caisses spéciales pour l'entretien de chacune d'elles. Il ranima le zèle des hommes riches qui se montraient indifférents au sort de leurs compatriotes. Grâce à lui, un de ses amis d'enfance, mort en 1870, Emmanuel Gojdu, que l'on avait parfois considéré comme un renégat, laissa aux Roumains une fortune de plus de 300000 florins, dont le revenu devait être consacré à subvenir aux besoins d'un certain nombre d'étudiants dans les universités ou les écoles supérieures. Plusieurs Tsintsares s'associèrent aux œuvres de Şaguna; c'est ainsi que Théodore Mutowski et Georges Grabowski laissèrent par testament de petites sommes à l'association transylvaine ¹⁾ dont l'infatigable prélat avait été le principal fondateur.

¹⁾ Le prince Mavrocordato et le prince Ypsilanti.

²⁾ Thunmann, 177.

³⁾ *Ἐξέτασις περὶ τῶν Ῥωμαίων ἢ περὶ τῶν ὀνομαζομένων Βλάχων, ὅσοι κατοικοῦσιν ἀντιπέραν τοῦ Δουνάβεως*, traduites en roumain par Sergiu Hagiadi (Craiova, 1867, in -8).

⁴⁾ *Γραμματικὴ ρωμανικὴ, ἢ τοῦ μακεδονοβλαχικῆ* (Vienne, 1813, in -8), réimprimée à Bucarest en 1863 par les soins de M. Constantin Negri.

¹⁾ «Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român.»

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Quand il mourut, le 28 Juin 1873, il répandit sur ses compatriotes de nouveaux bienfaits. Il leur laissa tous ses biens, dont il constitua un fond perpétuel et inaliénable, destiné à augmenter les ressources du clergé, des écoles et de la typographie métropolitaine.

Tel fut André Şaguna dont la vie a fourni déjà la matière d'une volumineuse histoire ¹⁾. Ses ennemis ont pu lui reprocher un caractère trop entier et des procédés trop despotiques (défauts ordinaires aux hommes qui ont conscience de leur valeur et des services qu'ils rendent aux autres); il n'en mérite pas moins l'admiration de ses compatriotes. Puisse les Tsintsares fournir à la nation roumaine beaucoup de représentants aussi éminents!

Paris,
le 27 février 1880.

Simile Picot.

ARTEA ROMÂNEASCĂ

Kannitz ethnographul distins ne atestă quô în Athena, Belgrad și Constantinopol, constructorii de case și biserice, — *Meşterii Manole* de astăzi, — sunt în mare parte Români din Sud.

Scriitorul austriac ne mărturesce quô e de mirare aptitudinea Românului pentru arhitectură. Quô în allelalte cetăți din peninsula balcanică, nu sunt alți meşteri de case afarô de Români.

Preâmbă-se quine-va astăzi în Turcia, Bulgaria și Serbia, și va constată quô zarfuri gingaşe, candelile de biserică și geamii, bijuteriă de filigran, pistolele ciselate, mânere cu incrustațiuni, vestminte brodate artisticamente și mult jinduite de Arnăuți fuduli, și în fine uă întrégă argintăriă iessu din mâinile Românului macedo-epirot.

Argintarii din Cruşova, din Bitolia și din Salonicu sunt toți români.

Pînô și în Bosnia și Herţegovina, pînô și în Cairo și Alexandria sunt argintari români.

La Nişi (Serbia) și la Vidin, se fabrică cercei și brăçări în filigran de uă gingăşiă răpitore. Toți lucrătorii sunt Români din Macedonia și Epiru.

Femeile bulgare cu anevoiă se decidu să lasse bijuteria românească pentru sticlăria colorată precupețită de tolbași ovrei.

Astăzi trăiesce în Constantinopol Românul Vasile Almină, meşter bătrân quare construî un mare număr de case frumoşe și de geamii imposante.

Aquestea 's faptele.

Que esse d'aiqui?..

— Anthropologia modernă ne învătă quô aptitudinile ginților se transmitu, — ca și alte caractere, — din generațiune în generațiune.

Grecii sunt astăzi tot așa îndemânateci marinari ca și străbunii lor.

Țigani, quari pînô mai de-ună-đi erau singurii nostri ferrari, sunt descendiți ai aquellor nomađi quari addusserô în Europa industria ferrului.

Daca astăzi în peninsula balcanică Românul este cel mai îndemânatec meşter de case, pietrar, argintar, bijutier, ciselar (săpător în metal) și lucrător de vestminte brodate cu aur, apoi tot el a exercitat mese-riele aquestea în epoca imperiului byzantin.

¹⁾ *Archiepiscopul și metropolitul Andreiș baron de Şaguna, de Nicolau Popea (Sibiū, 1879, in 8).*

Nu vorbirăm de pictură.

De què ginte să fie fost zugravii din Byzantiu?... Quine ne o ar puté spune?..

— Se scie quô 'n Italia în epoca renascerii, primii *pictori* și sculptori furô argintarii.

Așa Orcagna quare a lassat fresche la Campo-Santo, așa Donatello, Verocchio, Brunelleschi și alți mulți.

Să nu uitămu quô și astăzi argintarii români facu icôna mai întrégă de argint, afarô de figură și mâni.

Ore a lucră vestmintele sântului în placă de argint, nu este a dessină?... Ore a săpă *arabesche* pe metal, cum facu ciselarii și argintarii români, nu este a dessină?..

Astăzi, în Macedonia, bisericile și icônele sunt mai adessea zugrăvite de Români.

Ar fi pré lung să vorbimu de mosaice.

Sciința quare studiă pe om în timp și in spațiu, ne măi învătă quô artea este produsă tot'dauna, în ori-que țerră, de ginta aqueea de unde essu meşterii și lucrătorii.

Conclusiunea noastră este quô, fôrô să ne mandrimu afarô din calle, putemu đicce quô «*artea pretinsă by-zantină este arte eșită din creieri românești.*»

Elementul domnitor în imperiul byzantin, — laici ca și călugări, — fu compus nu atât de Greci quât de Arnăuți grecisați de limbă.

Nu e ginte quare să și schimbe idiomul mai cu-rând ca Arnăutul.

Populatiunea însă de unde eșirô lucrători și meşteri pentru meseriile artistice, fu, — ca și ađi, — popula-tiune românească.

Pentru elementul domnitor, — onor eră si fală d'a nu se pricepe la nici uă meserie.

«*Arta eră darô produsă de Români.*»

PINTEN.

NUMELE MEU

Dragi versuri, frunzele 'nverzescū,
Dar... mâine, cînd voiū fi uitat,
O să mă faceți să gîndescū
La frunzele ce s'au uscat;

Căci al meu nume nesciut,
Pe lîngă-atîtea nume mari,
Va fi un trunchiu necunoscut
Într'o pădure de stejari!

C. C. Plesoianu

Un popor luminat, harnic și eco-nom este ca uă minge de gumilastic; cu cât va fi isbit mai tare, cu atît se va înălța mai sus.

SAVANTUL ȘI POETUL

Savantul cu compasul măsoară mărginitul,
Poetul cu gîndirea străbate infinitul;
Al unuia e locul, al altuia e timpul,

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Savantul cu știința, Poetul cu Olympul.
Savantul trist pătrunde a lumei adâncime,
Poetul vesel zboară prin sferele sublime,
Și când Dumneșeirea isbește peptul lor,
Atunci Fraternitatea i strânge cu amor.

Ion. N. Polychroniad

«Vine earna, vine earna!»
Îmi șoptește ne-ncetat
Frunța, care 'ngălbinește,
Floarea, care s'a uscat.

«Vine earna, vine earna!»
Audu corbii croncăinind,
Și la glasul lor răspunde
Vântul toamnei greu gemând.

«Vine primavara, vine!»
Fericită răspund eu
Și îndată flori și fluturi
Să trezescu la glasul meu.

Toate 'su earăși inverđite
Riul curge strălucit
Codrul murmură, șoptește
Ca 'ntr-un dor nemărginit...

Toate le-am trezit d'în moarte
Prin un singur, drag cuvânt,
Eu le-am ăis să se deștepte
Că amori-i pe pământ!

Matilda Poni
mes. Englez

PINDUL ȘI CARPATUL

Episod din istoria resbelului Independinței României

I

Era pe la începutul lunei lui Noembre anulul 1877, nóptea își întinsese velerile salle de neguri peste suprafacia globului și uă plóe măruntă și pătrunzătoare luptându-se cu ascuțitul fluerat al crivățului cădea deasă și resbitore preste câmpiile și satele Bulgariei pe care le pustiise grozăviile resbelului.

Tocmai când nóptea era mai întunecósă și plóia mai repede, adică pe la opt ore din nópte, uă escódă de vre-uă noă călărăși Români părăsea Dolni Metropolul și se îndrepta spre Teliș pe care 'lă ocupasse

de curînd generalul rusu Gurco cu guarda sa. Ordinele ce priimeau escuadele de patrulare din anteposturii erau fôrte severe, militarul era obligat să înfrunte frigul, căldură, plóe, zăpadă, fóme, somnă, oboseală, să înceteze d'a fi om ca să fie oștean, căci dușmanii, mai cu seamă în acele timpuri când se prevedea apropierea desnodămintului terribilei drame, să servea de tóte armele, de forță și de duplicitate spre a înșela vigilența privighetorilor celorlora mai ne adormiți ca să comunice cei din afóră cu cei strânși într'un briu de oțelul în scorborele Plevnei.

Călărășii români îi fu încredințată astă grea sarcină în partea ocupată de Români, și ellu ăia și nóptea bătătoare într'una drumurile laturase dintre șioseaoa de la Biela spre Plevna până la șioseaoa ce eșa din Plevna spre a merge la Sofia, ocolind Grivița, Verbița, Clisovatu, Ribisa, Susurlu, Caradaci și Opanezul și înfruntând la fie-ce minut întâlniri pline de mară primejdii și lipsite de strălucirea gloriei.

II

Noă era la număr obscurii viteji care înfrunta plóia și ventulul înghețat, opt soldați și un caporal; trupurile lor tremurau de frigul în supțirica manta pe care intemperiele și uă grea campanie o maltratasse cu totul, apa de plóe răsbișse prin mondir până la pelle, cai lor pe jumătate despotcoviți se poticea într'una alunecând prin drumul cel mociros, dar cu tóte aceste ei înaintau fôră precurmare nesocotind chiciura ce le isbea fața.

Caporalul mergea înainte. Eh! ce mai oșteanul ce mai Bucurescean! ce mai mândrețe de mălaciă oboreană fusese înainte d'a cădea la sorții Stănjenului lui Șerban vodă rămănea în josul staturii lui și piatra se făcea fărime în pumnii lui de oțelul. Ellu de când era pe lume nu scia nici ce e frigul, nici ce e fómea, nici ce e oboseala căci pe tóte le îndurasse de când se născusse și se deprinsesse creștinul cu elle ca cu nisce jucării; d'aceia ellu nu era nici uă dată tristul, ci în tot-d'auna îl vedea veselul, voios, bine dispus. Când mergea la horă ellu cânta, când mergea la mórte iarăși cânta; cum putea fi vre un soldat codaciul sub comanda unui caporal ca Brigadierul Niță Bot-de-crapu?

III

De astă dată brigadierul nostru nu cânta ci mergea cu pasul măsurat în fruntea escuadei sale, își înștruna calul ca să facă cel măr pucin șgomotul și își făcea ochii în patru și urechile în opt ca să nu-și scape nimic ne băgat în seamă p'acea proclată de vreme.

Pe când mergea astfel încetinelul dar fôră de întrerupere, calul brigadierului se opri în loc fôră voia stăpînu-seu, ciuli urechile, sbărli cóma, ămflă nările și scóse din peptul un nincezatul ușiure dar semnificativ.

— Stați, strigă Nișu, că Zaplan allu meu mirós ce-va ne plăcut.

Toți cai se opriră și soldații trasseră cu urechia.

— Scărțit de care! esclamá un soldat fiu de plugar crescut sub inima carului.

— Tropotul depărtat de vite multe! adaoșse altul soldat al cărui tată fusese chirigiu.

— Trebuie să fie un convoi turcescu, urmă allu treilea soldat.

— Pe ellu mă! și ce-o da D-ăeșu, strigă Nișu făcîndu-și cruce și dând pintene calului.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Într'ua clipă escuada de călărași Români dispăru ca uă nălucă în negura nopții ca cum cai lor ar fi fost într'aripați.

IV

La uă distanță óre-care de locul de unde pornise ca nisce smeș călărașii noștri, mergea a lene báltă-căind printr'un dedal de gropi și hopuri unú convoiú de vre-ua trei-đeci de care încărcate cu proviđii și trasse de câte șease boi.

Înnaintea și înapoia convoiului călăreaú câte șease arnăuți armați până în dinți și de ambele lături ale carelor trei-đeci și mai bine de bașibuzucí grósnicí la înfățișare care isbeau într'una cu nisce bice gróse și nodoróse în spinarea bieților Bulgari ce mănau boi.

Carele ne unse cine scie de când scărțiaú cobitor, boi ne-măncăți cine scie din ce vremuri mugeau plângător și Bulgarií lichniți de fóme și sdrobiți de obosélă și durere gemeau înfundat. Într'ast timpú păđitorii lor își petreceau unii ronțăind ce aveau prin desagi, alții mijind și legănându-se pe șele și alții cântând uă manea lină și adormitóre ca să le trecă de urítú. Eraú aprópe de Plevna, de locul unde erau grămădiți mií de mií de inimici și cu tóte astea mergeau a lene și fórá grije ca cum țerra lor ar fi fost ne bántuită de nicí uă primejdie. Așa a fost Turculú și așa va fi cât va trăi.

De uă dată unú țipetú terribilú le isbi urechile, unú ura formidabilú predomină sgomotul produs de elemente și scósse din toropeară pe sectarií semilunei.

— Ghiaurii! strigară bașibuzucii spăimântați și fórá să ascepte ca să vađă câți suntú aruncară cât colo bicele, uitară că erau armați cu unú arsenalú de arme de totú soiulú și o luară rasna pe câmpie și dispărură ca și umbrele în negura nopții.

Bulgarií scăpați de acei ce'i tiranisa dádură și ei dosulú uitând și vite și care numai să scape cu viață și arnăuții rămăind singuri se strânse la uă laltă, își aduse aminte că sunt strenepoți ai lui Sckender-bei și se pregătiră să înfrunte primejdia.

Necunoscutul dușman sosi repede și impetuosú ca vijelia, oțelele se încrușiară, pepturile se isbiră, respirările se amestecară și mai nainte d'a se cunoșce și numera, sângele țșni din vine omenesci, țipete de durere și turbare se împrăsciară în spațiu și pismașa mórte își întinsese în aerú cobitórele ei brațe ca să priimească jertfele ce i se aducea.

Precum doi tauri de uă potrivă puternici și de uă potrivă inverșiunați se năpustescú unul spre altul cu turbare, se isbescú în capete, se împungú cu córnelé și se împingú cu vėrtute fórá ca să póta reuși ca unulú să dovedească pe cellú altú și astă neputere îi inverșiunează și mai mult și le îndoesce forțele, astfellú și celle doă cete de dușmaní se atacă, se isbescú, se

împungú, ample aerul de scânteele ce esú din săbiele lor și adăp pămíntul cu sudórea și sângele lor și furia lor se înmulțesce și inverșiunarea lor se împrós-păteađă căci și unii și alții sunt bravi și unii și alții sciú a se bate și nu potú să se dovedească unii pe alții.

În sfirșit dupó uă muncă d'aprópe uă órá Carpatulú învinge Pindulú, călărașii întinde la pămínt fórá de viață șease arnăuți, cincí din ei pusse pe gónă alți cincí dușmaní și nu rămăne pe câmpia de luptă între murinđii ce horcăiaú și boi ce mugeau, de cât doi luptători ce încă se batú: Nița Bot-de-crapú brigadierulú și uă namilă de Turcú.

Și unulú și altulú sunt voínici, și unulú și altulú viteji, dar însfirșitú Nița reușesce a ucide calul adversarului sêu și dupó ce'lú rėstórnă la pămíntú, se prăpăstuesce și ellú peste dėnsulú. Turcul căđínd își rupe sabia în doă și ne mai putínd să se lupte își lătesce spatele pe pămínt și ascéptă mórtea fórá de spaimă.

— Morí păgíne, strigă Nițu puind vírfulú sabiei salle în peptulú dușmanului învinsú.

— *Eú nu escú păgínă, eú nu escú Turcú. Armănú escú,* strigă învinsulú cu putere.

— Romănú! esclamá Nițu, oprindu-și sabia tocmai când era să se înfigă în peptulú învinsului.

— Da, armănú din Pínd, armán Macedoneanú; dar ce și tu escí Armănú?

— Negreșitú, respunse Nițu cu mândrie, eú suntú Romănú din țerra Romănilorú.

— Armán din țerra Armănilor! esclamá Turculú cu mirare sculându-se de jós și uitându-se uímitú spre călărașulú Român. Dar ce fellú? aú Armănií țerră?

— Cum nu, și țerră și stăpínire și óste și Domnú allú lor Român.

— Oh! du-mé, du-mé acolo unde Armănií împărătescú, strigă Turculú cu focú cuprinđénd cu brațele peptul fostului sêu adversarú.

— Bucuros, dar cum se face ca tu Român să faci parte din armia Turcească?

— Părinții mei *de gróza Grecilor s'au turcítú.*

— Ce grozăvie! vino, orí de ce lege ții fi, sângele apă nu se face, țerra ta îți întinde brațele și frații tei te strângú cu dragú la sínú, căci Românul orí cum și orí unde o fi este și rămăne Romănú.

Pe când crivėțulú fluera, boi mugeau și murinđii horcăiaú, doi frați, doi Romăni de și purtau uniforme de dușmaní se aruncaú cu dragoste unulú spre altul.

Píndul și Carpatul se străngeau la sínú.

V

A doua și des de dimineață intră în cuartierulú generalú allú cavaleriei Romăne de la Dolni Metropol unú convoiú de trei-đeci care încărcate cu gráne și noă-đeci de vite, iar cavaleria Romăná numéra unú oșteanú mai multú.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

APOSTOLI MACEDO-ROMÂNÎ

1. **M**ichailu G. Boiagi; Născutu la Bud'a in Ungari'a pe la anulu 1780, dintr'o familiă originară din Macedoni'a. Educațiunea si-a făcutu-o in loculu nascerei, si a scrisu in limbele: grecă, serbă, română si germană. Boiagi este in câtu scimu noi, primulu Românū care a scrisu o gramatică macedo-română.

Γραμματική ἡωμανική ἤτοι μακεδονοβλαχική σχεδιασθεῖσα καὶ πρῶτον εἰς φῶς ἀχθεῖσα ὑπὸ Μιχαὴλ Μποιαξή, διδασκαλοῦ τῆς ἀπλοελληνικῆς σχολῆς. — *Romanische oder Macedono-wlachische Sprachlehre, verfasst und zum ersten male heraus gegeben von Michael G. Bojadschi, öffentlichen griechischen Lehrer der hiesigen National Schule.* — *Ἐν Βιεννῇ τῆς Αυστρίας, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ Ἰωάννου Σνυρερ* 1813, in 8, p. 228.

Pre cându Boiagi a publicatū acest'a carte, eră profesoru de limb'a grecescă nouă in Vien'a. Acestu bărbatu fiu alu civilisatiunei si inveniati colonii din Moscopolea, a mai lăsatu si alte scrieri, din cari traductiunea „*Evangelium*” comentatu in gramatic'a D-lui Maximu. In *Loco*thea II p. 198 și 203 mai vedemu însemnate încă urmatórele doue cărți de ale lui Boiagi si anume: *Orbis pictus de Amos Comenius*, tradusu in 10 limbi: latină, francesă, italiană, daco si macedo-română, neo-grecă, rusă, serbă, ungară si germană, in 4°, anuciată in Vien'a la 1819. *Scurt'a gramatică neo-grecă*, (*Kurzgefasste Neugriechische Sprachlehre*) pentru junimea grecă si germană, tiparită in Vien'a la Dim. Davidoviki 1823.

Boiagi este celu de întâiu, ce avū curagiulu se dică lumii in faci'a atătoru popóre, alu căroru interesu eră a ascunde nationalitatea română din Macedoni'a, că intre Slavi, Albanesi si Greci, este unu poporu romānu, plinu de vietiă, de virtuti străbune, de nationalitate. Gramatic'a Macedo-română a lui Boiagi devenindu rară si cu greu de găsitū, unu singuru esemplaru s'a mai aflatu, după care a compusu si D-lu I. C. Maximu; *Rapeda idee de gramateca Macedono-Romanescă*, și cu spesele D-loru G. Goga si D. Casacovici, tiparită tra se cu impartă gratuitu Romaniloru de a drepta Dunărei. Bucuresci Tip. Statulu numitā Nifonu 1862 in 8°, p. 153. Repausatulu Maximu nu apucase a termină bine urmatórele rinduri:

„Meritarear se o retiparescă Romānii in etern'a memoriă a bărbatulu inveniati, ce consacră totă vieti'a sa la luminarea natiunei sale, si care fără indoelă se depuse in mormentu cu o mare amărire sufletescă, vediendu că tóte silintiele sale fuseră deșierate, de ora ce compatriotii lui se aratară surđi la chemarile lui.”

Si repausatulu C. Negri, care totu de una a avutu fericit'a idee de a face ceva pentru acesti Romani Macedoneni, se oferi a retipări cu spesele sale proprii Gramatic'a lui Boiagi, unu demnu monumentu alu nationalitației Romaniloru Aureliani. Asia dară retiparirea acestei gramatici o datorimu marelui patriotu Costache Negri. Ea este imprimată in Bucuresci Tip. Stef. Rasidescu, 1863 in 8°, p. 208 cu o prefaciă de D. Bolintinenu.

In cele din urma Boiagi, ducendu-se cu ducele de Luca in Itali'a, petrecū acold pana la mórte, eră scrierile lui pote ca au remasu in bibliotec'a ducala séu ca s'au pierdutu.¹⁾

2. **Theodoru A. Cavallioti**, invetiatiu protopopu romānu din Moscopolea in Macedoni'a, patru mile de la Achrida.

1) In cartea sa pag. 140 si urm., unde adauge, ca Cavallioti intorcendu-se la Moscopolea a ridicatu o tipografia in care s'au tiparitu multe carti romanesci. La pag. 146 numera mai multu romani invetiati, intre cari Dionisiu Mantuca episcopulu Castoriei.

Locutorii acelu orasiu toti vorbescu romanescó séu cum dice Rosa¹⁾ toti suntu Romani. Avemu de la elu :

Πρωτοπειρία παρά τοῦ σοφολογιωτάτου καὶ αἰδεσιμωτάτου διδασκαλοῦ, ἱεροκήρικος καὶ πρωτοπαπᾶ κυρίου Θεοδώρου Αναστασίου Καβαλλιώτου Μοσχοπολίτου ξυντεθεισα, καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεισα, δαπάνῃ τοῦ, ἐντιμωτάτου καὶ κρησιμωτάτου κυρίου Γεωργίου Τρικονπα, του καὶ κοσμήσκῃ επιλεγομένου ἐκ πατριδος Μοσχοπολεως. Ἐνετιῆσιν, παρά Ἄντωνι τῷ Βορτολι, ψφó, (1770), in 8, p. 104. Acestu opu cuprinde unu Abecedaru grecu și unu vocabularu de 1170 cuvinte in trei limbi: grecesce, romanescó si albanescó, cu litere grecesci²⁾. Cartea ne este cunoscută numai dupa reproducerea lui Thunmann p. 181—230. Opulu lui Cavallioti, este monumentulu celu mai pretiosu, ce posedemu despre dialectulu macedo-romanu. Originalulu astăzi nu se mai pote gasi, mentionatulu vocabularu însă lu avem conservatu prin Thunmann, loculu citatu.

3. **Constantinu Hagi Cehani**, romānu cu intinse cunoscintie, care comunică lui Thunmann multe scientie, despre originea, intinderea, numerulu populatiunei si alte imprejurări ale Macedo-Romaniloru si Albanilor.

4. **Danielu**, bărbatu eruditu si autorulu unui *Dictionary grecu modernu, meso-romanu, bulgaru si albanesu*, tiparitu in Vien'a la 1802.

Εἰσαγωγικὴ Διδασκαλία περιέχουσα λεξικὸν τετραγλωσσὸν τῶν τεσσάρων κοινῶν διαλεκτῶν, ἤτοι τῆς ἀπλῆς ρωμαϊκῆς, τῆς ἐν Μοισία βλαχικῆς, τῆς βουλγαρικῆς καὶ τῆς ἀλβανικῆς. Συντεθεισα παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ λογιωτάτου διδασκαλοῦ, οἰκονομοῦ καὶ ἱεροκήρικος κυρίου Δανιὴλ (Μιχάλη) Ἀδαμη Χατζῆ) τοῦ ἐκ Μοσχοπολεως 1802. S. L. (Ἐν Μοσχοπόλει); in 4 de p. 92; paginile continu vocabularulu reproducu mai tardiu de Leake; eră restulu volumulu contine diverse piese in limb'a grecă. (Biblioteca centrala din Bucuresci posedo unu esemplaru din acesta carte rară).

5. **G. Const. Rosa**. Doctoru in medicina, romanu din Macedoni'a, contemporanu ai ilustrilor barbati Budai-Deleanu, S. Clein, Petru Maioru si Sincai. Avemu de la densulu:

Ἐξετάσεις περὶ τῶν Ῥωμαίων ἢ περὶ τῶ ὀνομασμένων Βλάχων, ὅσοι κατοικοῦσιν ἀντιπέραν τον Δουναβεως. Pest. 1808 in 8° 3). Altă carte tot dela acesta: *Τεχνη τῆς Ῥωμανικῆς ἀναγνωσεως με λατινικα γραμματα*, (Despre scrierea si lectura romānesoă, cu litere latine, Buda 1809). O cunoșcemu inse numai din recensiuinea lui B. Kopitar⁴⁾.

G. POPESCU.

Cucerirea 'ntemeată pe puterea 'vingătoare,
N'avu nicl odineoară efectū trainic și realū
Ș'atuncī numai acțiunea'ī fu cu dreptū neperitoare,
Când încet fu sevărșită pe terimul cel moral.

Voă dar, campionī nobilī, care v'ați ales menirea
Acest adevărū la lume înc'odată s'arătăi,
Fie ca triumful grabnic sē v'aducă nemurirea
Și ca'n silințele voastre sē fiți bine-cuvântați!

1) Picot: in *Les Roumains de la Macedonie*, p. 42 dice ca'acestu vocabularu cuprinde 1070 cuvinte, cu equivalentulu loru romanu si albanesu, mai multe sentintie si piese grecesci pentru copii.

2) Thunmann: *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen Europäischen Völker* I Th. Leipzig 1774 in 8°.

3) *Cercetări despre Romānii dincolo de Dunăre*, traduse in romanescó de Sergiu Hagiadi, Craiova Tip. Th. Macinca și R. Samitca 1867, in 8, p. XV 62.

4) *Kleinere Schriften* I, Th. Wien 1857. p. 182, si urmat vedi si *Essai sur le vocalisme Roumain par C. D. Georgianu*, p. 100.

ALBUMUL MAÇEDO-ROMÂN

Mircea Cel Mare

Domnul Valahiei, Duce Făgăraşului şi al Omlaşului,
Comite Severinului, Despotul Dobrogei şi
Domnul Drastiorului (Silistrei) şi pênă la Mare.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ioanițiu

Imperatore Romano-Bulgarilor 1197—1207.

Ioanice

Empereur des Roumains-Bulgares.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

CORPÛ ŞI SUFLETÛ

Era noaptea 'nseninată; dinainte'mî la picioare, Apăru, schînteind, tainic, cerul măndru, înstelat, Fărmeceat de-acest spectacolû, de lumină şi splendoare, Multă vreme, în uimire şi 'n estază l'am contemplat;

Pe când stam contemplând astfel, pe de-asupra un norû trece: Cerû şi stele, într'o clipă, aû perit, s'aû nimiccit; Şi 'nainte'mî nu 'ntâlneşte, nimic alt, privirea'mî rece, Decît tîlburele unde, unuî lacû ne 'nsufleştî.

Tot asemenea, orî care creatură omenească, Reî saû bine-alcătuită, ce sub soare a născut, Dacă nu revelă-un suflet, care s'o 'ndumnezească, Maî mult alt nu represintă, decît un nemernic lut.

SOCIETĂŢEI MACEDO-ROMÂNE

Aû când egoismul rece stăpîneşte-orî ce fiinţă, În acest timpû de 'ndoială, positîf, materialû, Dulce'î a maî vedea oameñi ce 'nsuflaî de o credinţă, Se jertfescû unuî scopû mare, urmărescû un idealû!

A isgoni sârăcia, a risipi ignoranţa, A desrobi omenirea de sub jugul lor cumplit, A restitui Dreptăţei Gladiul ei şi Balanţa Când o mănă sacrilegiă, a'î răpi, aû îndrăznit;

A pregăti 'ncet unirea fraţilor d'un neam şi sînge, De furtuna releî soarte, cu cruşime desparţîî, A veghia focul cel sacru, alî feri de a se sînge;... Iată nobila menire rezervată la Eliî!

O! dacă cui-va în lume, va sta vr'odată 'n putinţă A face, un visû scumpû nouë, s'ë devină-un faptû realû, Va fi numaî celor oameñi ce 'nsuflaî de o credinţă, Se jertfescû unuî scopû mare, urmărescû un idealû!

Focşani.

H. P. P. P.

L'unité de l'espèce humaine n'est pas seulement un dogme, qui peut être et a été nié; pas seulement une belle conception philosophique, qui peut être discutée. C'est avant tout un fait scientifique, qui ressort de l'application à l'homme des lois communes à tous les autres êtres organisés et vivants. Et ce fait a une grande portée; car seul il donne une base acceptable par tous les esprits à la sainte notion de la fraternité de tous les hommes.

Paris, 7 Avril 1880.

Edgar Quinet

Paris, 30 Mai 1880.

Monsieur,

Vous invoquez deux noms chers et sacrés: Georges Asaky, Edgar Quinet. Je sais que devant eux, tout Roumain s'incline; ils ont contribué à fonder la Roumanie. En souvenir de mon père et de mon mari, je vous envoie une page inédite que vous me demandez pour votre oeuvre patriotique.

Edgar Quinet

LETTRE À UN PATRIOTE ROUMAIN

En prenant en Occident la défense de la nationalité Roumaine, j'ai soutenu la plus juste des causes. Je n'attendais d'autre récompense que le sentiment d'un devoir accompli. Votre assentiment me permet de penser que j'ai exprimé avec vérité les vœux des Roumains. C'est là ce que je souhaitais le plus. Un peuple ne gagne pas en un seul jour sa place au soleil. Je prévois que le bon droit malgré l'évidence dont il est accompagné ne recevra que lentement et par degré la sanction complète des événements. Il faudra encore le concours actif de tous les bons citoyens; en Occident il sera nécessaire de réveiller, d'exciter de nouveau l'intérêt public pour nos frères d'Orient. S'il en est ainsi, quelle force ne puiserai-je pas dans votre sympathie, pour continuer le saint combat de la justice. Le plus grand des encouragements sera toujours l'adhésion des hommes qui vous ressemblent. Vous me faites l'honneur de me compter au rang des enfants de la Roumanie; peut être l'ai-je mérité par mon dévouement filial à sa cause et par ma ferme volonté à la soutenir, tant que le ciel m'en laissera la force.

Agréez etc.

Edgar Quinet.

Bruxelles, avril 1856.

Jamais les vieilles nationalités réagissent avec autant d'énergie que lorsque la force et la tyrannie travaillent à les anéantir.

La race latine est immortelle; elle sera toujours le génie et l'âme du Monde.

C'est en vain que les barbares fondirent sur elle et campèrent dans le Capitole.

La sève des vaincus roula dans ses veines, et ces vainqueurs à la fin tombèrent en esclavage; la semence civilisatrice germa dans leur cerveau, bouillant avec leur sang le sentiment ou l'art, la poésie, et au fond de leur conscience la foi qui sauve.

Oh! frères d'Orient! lutez avec persévérance; défendez la terre sainte pouce à pouce, car le sol de la patrie est sacré.

Gardez votre langue, vos mœurs; et n'oubliez pas qu'ici, dans ce pays classique de l'indépendance, après cinq siècles d'une lutte acharnée qui commença aux Asturies avec Pelayo, nous avons roulé le Croissant sanguinaire, du haut des murs de Grenade au fond

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

du détroit (Gibraltar) pour ne jamais plus réparaître sur le serein ciel bleu de la gentille Espagne.

Nous formons tous ici des voeux pour votre indépendance, pour votre liberté, pour votre triomphe.

A la sociedad Macedono-Romana

Bucarest

Nunca aparecen mas fuertes las antiguas nacionalidades que cuando mas se empeñan la fuerza y la tirania en aniquilarlas.

La raza latina es inmortal; ella sera siempre el genio y el alma del mundo.

En vano cayeron sobre ella los barbaros y sentaron sus reales en el Capitolio. La sávia de los vencidos circuló por sus venas, y cayeron por fin esclavos los

vencedores, germinando en su cérebro la semilla civilizadora, hirviendo en su sangre el sentimiento del arte, la poesia, y en el fondo de su conciencia la fé salvadora.

Luchad, hermanos de Oriente con perseverancia; disputad la tierra santa palmo á palmo, que sagrado es el suelo de la patria.

Conservad vuestra lengua, vuestras costumbres; y no olvideis que aquí, en este pais clásico de la independencia, tras cinco siglos de ferviente lucha iniciada en Asturias por Pelayo, arrojamos al fondo del Estrecho, desde los altos muros de Granada, a la sangrienta media luna, para no volver jamás a levantarse en el sereno azul del cielo de la gentil España.

Todos formamos aquí votos por vuestra independencia, por vuestra libertad, por vuestro triunfo.

Torroella de Montgrí 28 Marzo de 1880.

Aperto de Quintana

D I N

„DE LA BONN LA COBLENZ“¹⁾

«Dama, cam de 25 de ani, era de o frumuseță fină și picantă și, ceea ce este mai mult, cu o fizionomie interesantă și cu totul simpatică: figură necunoscută, și totuși cu câtă mă uitam la dânsa — se înțelege numai pe furiși și pe câtă 'mă permitea bunăcuviința și timiditatea mea — cu atîtă parcă 'mă părea cunoscută.

«Ewig nah und ewig weit.»
(Eternă departe și totuși aproape.)

Atunci, împinsă de o curiozitate neobișnuită, plecai urechea, ca să ghicesc după limba, în care convorbia încet, de ce naționalitate sîntu. Așu fi dorit să legu cunoștință cu dînsii, singurul mijloc, care m'ar fi făcut să uită mai simțitor singurătatea, ce mă apăsă. «O! ce n'ășu dà să fiă Romîni», zisei în mine, dorit a întîlni compatrioți de ai mei, și de a vorbi limba țerii mele, ale cărei scumpe accente nu le aușisem de atîta timp. «Ei ar fi pentru dorul tău de țeră, ca rîua nopții pentru florile arse de soare, ca un izvor recursor pentru pieptul însetat de o cale îndelungă».

Niciodată ca atunci nu mi aș părut mai adevărate versurile lui G. Sion:

«Mult e dulce și frumôsă limba ce vorbim,
Ca ea mai armoniôsă alta nu găsăm.»

Ear tu, iubite lectoru, nu vei găsi exagerat acest sentiment, căci poți te ai aflat și tu vreodată în asemenea pozițiune, și, departe de țera ta, ai primit cu entuziasm totu ce 'ți aminteă de ea. Atît de

¹⁾ D. Quintescu a onorat Albumul cu o frumôsă lucrare «De la Bonn la Coblenz pe apă și pe jos, cu o scrisore d-lui V. A. Urechia.» Spațiul care ne mai rămâne ne obligă a da numai aceste rânduri, care vor face cu nerabdare a se aștepta publicarea întregii opere.

strînse sîntu legămintele, cari ne înlănțuesc de pămîntul nașcerii! O! nu'mi vorbiți de chimera: *patrie universală*; omul este o ființă forte restrînsă în spațiu și în timp, mică, trecătoare, și, cu tôte aspirațiunile sale cele înalte, precum nu poate îmbrățișa totul cu mintea, așa nici cu inima globul întreg. Patria sea adevărată a fost și va rămîne totudeauna aceea de pămîntul căreia sîntu legate simțirile sale:

«Paserea cea călătoare zboră, cîntă, rătăcește,
Dar se 'ntorce ér la locul unde ziua a vîdută.»

Quintescu

MARIÓRA

(Episod din resboiul Românilor cu Turcii de la 1877)

Dunărea plină de valuri
Sgomotose șerpuea,
Și pe cele două maluri,
Negura încet cădea;
Când talazul cu uă plută,
Uă femeă despica.

Bătălia începuse. Dunărea era umplută
De torpile, și intr'ênsa uă femeă ce căta?

De un an d'abia fusese Marióra măritată
Când soțu'i de lângă dînsa fu răpit pentru armată;
Și vîdînd că nu mai poate sta pustie 'n al ei sat,
Și-a pus în gînd să se 'uceă la resboiu după bărbat.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Era tocmai ziua 'n care
Se iviră la Balcani
Și se puse la 'ncercare
Bravii noștri de curcani;

Marióra ce trecuse Dunărea, lată ș'adâncă
La Nicopol se afla;
Singură, fără de frică, rezemată de uă stâncă,
Sta pe gânduri și dfta.

Este nopte. Când scânteică,
Varsă bombele ce 'n aer cu șgomot aū eclatat,
Atunci sërmana femeă,
Stăpânită d'un gând gróznic, inima 'și-a sfîșiat.

Totuși ea înaintează,
Tremurând, — o, nu de frică, — étă-o că a și zărit,
Sentinela ce veghiează
Inamicul; drept la dênșa Marióra s'a oprit.

Dar soldatu 'n amutare,
Stă la postu'i, neschimbat;
Femea nici uă simțire
Într'ensul n'a descepat.

În zadar ea îl vorbește și i spune că e soție,
De oșcén român ce luptă, cu ai săi, la bătălie;
În zadar ea îl întrebă d'al ei soț: ce s'a făcut?
El nimica nu răspunde, căci la post e surd și mut.

Marióra desolată
Și cu ochii plângători,
Bietul soț și l' cată, cată
In tot locul până 'n zori.

Dar în calei sentinele
Întâlnește tot mereu,
Și miile de ghiulele
Par că trag în pieptul său.

Al ei soț, unde-o fi óre?
Se repausă sub cort?
E rănit? Unde îl dóre?
Ori póte că e chiar mort?

Un strigăt de disperare,
D'abia póte să mai dea,
De și el peste hotare,
Nici un echo nu avea.

Dar románca e sublimă și chiar la nenorocire,
Ori când este ca acuma dominată de iubire.
Dacă vieța este stinsă în bărbatul său iubit,
Stinsă va fi și într'ensa, pentru ca tot s'a sfîrșit.
Visuri dulci de fericire, numai póte să nutrească,
Văduvă, în astă lume, la ce óre să trăească?

Marióra e superbă, cu coșitele'i pe spate,
Bătute d'un vânt ușor,
Cu uă fotă scurticică, picioarele descălțate
Și ochiul scânteietor!

Cu pasul ei ca de ânger, majestósă și senină,
Ea părea că sbóră 'n vânt!
Dar d'ua-dată se oprește, ca un fulger de lumină,
Și 'ngenuchie pe pământ!

Câmpurile ce coprinde cu a ei lungă privire
Mórtea le-a acoperit,
De cadavre; printre ele c'ua putere peste fire
Cată soțu'i cel iubit.

Este el!... o, dómne sfinte,
Ce tabloū sfîșietor!
Printre mii de oseminte
Zace și al ei odor!

Și sërmana aiurează
Ochiul ei s'a 'ntunecat.

Nimic dênșa nu mai vede. Dar luna ce luminează,
Pe soțu'i cădut în luptă i l'arétă înghețat.

Drept la dênșul se repede, Marióra de uă-dată;
Dintr'un somn greū și teribil pare că e descepată.
Ea se luptă să ridice și s'apropie de sfn
Pe oșcénul ce l' rēpuse glonțului păgîn.

— «Te gălesc Bădiță dragă! Inima ardea în mine,
D'al teu dor și étă-acuma eu mă aflu lângă tine.
Nu veți tu pe Marióra?... Ce, nu poți ca să grăești?
Ai cădut... de osteneță, nu i așa că tu trăești?
Când plecași tu măi Bădiță cu oscirea românească,
Diceai tu atunci că lupta repede o să sftrească;
Să n'am témă de nimica, căci a casă o să vii,
Sănătos, vitez și mândru, pe pept cu căvălării!
Nu i așa? spune Bădiță, inimióra nu i mai bate?
Ale tale jurăminte de iubire sunt uitate?
Dar tu nu mi rēspunđi nimica, ci stai rece și tăcut,
Scólă-te Bădiță dragă, étă ziua s'a făcut!

Dar glasul ei se stinge și focul încetează
Din ochiul său cel viu;
Ea cade lângă soțu'i pe care îl veghiează
În câmpul cel pustiū!

Când se face diminéță
Și când toți acei soldați
Cari nu mai aū vieță,
După câmp sunt adunați;

Marióra e găsită
Mórtă, lângă-al ei iubit.
Și... ea este fericită,
Căci în cer la regăsit.

Basilie P. Rădulescu

MORALA

(După Büchner).

Principiul adeveratei morale are de basă reciprocitatea. Nu putem dér găsi un călăuz mai bun pentru purtarea noastră morală, de cât cunoscutul proverb: «*Co ție nu-ți place, altuia nu face,*» séu «*fă tu altora ce vrei ca să-ți facă ție ei*»... Acest proverb este un adeverat cod al virtuții și moralei cu mult mai bun și mai simplu, de cât cel mai voluminos manual de Ethică séu cel mai bun sistem religios din lume. Tóte regulele moralei basate pe consciință, pe religiune séu filosofie sunt in fața acestei simple dér practice regule aprópe superflue. Acésta regulă va câștiga o adeverată valóre, când fiecare individ va ajunge la un grad de cultură așa de inaintat, in cât să n'ntelégă scopul vieții sociale, raportul, ce esistă intră el și societate și va sci să concórde interesele sale cu ale societății, in care trăesce. Este generalminte cunoscut și aprobat de istoriă, că moralitatea unei

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

societăți, ca și moralitatea unui individ, crește și se desvoltă în acea măsură, în care se desvoltă cultura, conștiința și cunoștința legilor menite a promova interesele generale și că în consecință ordinea socială se îmbunătățește în raport cu micșorarea asupra legilor penale.

A. Radu.

Palacio del Recreo.
Alameda de Hercules.
Seville.

Monsieur,

Votre lettre me touche profondément ! Votre inspiration est noble et vos efforts seront couronnés de succès. La langue de la mère patrie est le viatique de celui qui l'a quittée et l'espérance de celui qui naît dans l'exil. Il faut donc la conserver à tout prix, comme l'enfant conserve la tradition du foyer, l'homme l'amour de la liberté ! Je souscris de tout mon cœur à votre désir ; je vous prie, seulement, de m'indiquer dans quel genre et sous quelle forme, poésie ou prose, le tribut que je joins avec un sentiment d'orgueil à celui que vous apporteront de plus illustres que moi. Quelque occupée que je soies en ce moment je n'apporterai aucun retard à mon envoi.

Recevez, monsieur, mes remerciements et les souhaits que je fais de toute mon âme pour la réussite de votre noble projet.

L'ÉPREUVE D'AMOUR

Par une matinée du mois de septembre de l'année 1807, un jeune homme de 28 ans environ, le sac sur le dos et un bâton à la main, s'acheminait sur une route du midi de la France. Il était vêtu simplement d'une blouse bleue et d'un pantalon de toile, sous lequel s'élargissaient des guêtres d'une blancheur irréprochable ; mais, quoique rien dans son allure régulière et dans l'extrême propreté de ses vêtements quelque chose de discipliné qui trahissait des habitudes militaires. Plusieurs passant avaient déjà paru faire la même remarque ; il faut avouer néanmoins que si elle ne manquait pas de probabilité elle n'atteignait pas non plus au degré de certitude de cette observation d'un vaudeville :

En le voyant, sans l'habit militaire,
J'ai deviné que c'était un soldat.

Ce jour-là, la matinée était belle, un vent tiède secouait sur la route le parfum pénétrant des noyers dont elle était bordée de distance en distance, et notre voyageur réjouit par la bénignité de l'atmosphère et plus encore par ses pensées particulières marchait d'un pas dispos, tantôt chassant une pierre avec son bâton, tantôt accordant une caresse à son chien, un magnifique épagneul qui s'arrêtait sous la main de son maître et repartait ensuite en bondissant, comme s'il n'eût pu dilater que par des mouvements violents la joie qui l'oppressait.

Pierre (c'est le nom de notre voyageur) avait raison d'être gai. Il revenait de Silésie, où il avait conquis, par un trait de bravoure, la croix d'honneur et son congé : il allait habiter en paix sa petite maison blanche, héritage de ses pères, et rien ne pourrait plus s'opposer à son union avec Marie, sa bien-aimée depuis l'enfance, celle dont le souvenir l'avait suivi dans toutes ses campagnes, celle pour qui il avait préféré son congé à un grade de lieutenant ; Marie était sa cousine, Marie était la plus jolie fille du village. Elle n'était pas seulement plus jolie que les autres villageoises mais elle était encore bien au-dessus d'elles par son esprit et par ses manières. Elle avait été élevée comme une demoiselle par une comtesse de l'ancien régime, sa marraine. Elle avait puisé dans cette éducation aristocratique une délicatesse de sentiments qui penchait un peu vers le romanesque et une finesse d'idées qui semblait alors ne devoir appartenir qu'à la classe privilégiée. Pierre était fou de Marie, il savait qu'il en était aimé et il lui avait écrit une longue lettre afin de lui annoncer son retour et sûrement, à l'heure qu'il était, elle l'attendait sur le seuil de sa porte, ombragée d'une vigne en festons ; sûrement elle prolongeait sur la route ses regards impatients pour le deviner dans l'espace. Peut-être même viendrait-elle à sa rencontre, et alors... Oh ! alors la rêverie arriva à un tel développement d'extase que, ma foi, il envoya une pierre, d'un coup de bâton, à plus de trente pas derrière lui, qu'il caressa son chien trois fois au lieu d'une et que le noble animal se précipita en avant avec des bonds incommensurables.

Ensuite Pierre entonna de toute la force de ses poumons une complainte du pays, dont voici les paroles.

„A la claire fontaine — les mains me suis lavées ; à la feuille de chêne — me les suis essuyées — Sur la plus haute branche — le rossignol chantait — Chante, rossignol, chante, — toi qui as le cœur gai — Le mien n'est pas de même — il est bien affligé — C'est que mon ami Pierre — à la guerre est allé — pour un bouton de rose — que je lui ai refusé ! — Je voudrais que la rose — fut encore au rosier — et que mon ami Pierre — fut encore à m'aimer.“

Il se tût tout à coup. Il venait d'arriver devant la maison de Marie. Eh bien ! où était donc Marie ? Il n'y avait point de Marie. Comment pouvait-il se faire qu'il n'y eût point de Marie ? Certainement il était tout à fait impossible qu'il n'y eût point de Marie.

Pierre se passa la main devant les yeux, comme s'il eût été en proie à une hallucination, puis il se mit en marche vers sa propre demeure, l'esprit rempli de funestes pressentiments.

Là une bien autre surprise l'attendait vraiment. Figurez-vous qu'il trouva, installée, chez lui, Marie, qui tenait un enfant dans ses bras, qui était la mère de cet enfant, qui donnait la main à un homme et qui était la femme de cet homme... Pierre faillit tomber à la renverse. Il sentit quelque chose qui lui étranglait le cœur et qui de là lui montait dans les yeux. Il voulut parler et il n'enfantait que des sons inarticulés. A la fin il s'appuya contre la muraille et regarda stupidement autour de lui.

C'était donc, grand Dieu ! bien possible. Mariée à un autre ! Caressant l'enfant d'un autre ! cette Marie qu'il avait tant aimée ! qui était son seul espoir, son seul avenir, la seule chose qui l'attachât à la vie ! Que va-t-il devenir à présent ? Ah ! cela lui est, certes, bien égal, on peut bien faire de lui tout ce qu'on voudra. Et ses projets de bonheur ? et sa maison blanche ? et sa vie paisible ? et les récits de ses combats ? et le coin du feu ? Qu'est-ce que tout cela est devenu, mon Dieu ! qu'est-ce que tout cela est devenu !

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

— Mon ami, lui dit Marie, je vous présente mon mari et mon enfant, je suis sûre que vous estimerez l'un et que vous aimerez l'autre. De fausses nouvelles vous ont fait passer pour mort. J'ai trahi, par suite de cette erreur, des promesses qui, autrement, m'auraient été sacrées. Je comprends l'amertume de votre coeur, mais je connais assez votre noblesse pour savoir que des sentiments plus tendres feront place désormais à une amitié telle qu'elle convient à ma nouvelle position.

Et maintenant, ajouta-t-elle — embrassez-moi et embrassez mon enfant.

Pierre embrassa.

Le lendemain Marie dit à Pierre : Mon ami, j'ai une faveur à vous demander. Cette maison que nous habitons vous appartient. Trompés par le bruit de votre mort nous nous en sommes mis en possession comme étant vos seuls héritiers. J'avoue qu'aujourd'hui il nous en coûterait de la quitter : nos habitudes nous y attachent, et puis elle m'est chère par des souvenirs d'enfance auxquels vous n'êtes point étranger. Voulez vous nous la vendre ? Que vous importe ? Ne serez-vous pas toujours libre de l'habiter avec nous ?

Prenez-la, répondit Pierre d'une voix étouffée. Prenez-la avec tout ce que je possède. Je n'ai plus besoin de maison à présent. Dans quelques jours je partirai pour l'armée.

Et Pierre signa l'acte qui lui enlevait la maison que lui avait transmise son père. Un autre jour Marie lui dit encore : — Mon bon Pierre, vous nous parlez souvent de votre résolution bien arrêtée d'entrer encore au service. Cela m'enhardit à vous demander une nouvelle grâce, et j'ai besoin de connaître à fond votre amitié dévouée pour oser seulement vous en faire la proposition. Mon mari a tiré au sort ; il va partir, à moins qu'il ne se fasse remplacer, et vous savez que le prix d'un remplaçant est si élevé que toute notre modeste fortune y suffirait à peine. Au nom de votre petite Marie d'autrefois, puisque vous voulez absolument vous engager, consentez à être son remplaçant. Cette bonne action ne changera rien à vos projets et vous emporterez nos bénédictions.

C'est bien, répondit Pierre : je serai son remplaçant.

Alors Pierre reprit son sac, son bâton, sa blouse bleue, siffla son chien et dit à Marie : Adieu, Marie, — souvenez-vous de moi et que le ciel vous pardonne ce que vous m'avez fait souffrir. J'étais venu joyeux ; je m'en vais le coeur brisé.

— Noble et pauvre ami, s'écria-t-elle en lui serrant la main, tant de générosité ne peut manquer d'avoir sa récompense. Chaque matin je prierai Dieu qu'il vous fasse trouver le bonheur auprès d'une femme qui vous méritera mieux que moi. Ne secouez pas ainsi la tête, Pierre, et espérez.

— Tenez, voici une bague de mes cheveux pour que vous ne me perdiez pas tout entière. Mais, en retour, faites-moi un dernier sacrifice. Ma petite fille s'est prise de grande amitié pour votre chien. Si vous le lui emmenez elle en sera malade de chagrin. Laissez-le lui et il ne se passera pas un jour sans que je lui apprenne à bénir votre nom.

Pour le coup des larmes jaillirent dans les yeux du soldat, mais il baissa la tête en témoignage de résignation. — Allons, dit-il, il faut que le sacrifice soit complet. Il ne me restait plus que mon chien. Prenez-le. — A ces mots il menaça du bâton son chien qui s'apprêtait gaiement à le suivre. Le pauvre animal se coucha par terre en levant sur lui des yeux suppliants et pleins d'une inexprimable anxiété ; on voyait qu'il épiait le moindre signe pour s'élaner auprès de son maître, et cependant le signe n'arrivait pas.

Pierre s'éloigna brusquement sans détourner la tête. Au bout de quelques pas il entendit de douloureux gémissements

et précipita sa marche. Il n'alla pas loin. Au premier tas de cailloux qu'il rencontra sur la route, il s'assit et coucha son front dans ses mains. Il était anéanti.

Il fut tiré de sa torpeur par la chaude haleine d'un chien qui cherchait à lui soulever les mains avec son museau, et par la pression de deux bras qui s'entrelaçaient autour de son cou. C'était son épagneul ; c'était Marie.

— Pierre, lui dit-elle, je ne suis pas mariée, je ne suis pas mère. Je t'ai gardé ma foi. Me veux-tu pour femme ?

Et ton enfant ? demanda Pierre, hébété comme un homme ivre.

Il est à ma cousine.

Et ton mari !

Encore à ma cousine. Je les lui ai empruntés pour t'éprouver ; on m'avait dit que la vie des camps t'avait gâté. On t'avait peint à moi comme un querelleur, un débauché, un mauvais sujet incapable de rendre une femme heureuse. J'ai voulu te soumettre à un essai ; pardonne-moi ma ruse.

Oh ! oui je te pardonne, s'écria Pierre. Mais, au nom du ciel, ne recommence plus ce jeu cruel. Tu ne sais pas combien cela fait mal, quand on aime autant que moi, de croire qu'on a été oublié.

Maria detzia maitteyri.

Le temps nous semble fuir, mais ce n'est qu'un mirage.
Nous sommes le vaisseau qui voit fuir le rivage
Quand c'est lui qui passe à coté ;
Et c'est nous qui passons devant l'Eternité.

Louis Parisbourey

Fragment d'un scénario d'opéra intitulé le
VIEUX RHIN

Eudore, préfet des Gaules.

au milieu d'une nuit de tempête

De noirs pressentiments mes esprits sont troublés ;
Le malheur m'attend-il sur ces bords désolés ?
Né dans les champs de Grèce au pied du mont Taygète,
Où ne m'ont pas jeté le sort et la tempête ?
J'étais heureux là-bas,
Rome n'ordonnait pas !
Je vivais sans envie
Et j'ignorais les combats de la vie...

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

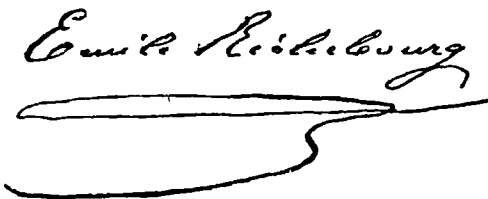
De ma chère patrie
J'aime à me souvenir!
Et toi, mer en furie,
Qu'ici j'entends gémir,
Aux bords de Messénie,
Sous le plus beau des cieux,
Je te vois calme, unie,
Endormant tes flots bleus,

Je te revois sur les dunes bataves,
De nos vaincus rejeter les épaves;
Je te revois partout, enfin,
Où s'est posé le pied romain.

Dieux, qui m'avez fait voir les plus lointains rivages,
Quand mettez-vous un terme à mes pèlerinages?

Bien jeune encore la fatigue m'a pris;
J'ai vu s'enfuir toutes mes espérances...
Amour, amour! ton charme m'a surpris,
Et j'ai connu de cruelles souffrances.
O Velléda! tu souffres moins que moi! ...
Mon âme aussi, mon âme désespère!
N'est-il donc pas un endroit sur la terre
Où je pourrais, libre, vivre pour toi?

Emile Reichberg

DESPRE EDUCAȚIUNE

Prin vorba *educațiune* se înțelege, în resumat, toate acele îngrijiri de care se cuvine să fie încongiurat omul în prima perioadă a vieții sale — de la nascere pînă la maturitate, — și toate acele măsuri ce trebuie să se ia spre a forma din el, cu timpul, o ființă cât se poate mai perfectă, un membru al societății folositor al lui-însuși și semenilor săi, un fiu zelos și devotat al Patriei.

Necesitatea educațiunii este atât de simțită între omeni, și foloșele ei atât de înverdate, încât nu credem că se va găsi un singur om cu mintea sănătoasă, care să cuteze a le combate. În adevăr, cine nu recunoște ore admirabile grade de perfecțiune, de capacitate și de virtute la care se poate înălța omul prin educațiune? Cine nu știe asemenea, câte talente naturale se sting, sau cellă puțin rămân pentru tot-d'una neproductive, din cauza lipsei de educațiune? În fine, — ceea ce este și mai dureros încă pentru omenire — cine nu vede ore înfiorătorul grad de răutate, de selbăticie și de corupțiune totală pînă unde poate degenera omul needucat?

*

Venind acum la modul de aplicare a educațiunii, aci vedem nise diferențe de opiniuni diametralmente opuse una alteia. Astfel, unii susțin că este bine a se accorda copilului o libertate absolută, tolerându-i-se totul, și lăsându-l în propriile sale aplecări firești, fără cea mai mică restricțiune. Alții, din contra, pretind că copilul nu trebuie să aibă voință liberă, ci să se supună orbesce la ordinele educatorilor săi.

Argumentele adduse de apărătorii libertății nemărginite sunt, că copilul trebuie să guste singur din toate, spre a

ști apoi, prin însuși experiența lui, să distingă binele din rău; să sîrbă din cupa vișului, spre a-și cunoște veninul omoritor; să se arunce în valuri, spre a le cerca adîncimea; în flacări, spre a le simți usturimea; să se isbescă cu capul de stînci, spre a ști în viitor să le ocolescă, etc. Numai cu modul acesta, conchid eu, un copil, trecînd prin școala experienței, se va oțeli în contra vișului, și va deveni virtuos.

Susținătorii restricțiunii absolute raționază cu totul contrariu. Ei pretind că copilul nu trebuie să voiască nimic, pentru că nu știe ce voiesce; ci să solicite totul de la mîna mării sale, cari știu ce se cuvine și ce nu se cuvine să-și acorde; să nu se atingă de venin, că-l omîră; nici de foc, că-l arde; nici de apă, că-l înecă; nici de stînci, că-și sparge capul, etc. În fine ei conchid, că se cuvine a cresce pe copil într-o absolută subordinațiune pînă la maturitate căud, prezentându-se pe scena lumii, ferit de orî-ce contact cu răul, și nutrit numai cu preceptele binelui, va concepe de la sine un deșgust pentru viș și, prin urmare, va appuca calcea virtuții, permițendu-și a voi numai ceea ce-și permitea educatorii săi să voiască.

*

De vom examina cu maturitate argumentele invocate de propagatorii ambelor sisteme de educațiune, ne vom convinge îndată că ele nu sunt decît nise extremități, diferind una de alta numai prin direcțiunea opusă ce percurg; dară cari, în cele din urmă, după logica firească a lucrurilor, se ating, și fatalmente nu produc decît aceleași rezultate funeste.

Începînd cu cei d'antîi, primul lucru ce semnalăm este, că ei propagă doctrina lor numai prin vorbe, și o practică numai prin faptele lor isolate; dară nimeni dintr'însii n'a avut încă curajul de a o formula într'un manual de educațiune, sau de a o intercala în vre-un curs teoretic de pedagogie. Acesta credem că probă de ajuns slăbiciunea argumentelor adduse de dînsii în favoarea principiului ce susțin, și neîncrederea ce au ei-însuși în ajungerea, pe această cale, la rezultatele dorite. În adevăr, cine ne-ar putea încredința că un copil, lăsat a gusta în plină libertate din amăgitoare plăceri ale vișului, nu se va îmbăta de aparenta lor dulcătă? Cine nu știe că vișul se presintă sub nise forme atrăgătoare, și că, cu cât cine-va se adapă dintr'însul, cu atât setea i se aprinde mai mult? Avarul, spre exemplu, visă numai comori; bețivul, vase pline cu liquide spirituoase; desfrînatul, orgii; leneșul, răcoritoarea umbră a pădurilor. Apoi bunul simț și experiența de toate zilele nu ne arată ore îndestul că deprinderea devine o a doua natură, că ea se preface în necesitate, în nevoie permanentă și neînvinsă?

Este foarte adevărat că un om se poate oțeli prin experiență, în contra unor restricții ce cadă asupra-și fără voia lui. Da, se oțelesce, pentru că le urrasce; și această ură îl animă la luptă, și-l învață a face tot posibilul spre a se apăra de dînsule. Se oțelesce, de exemplu, un oștean în resbelle; pentru că are de combătut nise inamici pe care-și urrasce, de apărat o viață și o patrie pe care le iubesc, și de căștigat o glorie ce-l așteaptă. Nu este însă tot astfel și cu vișul, pe care vișosul îl iubesc, îl cultivă, se afundă cu plăcere într'însul; și, chiar de se întimplă că o dată să se deștepte din ameteala sa, cu durere recunoște că este pre tîrziu.

Nu devine dară cine-va incorruptibil practicînd corupțiunea; nu învinge aplecările vătămătoare lăsându-se a fi dominat de dînsule; nu triumfă în contra desordinilor vieții înnotînd în desfrînări. Indestullarea poftelor măresce și mai

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Vine óre?

Desennat de Verussi.

G. Panaiteanu
1880

PAȘAI

Desenat de G. Panaiteanu.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

mult dorința de plăceri. Sașiul, desgustul, urritul vinu foarte târziu când omul nu mai e decât un corp ruinat pus în mișcare de un suflet deservat. Ce-i ce au încercat să învețe a se oppune vișurilor lăsându-se în voia lor, au subcăzut de la primul pas; ei au eșit dintr'ensele ca și acei omeni cari scapă dintr'un naufragiu: nuși, slutiți pentru totă viața, și despoiați de averile lor.

În fața atâtor probe convingătoare, cine mai poate crede că un copillu, căzut în ucidețorele curse alle vișului, va mai avé puterea de a se smulge vre-o dată sănătos dintr'ensele, și de a se reintorče la virtute? A crede o asemenea absurditate, ar fi tot una cu a susține că un om allunecat în spumosele unde alle Niagarei ar mai puté scăpa de inecăciune, că un mielă căzut în sfășietorele ghiare alle lupului ar mai puté scăpa cu viață. În celle din urmă, apostoli acestei doctrine periculose, ne-ar face un mare serviciu de a ne spune: câte exemple, câte miracule de asemenea natură ar puté să ne presinte? Noi nu găsim decât un singur exemplu: *Fruitul cellu perdut* din Evangelii; dar și acesta este numai o parabolă, destinată a arăta omenilor calcea penitenței, a îndreptării.

*

Trecend acum la cel d'allu doilea, la susținătorii restricțiunii absolute și supunerii orbe din partea copillului, repetim din nou ceea ce am șis mai sus, că și această sistemă nu este decât o altă extremitate, care conduce la aceleași triste rezultate. Aceia cari combatu răul prin reu, nu facu decât a-lu adauge, a-lu înrădăcina și mai multu. Supprimerea libertății e unu lucru tot atât de vătămătoru, ca și desfrul; pentru-că applecările omului trebuie să se dirigă, eră nu să se năbugescă, precum unu torrentu nu se stăvilește, ci se canalisă. Dacă libertatea absolută în educațiune se pote numi o *licență*, care ruinedă corpul și ucide spiritul, apoi și restricțiunea nemărginită se pote numi unu *despotismu*, care molleşce corpul și tēmpesce spiritul. A cresce pe copillu intr'o absolută subordinațiune, interdicend-u orice liberă voință de a lucra, este a forma dintr'ensulă o machină capabilă de a funcționa numai după impulsuinea machinistului. A depune pe unu june în arena societății, dotat cu o astfel de educațiune, este a-lu arunca de-o dată intr'o lume nouă, necunoscută de dēnsulu, ci întrevăduță numai în abstractu, prin lecțiunile preceptorului său pedagogulu se. O asemenea procedere ar fi tot așa de periculosă, ca și când ar trimite cine-va în resbellu pe unu omu ce n'a învățat să mănuiască nici unu felu de armă, sau ar pretinde să fugă unu copillu ce a fost purtat numai în brațe, fără a i se fi permis vre-o dată să amble pe propriile lui picioru.

Afară de acestea, se mai șcie, ca unu ce elementariu, că mintea omului este îndreptată fatalmente foarte desu către lucrurile ce-i sunt interdise, și numai o rațiune matură este în stare de a-lu face să se înfrēne singuru de a gusta dintr'ensele. Nu este dară de mirare că unu june, abia emancipat de sub jugul unei restricțiunii absolute din partea educatorilor se, să creșă că acele restricțiuni îi eră impuse numai din cauza etății sale, și prin urmare să allerge îndată la satisfacerea unor dorințe ce-i fuseseră în cursu de atâția ani cu totul interdise; să se precipite în abisul vișurilor, unde va întelni firesce pe cei din extremitatea oppusă, adică pe aceia căror li se accordasse o libertate nemărginită în timpul educațiunii.

*

Din celle arătate pînă aci rezultă, ca o consecință naturală, că în educațiune, ca și în alte lucruri din lume,

extremitățile sunt periculose, și că este bine a se preferi tot-d'a-una calcea de mijlocu, ca cea mai practicabilă și mai sigură spre a ajunge la scopul dorit. Să se accorde dară copillului, după înpregiurări, une-oră o libertate proporționată cu gradul de dezvoltare a facultăților lui fizice și intelectuale, și mai ales după gradul de cultură a inimei sale; alte-oră să i se applice, după trebuință, o restricțiune înțeleptă, și chiar o severitate părintească. Cea mai serioasă preocupățiune a educatorulu cată să fiă îngrijirea de a cultiva în inima copillului germenile virtuții, de a smulge cu delicatețe dintr'ensa orice applecări spre reu, și de a planta în locurile sentimentulu iubirii de tot ce este bunu, justu și folositor. Această datoriă bine implinită *sub toate punctele de vedere*, elevulu se nu va abusa nici o dată de libertatea măsurată ce-i va accorda, ci va usa de dēnsa înțeleptesce, și o va privi ca o recompensă meritată prin bunele sale purtări. Assemenea și când va cere trebuința de a se applica copillului nescari-va restricțiunii sau chiar corecțiunii, în urma vre-unei abateri din parte-i, este de datoria educatorulu ca, înainte de a procede la aceste măsuru, să convingă pe elevulu se că acesta o face numai din iubirea ce are către ellu, eră nu din capriciu, ură sau resbunare. Se înțelege de sine că, dacă elevulu va proba o sinceră repentire pentru abaterea sa, și o asigurare că nu o va mai repeti în viitoru, atunci restricțiunea sau corecțiunea nu-și mai are locul. Procedend astfel, fiă încredințat pedagogulu că discipulu se illu va privi tot-d'a-una ca pe unu amic bine-voitoru; și prin urmare, la orice ocaziune, i se va supune din iubirea și respectulu ce are către dēnsulu, eră nu de frică.

Spre a fi mai bine înțeleși, ne resumăm prin următoarele două comparațiuni: 1° Foculu este unu elementu din celle mai folosite în natură, și indispensabil în viața fizică, numai pînă când ellu este restrins în marginile cuviincioșe; îndată însă ce trece peste acestea, devine unu flagellu pustiitoru. Așa și libertatea este unu bunu divin în natură și indispensabil în viața morală, numai pînă când este restrinsă în limitele rațiunii; îndată însă ce trece peste acestea, degeneră în licență și devine o calamitate. — 2° Arsenicul întrebunțat cu măsură înțeleptă, este necesariu în medicină pentru vindecarea multor sufferințe corporale; eră luat în dosă excessivă produce mōrte immediată. Așa și restricțiunea sau corecțiunea, applicată la timpul și la locul se, este necesariă pentru vindecarea pasiunilor sufletesce; eră applicată în modu absolutu și în măsură excessivă, degeneră în tiraniă, care conduce tot-de-una la idiotismu, la desperarg, la revolte și la anarhiă.

Într'unu cuvēntu dară: Nici *licență*, nici *tiranid* în educațiune, ci tot-d'a-una calcea de mijlocu între aceste două extreme; unu felu de *eclectismu*, care ar coprinde în sine libertatea rațională, și n'ar perde nici o dată din vederea adevăratele interese alle copillului.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

LOU DIALOC DE CLARMOUNT ¹⁾

El: P ertout ounte ai viscut, ai trapat voste rire;
Pertout ounte ai souffrit, avès per ieu plourat;
À l'oura endoulentida ounte voulei maudire,
Me veniàs plan: «Vous aime!» e n'ere counsoulat. ²⁾

Couma un lum miracloous, enluisssès ma vida,
E, rescoundent la vostra en un silenci grand,
Ourdenàs que ma lenga oun siegue tant ardidà
De prounncià 'n soul cop voste noum en rimant.

O coscut paraulis, perpau ple de desaires!
Douneres à moun vers sa gracia e sous eclaires;
I' ensegneres subran lou poudé d'agradà,

E, lioga de m,rcis, lioga de cants lausaires,
Lous omes, aloudats à furnà mounts e caires, ³⁾
Cercarien voste noum e l'atroubarien pas!

Ela: Me plai de restà fiera, e siava, e retirada
Dins lou soulemne amour ount m'avès acatat,
E degardar aquì l'enaurlanta pensada
Que seguere la soula à l'avé partajat.

Caudoun m'estremà lion de la bouca aigrejada
D'un mounde que per vous ai toujour mespresat,
Je rescondre lou dòu de ma vida coupada
E lou sublime gaud que pioi l'a courounat. ⁴⁾

Quand mous iols plouraran sas lagremas darrieras,
Quand mas labras diran las ultimas preguieiras,
Je m'en sourtissié 'n mot, arrestas-me ben plan;

Vole servar entiè lou dialoc de Serrieiras, ⁵⁾
Vole gardar en ieu lous espers sans aurieras
Que tournejoum moun front d'un uz esparaulant! ⁶⁾

Alph. Rogue - Ferrer

TRADUCTION

LE DIALOGUE DE CLERMONT

Lui: P ar tout où j'ai vécu, j'ai rencontré votre sourire; —
par tout où j'ai souffert, vos larmes ont coulé; — À l'heure assom-
brée où je voulais maudire, — vous me disiez doucement: «Je vous
aime!» et j'étais consolé!

Comme une lumière miraculeuse vous faites rayonner ma vie, —
et, cachant la votre dans un grand silence, — vous ordonnez que
ma langue ne soit pas si hardie — de prononcer une seule fois votre
nom en rimant.

O parole cuisante, o propos pleins de tristesse! — Vous donnâtes
à mon vers sa grâce et ses éclairs, — vous lui enseignâtes tout-à-coup
le pouvoir de plaire,

Et au lieu de remerciements, au lieu de chants de louanges, —
les hommes, acharnés à fouiller toutes choses, — chercheraient votre
nom et ne le trouveraient pas!

Elle: Il me plaît de rester fière, et tranquille, et retirée — dans
le solennel amour où vous m'avez cachée — et d'y garder la pensée
fortifiante — que je fus la seule à l'avoir partagé.

¹⁾ Extrait d'un poème languedocien intitulé *Lou libre de la Vida d'amour*
(Le livre de la vie d'amour).

²⁾ Le quatrain est imité d'une pièce française inédite de M. Noël Séguin.

³⁾ Littéralement: acharnés comme des loups à fouiller montagnes et rochers.

⁴⁾ Allusion à des théories, à demi mystiques, sur le mariage éternel. Elles
sont surtout développées à la fin du poème.

⁵⁾ Localité du département de l'Ardèche et allusion à une des parties
du poème.

⁶⁾ Languedocien (environs de Montpellier) Orthographe montpelliéraine.

Il faut donc m'écarter de la bouche aigrie — d'un monde que j'ai
toujours méprisé pour vous, — lui cacher le deuil de ma vie coupée
— et la sublime joie qui ensuite le couronna.

Lorsque mes yeux pleureront leurs dernières larmes, — lorsque
mes lèvres répéteront les dernières pièces, — s'il m'en échappait un
mot, arrêtez-moi seulement.

Je veux entièrement conserver le dialogue de Serrières, — je veux
garder en moi les espoirs illimités, — qui entourent mon front d'un
bonheur que ne peut exprimer aucune parole.

LA BONTÉ

O h! s'il est, ici bas, un emblème céleste,
Une figure aimée et sacrée en tout lieu,
Du bon ange invisible image manifeste,
C'est toi, sœur de Jésus, Bonté, fille de Dieu!

A tes conseils bénis le Christ prêtant l'oreille,
Lois des jours rédempteurs de son humanité,
En Israël, par toi, de sa divinité
Faisait à tous les jeux éclater la merveille.

C'est toi qui le guidais, quand sa divine voix
A la mort confondue arrachait ses victimes;
C'est toi qui l'inspirais, dans ses pardons sublimes,
Toi, qui le fis pour nous s'immoler sur la croix.

Heureuses les maisons, heureuses les familles,
Où chacun, en naissant, te porte dans son cœur!
Les saphirs, les rubis, au front des jeunes filles
Brillent moins que ta grâce et ton charme vainqueur.

Un trait qui vient de toi, suffit pour rendre illustre,
Mieux que mille hauts faits, mieux que mille vertus;
Un mot où ta beauté brille dans tout son lustre,
Fait, depuis deux mille ans la gloire de Titus.

PENSÉES

C ontre le feu, contre l'eau,
Hôtel, cabane, château,
Prennent assurance;
Mais, quelle stupidité!
Nul ne prend de sûreté
Contre l'ignorance.

O faiseurs d'éducation,
Distributeurs d'instruction!
Vous enseignez toute science,
Mais vous ne faites mention
Du cœur ni de la conscience.
Docteurs, docteurs! c'est là pourtant
L'enseignement entre tous important;
L'enseignement qui, seul, en somme,
Peut de l'animal faire un homme.

Corruption! c'est toi, la mortelle ennemie
Du droit et du devoir de la liberté?
C'est toi, dont la perversité,
La convoitise et l'infamie
Changent tout, gâtent tout, font tout semblable à toi:
Conscience, vertu, devoir, honneur et foi!

Qui n'a pas respect de soi,
N'a ni dieu, ni foi, ni loi.

Ce n'est pas assez de parler
La même langue, pour s'entendre;
C'est par le cœur qu'il faut se ressembler,
Pour se comprendre.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

C'est à l'ombre des berceaux,
Frais éclos,
Que s'épanouit, ô femme!
La plus merveilleuse fleur
de bonheur,
Que puisse rêver ton âme.

Antonin Bogues,

Napoli, 28 Ianuarîi 1880.

Jubite domnule Urechia,

Îmi faci onórea d'a-mî cere câte-va linii pentru „Macedono-Români“; suntî fericitî d'a-ți aduce obolulî meu. Picătura de apă și grăuntele de nisipî sunt și ele folositoare la zidirea unui palatî, întocmai ca și marmora și granitulî.

Româniî în picioare, cu mistria în mână, lucréză la zidirea unui edificîu a cărui deplină și mare însemnătate nimene n'o póte prevedea; cu bucurie le-aducî slabulî meu contin-ginte, grăuntele meu de nisipî.

Stândî, ađi diminéță la feréstră, cu circularea dumitale în mână, cugetamî la ce-a-și putea scrie.

În facia mea Golfulî Napolei ce-lî întrevédî printre arborî; la drepta mea Pausilippulî și pescerea sea căscată de mai două miî de ani provócă cugetarea la Augustî, la Sejan, la Tiberî, la Neron și la omulî cu Murenele Vedius Pollion. Pe pescere morméntulî lui Virgiliu. La stênga mea bêtrênulî Vesuviu, aruncândî spirale de fumî printre mantia-î de neoă, aduce aminte de Pompei și Herculanium.

Cugetamî la tóte-aceste cândî écă c'apare între arborî unî micî batelî, cu alba-î pândă întinsă. Adio Pausilippe, Vesuviu, Pompei; Adio Poetî, Adio Istoriă! Ființa-mî întregă săltă spre-acea bărculița care-alunecă iute, iute și dispore, ca totî ce este bunî și frumosî, luândî pe alba-î aripă clasicele mele aducerî aminte. În desiértî ênsê dispore, o védî êncă și numai pe ea o védî; ea numai rămâne viue în juru-mî. Vedî că bărculița aceea era încărcată de suvenire:

Écă unulî din ele.

Cândî eramî fórte mică, găsiu într'ua đî pe biuroulî tati, uă epistolă, p'acăriî pecete verde era uă corabie, avêndî devisa:

„Astufelî este vieța.“

Dupe rugăciunea mea tata îmi dete pecetea; o priviî cu luare aminte, căutândî se înțielegî devisa.

Era tare frumosî acelî batelî! Atâtî de bine aseménatî! Și Marea asemenea cu marele ieî valurî. Ași fi voitî-o ênsê mai liniscită, din cauza batelului; apoi îmi điceamî:

„Vieța nu este astufelî; așa e mamă?“

Și mama suspină uitându-se la tata, întristată și ngri-jatî pe fotoliulî seú. Bietulî Tata! Acea epistolă îlî mth-nise; bine făcusămî se-î ieú frumósă pecete verde.

În curêndî fui pe plagiste în capétulî grădinei nóstre, impre-ună cu fratele-meú și cu surorele mele, adunândî scoicăriî.

Marea era atâtî de liniscită în acea đî în câtî descul-țându-ne începurămî a ațța, cu picioarele nóstre góle, miclele ieî valurî.

În genuchie am descuibatî din nisipî uă scoicută rosă, cândî unî micî batelî albî alunecă în față-ne. Mě sculai rāpede scuturîndu-mî pērulî muiatî și o arātai tovarāșilorî mei, pré ocupați pentru a-mpărțāși bucuria mea; frate-mieú găsisse între stēncî unî crābulețî, și la lupta miculî ani-malî surorele mele bătiaú din palme. Alergai spre batelulî meu și me opriú cu ânima veselă pe cândî aluneca pe valurî.

Priviú cerulî albastru, marea verde, copiî veseli, cerulî care auria totulî, me védî pe mine ênsă-mî și simțiú că făceamî parte din acelî totulî.

Eram pătrunsă d'ua nemărginită fericire, și, printr'ua frîrescă întrunire de ideî me gēndiî la pecetea mea cea verde, și, desemnēndî cu degetulî miculî batelî strălucitorî, care, cu vélulî umflatî se legāna molaticū pe undulițe, me pomeniî strigēndî:

Éca. „Astufelî este vieța!“

Maî târđiú, aveamî 20 de ani și era cestiunea d'a face unulî din acele pasurî cari otārescî despre vieța întregă. Eramî la feréstra cămāruței mele de suptî strașină, de unde se vedea marea și portulî. Plajistea era departe, Tatā-lî meu era la cimitiriú, mama era véduvă, fratele meu și surorile mele despărțite, și pentru mine era vorba d'a intra în portî s'aú d'a afrunta furtuna.

În acea đî cerulî era încărcatî de nuorî negri; umbrele lorî resfrāngēndu-se asupra portului aumbrea și mai tare aspectulî seú; domnia uă linisce care amintea mórtea. Marea, care se întindea în faciă-mî până la Oceanú, mugia în depārtare; valurî mari, verdî și clocoțitóre se rostoguliaú unele peste altele, mārinduse, și, naintāndî din ce în ce mai spumóse păreau că vorú înghiți luntrele cari se încro-dințaseră ei, apoi, printr'ua săltare a giganticalui seú senú le rescotea pe suprafacia ei. Me înfiorai, și privirea căută portulî — négra-î linisce me înghiță. — Fie! đisei; „preferî valurile cele mari, verdî și spumătóre“ ș'alegî sórtea luntrei đicēndî:

„Astufelî este vieța.“

Juna fată care fu copilulî este astă-đî mamă-mare.

Adineúrea lāsandu-și péna se uita pe stadă, acea carte plină de istoriî *adevdrate*, cum đic copiî, uă carte totú-deúna deschisă pentru cine voiesce s'o citēscă.

Uă femee seracă trece purtānd unî légānū nou, nisce băieți cari se batú o imbrāncescú.

Câte-va momente mai în urmă trece unî omú care pur-tānd pe capu-î unî cusciugú cāuta din tótă puterea vocei seú unî refrenú popular:

„Femeile suntú amăgitóre.“

Mulțimea nu luă în sémă nici pe una, nici pe celú laltú; tóte privirile ei suntú atrase d'ua bandă mascată care trece tamburināndú, urlāndú și danțāndú.

Betrāna caută batelulî, cugetă la pecetea verde, și, în acea confusiune de ideî comună bêtrānilorî, đice încetú:

„Unî batelî p'ua mare turburată, — unî légānū, — uă luptă, — un cusciugú; — amorulî, durerea, une-orî uă mascaradă:

„Astufelî este vieța.“

Maria Bogues,

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

PRIMA CIOCNIRE

Se tot invirtea prin odaiă, ședea, se scula, se uita mereu la ceasornicu și, cum acele îi păreau totu în același loc, îl apropiă de urechiă, se vedea de cumva nu a stat. Cum? d'abia 11! Trei ore numai de când lipsea! Adăvărul, că ei se despărțeau așa de puțin. De la sosirea lor în Bucuresci, era prima oră că Gheorghită ieșise fără Elena. Ce lungi i se voru fi părut și lui acele ore! Totuși ce voios, ce sprinteni, ce mândru pornise la școală. Era în fine se învețe într'ua școală română, alături cu Români, frații seî iubii. Ah! Elena nu perduse timp întru împlinirea ultimei voințe a bietului seu soțu, Petru Popu, mortu în flăcările vărstei, luat d'ua crudă bolă, dobândită în temnițele turcesci, unde fusese aruncat, în urma intrigelor și a negrelor denunțări a unor greci turciți, cari nu 'i puteau ierta d'a lupta pentru respindirea Romanismului, pentru desasuprirea fraților sei.

— „Unu lucru 'ți ceru Eleno, unu lucru: fă din Gheorghită un Român care se nu aibă uă și, un ceas de odihnă pe cât un frate d'alui seu va fi supt jugul străinu... Se nu uite că pe cât unu singuru român va fi asuprit, toți trebuie se se privească ca încă în lanțuri... Ah! Macedonia mea!... Eleno, vinde totu, pleacă dute în Bucuresci, se crească Gheorghită, învățind, muncind cu Români, iubind cu Români și întorțe-te în Vlaho-Clissura cu unu Român de frunte...”

Elena vându totu în grabă, plecă, parăsi locul unde traise de la vârsta de 17 ani. Câte amintiri! Uă vieță întreagă! Plecă totuși fără a șiovăi pentru a merge într'ua țără necunoscută, a căreia limbă chiar nu o vorbea decât cu mare greutate; plecă cu pripă, căci unu singuru gându coprindea, copleșa acum pe mândra fata a lui Timoleone Elefteriadis, pe dămna sora a lui Aristide și Philopemene Elefteriades: împlinirea datoriei ei de soțică, de mamă.

11 și jumătate!... De ce, o fi întârziând atât?... Dămne! se nu 'i se fi întâmplat ceva! și uă miă de inchipuirii unele mai jalnice decât altele străbăteau mintea tănerei și mult încercatei mume. În fine se audu pași pe scară... Ecă-lă! Uă dulce sărutare și'ndată uă plăc de întrebări: ce ai făcut? ce 'ți s'a gisu? cum te'au primit? ești nemulțămît?... Dăru Gheorghită nu răspundea, unu noru întuneca fața sa, atât de senină când poraise la școală.

— Ce ai? nu 'ți e bine?... ai ochi roși, 'mă pare că arzi... Și din nou bieta mamă se frământa și deja tremura se nu fiă bolnavu copilășulu seu.

— Gheorghită, Gheorghită, ce nu me mai iubesci? și Elena pronunțând aceste cuvinte cu unu din acele acente ce numai mumele găsescu, și atrase baiatul în brață, sărutându-lu, mângâindu-lu cu uă nespūsă dragoste: vorbesce dragă, spune ce ai, de ce se ascunzi ceva maiculiții?

Băiatulu atunci porni pe plansu, și, cu cat rugamintele mumei se deveneau mai vii, cu atât și lacrimile se curgeau mai numeroșe și plansul 'lă îneca mai tare. Se încerca une ori a vorbi, dără această părea a întrece pu-

terile se, limba'i se încleșta și silințele se nu produceau de cât unu adncu și durerosu suspin!

— M'au... m'au... m'au chemat... m'au chemat... *Grecule!*

Și, ușurat d'a sa spovedaniă, Gheorghită, mă linistit, inceptu a istorisi cu uă sumă de amenunte, cum fusese luat în risu de totă clasa și chemat *Grecule* pentru că, se vede, nu pronuncia așa de bine ca conscolarii sei, aceea limbă română pe care atât o iubea!

Elena ascultase foră a spune unu cuvintu foră a șemisca... fața i se aprinsese, ochii schinteau, sinu'i palpitau, degele ei se legau, se impleteau unu cu altul ca și când ar fi cercat a se sfărâma unu pe altul, totu trupu'i tremura...

D'ua dată însă trăsaltă și sculundu-se cu iușeala fulgerului, inceptu a se plimba cu pași repezi, mergind, venind prin odaiă, repeșind *Grecule, Grecule...*

Era ceva sfasiătoru în modul ei d'a pronunța acest *Grecule*. Acest cuvint spunea totu și era singuru de ajunsu spre a exprima ce se petrecea în acea inimă de mamă, isbită în cea ce avea mai scumpu, mai sfintu.

Grecu, Grecu, Gheorghită Grecu! De aceea rupsesse ea cu toate amintirile trecutului? parăsisse conștințele se, căsuța unde născuse fiulu seu, unde trăise fericită, iubită? de aceea venise în Bucuresci, unde nu avea, nu cunosea pe nimeni ca se fiă Gheorghită chemat Grecu? și de cine dămne? de aceia chiar cari trebuiau se 'lă primească ca un frate în fine regăsit! Cum? și ei 'i contestă nationalitatea sa! și pentru dinși există ore Români legitimi și neligitimi! Bastard Gheorghită, Bastard. Nu are o patriă legală! Grecu? Grecu? ah! nu! nu nici uă dată! și nobila Greacă în față nedreptăți făcută fiulu seu — uita cât de dulce, în de obște, suna așului seu acest cuvint de *grecu!* Uita, spre aș aduce aminte de datoria ce avea de împlinit, jertfele, suferințele ei trecute; uita pe betrinul ei tată mortu în luptă pentru liberarea Greciei; uita pe frații sei căduți, unu lăngă altulu, în ultima rescă din Creta strigând: Traiesca Grecia liberă! uita nopțile de copilă, petrecute facund scamă, căutind răniți, turnind glonțe alături cu muma sa, victima și dinsa a sălbaticiei turcesci; uita, se de nu uita, năbușă în anima sa tot ce ar fi pututu se stimpere focul ce puneu întru împlinirea sfintei se misiuni: trebuia, cu oru ce prețu, se facă unu Român. Ș'apoi, lucrând astfel, nu demerita de la patria sa. În ce aceasta ar putea jicni interesele scumpei se Elade. Un poporu care voiesce, într'adevăr se fiă liberu, trebuie se voiescă libertatea pentru toți! Cum robia unuia aru putea fi întru folosu altuia? Liberi toți, liberi de uă potrivă, nici asupritu, nici asupritoru...

Elena obosită, sdrobotită d'a sa via emoțiune, ședă, cădu p'unu jețu și frecându-și fruntea ce atât o ardea, căută a se desmetici, a găsi șirulu cugetărilor.

Gheorghită nu perduse din vedere pe Elena; spăimantat de turburarea în care vorbele lui o aruncase și durerea ce citea pe fața-i, se încerca d'a ghici gândirile ce o frământau.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

— Óre cuvintele s'ele?... óre... o! nu, Elena 'lú cunoscea prea mult ca se nu scie cât de mult ti respecta, admira patria. Dérã cine scie?... 'Si aduce măcaru elu aminte ce a đisu?... Suferea atât!... și copilulu tremura d'a nu fi lipsit de respect mumei s'ele.

Remușcarea venea, și făcea se simțã crudele s'ele imboldiri acestei fragede și iubitóre flințe. D'érú copilulú nu stete multú gânditoru. Ánima vorbesce mai iute ca rațiunea și nu'i plăce lungile sfãturi. Gheorghitã se apropiã de

múma sa cufundatã in ale s'ele gândiri și aruncãnduse la piciórele s'ele, luindu'i mãnele spre a le acoperi cu ferbinte sãrutãri strigã cu glasu puternicu:

Trãiescã Ellada!

Mișcatã pãnã in fundulú ánimei, Elena, tresãrind, 'și atrase copilulu in brațe, și imbrãțișindulu cu iubire, mândriã recunoscințã, scóse unu infocatú:

Trãiescã Romãnia!

Mircea C. Posetti

LUMINĂ! LIBERTATE!

„Libertate!“ geme Pindul, ér' Carpații: „Libertatea—
I r'espund pe-aripi de v'enturi— se cãstigã prin luminã.
— Dér' nici s'órele din ceruri nu dã unui sclav luminã!
— Romãnia 'ți dã lumina, tu cãstigã 'ți libertatea!“

Julius Rosca

Une question de droit ethnographique

L'Ethnographie s'occupe des questions relatives au droit des „Nationalités normales.“ Les principes qu'elle pose, une fois adoptés par les hommes compétents, prennent en théorie le caractère de lois, aux quelles les puissances politiques peuvent se soustraire quelque temps, mais qu'elles admettront bien un jour prochain, il n'en faut pas douter, comme on admet, à son heure, bon gré malgré, toute vérité qui s'impose. Et quand au prétendu principe „la force prime le droit,“ j'ai démontré ailleurs qu'il était faux dans les termes mêmes de son énonciation. Le seul fait vrai, c'est que „la force peut profiter de l'ignorance pour primer le droit; mais que, là où l'ignorance a disparu, le droit n'est plus primé par la force, parceque la force est inhérente au droit.“

Il est bien évident que des résistances criminelles s'opposent quelque temps encore à l'adoption des lois de justice qui doivent régir les hommes en société, comme les hommes considérés isolément. Il ne faut pas remonter bien loin dans l'histoire pour trouver des constitutions, qui n'admettent des droits que pour certaines catégories privilégiées

d'individus: ces constitutions, — la révolution moderne le prouve tous les jours, — n'ont rien de durable et disparaissent au réveil des peuples, comme le brouillard matinal aux premiers rayons de la lumière. Qui cherche à les défendre dans les bastilles où l'on cherche à les abriter, devient par le fait un homme du passé: ses mains ne sont pas assez pures pour travailler dans le sanctuaire de l'avenir; condamné à regarder sans cesse en arrière, il tourne le dos au progrès: le sort de la femme de Loth ne lui est pas même réservé: il n'aura pas de statue.

Et à ceux qui par faiblesse de cerveau appellent „rêves,“ ce que d'autres appellent théorie; à ceux qui croient que la force brutale est tout, — le droit, la justice, la vérité, peu de choses, l'apanage des illuminés, — il faut ouvrir le livre des annales contemporaines des nationalités. Que sont devenus, pour ne citer que quelques exemples, ces vieux parchemins qui servaient de prétexte à diviser l'Italie et à déchiqueter l'Allemagne? Où sont passés ces traités qui garantissaient à la Turquie la souveraineté sur vingt nationalités différentes? Pourquoi la gigantesque Russie a-t-elle vendu l'Amérique Russe à la république des Etats-Unis, et est-elle amenée à céder aujourd'hui des portions de son territoire asiatique à la Chine?

Pourquoi l'Angleterre n'a-t-elle pas conservé les îles Ioniennes?

Pourquoi le maître omnipotent qui règne à Pétersbourg accorde-t-il aux Finlandais des libertés et une sorte d'autonomie qu'il refuse aux autres nationalités englobées dans son territoire?

Parceque certains principes scientifiques triomphent de la force, et que la force, malgré sa brutalité, est bien obligée de faire une part aux exigences, aux revendications du droit et de la raison. Cela est tellement vrai, que les souverains ambitieux qui rêvent l'agrandissement de leurs frontières n'osent plus aujourd'hui comme au moyen-âge de triste mémoire, parler de leur bon plaisir, du droit de leur sabre et des privilèges inscrits dans les chartes poudreuses de leurs ancêtres. L'encre de ces vieux parchemins s'efface à la longue sous l'influence de la lumière, et la lame des yatagans s'é moussé contre l'inébranlable volonté des peuples qui commencent à voir clair. La diplomatie est au désespoir d'avoir désormais à compter avec la foule, elle qui n'avait eu jusqu'à présent à se préoccuper que des têtes couronnées et des habits brodés d'or. Mais la diplomatie, comme toute chose, doit suivre le courant fatal

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

des idées nouvelles, qu'il serait bien naïf de vouloir faire remonter vers sa source.

Des principes de droit ethnographique qui doivent le plus prochainement s'imposer aux puissances constituées, il n'en est point de plus importants que ceux qui régissent *le droit au territoire* et l'autonomie nationale. L'Angleterre peut se donner la satisfaction de barbouiller en rouge, sur des cartes géographiques, le vaste domaine de l'Australie dont elle a peine à coloniser quelques insignifiantes parcelles: elle n'affaiblira pas la portée du principe ethnographique suivant le quel nul n'acquiert la souveraineté d'un pays qu'il n'occupe pas effectivement et dont il est impuissant à aménager, à cultiver le sol. En un mot, il ne suffit pas, pour s'assurer la souveraineté sur un territoire vacant, de proclamer qu'on en prend possession: il faut s'y établir d'une manière réelle, durable, et féconder le sol; et toutes les parties qui n'auraient point été peuplées n'ont, par le fait même de l'absence d'habitants, aucun propriétaire: elles appartiendront à quiconque saura les coloniser, les ouvrir au progrès et à la civilisation.

A coté de cette grave question, une autre se pose, grave aussi, dont le bon sens, l'honnêteté, la justice fournissent la solution. *Lorsqu'une nationalité est en voie de formation, est-il permis à une émigration étrangère, contrairement à la volonté de cette nationalité, de venir la troubler dans son œuvre organisatrice?*

On a pu dire que les Chinois et les Japonais naguère, les Coréens encore aujourd'hui, n'avaient pas le droit de se renfermer entre leurs frontières dans un isolement absolu, et d'interdire l'entrée de leur territoire à tout voyageur qui voudrait le parcourir. L'argument de ces peuples est ou était que la paix et la tranquillité régnaient chez eux, et que l'introduction d'idées étrangères, y amènerait le désordre, le trouble et la démoralisation. L'argument des opposants est que la terre appartient à l'humanité toute entière et qu'il ne saurait être admis qu'une certaine fraction d'hommes empêchat, sous un prétexte plus ou moins futile, le reste des humains de profiter des productions et des ressources spéciales de n'importe quelle contrée du globe, à la condition toutefois de respecter la propriété acquise par le travail et de ne point apporter de trouble dans la jouissance de cette propriété. Ainsi posée, la question devient complexe, embarrassante au premier abord.

Mais s'il est contestable qu'un groupe d'hommes ait le droit de fermer hermétiquement l'entrée de son habitation à des individualités étrangères à ce groupe qui ne se proposent de s'y établir que d'une façon tout à fait momentanée, en quelque sorte à titre de voyageur, on ne saurait contester à ce groupe le droit de protester contre toute *invasion en nombre* qui tendrait à la gêner dans son travail d'organisation sociale, à nuire à son développement politique et national. Quand le Commodore Perry, de la marine Américaine, en 1853, crût pouvoir se permettre de dissiper par la force la petite nationalité en voie de formation que le hasard lui avait fait rencontrer à l'île Peel (archipel de Bunin Sima), non seulement il a dépassé son droit, mais il a commis une mauvaise action, un acte de vandalisme qu'il appartient à la science de flétrir.

Il est au moins fort singulier qu'on ait contesté récemment aux Roumains le droit de se garantir contre l'émigration juive qui menace leur existence. Les Israélites ont des droits incontestables comme groupe ethnique, mais ils n'ont pas celui de troubler un peuple dans le libre exercice de sa souveraineté nationale. Le Congrès de Berlin, qui s'est occupé de leur sort *dans une seule contrée*, (est-ce parcequ'elle appartenait à un rameau de la race latine?), s'il avait tant de sympathie pour ces hommes sans patrie et qui ne cherchent point à en créer une, aurait bien dû se pré-

occuper de leur condition partout où ils perpétuent la légende surannée du Juif errant. A la place de leurs amis au Congrès présidé par M. de Bismark, j'aurais demandé pour eux bien davantage, j'aurais demandé autre chose: je n'aurais pas demandé à la Roumanie de m'accorder ce qu'elle ne m'accorde, ce qu'elle ne doit m'accorder que parceque *ego nominor leo*.

On a comparé la question des Juifs en Roumanie à celle des Chinois en Californie. Au point de vue du droit ethnographique, la balance penche bien autrement en faveur des Roumains que des Américains, qui ont enclavé dans leurs frontières artificielles d'immenses territoires sur les quels ils n'ont aucun droit moral, et des régions que des migrations étrangères peuvent se donner la mission de coloniser, puisque les conquérants, j'allais dire les usurpateurs, ne se donnent pas la peine de les coloniser eux-mêmes.

Et si l'on dit que, dans la région du Danube, on rencontre une foule d'îlots occupés par des populations de races ou d'origines différentes, il faut encore se préoccuper des principes de l'ethnographie. Cette science établit, en effet, que là où l'unité de race n'existe pas, où il y a mélange, agglutination, la souveraineté appartient au groupe qui parvient à constituer une „nationalité normale,“ c'est à dire une nationalité qui sait dominer les autres par une plus grande somme d'idées, d'initiative, de science et de liberté.

La Nouvelle Ecole du Positivisme Spiritualiste

La sagesse des nations prétend, dans ses proverbes, que toute vérité n'est pas bonne à dire ici-bas. Ce qui signifie, je suppose, qu'avant de parler, il faut savoir si l'on va plaire à qui vous écoute. La foule, dites-vous, est victime d'une erreur, d'un faux enseignement. Soit; avancez; mais rappelez-vous tout d'abord que la foule aime qu'on la serve comme le demandait Phèdre à sa nourrice:

Sers ma fureur, *Enone*, et non point ma raison.

— Est-ce donc une faute grave, un pronostic certain d'insuccès, que d'arborer un drapeau dont les couleurs déplaissent en même temps aux uns et aux autres? Une maladresse, peut-être, une faute, moins précisément.

D'ailleurs si c'est une faute, elle a été commise par plus d'un philosophe et des plus grands; elle a été commise par les plus nobles instituteurs de l'humanité. Et, en somme, on ne voit pas, dans l'histoire, qu'une doctrine qui ne sourit point à la masse, soit par cela seul condamnée à une éternelle stérilité. Ils étaient, on le sait, aussi obscurs que peu nombreux, les humbles disciples qui écoutèrent et comprirent les premiers la parole du grand thau matorge de Nazareth. Les premiers sectateurs du bouddha ne craignirent point de s'associer à une œuvre de réforme qui rompait brusquement en visière avec toutes les théories religieuses et sociales de la vieille société indienne.

La nouvelle école aurait donc tort de douter de l'avenir, elle qui n'a pas l'ambition de créer une religion, elle qui ne se propose qu'un but, servir la cause de cette Trinité inébranlable des temps modernes, la Science, la Morale et la Liberté.

Mais pourquoi cette école a-t-elle adopté le nom de *Positivisme Spiritualiste*? Jacques Bonhomme, John Bull et bien d'autres prétendent que les éléments de ce double nom hurlent de désespoir de se trouver ainsi associés. Cependant c'est un nom qui exprime nettement ce qu'il veut dire. *Positivisme*, en effet, signifie, — pour le commun du vulgaire

Radu Negru

după ună desenă de D. Stancescu.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Bogdan Dragoși (?)

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

au moins — une doctrine fondée sur des faits positifs, à l'exclusion de tout ce qui appartient au domaine du miracle, de l'imagination et de la fantaisie. *Spiritualiste* signifie qui tient compte de l'esprit considéré comme puissance initiatrice et comme fonction. Le tribunal est assemblé; il n'approuve ni ne condamne le *positivisme spiritualiste*, mais son verdict n'admet pas l'incompatibilité d'humeur entre les conjoints. L'union ne sera donc point brisée par ce jugement en premier ressort. La nouvelle Ecole est confiante dans la cour d'appel suprême qui s'appelle la Morale et la Raison.

En attendant chacun glose à tort et à travers, et chuchotte à bâtons rompus.

La nouvelle Ecole, à ce qu'il paraît ne trouve pas, dans l'expérience et l'observation, une base suffisante pour la science, et, dans son insolence, elle prétend que nos machines qui se dérangent par fois faussent l'expérience, tandis que nos yeux, affectés de daltonisme, peuvent prendre aisément du vert pour du rouge. Elle soutient, avec la même audace, que l'homme possède en soi, outre un instrument intime qui lui sert à juger et qu'on appelle *Raison*, un autre instrument d'appréciation première et de contrôle final qu'on appelle *Conscience* ou, suivant son langage, *Sentiment Conscientiel*; et que c'est à l'aide de ces deux forces intimes de notre être, que nous parvenons à posséder le *critérium* à l'aide duquel il est possible d'arriver à la certitude.

Mais ce n'est pas ici le lieu d'exposer cette doctrine dans ses détails, d'examiner ses arguments. Mieux vaut la voir à l'œuvre un moment, et la considérer dans ses applications pratiques.

Cette doctrine énonce des vérités qu'on discute, et qui sont cependant d'une clarté telle qu'elles eussent été sans peine acceptées par M. de la Palisse de regrettable mémoire. Elle nous dit, par exemple, que de deux choses l'une, ou la Raison est la loi de l'Univers, ou la Raison n'est pas la loi de l'Univers. Si la Raison n'est pas la loi de l'Univers, et cela peut être (on voit que la doctrine est fort conciliante), dans l'Univers règne la déraison. Mais raisonner avec la déraison, cela ressemble fort à déraisonner. Si l'homme déraisonne, à quoi servent ses raisonnements? L'Ecole nouvelle consent, si l'on soutient cette théorie, à se taire, mais elle se croit en droit d'imposer à son tour le silence à ses adversaires. Et si ceux-là veulent parler quand même, elle leur jette à la face, la conséquence de leur propre argumentation, la terrible parole de *l'Ecclésiaste* qui met un terme à toute spéculation scientifique: „Vanté des Vanités, tout, absolument tout, n'est que Vanité.“

Si la Raison, au contraire, est la loi de l'Univers, il faudra ne plus admettre comme faits acquis à la science que ceux qui seront conformés à la Raison, quand même, dans vos expériences, les machines protesteraient par leur grincement, quand bien même vos yeux secondés par des lunettes vous feraient voir les choses les plus contradictoires et les plus inattendues.

Or si vous dites: „il n'y a pas de Dieu, l'homme n'a point d'âme immortelle“, on vous répond: Vous n'en savez rien, mais ce que vous devez savoir c'est que vous violez la règle fondamentale de votre système qui vous interdit de parler de ce que l'expérience et l'observation ne vous a pas enseigné; on ne consent point à vous faire l'injure de penser que vous niez de propos délibéré l'existence de tout ce que vous ne connaissez pas, car alors vous étoufferiez infailliblement sous l'avalanche de vos négations.

L'Ecole du Positivisme Spiritualiste n'admettra l'idée de Dieu et de l'immortalité de l'âme, que si ces deux idées sont rationnellement nécessaires. Quant elle se prononcera,

elle aura pour appui un raisonnement logique, absolu. Vous, lorsque vous niez ce que vous ne connaissez pas, ce que ni l'expérience ni l'observation ne vous fait même apercevoir, faites-vous donc du *positivisme* et de la *science*?

Mais ce que vous apercevez fort bien, c'est la conséquence de vos hypothèses. Vous faites de l'homme un assemblage de substances qui fonctionnent, en vertu des lois qui régissent fatalement et despotiquement la matière. L'homme de la sorte obéit aux évolutions des éléments chimiques qui le composent: l'homme n'est pas libre, l'homme n'est pas responsable; il est exclusivement et absolument passif.

En la transformation des êtres vous croyez, car croire ne vous est pas antipathique comme à nous, et la foi est au nombre de vos vertus. Nous, nous n'admettons que les faits nécessaires et démontrés tels; et le transformisme, du moins comme vous l'expliquez, n'est rien de plus qu'une de ces innombrables hypothèses dont vous faites trop souvent des axiomes, avant d'en avoir accompli la démonstration. Il ne nous déplaît aucunement d'accepter, lorsque vous l'aurez prouvé, que le singe anthropomorphe fut le père des hommes, et la grenouille ou le crapaud son trisaïeul. S'il est vrai que l'homme ait dépassé ses ancêtres de tant de coudées, nous aurons probablement lieu d'être très fiers de ce que seront nos arrière-petit-fils. Mais vous n'avez pas encore osé nous parler des anges, ce qui eût peut-être été logique, et nous n'avons pas plus que vous le goût de vous en préoccuper. En tout cas, vous en parlerez certainement les premiers, si vous persévérez dans la voie qui vous est tracée.

Tel est, sur l'une des mille et mille questions qui les séparent, les discussions qui s'engagent entre les partisans du positivisme matérialiste et les quelques adeptes de la doctrine qui revendique pour l'homme la plus haute et la plus sainte de ses prérogatives, la liberté fondée sur le devoir et la responsabilité.

Claude Rosny

FLOURETO

A M.

Lou mes de Jun
Di serre brun
Trasié dins l'aire
Milo parfum
Reviscoulaire.

E, li bevènt
Dintre lou vènt
Que li pourtavo,
— Me n'ensouvèn —
Moun cor sautavo.

«O pichot fòu,
Mai de-qu'as pòu?
Sies gaire brave,
Qu'un rên t'esmòu! . . .»
Ie murmurave.

Noun m'ausissié
Sai-que o'risié
De ma voues caro,
Que boubmissié
Plus fort encaro

«Tas-te . . .» das mai!
Èu tournamai,
Ardènto lavo,
Mai que jamai
Me bacelavo.

Iéu, paure iéu!
Plus mort que viéu,
D'aquelo flamo
Coubbourrissié
Au founs de l'amo . . .

N'aviés pamens,
Pèr moun tourmen,
Culi, saureto,
Ni mai ni mens
Qu'uno floureto,

E tout plan-plan
D'un biais galans,
Ta man de fado
Sus toun sen blanc
L'avié grafado . . .

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

MANDADIS

Lou vèspre, dins un caire escampèrs la flour;
O bello, gaire mai n'aurién toumba de plour...
Un cop soul, la prenguère e desempièi, chatouno,
Isto subre moun cor e, s'ai quanco doulour,
Subran pèr m'ameisa l'acabe de poutouno.¹⁾

Louis Roumier

TRADUCTION LITTÉRALE.

FLEURETTE

A M.....

Le mois de juin, du haut des montagnes brunes, jetais dans l'air mille parfums vivifiants.

Et, les humant à travers le zéphire qui les portait — il m'en souvient — mon cœur tressaillait.

«O petit fou, mais de quoi as-tu peur? Tu n'es guère brave, puisque un rien te trouble...» lui murmurais-je.

Il ne m'entendait pas sans doute ou bien il se riait de ma tendre parole; car il bondissait plus fort encore.

«Tais-toi...» Mais non, lui de nouveau, ardente lave, plus que jamais battait (dans ma poitrine).

Moi, pauvre moi! plus mort que vif, de cette flamme je me morfondais au fond de l'âme....

Tu n'avais cependant, pour mon martyr, cueilli, charmante blonde, ni plus ni moins qu'une fleurette,

Et tout doucement, avec une grâce exquise, ta main de fée sur ton sein blanc l'avait attachée.....

ENVOI

Le soir, dans un coin tu jetas la fleur; o belle, guère plus j'en aurais pleuré. Une fois seul, je la pris et depuis, jeune fille, elle repose sur mon cœur et si j'éprouve quelque peine, soudain pour me calmer je la dévore de baisers.

L'ESTELA DE ROUMANIA²⁾

A través l'escur d'una nióch neblousa,
Alin dins lou Ciel,
Vese clarejà l'estela amistousa
Velhant, lou front siau couma una amourousa
Jouta un grand mantel.

Maugrat lou neblàs soubre qu'enmantela,
Estela d'amour,
Brilha sempre mai d'una lus novela,
E de daut lous mounts Karpats, bela estela,
Esclaira toujours.

1) Provençal, sous dialecte d'Avignon et des bords du Rhône. Orthographe des félibres d'Avignon.

2) Languedocien, sous dialecte de Montpellier et de ses environs. Orthographe Montpelliéraine.

Lou printems fai foundre e counglas e gibre;
Ansin ta clartat
Dounarà la joia au paure felibre,
E lèu s'ouvriran las pajas dau libre
De la Libertat.

Manda ta clartat dessus la floureta,
Esclaira lou grel,
Per que tout revieure à ta lus douceta;
E que quand vendrà la novela aubeta
Siegues grand sourel.

Lunel-Viel, (Herauld),
Mars 1880.

Louis Roumier

TRADUCTION

L'ÉTOILE DE ROUMANIE

À travers l'obscurité d'une nuit nébuleuse, — bien loin dans le Ciel — je vois la clarté d'une étoile amie — veillant, le front calme comme une amoureuse — sous un grand manteau.

Malgré le sombre brouillard qui l'enveloppe — Etoile d'amour, — brille sans cesse d'une leur nouvelle; — et du haut des monts Karpathes, belle étoile, — éclaire toujours.

Le printemps fait fondre la glace et le givre; — Ainsi ta clarté — donnera la joie au pauvre félibre, — et bientôt s'ouvriront les pages du livre — de la Liberté.

Envoie ta clarté sur la fleurette, — éclaire le jeune rameau — pour que tout renaisse à ta douce leur; et que quand viendra l'aube nouvelle — tu sois grand soleil.

À UNE JEUNE FILLE

Blonde enfant de seize ans, vive, légère et folle,
Qui brilles chaque soir sous les lustres du bal,
Ton cœur est pur et bon, mais ta tête est frivole;...
Prends bien garde à l'amour! Il te serait fatal.

Conserve bien longtemps ton heureuse ignorance;
Oh! garde, garde bien ton trésor de bonheur;
Laisse vivre ton cœur dans son indifférence:
Car l'amour, vois-tu bien, c'est un rêve, une erreur.

Reçois en badinant ce concert de louanges,
Cet encens parfumé qu'on brûle devant toi;
Mais si quelqu'un te dit tout bas des mots étranges,
Des mots qui font rougir de plaisir et d'effroi!..

Fuis alors, fuis enfant, c'est l'amour qui s'avance,
L'amour accompagné du trouble et de l'ennui;
Il sourit doucement, ton cœur vers lui s'élançe;
Il l'attire, il l'appelle... Oh! ne crois pas en lui!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Fuis le regard de feu dont l'éclair te fascine,
Et repousse la main qui veut presser ta main.
Ne donnè pas ton coeur... Hélas! pauvre Céline,
Le plaisir d'aujourd'hui serait douleur demain.

N'écoute pas celui qui te jure qu'il t'aime;
C'est un serment trompeur. Crains de trop l'écouter.
Combien de fois déjà l'a-t-il juré de même?
Combien de fois encor l'ira-t-il répéter?

Reste longtemps enfant; danse, souris et joue;
Que le bal de demain sois tout ton avenir,
Ne laisse pas faner les roses de ta joue
Par un chagrin d'amour qui pourrait les ternir.

Oh! non, n'aime jamais!.. Chacun te dit jolie,
Les grâces, les plaisirs suivent partout tes pas,
Des hommages de loin ta vie est embellie,
Mais s'ils disent! je t'aime, enfant, ne les crois pas.

Clémentine Roger

Torino 23 Germogi 1880.

Dal 1847 propugno la necessita di una lega fraa le genti latini per impedirle di diventare mancipii degli slavi o dei tedeschi. Le mie idee furono accolte con plauso nella Romania, con favore in Italia, da alcuni pochi in Francia, e rejetti nella Spagna. Però sono convinto che nel secolo venturo questa lega diverrà un fatto. Allora i Macedo-romani aquisteranno la loro indipendenza sotto gli auspici della loro Madre patria, chi gli stà dirimpette sull' allia costa dell' Adriatico.

PROGETTO

Se non fossi cieco ne ottuagenne andrei difilato da Torino a Bari, capitale delle fuglie, chi si amplia ed abbellisce ogni giorno di più, atalchè in un breve giro d'anni, diventerà la perla delle citta sul litorale italiano dell' Adriatico.

Mi recherei da quel consiglio comunale per dirgli: Sull' altra sponda dell' Adriatico in faccià a voi evvi la Macedonia, la cui popolazione discende da antichi coloni latini di cui conservò l'impronta nellà lingua malgrado quanto fece l'ellenismo e l'albanismo per ispegnerle. Questo popolo che si nomina Macedo-Romano e fu dal governo turco mantenuto in una crassa ignoranza ora è tutto acceso dal desiderio d'aquistare quella istruzione indispensabile per conseguire incivilimento che già conseguirono i Daco-Romani.

Ma se gli sforzi dei patrioti Macedo-Romani, ed i soccorsi in loro prò Daco-Romani possono già in parte valere alla fondazione di scuole elementari, fanno difetti i mezzi per istituire scuole secondarie.

— Ebbene, signori consiglieri, io proporrei che si istituisse in Bari, un collegio convitto pei giovanetti macedo-romani, i quali dovrebbero fare loro corso nell' Istituto tecnico e professionale, comme se fossero citta-

dini baresi. A rettore del convitto dovrebb' esservi un probo macedo-romano; dovrebbero avervi un oratorio conforme alle esigenze del culto di rito greco ed avere a direttore spirituale un loro sacerdote uscito dal seminario della chiesa autocefala di Bucuresci, acciò la liturgia avesse luogo in linguá romana.

Vorrei che se fra i convittori vi fosse taluno che bramasse darsi all' esercizio pratico di una qualche professione, il municipio di Bari s'incaricassi di collocarvi a gratuito tirocinio in stabilimento conveniente; a mò di esempio in un officinà tipografica, presso un orinolajo, od altro industriale, o meccanico.

Vorrei insomma che si imitasse quanto si fa nel collegio internazionale di Torino ovi vi sono studenti Giapponesi, Birmani ed Arabi, per compieri i loro studi industriali e commerciali. Signori consiglieri, direi loro, l'Italia non deve aspirare a verun possesso territoriale sullà costa orientale nell' Adriatico; essa deve aspirare ad un più elevato scopo, quello di conseguire il dominio intellettuale di un popolo di sangue latino, redimendolo delle tenebre dell' ignoranza e salvandolo dal pericole di perdere colla propria lingua la sua nazionalità. Lo spazio ristretto che m' si concede in quest' album, non mi permetti di svilòppare il mio concetto, non di dimostrare l'utile che nel verrebbe a Bari, e quale concorso pecuniario dovrebbe dare, per l'istituzioni di questo collegio convitte, che diverrebbe il focolore dellà civiltà italiana per la Macedonia.

Altri in buona età, autorevoli per loro studi ed i loro incarichi si facciano a studiar questo mio progetto d'accordo col comitate sull' istruziorno elementare costituito in Vlaho-Clisura; a me sul limitare della tomba, a me il seniore dei filo-romani, basterà di averlo accennato.

Possano queste poche righe far prova del costante affetto che cieco, affranto di forze e di un età avanzatissima conservo tanto per Romani dell' anticà Dacia, come della Macedonia.

G. Pegozzi Ruscaha

I ROUMAN

Un nivoulas, de fes, sus li pople s'estènd,
E li bàrri d'acié, negreiant dins lou monde,
Trason di lamp blaven, di tron l'afrous abounde.
De pèrtout raion plour e sang di bèu jouvènt

Clinado dins lou doù, la patriò se tèn.
Pèr quete sort maudi fau que l'iro desbounde
E qu'à la sournò Mort tant d'oustiò semounde?
Pèr-de-que s'escarni, quand poudrien entre-tèm

Canta, vieure en s'amant, li nacioun gènti sorre?
O Rouman, o moun fraire, aliuenchant ço qu'esorre,
Que Dièu, sus nòsti pas, en flour change li fièu!

Unido restaran, Prouvèngo, Roumaniò,
Au fougau de l'amour, i font de l'armouniò;
An pèr liame sacra la lengo e lou soulèu. 1)

Clarini

(des écoles chrétiennes)

1) Provençal (Avignon et les bords du Rhône), orthographe des félibres d'Avignon.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

TRADUCTION

AUX ROUMAINS

Un grand nuage, parfois, sur les peuples s'étend — et les remparts d'acier, lugubres, apparaissant dans le monde — lancent des éclairs livides et des tonnerres l'affreuse profusion — De toute part ruissellent les pleurs et le sang des beaux jouvenceaux.

La patrie demeure penchée dans le deuil. — Par quel sort maudit faut-il que la colère déborde et qu'elle immole tant de victimes à la sombre Mort? — Pourquoi se déchirer quand les nations pourraient,

Charmantes sceurs, chanter, vivre en s'aimant? — O Roumain, ô mon frère, éloignant ce qui est horrible, — Que Dieu, sur nos pas, en fleur change les fléaux!

Unies elles resteront, Provence, Roumanie; — au foyer de l'amour, aux sources de l'harmonie; — elles ont pour lien sacré la langue et le soleil.

S É N A T.

Ce que j'aimerais toute ma vie dans la liberté, c'est la liberté. Je ne comprends pas qu'on étouffe l'expression d'une idée, pourvu que la réfutation soit de droit. La plus grande force qui existe sous le ciel, c'est la vérité, et elle finit toujours par prévaloir: on ne peut que la retarder.

Socrate attaquait les faux dieux; on l'a tué: ses critiques et ses doctrines lui ont survécu. Jésus-Christ attaquait le paganisme et la société païenne; on l'a tué: douze apôtres sont sortis de son sang. On les a tués à leur tour; le lendemain de leur mort, ils étaient douze mille. Ils ont fini par couvrir le monde.

La plus effroyable des exterminations n'a abouti qu'à la plus éclatante des victoires. Tous les rois, avec tous leurs bourreaux et tous leurs canons, sont moins forts qu'une parole vraie écrite dans un livre. Vous avez, contre l'homme, l'échafaud; contre le livre, la censure et le brûlement. Mais rien n'y fait; le monde, dans sa démence, a beau se défendre contre la vérité: il lui appartient.

P. S. Simon

LA MACEDO-ROMÂNI

Ale ostilor romane retăcite sentinele,
Ce-ați făcut voi cu vulturii ce Traian v'a 'ncredințat?
I-ați lăssat voi se se pėrdă 'n ale Pindului vălcele?
Sau in cursele străine ați cădut și i-ați lăssat?

De mulți secolii duceți v'iață de iloți în subjugare;
Ați uitat și chiar mândria numelui cel strămoșescu;
Nici mai știți c'a voastră ginte este nobilă și mare;
Nici nu mai simțiți în vine pôte sânge românescu?

Voi purtați încă stindardul sentinelor romane.
Nu-l vedeți? E 'n gura v'astră: este limba ce vorbiți.
Dar pe-acești stindardu stau multe pete barbare, profane.
Alergați dar toți la școală și 'nvețați se-l curățiți.

G. J. Simion

D
Despre mēză-zi, de peste Dunărea cea lată 'n șale
Vēntul adiind aduce un cānt departat de jale.
Acel cānt... o doină pare; limba 'i dulce..., s'ascult dar:
Armoniile durerei au al lor farmec amar!
Voi, ce'i veseli, nu mai t'orceți al plăcerii m'ole caer;
Este crud, când altul plānge, s'arunci veselii in aer!
Când sunt omenii cari'i sufer, nu opriți suspinul lor,
Dus de Serafimi, s'ajungă la inima tuturor!....

«Frați romani, cea doină zice într'o limbă romānescă
«Dulce ca și desmerdarea dintr'o gură feciorēscă,
«Frați romani, voi, romani liberi, ageri vulturi de Carpați,
«Dulce este-al vostru s'ore; aerul ce respirați
«Nu v'ă 'nadușă plāmāniț.... La noi aerul ne-apasă;
«La noi ē de v'ecuri nopte, — nopte-dēsă, fiorōsă!
«Frați romani, voi, romani liberi, ageri vulturi de Carpați,
«Intunerecul și jugul ne zugrumă.... Ajuțați!....»

Cetațian romān, deslégă bāerile pungei tale
Și fiț darnic, când îți cere ajutor un frate 'n jale.
Tu, ia'ți arma, și giberna, și fiț gata, brav oscean;
Pôte 'ți țice: Inainte! vitezul Teu Căpitan.

J. J. Serbanescu

MUSA ȘI POETULŪ

C
Ce faci, Poete, cu diva-ți liră,
Ce faci cu darul tău s'eu āngerescū?
... Alle eț c'orde, vaț, amuțiră,
De când în templu-mi nu te țărescū!

Stellele 'n bolta cea infinită,
Florile 'n cāmpuri și 'n plāiuri pe munți
Plāngū frumusețea lorū strălucitā
C'o lașū uitării fără s'o cānti.

Și-aț să daț seama la judecată
Susū, înainte Celluț prea sântū,
Pentru schintea din cerū picatā,
Ce porți în sufletū jostū pe pāmēntū.

— Așū cānta, Musă, cerulū cu stelle,
Viua splendorē din Infinit,
Dar, veți, în callea inimei melle
Intēlniți Steaua ce am doritū:

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

E steaua viețe-mî predestinată
S'o iubescă tainic și s'o adoră,
Să vădă în ochi-Y bolta 'nstellată,
Sóre, natură, și allă meü doră.

Așü cãnta rosa cea din câmpie
Și micșuneaua ce ride 'n plaiü,
Sub codrulü verde plinü d'armonie,
Unde natura pare unü raiü.

Dar colea 'n valle, într'ua grădină
Mî-a surrésü Flórea ce am visatü;
Ea è frumósă, mândră regină
Și florü și liră i s'a 'nchinatü!

CÂNTIC HAIDUCESC

Dulce și frumósă
E a nóstră viață;
Peștera noptuósă,
Codrul cu verdeață,
Ne este Palat!
Vin cu noi voinice,
De nu ești ferice,
De ești împilat!

Cãntă turturica
Lin pe murg de séră;
Rugea, viorica
Dulce ne 'npresóră
Cu al lor miroș;
Ușor roua pică,
Pe a nóstră chică,
P'un ochiu scãnteios.

Vină cu noi june,
Ce vei resbunare;
De ai sînge 'n tine
De ai sufflet tare,
De ai foc în sîn!
Vin de 'ți armă pumnul,
Să țipe streinul
Daca ești Român!

Ianuarie 1880.

Fragment din comedia *Bunul Părinte*, jucată pe scena Theatru-
lul Național la 21 Iunie 1856.

Importanța limbei naționale

Când cătămü în trecutulü omenirii, ni se înspăimântă mintea de nenumeratele nume de popóre, cari aü apărutü, aü domnitü cât va timpü pe pãmëntü și apoï aü dispărutü. Nu më ocupü aci de popórele pré vechi, despre cari Istoria nu ne dă decât idei vagi și incerte; më gîndescü numai la acele națiunü mari, cari aü jucatü rolurü importante în lume, la acele națiunü, alü cărorü nume chiar era spaima și gróza popóre-
lorü vecine. — Déră din tote aceste popóre, câte mai trãescü astă-đi?

Aü fostü Asirienü și Babilonü, a carora capitală prin vastitatea sa, prin mărirea și tăria zidurilorü sele și mai cu sémă prin averile sele ajunsese să fiă minunea luméi.

Aü fostü Persü cu domnie întinsă și puternică, ai cărorü Impérai, nemulțamiți cu domnia Asiei, aü nãvãlitü nu o dată în Europa vrînd s'o cötropiască cu nenumeratele lorü hordü.

Aü fostü Egipteniü, poporü vechiü și puternicü, care după ce s'a înavușitü din prađile străine, a înalțatu Piramidele uriașe, udate și frãmëntate cu lacrimelile sclavilorü.

Aü fostü Cananienü și Fenicienü cei comercianți și atâtea și atâtea popóre vechi. — Aü fostü Goșü, aü fostü Hunü, aü fostü Avariü și Tatarü, și câte alte popóre din timpurü mai puținü vechi, din cariü însă n'a mai remasü astă-đi altü-ceva de cât unü nume însocitü mai totü de una de sânge și de gróză; or câte o ruină jãlitóre, care ne arétă loculü pe unde aü trecutü o dată aceste popóre.

Vãile Dunãriü, prin fertilitatea și posițiunea lorü geografică, aü atrasü și aü servitü de trecétóre multorü popóre cötropitóre. Românü, cariü aü ocupatü aceste locurü mãnóse déră deschise, câte n'aü avutü să sufere din partea acestorü popóre. Câte trude și câte necazurü n'aü avutü să îndure, când osteniți de rezistență în contra valurilorü nãvãlitóre, erau siliți să se retragă la munți, or să se pituliască până să trecă și să se scape de aceste blesteme ale lui D-đeü!

Este de mirare cum acestü poporü, o mână de ómenü aduși de Impératulü Traian, cum aü pututü să reziste la atâtea nevoi și la atãta sumă de popóre străine! Și acéstă mirare devine încã și mai mare, când ne gîndimü, cum națiunü multü mai puternice și multü mai numeroșe aü căđutü, și încetulü cu încetulü s'aü stinsü cu desãvîșire.

Este adeveratü că Românulü a suferitü multe; însă în tóte nevoile, în tóte necazurile sele, când n'a mai pututü lupta cu arma în mână, când póte nu i-a mai fostü permisü să aibă o armă, atunci, ultima sfîntă datoriă a sa, ce se credea legatü că trebuie s'o împliniască, era să'și țină și să păstreze limba părintéscă în sãnulü familiei sele, și acéstă limbă lãsată moștenire sfîntă de la părinți, s'o lase și elü moștenire intactă copiilorü sei. Fiă în or care țéră va fi fostü Românulü, fiă în međiuloculü or cărorü némurü se va fi aflatü, elü a simțitü însă totü de una o bucuriă nespusă, o bucuriă nebună, ca să și manifeste dorulü séu pásulü séu celui d'unü sânge cu dînsulü în limba părințilorü sei. — Fiă c'a locuitü în vãile Dunãriü, fiă la Prutü, fiă peste Carpați, Românulü, vréu să đicü mai multü țéranulü românü, elü între ai sei totü de una a đisü: *Suntü Românü séu 'sü Românü*; séu déca

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

a trăit la pôlele Pindului, or pe Țermurile Adriatice, Românul, de și a primit alterari în cuvintele sele, însă elu nu șt a negatū origina, nu și a uitatū limba; elū a ȡisū totū de una si tutulorū *hiu Românū, valach!*

Acéstă țăriă în a păstra obiceiurile moștenite strămosesci, acéstă iubire de limba sa părintescă; acestea, noi le credemū că aū fostū elementele cele puternice, cari aū ajutatū pe Romāni să'și scape existența sa ca națiune și să nu se pērdă în mediuloculū atătorū valurī de popóre străine, ce aū nāvālītū în atâtea rīndurī peste capetele lorū. Limba și obiceiurile aū fostū paladiulū de scăpare alū Romānilorū. Déca Romāni trāescū astăȡi încă ca națiune, acéstă o datoréză tenacității lorū în a și păstra obiceiurile și limba părintescă.

Și déca acéstă limbă romānescă a fostū păstrată cu atāta țăriă de părinții nostrīi în nisce timpurī întunecóse și pline de nevoi, cât de multū suntemū datorī noi s'o păstrāmū și s'o cultivāmū astăȡi, când lumina civilizațiunii sē întinde din ce în ce asupra nóstră, și când vedemū din faptă, că numai conservarea obiceiurilorū și a limbei părintesci ne-a scăpatū și ne-a datū existența noastră națională de astă-ȡi.

11 Ian. 1880.

C. I. Stoicescu

(Profesorū).

DORINȚA MEA

Geologia ne învață istoria pământului; ea lū ia din momentul formațiunei selle, si, după dispozițiunea straturorū ce-i formézū cōja, după descoperirea, în aceste strate, a diferitelorū remășițe de animale și plante ce aū trăitū, în differiții timpī ai vârstei selle, ea ne arată numeroșele transformări ce a încercatū planeta ce locuimū în lunga sea essistentă, ne reveléză causele cari aū produsū aceste modificări și în ce modū aū lucratū elle pentru ca să producă schimbările la cari a fostū suppusū pământulū pēnē să ajungă în starea în care lū videmū astă-ȡi.

Ceea ce *Geo-logia* ne învață despre pământū, uă *Macedo-logiă* așū dori să ne învețe despre transformările la cari aū fostū suppusi frații nostrīi din Macedonia pre terrāmulū limbei, stării sociale si a moravurilorū; să ne arate, în amăruntū, cari aū fostū causele ce aū lucratū assupra acestorū transformări de la ruperea lorū de patria mamă și pēnē astăȡi. Acéstă este dorința mea cea mai intimă în privința lorū, cōci cunnoscința trecutului este conducătōrea viitorului.

Stoicescu

Formele de guvernământ nu sunt reelle în sine, dear guvernanții sunt rei, fiind că punū tot de auna interesul lor personal și de partidă, mai presus de binele patriei.

Ch. Sulioty

À MIRÈIO GLEIZE ¹⁾

Mirèio es lou pantai de l'amo amoursido,
De l'engeni que mounto es lou rai arderous;
Mirèio es la Prouvènço e soun soulèu courous;
Mirèio es ta patrouno amado e benesido.

Dou païs di felibre ounte Mistral presido
I desèrt ounte pais lou lioun di péu rous,
Li pouèto en renom d'elo soun amours,
E sa glòri grandis sèmpre mai enlusido.

Lis amaire dou Bèu à toun brès soun vengu,
Chatouno de moun fraire, e li vers au plòugu
E de cant miejournau pos faire uno courouno;

Em 'aqueste sounet iéu vène te bressa:
Que Diéu te fague bello autant que ta patrouno
E que posques coumpli soun raive acoumença!

Marsiho 12 de febré de 1880.

Alphonse Caran

TRADUCTION

À MIREILLE GLEIZE

Mireille c'est le rêve de l'âme aimante; du génie qui s'élève
c'est le rayon ardent; Mireille c'est la Provence et son soleil radieux;
Mireille c'est toi patronne aimée et bénie.

Du pays des félibres où Mistral préside, aux deserts où paît le lion au poil roux, les poètes en renom sont amoureux d'elle, et sa gloire grandit de plus en plus illustre.

Les adorateurs du Beau à ton berceau sont venus, fillette de mon frère, et les vers ont plu et de chants méridionaux tu peux te faire une couronne;

Avec ce sonnet-ci moi je viens te bercer: que Dieu te fasse belle autant que ta patronne, et puisses-tu accomplir son rêve commencé!

¹⁾ Provençal, sous-dialecte d'Avignon et des bords du Rhône. Orthographe des félibres d'Avignon.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Gregoriu Ghica

Domn Moldovei 1727—1733. Apoi Domn Munteniei 1733—1735.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ión Gregoriu Ghica
Domnă Munteniei 1660—1673.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

LOS OJOS

En la parte superior de la cabeza, lo mas cerca posible de la frente, mansion de la inteligencia, puso dios los ojos, como señal del fuego de la vida.

De que manera funcionan los ojos, como transmiten al cerebro las impresiones qui reciben? La ciencia, que estudia sobre cadaveres los fenómenos de la existencia, destroza los ojos de los animales y de las personas que mueren, da nombre a las partes de que se componen, ve los nervios que sirven de telégrafo desde los ojos al cerebro, calenta, y se asombra de lo que va sabiendo, aunque en realidad sepa muy poco.

El hombre, que ha inventado el cristal, no ha podido inventar nada tan trasparente como el cristal de los ojos. El hombre, que cree saberlo todo, no ha podido saber como se compone ese cristal cuando se rompe, de que manera se le devuelve su transparencia cuando la pierde.

Por raro capricho de la naturaleza siempre original, siempre abundante en novedades, los ojos lucen distintos matices, lo mismo en los hombres que en los animales. Pero la naturaleza, constante partidaria de la armonia, ha dispuesto que esos matices esten de acuerdo con el tinte del cutis, cuando este pertenece a un rostro humano, con el color de la piel cuando los ojos adornan la cabeza de un animal.

Vereis ojos de esmeralda en un gato pardo atigrado, pero siempre los tendrá de amarillo topacio el que sea del mismo pelo que

aquel gran Zapiron el blanco y rubio,
que despues delas aguas del diluvio
fue padre universal de todo gato.

De la misma suerte el blanco y pálido rostro de una hermosa del eroste, requiere dos ojos azules como el cielo al amanecer un dia de primavera, y el moreno rostro de una hija de Sevilla no se comprende sin el complemento de dos ojos negros como el manto de la noche y ardientes como el sol que les dió su luz cuando se abrieron a la vida.

Donde está la verdadera belleza, en los ojos negros o en los ojos azules? Hay mas poesia en aquellos que en estos, ó son estos mas poéticos que aquellos? He aqui, una cuestion de gusto, difícil de resolver teoricamente y mas todavia en la practica. Hay una dulzura tan angelical, una expresion de bondad de alma tan grande en los ojos azules! Pero los ojos negros revelan viveza de entendimiento, corazon enérgico y apasionado..... Yo, por mi, no me atrevo a escoger.

Cuando mis ojos encuentran en frente los ojos negros de una hermonina española conozco que me abraso de repente: pero a los efectos del incendio sucede el extasis de la contemplacion si dan luz á mis ojos los tranquilos destellos de dos ojos azules rodeados de trenzas de oro.

A esa parte de los ojos donde está el matiz que los distingue la llaman los naturalistes el iris. El mismo nombre tiene el arco de brillantes colores que asoma en el cielo al acabar la tempestad para anunciar el buen tiempo. Es decir: que si por un momento anubla pasajera tormenta el cielo de los ojos en que contemplais el horizonte de vuestra dicha, no temais; alli está el iris, que lucra en seguida para anunciaros el buen tiempo.

No quiero acordarme de los nubes de temporal al hablar de los ojos. Los países en que el cielo está nublado de ordinario son tristes y frios. Respetemos la disgracia de las tuertas, que son las que tienen nubes de temporal en los ojos.

El punto céntrico de los ojos, lo que les da animacion, se llama en España las niñas y las pupilas. Ignoro por

que razon la ciencia no ha dado a esa parte de los ojos algun nombre compuesto de palabras griegas.

La ciencia no se distingue comunmente por lo poetico de las denominaciones que inventa, pero en este caso se ha mostrado práctica y prudente. La palabra francesa *prunelle*, equivalente a la española pupila, no es a mi juicio, tan expresiva como esta. Solemnemente declaro que encuentro el nombre castellano exacto y apróposito como ninguno para indicar la animacion, la vida que hace tan irresistibles los ojos de mi patria.

¿No ha de haber alegria en un semblante donde viven dos niñas? No han de interesarnos dos ojos, cada uno de los cuales guarda una pupila juguetona? En los paseos, en los jardines de las plazas siempre hay niñas que en bulliciosos córros dan animacion a aquellos sitios. Cuando el invierno cubre de nieve el suelo donde hubo hierba, las niñas desaparecen y con ellas la alegria del jardín ó del paseo. Las niñas de los ojos, llenas de vida, retozonas, alegran el semblante y le hacen simpático y agradable. Cuando las niñas de los ojos estan muertas bajo la nieve de las canas que el tiempo echó sobre la cabeza en que vivian, cuando la luz del sol no sirve para alegrarlas, y son inútiles, para llevar al cerebro impresiones ¡ qué triste y melancólica expresion la del semblante que antes animaron!

Y hubiera habido menos exactitud en llamar niños a las niñas de los ojos. Los juegos de los niños, remedando la lidia de los toros ó los ardidés de la guerra, tienen siempre algo de mala intencion que no existe en los juegos de las niñas.

¡ Ay lector! no te detengas demasiado á contemplar las alegres niñas de unos ojos, ya vistan el azul de los cielos, ó el enlutado y brillante matiz del azabache. A poco que logren interesarte con sus juegos no podrás menos de convertirte en tutor y curador de aquellas pupilas.

Por mas que las niñas de los ojos lleven siempre este nombre, no vayais a creer que su niñez es eterna. No por cierto. Por la misma razon en algunos puntos de España se llama niñas á todas las solteras, aunque les sobre edad para tener nietos.

Entre el apagado mirar de unos ojos abiertos a la luz hace setenta años y el fuego de otros que sólo han visto las flores de veinte primaveras, hay la misma diferencia que entre las personas que llevan en su cara aquellas niñas.

Los naturalistas se entusiasman estudiando la estructura de los ojos del hombre, y de los animales y examinando las propiedades de la retina, de la cornea, del cristalino, del nervio óptico y del humor vítreo; los que admiramos la naturaleza sin ser naturalistas nos ponemos a punto de perder la cabeza cuando nos mira por casualidad una mujer de buenos ojos.

Los naturalistas ven en esos globos de cristal colocados en el rostro, el principio fundamental de la cámara oscura; la base de la fotografia; los espejós que llevan al alma la reproduccion del paisaje y de las escenas que se desarrollan delante del individuo; yo no sólo encuentro en los ojos el organo propio del sentido de la vista: me parece que son ademas los balcones por donde se asoma el alma. Creo que los ojos no sirven unicamente para trasmitir al cerebro lo que pasa por fuera, sino que dan a conocer a los que estan alrededor lo que ocurre dentro del cerebro con quien se corresponden.

Los ojos del basilisco, animal fabuloso, segun el veraz testimonio de los poetas, causaban la muerte de aquel sobre quien se fijaban. La fatal atraccion ejercida por los ojos de ciertas serpientes sobre tímidos pajarillos, segun los viajeros, tan dignos de fe como los poetas, la influencia de la vista del magnetizador sobre el magnetizado, al decir de

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

los que creen en el magnetismo y merecen igual crédito que los viajeros y los poetas, todo eso es la prueba de que desde muy antiguo se ha observado que las intenciones de la persona ó del animal se retratan en sus ojos.

¿ Quien duda que no sólo al pajarillo, sino al hombre mismo puede dominar el terror si los ojos de una fiera se fijan insistentes en el, retratando la amenaza? Yo no he tenido ocasion de ver á un leon ó á un tigre en el campo, y no me pesa, pero al verlos enjaulados comprendo que en aquel caso aterren, á cual quiera en quien fijen sus ojos donde se pinta el furor y la mala intencion que los anima.

Cuando el gato echa atras las orejas y bufa, sus ojos revelan el mal humor que le domina; cuando acecha un raton ó sigue los movimientos de una pelotilla atada á un hilo para hacer le jugar, en el brillo y en la inquietud de sus ojos se conoce la lijereza con que va á precipitarse sobre su presa. Los ojos del perro, fijos en los de su amo dicen que está leyendo anticipadamente en aquellos los órdenes que van darle, y en los ojos manifiesta la sumision y el arrepentimiento cuando amenazado de un castigo se echa en el suelo pidiendo perdon al amo que le amenaza.

De la misma suerte cuando los ojos de una hermosa de pocos años se fijan en el suelo, en el abanico que sus manos abren y cierran sin descanso ó en el ramito de flores que sus dedos acarician, no creais que aquellos órganos de la vista llevan al juvenil cerebro lleno de ilusiones la imágen del suelo, del abanico ó de las flores; no: llevan la imagen de los ojos de aquel mozo que contempla los de la inesperta doncella.

En los ojos de esa resuelta morena que pasó el portazgo de la treinta años podrán leer los tuyos, á poco que entiendas el idioma de los ojos, una inscripciön grabada para ti, que te dice: „soy viuda, y Usted me conviene“; en los de aquella otra, si su marido no fuera corto de vista, observaria estampado el retrato del amable y conveniente amigo que constantemente acompaña al matrimonio; en los ojos del juez ve el criminal experto la impresion que en el que ha de sentenciarle ó absolver le producen sus disculpas, y lee anticipadamente las preguntas que va a dirigirle. Los ojos del diputado que interpela con entusiasmo politico al gobierno revelan a quien entiende de tales asuntos que semejante entusiasmo viene desde la cabeza hasta la lengua sin haber pasado por el corazon, y en los ojos del niño que envuelto en los mantillas sostienen los brazos de la nodriza, ojos que apenas saben fijarse todavia en los objetos, comprenderás que conoce y distingue á su madre entre otras mujeres, como en los ojos de una de las presentes conocerás tu tambien que aquellos ojos y no otros son los de la madre del niño que la contempla.

Como balcones donde se asoma el alma, los ojos permiten ver la alegria y el pesar que rebosa por ellos desde el corazon ó la cabeza. En su cristal se retrata la risa unas veces y otras los empañan las lágrimas. No sé de que manera es más poderosa una mujer, si cuando radia en sus ojos la alegria ó cuando el llanto asoma por ellos. El agua y el fuego son elementos igualmente temibles, y lo mismo puede uno morir abrasado por el fuego que despiden unos ojos que ahogar se en un mar de lágrimas.

No faltan, sin embargo, ojos que gracias á su forma, ni sirven al alma de quien los lleva bajo la frente para asomarse donde la vean ni para que ella pueda ver. Esos ojos no se parecen á los del gato ni a los del perro, son idénticos a los ojos del besugo.

Prueba del aprecio en que tenemos á los ojos propios y a los ojos de los demás es la multitud de refranes y frases vulgares en que los mencionamos, sin duda, lector, querrás a cualquier persona como á las niñas de tus ojos; cono-

cerás á muchos capaces de meterse por el ojo de una aguja y de sacarse un ojo por quebrar á otro los dos; daras un ojo de la cara por lo que te guste, abriendo tanto ojo en tus asuntos, por que sabes que el ojo del amo engorda al caballo y que en un abrir y cerrar de ojos sucede una desgracia, si no se duerme con los ojos abiertos ó se está siempre ojo alerta sí ojo avizor. No te materas por los ojos de nadie, pero si te irán los ojos detras de alguna muchacha que al verla te llene el ojo; cuando los tuyos esten malos te acordarás de que al ojo con el codo, y aunque no temas que te hagan mal de ojo, habrá muchas noches inqueno pe guerlos ojos, consultando á algulen, por que mas ven en quatro ojos que dos y nada debe hacerse á ojo de buen cubero. Habrás mirado tal vez por el ojo de la llave, apreciarás el ojo de gallo en los vinos, y a caso tengas ojos de pollo en los dedos de los pies.

Lector querido, para concluir: si pasas tus ojos per estos reglones, no los mires con malos ojos; piensa que no tengo a quien volver los ojos, más que a ti y que te pido que los veas con ojos de bondad, por que no me consolaria de tu desden aquello de: „ojos que no ven, corazon que no siente.“

Madrid 12 de Abril 1880.

Joaquín
de la Hija

PATRU-DECİ DE MUCENICİ

En día de 9 Marte, după trecerea celor nouë babe tradiționale, care ne aducă lapovița și frigulă, biserica noastră răsăritenă celebră memoria a patru-deci de martiri, ale cărori nume nu știu deca se mai potă fi în minte, tocmai fiind că suntă așa de numeroase.

En același timp însă, poporul român practică trei străvechi obiceiuri, despre care ni se oferă ocaziunea d'ascrie câte-va rânduri.

La țară, în dimineața zilei de 9 Marte, se bate cu maiele în pământ, eră în orașe, târguri și sate se fac și se împartă așa numiții „mucenici“, după ce mai înainte s'au măturat curțile și grădinile, după ce — peste flacăra acestor paie și gunoie aprinse — s'a sărită de câte 3, 6 și 9 ori înainte și înapoi.

*

Bateria în pământ cu maiulă se esplică ast-fel la țară. Pên'aci, gerulă a bătuită aerulă și a domnită pretutindenă, căldura rămăindă ascunsă în pământ pe totă timpulă de iernă. Acum, cândă rașele sfintului sôre au început să zimbescă voișe, cândă a sosită timpulă aratului, lucrătorii câmpului au trebuință de căldură. D'aceia deră bată pământulă cu maiulă, ca să-lă silescă a o da afară dintr'ensulă, păstrândă d'aci înainte numai răcoarea și umeșăla, atătă de folositoare producteloră.

Făr'a mai stărui asupra aceste credințe, faptulă demnă de reamintită este că, la 9 Marte, pământulă intră în solștițiulă de primă-veră, cândă începe această multă frumôsă jună a anului și cândă noptea devine euală cu ziua.

Ast-felă, precum procede poporul în privința mai tuturor fenomeneloră naturii, cum altă-dată amă arătătă că

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

procede spre a evita căderea trăsnetului — prin înfigerea în mijlocul curții a unui topor peste care se pune uă mână de sare, cându fulgeră și plouă, formându'și cu modulă acesta unu imperfectu paratunetu¹⁾ — de asemenea, personificându pământul, îi atribuie puterea de a da și de a păstra aci frigul, aci căldura, indicându, prin imagin pipăite, uă lege pe care nu și-o pôte esplica printr'a cosmografiei sciință.

*

„Mucenicii“ sunt colăcei, subțiri ca nesce mică covrigă, frământați din făină, fierți cu nuc pisate și cu miere. Ei se împart la vecini și la rude, în mică străchiore, parte ca pomână, parte spre satisfacerea usurilor sociale, silindu-se fiă-care a'î prepara mai bine, a-le da mai multă dulcătă, ca ast-felū să fiă mai plăcuți la gustare.

De bună sémă că strămoșii nosri, dreptu-credincioși și aplecați către bine-faceri, au iubită această datină pentru diferite motive.

Mai întâiu, fiă-ce bucătică de cocă, frământată, subțiată și lipită la margini în formă lungăreță, ca figura omească, simbolisa câte unu capu de sfintu martiru, mortu pentru întemeierea religiunii: prin urmare era câte unu daru în memoria acestorū premergătorū ai credinței.

Apoi, în tôte instituțiunile crestine se observă introducerea și practicarea cu predilecțiune a carității, a ajutorării celui străin și fără de mîlôce, de unde datina de a se da câtū mai desu de pomână.

Pôte că, în alu treilea rîndu, împărțirea de „mucenicii“ însemna încă ceva în vechime. Ziua de 9 Marte fiindu semnalul că sosescă multă asceptata primă-veră, termenul cându — după gerurile iernei — se sfîrșescă tôte soiurile de ninsori, a melorū, a berzelorū etc., era logicu să se împartă câte ceva din făina anului trecutū, într'uă zi care anunță refîntorcerea muncii câmpului pentru uă nouă recoltă.

Orî-care arū fi ênsê mobilul și originea acesteî darnice și reciproc împărțelî de „mucenicii“, faptul constantu este că datina se păstrează cu religiositate pênă astăzi, nu numai la sate, ci și în orașe, unde uă falsă civilizațiune a isbutitū să condamne disprețului mulțime de alte obiceiuri tradiționale, frumoșe și cu totul inofensive.

*

Dérū și mai însemnată e, din punctul de vedere alu proveninței, deprinderea de a sări peste focuri în ziua de 9 Marte.

Din timp preistoric, focul a fostu adoratū ca reprezentatiune, celū puținū ca forță a divinității, din cauza bine-facerilor ce căldura și lumina solară rēversă peste omire, pentru temelnicul motivu că numai prin focu, prin arderea lemnelorū, prin topirea metalelorū, prin fabricarea uneltelorū, prin industriă și comerciū s'a pututū realisa civilizațiunea și perfectibilitatea omului.

De și adorațiunea focului se întalnescă chiarū la poporele nordice, totuși Grecii și Romanii suntū vechiele popore care i-au datū uă deosebită importanță. Cine nu cunoșce povestea lui Prometeu și cultulū Vestei? Cine mai pune ađi la 'ndouielă faptulū că, pentru străbuniū nostrii, vētra era sufletulū căminului; că acelu căminu era unu altarū domesticu; că acelu altarū simbolisa tōtă locuința și 'ntrēga viețuire a omului din vechime; că în fine, la orî-ce schimbare de domiciliu, foculū din noua casă trebuia aprinsu din foculū celei cu duiosiă părăsitate?²⁾

1) A se vedē ale mele „Incercări critice asupra unor Credințe, datine și moravuri ale poporului român.“

2) A se vedē *La cité antique* par Fustel de Coulanges (Paris).

Ast-felū tradițiunea spune că, la fundarea Romei, nouii cetățeni ai nouei patrii aprinseră focuri de paie și săriră peste dênsele, ca să se purifice și să se desfacă de legăturile ce'î uniseră cu locuințele de mai 'nainte.

D'aci rezultă sērbătōrea numită „Palilia“, celebrată în tōți anii întocmai după cum facū la „mucenicii“, sătenii români în ziua de 9 Marte.

Dionisiu din Alicarnasū atribuie inițiativa ei lui Romulū, și această a lui mărturie e confirmată și alți scriitorii. În privința datinei ênsē, merită a se cita trei dintre elegiacii latinii.

Vorbindū despre Paliliū, a cărei celebrare se făcea într'a un-spre-decea zi înainte de calendele lui Maiū, după calendarul romanu, Tibulū narēză că păstorulū și muncitorulū de la țēră aprindea cu solemnitate, în acea zi, grămeđi de paie ușiore și că săria peste flacăra cea sacră: „levis stipulæ solemnes acervos Accendet flammæ transilietque sacras.“¹⁾

Propertiū, vorbindū despre același lucru, se exprimē cam ast-felū: „în Roma, era sērbătōrea (pe care) strămoșii au numit-o Paliliū, ziua cându pentru prima oră s'au începutū zidurile orașului; (ast-felū se vedeau pretutinden) ospețele anuale ale păstorilorū și veselia mîncărilorū țērănesci stropite de desfētare, veselia mulțimii ameteite, sārinduși piciorole'î nespălate peste câte-va grămeđi de fēnu aprinse icī și colo:“

Quumque super raros feni flammantis acervos
Trajicit immundos ebria turba pedes?²⁾

În fine Ovidiu, în *Fastele* sēle, tesaurū înjumătățitū despre sērbătōrile și credințele politeismului greco-romanu, vorbește forțe pe largū despre diferitele esplicări ce se puteau da, în epoca sea, sērbătōrii instituite în onōrea divinității sub a cărei ocrotire se afla pusă agricultura. Printr'uă pētrundere caracteristică, poetulū se apropia forțe multū de originea probabilē a sērbătōrii, ast-felū precum mai sus o arētarămū. Între altele ênsē, mărturisesce că elū ênsuși — pe cându era copilū, de bună sémă — sārise, în ziua „Paliliorū“, peste trei flăcări înșiruite, stropindū apoi foculū cu uă ramură de dafinū:

Certe ego transilui positas ter in ordine flammæ
Virgaque rotatas laurea misit aquas.³⁾

Acastă ceremoniă, în amintirea fundării Romei, se repeta pe totū anulū ca actū religiosu și în același timpū naționalu. Cu numărulū secolilorū, se slăbi feryōrea primitivă și, din sērbătōre principalē, „Paliliele“ deveniră unu simplu obiceiū, rēmasu de la strămoși, obiceiū practicatū ênsē cu veselie de către săteni și de către copii, care perpetuară — fără sē'î pētrundă înțelesulū — această datină de mare însemnătate.

*

Pôte că mulți din câți viețuescū la țēră au întreatū cu mirare ce însemnau acele sărituri peste focurile aprinse în liniă la ore-care depărtare unele de altele. Și li s'a răspunsū — o sciū și eu din esperiință — că d'aci înainte vine primă-veră; că au bătutū pământulū cu maiulū ca să de afară căldura; că ast-felū, măturândū curtea, coșarulū și grădina, n'au ce face cu gunoiulū și cu paiele de câtū să le puie focū, spre a fi caldū totū anulū; că în fine e bine să sară copiii peste ele, ca să nu'î prindă frigurile, fiindū că flacăra peste care sarū gonesce frigurile din ôse.

Ast-felū se pricepū și ast-felū povestescū, căci ast-felū li s'a spus și lor de cei mai bōtrâni și mai cu minte. Mie

1) Tibulli *elēg.* lib. II, *eleg.* V, vers. 88—89.

2) Propertii *elēg.* lib. IV, *carm.* IV, vers. 73—78.

3) Ovidii *Fast.* lib. IV, vers. 720—721.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Ensă mi s'a părutū că esplicarea nu e îndestulătore și, cu ajutorulū scriitorilorū greci și latinī, pe care'i amū spre indeletnicire, amū cređutū că e bine sē cercetezū însemnarea și originea, pe atātū de vechiā pe câtū și de frumósă, a datinei ce pēnē ađi păstrāmū noi Romāniī, în ăiua de 9 Marte, la „sfînțil patru-đeci de mucenicī.“

Is. Dem. Teodorescu

PRISACARIUL CASIER

(Fabulă)

Un prisacar bun meșter, prin órba întâmplare
Agiunse ca se fie odată casier;
Anume nu știu unde, la vre o bancă mare,
Saū chiar la Vistiria cu multe lađ de fer.

Dar ce pot spune sigur, o știe orī și cine,
Că ceī ce-s puș de grijă și pază la prisácī,
Când umblă prin știubeie, își ling de miere bine
Și degete și buze, chiar faguril de's secl.

Deprinderea devine curat altă natură,
Acésta o cunoștem că 'n lume veștim;
Ș'apoī natura este granit, nu boț de sgară
Ce lesne se sdrumică atunci când vroim.

Așa și casierul, vē pot, de vrefi, convinge
Tot numerând la sume, îndată ce sfârșea,
Cu drag la degețele se apuca a linge,
Că sunt fagurī de miere, metalul îl credea.

Metalul nu e fagur, amanta-ī e rugina,
Rugina-ī veninosă, omórá nesmintit;
Dè-aceia casierul urmându-și cu drag cina
Deprinderilor sale, sarmanul s'aū jertfit!

Gh. Teodorescu

EL COSMOPOLITISMO

Para que el Cosmopolitismo signifique amor à la humanidad; para que ne sea la máscara que encubre el egoismo, es preciso empezar por amar à la Patria — que os diòs despues de diòs — y servirla con entusiasmo y abnegacion. La ausencia de patriotismo anuncia en el hombre, alma sin elevacion, espiritu mezquino corazon sin calor. El verdadero bienhechor de la Humanidad, es el que consagra sus fuerzos y su vida misma à dar independenciam à su Pais natal, à defender y consolidar la Libertad en la Justicia.

Paris, febrero 1880.

J. M. Flores-Cuicada

Ministru plenipotenciari al Republicel Salvador, la Paris,
Mare Cruce a Legiunei de onóre.

A ceux de mes amis Roumains qui, sous le coup des mécomptes et des nécessités parfois amères de l'heure présente, s'inquiètent et s'irritent, je dirai: Voyez ce qu'était la Roumanie, et voyez ce qu'elle est devenue. Hier, une province dont le nom était à peine connu dans l'Occident, aujourd'hui une nation qui a conquis sa place parmi les Etats souverains de l'Europe. Que le passé vous soit un garant pour l'avenir! Ayez foi et patience; soyez unis: et laissez le temps achever son œuvre. *Fata viam invenient.*

Fevrier 1880.

A. Uspiciu

Nu în mulți ci pucini arătă Dumnezeu puterea sea!

„Nu în mulți ci în cei pucini arătă Dumnezeu puterea sea,“ ăice cronicarul.

Graiū al intelegiunei este acesta; graiu isvorit din piramida Esperinței, piramidă dureros radicată cu pesurile si munca crudă a omenirei.

Dar decă nu în mulți ci în cei mai pucini arătă Dumnezeu puterea sea, cum este se fie acei pucini, cari, muncitori neobosiți ai cugetării divine, sunt meniți a-ī da ființă ori cel pucin a face ace cugetare naltă, înțelėsă de cei mai mulți?

Cei pucini sunt cei tari, cei neinvinsi si cei neobosiți numai atunci când gendul lor este gendul multimei, când din lucrul lor binele multimei isvoresce... Devotament, abnegatiune, intusiasmū, când voi împleti anima celui mai neînsemnat fiū dintre fiūi unui popor, ce sacrificiū, ce minunū nu este acela în stare se facă!

O s'ò vedeti într'o pilda dintr'o mie.

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Cordocuba este un seriman porcară. De dimineața până în seară elă mână haulind turma lui de vite, la pășune pe malul Nistrului. — Si ce vite? Mana lui cade seara de oboseala ca o cracă desprinsă de vijelie de n'o mai poți urca în sus, atata a fost silit se învertesca ghioga: — Cea! tu rotofeii! — Hidio! tu bôlă!... — De! tu Labă-scurtă!... Cunosci D-ta dobitoc mai neascultator, mai anevoiă de dat pe parte ca vitele din turma bietului Cordocuba? Di-le porcă si ne am înțeles...

Bietul porcariu! Abie par'-că te otăresci se-î ȳici pe numele meseriei, atata ea ne pare înjosită. Bine că s'a mai gasit un poet ca *François Coppée*, carele în "Les humbles" se mai mangae meseriașii umiliți!

Dar acum 600 de ani în urmă de ar fi trăit *Coppée* si l'ar fi împins sôrta pe la Nistru, ôre cuteza-t-ar-fi se poetizeze pre al de badea Cordocuba porcarul? Teamă-mi e că nu, dupa ce ar fi veșut cu ce disprețu se uita satul la bietul Cordocuba si dupa ce ar fi simțit că în totă republica Berladului si a Chilei porcarul nu găsia horă la ȳi de serbătore, în care se se prinȳa, făr ca îndată se nu esă de la jocu și fetele și nevestele... Și ce era de elu decă se brudia se fie si *urit la chip, ori însemnat de Dumneȳei*, pe lînga că mană la campu vite tu cautare numai de St. Ignatie si tómnă ori ierna, cand nevoia de *opincă* îndreptă satele departate la coliba lui Cordocuba, dupe malul Nistrului!

*

Cordocuba din coliba lui cățarată pe o stincă naltă scaldată de dalbele unde ale Nistrului, cauta de departe si de departe cat putea ochiul lui cuprinde ca vederea, nu vedé pe la anii 1276 decat pustietate... Colo, colo, în fundătura a de delu coperit de stejăriste de o fi vr'o locuință omenescă, că esa un sul de fumú care danțesce ca o grecă nebună de la Bizanțu, după cum i canta cobza ventului. Da, acolo e satul Lapușna unde locuesce stăpănul turmelor ce le pasce Cordocuba... Veȳi, uitasemú se ve spunú că bietul flecau purta numai ponosul turmei, dar turma era a altuia!

Pecat, ȳeu, că se cădè bietul baet se aibă si elú strinsorea lui, vitisorele lui, că era om întreg la fire, cu mintea deschisa spre tóte si priceput si ténér si sprinten de nu-l înfiecea nime din tóta țera din prejur! — Ce mandru flecau! ȳicea leica Safta, cand el vedé, dar pe dată si amintea ca este porcarulú lui jupan Neagu si dicé: pecat! — Ce minte ageră ca burghiulú! esclama jupan Stanu pęrgarul satulú; pecat că e porcar!..

Porcar, fie, dar Cordocuba era fecior de ómeni: tata-seu fusese popă, bunu-seu ear popă... Tot auȳind în casa părintescă cetanie pe limba slavonescă, Cordocuba prinsese nișel graiú de băserică de se uitá de la un card de vreme chiar si beșraniș județi cu drag la cuventul lui si dicea cugetul seu: „Uite, de apuca se traescă tatá-seu, părintele Onufrie, si deca Tatarii nu li prada vitele si nu li ardea Casușora din Salciile Cotului-Morei, uite, Cordocuba era se esă fruntașú în țeră, ori se făcè si el un cinstit preot... Ce pecat de bătè!”

Dar se te fi întemplat o data față cand Cordocuba povestea istoriile ce le înveșase de la taica-seu reposatul părintele Onufrie, nu, ȳeu, nu l'ai mai fi uitat! Atuncea se fi veșut cum si Leica Safta a țifnósă pentru ca este nemotenia cu Pırgarul, si Mariora fica Șoltuzului, si Anica Despinei lui Tistu cel anteu din Barlădeni, toti flecaii si toate fetele nu mai vedé în Cordocuba pre bietul porcarú care le a stricat hora pentru că s'a fost prins si el la ea, că de! 'i juca si lui anima cum ȳicea arcușul lui moș Strungă alautarulú, — ci rotoĳol — stupú în jurul lui, cu

urechile ciulite se nu pėrdă neci fărime de vorbuliță, cum mi-ți ascultău cu nesașiu povestele din beșrani ale lui Cordocuba! — Spunea flecăul istoria lui Trojan Imperat, ala care a facut șanțul mare de trece si pe langa Prut, apoi cum stramoșii nostri a adusú imperația pe aice tocmai de peste noue mari si de peste noue țeri. Dar apoi istoria Imperatului Ionița!... Ai! ce pui de român!... Cum mi ți-a răpus sub picioarele lui pre toți dușmanii romanului! Cum mi l'a domolit pre Grecul cel fãlos din Bizanțu! Cum mi ți l'a bătut si prins si ferecat în temniță pre Baldovin, ăla de luase Bizanțul în numele Crestinãtașei si apoi se legase de Imperatia creștină a Imperatului nostru Ionița... Da câte și mai câte!... De podidia lacrimile pe Pergar că-ci nu mai sunt asia timpuri acuma si muierile cu obrajiș roși de miscarea mai iute a sangelui, — se întreba tainicú cu mintea lor: ôre de ce nu mai sunt barbati nostri tot atat de aprodi ca aceia de atunci?...

— Ce folos! ȳicé Moș Vlasie județul cel mare, ce folosú! este si acuma imperatie peste Dunărea, — Imperatul Constantin... Numai nu sémană surcica cu Șulpina, macar ca ȳice vorba romanului că da... Unde mi-e vitejia lui Ionița Imperatul si unde slăbiciunea lui Constantin!...

— Și d'aceea, raspunde Cordocuba, traimú si noi meréu cu ȳilele în mână, si nu suntem vrednici sé ne apăramú satele si turmele de limbele streine, de Tătarii... Hă! căci nu se gasesce o mână de flecăi de Dómne-ajutá si ai vedé, jupan Vlasie, că nu ș'ar mai bate veneticii joc de noi si de ale nóstre!...

Fetele facute ciótcă în jurul Porcarului, într'o ȳi când el ȳicé așa vorbă, cautara la flacaii din jurú si par'ca s'ar fi întrebat cu lumina adăncú graitore a ochilor lor frumosi: da ce? voi nu sunteți flecai voinici cat Porcarul acesta?

Ba bine că ți-o da mana se ȳici nu, cand te întrebă ochi femăcătóri de muieré si cand în desagii vieții nu ai mai mare gramadă de ani de cât 18—25! — „Da noi ce suntemú, mă Cordocubo... striga Asanel al Pırgarulú, un flecau de 18 ani...”

— Da ce ne creȳi pe noi, fãrtate!?! repetă cu glas unit toti cellalti.

Pırgarulú cată cu dragú la Asanel; satul întregú de fete si mueri desmėrda cu graiurile tacute ale animei pre flecai, numai Soltuzul ține capul inclinat pe peptu si cu coda baltagului taie rabóje pe lutul din bătătură, tinend ochii pripóniti pe un cuget.

— Da ce te sbați cu gendurile, jupan Aurele? Nu-ți ȳice anima graiú de bucuriă cand auȳi pre flecãii nostri că-sú gata se se asemene cu cea din ȳilele de vitejia în care amu copilarit noi ăștia de suntemú acuma cu neoa pe capu?

— Hei, frăție Ovidene, se li ajute Dumneȳeu, da ce se póta face o mană de flecãii, fara ajutor de la imperatia, fața cu *linghile* de tatar, cari ne napustescú mereú?...

— Nu în multi, nea Aurele, ci în pucini aréta Dumneȳeu puterea sea, dicea parintele Onufrie, Dumneȳu se-i faca parte din bucuriile Raiului.

*

Cateva ȳile dupa aceea, Cordocuba frământa cu anima lui plină de doruri, graiul lui Ovidenu: *Nu în multi ci în pucini*... Tata-seu, un preot, o ȳisese... Vorbă din scripture o fi... Apoi scripturele graescu ele altu ceva decat adevurul?... Dar unde sunt si cei *pucini*?

— Și ochiulu mergend iute pe calea gendului, Cordocuba se vedé în fruntea a catorva sute de voinici tinend pept Tatarilor, si numele 'i cresce din sat în sat... Cine scie, pote ajunge numele lui până la aușul imperației... Și apoi

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

elū chiamă Constantin Imperatul și-I dă oste mare și bate cu ea de tot pre Tatarī si atunci, dē! lucrul se pōte — Mariora Pērgarului uită că el a fost un biet porcariū si...

Cine nu a pașit macar odata in vieța sea ca Cordocuba? Cine nu a visaș dea 'mpiciōrele, dusū cu gendulū de acē calauză ratacitōre care este anima nōstra?

Numai Cordocuba nu era flecaū care ce a visat se nu cerce a lu face aevea. — Ș'apoi candu se tocmesce voia omului cu a lui Dumneșeu ce bine este peste puterile omului?

Cateva șile după ce asemenē genduri se luptarā in mintea lui Cordocuba, eata cā, intr'o ūi, vede, din nālțimea stinței unde-i era coliba, radicandu-se un norū mare de pulbere, dincolo de Nistru... — Ce se fie? Nu este verteju de ventu... De buna sēmă sunt Tatarīi cari earași navălescu... Nu e timpu de perdutū... Omulū se'și aciueșcă turmele răpede... Peste pucine ore ar fi prē tārđiu!...

— Turmele? Da ce? atata are Romānul mai de prețu? respunde mintea lui Cordocuba; turmele? dar țera e mai mult ca turma lui Jupan Neagu din Lăpușna... Da! se cercū a-mi apara mai nainte de tote țera...

Abiē a gandit așa si eata'lū fugind cat 'lu ține picioarele până la Lăpușna si iute la turnulu cela de lemnu invecit dela Băserică si bam! bam! bam! sună jalnic clopotul de dandana...

Se adună satulu... Toti, tote alérgă din tote partile.

— Ce este? Ce este?

— Ce se fie? Tatarīi! vin tatarīi!

Si femeile alérge se si iée copilasii se-i adapostesca prin scorbure si fetele tremurand cauta apararea parintilor lor...

— Haideti flecai!... A sosit dioa ce doreati!.. Cu mine flecai, striga Cordocuba... Puneți mana pe cōse, to-pōre, arcuri... Iute, iute... Nu in scorbure se adăpostesce unu voinicu ci in cetatea cē tare a voiniciei lui? Cu mine, fratilor! „Nu in multi ci in pucini arētă Dumneșeu pute-rea lui!“

Glasul lui Cordocuba unit cu alū clopotului băsericiei stre-batu intr'o clipă in totu satul... Peste o óră cateva sute de juni, inarmati cu tot ce le cașuse sub mană, indesuiau pasul lor spre Nistru, in directiunea unde vedeau radi-candu-se din ce in ce mai aprōpe norul de prafū...

Cand sosira la Nistru era timpū, Tatarīi incepeū al trece... Cordocuba le strigă:

«Măi tatare, tineți calul
Măi tatare, lasă malul,
Nu cerca a trece riul...»

*

Tatarīi nu erau d'asta dată in număr mai mare decât doue-trei mii; ce li trebuia ostiri multe ca se prade Lăpușna și se facă cateva mii de robi și robe? Aū cer-cat-a cineva in rendurile din urma se li stē improtiva? Așa cugetara ei si venira mai pucini la numer decât ori cand.

Cordocuba inse, porcariulu celu desprețuit si cu flecāi din Lăpușna, ajutați de nālțimea malului Prutului si inflacarați de acele simțiri care dau celor pușini victoria contra celor mulți, putură se șica, cateva ore dupa aceea, tatarilor, mu-rindi, sdroboti de ghioga porcariulu si de cōsele flecāilor:

«Măi Tatare, und' tie pala?
Măi Tatare und' tie calul?
Măi Tatare und' tie fala?
Nu spusei se nu traci malul?
Nu s-iei tu, măi vecine,
Ce-i Romānul in turbare?
Corbii muscă acum din tine
Măi Tatare, măi Tatare!»

*

Din acē ūi numele lui Cordocuba sbură pe aripa faimei din sat in sat, din cetate in cetate, din imperățiā la im-perățiā...

— Nu mai șicēū fetele: pecatu! neci chiar țifnōsa Lelea Safta.

Dar pecat! șice-voiu eū, că nu mi mai remāne locū in acēsta carte se scriu faptele ce le a mai făcut Cordocuba, „ca se remānă *urmasilor si nepotilor se le fie pilda si inveștatura*:“ ca nu in cei multi ci in cei putini se arētă puterea lui Dumneșeu!

V. A. Urechia

DEMETRIE COZACOVICI

Am dat mai sus (pagina 93) reproducțiunea unei fotografii a lui *Demetrie Cozacovici*.

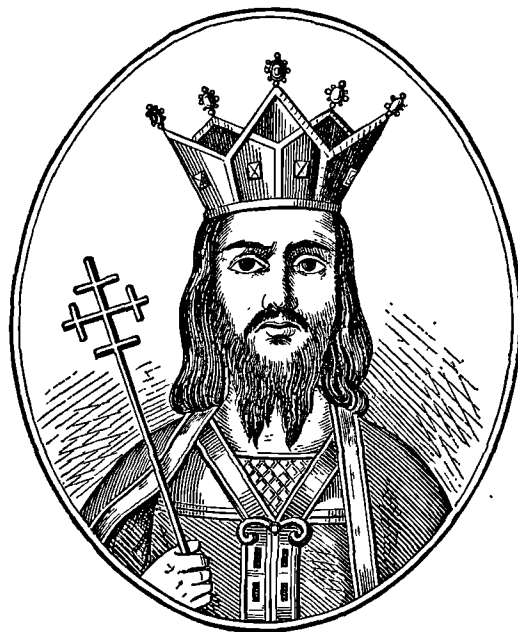
Cine deja nu cunosce la moral pe acest barbat din fapta cea romāneasă d'a si fi lasat tota averea in favorea cul-turei nationale a compatriotilor sei? Aci inse sunt la locul lor cateva note biografice ale lui Cozacovici culesse dela unii din compatriotii lui.

Demetrie Cozacovici este nascut la Minciu (Mezzovo) in Muntele Pindu, la 1790, din parinti romāni. Orfan de tatā la versta de 6 ani, fu crescut de catrā un unchiu al seū dela Viena, la carele maica sea, fiind saracā, se veșu silitā a-lu tramite. Acesta, cu numele Cozacovici, avea in Capitala Austriei o casā de comerciū pe linga care atașā pe junele nepotu. Contactul cu Romāni din Viena desteptā in junele Demetrie Cozacovici consciința nationale: elu se simți romānū si anima lui incepu a se inflacara de dorul d'a vedē cu proprii sei ochi acē țera unde Romāni sunt, ori cat de apesati de jug streinū, totuși stapāniū locului, adeca tera romāneasă. Ocasionea i se presentā dupā 1821. Dupā acēstā dată pare ca alergā dela Viena spre a intra in șirurile primei armate romāne, dupa isgonirea Domniei grece. Inteligența rara a lui Cozacovici, nu intarđiā a-i concilia iubirea nu numai a capilor armatei ci chiar si a Domnitorului Alesandru Ghica. Acesta 'lū 'naintā in scurt timpū, la gradul de Capitanū la Cavaleriā si adjutant dom-nescū. — Mai apoi, directiunea rusescā, ce luā domnia lui Bibescu neconvenindu lui Cozacovici, elu refuzā d'a merge in Rusia, unde Domnitorul voia se 'lu tramitā spre a mai face studie militare, și-si dete demisiunea din ostire. Re-tragerea sea i dete timpū se se mai ocupe de afacerile sele si aceste, bine ingrijite, prosperarā d'ajunsū c'a in scurt timpu Cozacovici se pōtā trāi cu ore-care indemānare, deși tot deauna cu economiā inșelēptā. Acēstā economiā si-o im-punē elu dicend amicilor sei: „Eu am ceva, dar natiunea mea nu are ce-I trebuie: neci scolā, neci băsericā. Nu se cade se cheltuescu ce amū pe nimicuri și se-mi uitū de patria mea“.

Nu, elū nu si-a uitat patria natale. Demetrie Cozacovici, fericit d'a fi veșut că dela 1864 Romānia se gandia si la Romāni din Peninsula Balcanicā, esi donā tot avutul seu, la 60,000 franci, pentru inșiinșarea unei scoli romāne peste Balcani. Abie confidase testamentul seū unei epitropii com-pusā din D.D. General Tell, I. Bratianu, Sideri, Goga si V. A. Urechia, si elū, trecu la viēta eterna in 21 August 1868.

Eterna fiā memoria ta, Cozacovici!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Radu Negru
(după murii Curței de Argeșii)

Fanariotul

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Noul cetățean din Dobrogiă!

ALBUMUL MACEDO-ROMÂN

Fiă ca esempluln seu se afle imitatori numerosi! Atunce alaturea cu „Scola Cozacovici“ din Gopistea, vomă avé altele, deci si sute, si cultura română va fi asigurata!

SOUVENIR DE VOYAGE

Tandis que je suivais, à travers la fumée,
Pensif, tout en voyant la flamme pétiller,
Les premiers craquements de la bûche allumée,
J'ai senti tout d'un coup, dans la chambre fermée,
La bonne odeur du bois brûlé dans le foyer.

Comme on retrouve en soi, d'une naïve image,
L'aspect, toujours vivant, des horizons connus!
Tout nous présente encor la nature sauvage;
A travers les chemins parcourus en voyage,
Les souvenirs d'hier sont bientôt revenus.

Je me suis rappelé les pays de bruyères,
Les rochers parsemés d'ajoncs et de genêts,
Et les feux de chasseurs allumés sur les pierres,
Où la moindre broussaille arrachée aux clairières,
Exhale, en s'embrasant, le parfum des forêts.

Antony Valabréque

*Prinderea raporturilor armonice
împrăștiate în natură, dintre formă
și fond, pentru realizarea tipurilor
este misiunea Artei.*

T. Verușij

Am plecat de dimineață
De-al tœu dor călăuđit
Îmi cântă cucul în față
Te-am catat — nu te-am găsit.

Nici pe câmp, nici printre stele,
Nu era! — Dar ce ăic eu?
Tu vis al iubirei mele,
Te-asoundea! de priviri rele,
Colè în sufletul meu!

A. Polenti

HIU, ESCŪ SI SÎNT ROMÂNUI

O ptu-spre-ăiece vécuri grele
Disparé-vor cá și erî,
De când moșii ginteî mele
Aũ cuprinsũ aceste țierî;
Și dela Traianũ celu Mare
Și pân' astăđi, nencetatũ,
Multe ăile de 'ntristare
Și de glorii amu gustatũ.

Semênțî'a cea latină,
Așeđata 'n resaritũ,
Și-a făcutũ ici radecină
Și frumosũ a încolțitũ.
Și prin viscoli de urgă
Stéu'a dênsei n'a 'apusũ,
Ci luptândũ cu forța víă,
S'a 'nalțatu totũ măi în sus.

Căci nu pîere o națiune
Care are de 'mplinitũ
O chămare ce-i împune
Geniul seũ fericitũ;
Totu prin lupte cât de crunte,
Și 'mpilări fără parecî,
Își redică lat'a frunte
Sentinel'a Romeî vechî.

Dela Tisa pân la mare,
Din Carpați și până 'n Pindũ,
Totî simțescũ acea chiamare,
Totî același focu aprindũ;
Și la vocea ei străbună
Toți se 'nșiră și-o susținũ,
Și din câte părți resuna:
Hiu, escu si sînt Românu!

Înr'unũ cugetu și-o simțire
Ei gatescũ unũ vítorũ,
Care póte cá se 'nspire
Fericire tuturorũ;
Și chiamarea minunată,
Ce Traianu ne-a 'ncredințatũ,
Se va 'ncunună odată
Cu triumful meritatũ!

G. Vulcanu